

Onsdagen den 13 juni

Kl. 09.00–19.00

---

1 § Partiledardebatt

Partiledardebatt

Anf. 1 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! När jag presenterade min första regeringsförklaring hade jag ärvt ett budgetunderskott på ca 60 miljarder kronor. Det hade satsats 13 gånger mer på att sänka skatten än på skolan, och Sverige hade till och med fått krisstöd från EU för en alltför hög ungdomsarbetslöshet.

I dag har skolresultaten börjat vända uppåt. Ungdomsarbetslösheten är den lägsta på 16 år. Sysselsättningsgraden är den högsta som någonsin har mätts upp i ett EU-land, och underskottet är vänt till ett överskott på nära 50 miljarder.

Detta har inte skapats av någon enskild reform, utan det är resultatet av hårt arbete från det svenska folket.

Men för att låna från en av Allan Edwalls visor: Visst är det bättre, men int' är det bra.

Även om 13 000 personer har anställts inom svensk sjukvård, som rankas som en av de främsta i världen, är det fortfarande för många som får vänta på behandling.

Även om 28 000 har anställts inom skolan är ojämlikheten i utbildningen fortfarande ovärdig Sverige, och bolag kan plocka ut statliga skol-satsningar i rena vinster.

Även om 300 000 fler människor nu har kommit i arbete och etableringen går snabbare är arbetslösheten alldeles för hög, inte minst bland personer med funktionsnedsättning och bland utrikes födda svenskar.

Även om vi genomför den största polissatsningen på 20 år det fortfarande många som tvivlar på att polisen kommer när de behöver den.

Även om pensionerna och bostadstillägget har höjts, äldre har fått fyrdubblat tandvårdsbidrag och avgiftsfri öppenvård och pensionsskatten har monterats ned är det fortfarande alltför många äldre som är oroliga över sin ekonomi.

Även om FN lyfter fram Sveriges klimatarbete och säkerhetsinsatser som ett internationellt föredöme råder det ingen tvekan om att det behövs ännu starkare samlande och pådrivande krafter.

Så visst är det bättre, men int' är det nog.

Nu har landet en stark ekonomi. Det är många i Sverige som arbetar så mycket att andelen som befinner sig i ersättnings- och försäkringssystemen är den minsta sedan 1981. Statsskulden mätt som andel av bnp är den

lågsta sedan nämnde Allan Edwall spelade Mattias i *Bröderna Lejonhjärta* 1977.

Vi har nu råd att bygga ett starkare, mer jämlikt och solidariskt samhälle, som har kraft att ge trygghet till oss alla – ett starkt samhälle som rekryterar 10 000 fler till Polismyndigheten och som visar att staten alltid är starkare än gängen.

Vi har råd att bygga ett samhälle som anställer 14 000 fler inom vården och som gör stora satsningar på cancerbehandling, akutvård och ungas psykiska ohälsa. Det är ett samhälle som sätter stopp för utnyttjandet i arbetslivet, ett utnyttjande som tar sig uttryck i sms-anställningar, hyvling av arbetstid, allmän visstid och delade turer, och som i stället ser till att det faktiskt lönar sig att arbeta.

Vi kan nu bygga ett starkt samhälle som ser till att det finns samhälls-service, fungerande infrastruktur och jobb, så att hela landet inte bara kan leva utan också kan växa.

Detta är ett samhälle som satsar minst 20 miljarder på välfärden varje år och skapar en skola som är präglad av jämlikhet och studiero. Det är ett samhälle som ger äldre som har jobbat ett helt yrkesliv till låg lön upp till 5 000 kronor mer i plånboken varje år. Vårt samhälle ska vara starkt nog att se till att det finns en trygghet för dem som har byggt vårt land.

Här i Sverige finns nu ett ganska brett stöd för att fortsätta med en långsiktigt hållbar migrationspolitik. Jag vill dock dessutom bygga ett samhälle som är starkt nog att attackera segregationen med full kraft och se till att alla kan göra sin plikt och kräva sin rätt.

Jag vill bygga ett samhälle som investerar i skolor, i svenskundervisning och i gedigna yrkesbildningar, som skapar tryggare bostadsmiljöer och som agerar ögonblickligen om någon riskerar att leva under hedersförtryck eller lockas till kriminalitet.

Jag talar inte om några tillfälliga projekt eller symboliska förändringar utan om ett starkt samhälle som transformerar bostadsområden och sociala strukturer i grunden och som ser till att landet håller ihop.

Nu ser vi andra moln som tornar upp sig på himlen, såsom Storbritanniens utträde ur EU, de nya tullarna och de infekterade handelsbråken. Detta riskerar att skapa en oro i den globala ekonomin som i så fall slår hårdast mot små ekonomier som Sverige, som är fullständigt beroende av exporten.

Vi ska göra allt som står i vår makt för att så inte sker, men om olyckan är framme kommer det att behövas ännu mer av ett starkt samhälle som kan investera, stödja, ställa om och lotsa oss genom oroliga tider.

Vore det då inte lite snöpligt om vi hade skurit ned på vår gemensamma trygghet för att i stället sänka skatten med 55 miljarder kronor och mest för dem som redan tjänar mest, som Moderaterna föreslår?

Och vore det inte snöpligt om vi gjorde som Sverigedemokraterna vill och skar ned på välfärdspengar till kommuner och landsting för att ge Sveriges rikaste tiondel så mycket som 13 gånger mer i skattesänkningar än dem med lägst inkomst? 13 gånger – vad är det som gör att de rika förtjänar så mycket och vår gemensamma välfärd så lite?

Herr talman! Här – precis här – står svenska folkets val, för hur flink man än är med miniräknaren går det inte att anställa de poliser, sjuksköterskor och lärare som Sverige behöver med skattesänkningar för höginkomsttagare. Vi måste välja.

Det val som vi har framför oss blir en folkomröstning om svensk välfärd. Jag väljer inte skattesänkningar som ger mest till några rika få. Jag väljer i stället ett starkare samhälle och ett tryggare Sverige för oss alla.
(Applåder)

Anf. 2 ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! I förrgår var jag i Fittja utanför Stockholm och träffade poliser och lokala handlare.

De vittnar om två saker. De berättar att de allra flesta som bor där är vanliga, hederliga människor: vuxna som går till jobbet varje dag, barn som lyckas bra i skolan och familjer som tror på framtiden. Det är långt ifrån de dramatiska kvällstidningsrubrikerna.

Men de är trötta på gängen som terroriserar och förstör. De tycker att staten måste bli tuffare mot dem som begår brott och ge 13-åriga och 14-åriga grabbar hopp om ett bättre liv än det som kriminella gäng kan erbjuda och finansiera.

Det handlar alltså både om att vara stenhård mot brott och om att förebygga dem. Det handlar både om strängare straff och om bättre skola – samtidigt.

Berättelsen från Fittja känns igen. Det handlar om stölder som sker helt öppet och butiker som används som knarklager. Man ringer inte polisen och berättar om man inte vill ha en bil körd rakt in i skyltfönstret. Det rör sig om utpressning och beskyddarverksamhet och om hot och våld mot den som ens pratar med en polis.

Det som berörde mig allra mest var en ung kille som själv ville bli polis men som till slut bestämt sig för att det helt enkelt inte går; de andra grabbarna skulle inte acceptera det. Polisen som jag pratade med hade ändå inte givit upp sin framtida adept.

Vi måste stoppa gängkriminaliteten, annars går samhällskontraktet sönder på riktigt. Då behövs strängare straff, så att fler blir inlåsta längre, fler polisiära verktyg och effektivare samarbete mellan olika myndigheter, som ser och som vet olika saker, och fler poliser som vill vara kvar i yrket.

Polistätheten är nu den lägsta på tio år. Brottanmälningar läggs på hög. Grova brott prioriteras ned för att ännu grövre brott måste gå före. Och häromdagen kom rapporter om färre kvalificerade sökande än antalet platser på polisutbildningen.

Därför lägger vi nära 6 miljarder mer på polisen under nästa mandatperiod. Hårdare straff för grova brott, mer resurser till polisen, högre lön till poliser och betald polisutbildning – så ser våra konkreta förslag ut.

De här frågorna kommer valet att handla om, vad statsministern än vill: om lag och ordning, om risken med kriminella och parallella rättssystem, om hur de som har kommit till vårt land också ska komma in i vårt samhälle, leva på lön och inte på bidrag och lära sig hygglig svenska så att deras barn kan lära sig riktigt bra svenska. Och så handlar valet om välfärdens kärna, om skolans kvalitet och om sjukvårdens tillgänglighet. Valet kommer att handla om detta, för det är akuta problem som måste lösas – problem, inte spännande utmaningar.

Moderaternas valrörelse kommer dock inte bara att handla om svåra problem utan också om det som verkligen är spännande utmaningar, frågor som avgör Sveriges framgångar på längre sikt, inte bara nästa mandatperiod utan de kommande 10, 20, 30 åren. Vi måste alltså dessutom höja blicken och diskutera framtiden. Låt mig ge fyra korta exempel.

För det första: Hur klarar sig Sverige i en alltmer globaliserad och digitaliserad ekonomi, där gamla svenska företag som erövrar världen måste konkurrera med nya asiatiska företag som erövrar Europa?

För det andra: Hur ska Sverige navigera i ett helt nytt internationellt landskap? Med vilka ska vi bygga europeiska allianser efter brexit för att värna den för oss så fundamentala inre marknaden och värna ett EU som gör rätt saker? Och vad är Sveriges Kinastrategi för att förena en öppen frihandel med svenska krav på rättvisa kommersiella spelregler och respekt för mänskliga rättigheter?

För det tredje: Hur klarar Sverige finansieringen av framtidens välfärd när vi lever allt längre men inte jobbar allt längre? Det handlar om bättre omställning i arbetslivet och om att fler behöver uppmuntras att jobba lite längre. Men det handlar också om att det alltid ska löna sig att ha jobbat. Vi moderater sänker nu skatten för alla Sveriges pensionärer. Pension och lön kommer då att beskattas lika. Så stärker vi arbetslinjen också i pensionssystemet.

För det fjärde: Hur agerar Sverige bäst nationellt och internationellt så att politiken och näringslivet, tekniken och konsumenterna kan gå hand i hand i klimatfrågan? Här kommer vi moderater också att driva vår valrörelse, inte för att söka konflikt utan för att det är frågor som nästa generation behöver bra svar på, för världen står inte stilla medan vi i Sverige löser våra akuta problem.

Man måste kunna ha två tankar i huvudet samtidigt. Problem här och nu måste lösas. På goda grunder kräver svenska väljare precis detta. Men de måste också lösas om vi på allvar ska få tid och utrymme att diskutera de långsiktiga utmaningarna.

Jag vill därför med Alliansen leda en regering som stoppar gängen, bekämpar stölldigorna och bestraffar sexualbrotten. Jag vill leda en regering som hjälper fler från bidrag till arbete, som ser till att den som är ny i vårt land snabbt får sitt första jobb och blir en del av vår gemenskap och att den som har fått avslag snabbt lämnar landet – ett Sverige som fungerar. Jag vill leda en regering som tar Sveriges problem på allvar, som inte kapitulerar inför dem men inte heller nöjer sig med att peka finger åt problemen. Jag vill leda en regering som är nyfiken på den framtid som en dag blir våra barns och barnbarns vardag.

Där startar Moderaternas valrörelse för en ny riktning för Sverige och för en ny svensk regering.

(Applåder)

Anf. 3 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Herr talman! Så här i mandatperiodens allra sista partiledardebatt här i kammaren får man väl ändå ge sig på att summera en historiskt svag och historiskt usel minoritetsregerings kompletta misslyckande.

Tyvänn, herr talman, har jag bara fem minuter på mig, och det räcker inte på långa vägar för att ge en komplett bild av detta kompletta misslyckande. Jag måste därför koka ned Stefan Löfvens tid som statsminister till ett ord: katastrof.

Stefan Löfven har regerat Sverige i fyra år av högkonjunktur. Det har varit en historisk möjlighet för Sverige att utveckla välfärden, ta krafttag mot den grova brottsligheten och bekämpa segregationen. Men vad har den här regeringen framför allt gjort?

Pengar som skulle ha gått till funktionsnedsatta barn har gått till asylinvandring. Pengar som skulle ha gått till att kapa vårdköerna har gått till asylinvandring. Pengar som skulle ha gått till landets fattiga äldre har gått till asylinvandring. Pengar som skulle ha gått till polis och brottsbekämpning har gått till asylinvandring.

Herr talman! Stefan Löfvens regering har under sina fyra år vid makten prioriterat asylinvandring framför det som våra skattemedel rimligen får anses vara avsedda för. Måtte väljarna sätta stopp för detta den 9 september.

Nu återstår knappt tre månader till valdagen. Tre månader har vi partier på oss att presentera vad det är vi vill med Sverige i framtiden.

Jag vet vad jag vill. Vi sverigedemokrater vet vad vi vill, och det har vi vetat länge. Vi vill utveckla välfärden. Vi vill ta krafttag mot brottsligheten. Vi vill bekämpa segregationen. Vi vill återskapa ett tryggt samhället Sverige. Vi vill bygga det moderna folkhemmet.

Herr talman! I vårt moderna folkhem fungerar välfärden. Den är tillgänglig och håller en hög kvalitet och en hög grad av tillgänglighet över hela landet. Att jobba i vården, i skolan och i omsorgen är uppskattat, och det är stimulerande. Läkaren får vara läkare. Läraren får vara lärare. Den som är sjuk får den vård som behövs när den behövs. Den som är sjuk får den vård som behövs oavsett var i landet hon eller han råkar bo. Och ingen, herr talman, lämnas att dö i väntan på vård.

I vårt moderna folkhem bekämpas brottsligheten. Här sätts brottsoffrets intressen före brottslingens. Grovt kriminella sitter inlåsta i fängelse. Polisen är synlig och effektiv. Polisen har de resurser och de befogenheter som krävs. Tryggheten är central. Medborgarna känner trygghet såväl i hemmet som på gator och torg.

I vårt moderna folkhem växer jobben, de riktiga jobben. Flit, utbildning och företagsamhet är sådant som lönar sig.

I vårt moderna folkhem finns inga parallella samhällen och inga no go-zoner. Sammanhållning, plikt känsla, hemkänsla och stolthet är sådant som präglar människorna som bor här. Här är vi stolta över vilka vi är och över vad vi har åstadkommit trots vår litenhet i den stora världen.

Herr talman! I vårt moderna folkhem hyser vi respekt för de äldre generationer som har byggt upp detta samhälle åt oss. Här finns inga fattigpensionärer – fattigdom bland äldre är utrotat. I vårt moderna folkhem är man välkommen att bo även om man är född någon annanstans i världen, men det är inte kravlöst eller villkorlöst. Här, herr talman, gör man sin plikt innan man kräver sin rätt.

(Applåder)

Anf. 4 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! På min gräsmatta finns inte ett grönt grässtrå längre. På fem veckor har vi knappt haft en droppe regn. Brunnen har börjat sina, och vi är bara i början av juni.

Visst är det härligt med varma kvällar och bad redan i maj, men jag tror att vi är många som går runt med en känsla av att något är fel. Det har varit den överlägset varmaste månaden maj som någonsin uppmäts i Sveriges historia. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap kallar läget för extremt. Bevattningsförbud råder på många håll. Risken för skogsbränder är akut. Lantbrukarna är oroliga – miljardbelopp står på spel om skördarna slår fel. Vissa grödor är redan uttorkade, och köttbönderna är oroliga för foderbrist och börjar till och med tala om nödslakt av djur.

Medan extremtorka råder här gäller det omvända på andra sidan Atlanten. För två veckor sedan drabbades delstaten Maryland i USA för andra gången av ett ofattbart våldsamt regn. På två timmar kom över 20 centimeter regn, och den lokala floden höjdes med 5 meter. Detta är något som meteorologerna har sagt bara händer en gång på tusen år. Det är bara det att det nu har hänt två gånger på två år i Maryland.

Förra året beräknades extrema väderhändelser ha kostat USA över 300 miljarder dollar. Det är närmare 2 500 miljarder svenska kronor. Samtidigt finns det de, också här i kammaren, som hävdar att åtgärder för att ställa om samhället till fossilfrihet i Sverige är för dyra. Vilka åtgärder det än må vara – skatter eller subventioner – är de dyra och ineffektiva, säger de.

Men det som är för dyrt, herr talman, är att göra ingenting. Det absolut minst effektiva sättet att få bort utsläppen är att först gasa på med fossila bränslen till sista sekunden och sedan panikbromsa. Sorgligt nog är det uppenbart att det är denna strategi som Moderaterna har valt, när de nu går till val på att sänka skatten på bensin och de mest utsläppande bilarna, liksom samtliga oppositionspartier, som går till val på att avskaffa flygskatten och ta bort mellan var tredje och var fjärde krona från miljö- och klimatbudgeten. Detta skulle stoppa upp omställningen för industrin och satsningen på gröna och hållbara städer. Det är ytterst allvarligt. Bara för att vädret är galet behöver inte politiken vara det. Det som oppositionen tänker göra om de vinner valet är att chansa och gasa på mot bergväggen utan att spänna fast säkerhetsbältet, ens på barnen.

Jag är också beredd att chansa. Jag är beredd att chansa på att svenska folket vill ta ansvar för klimatet, att man ogillar skogsbränder och översvämningar och gillar satsningar på solceller, elbilar, elcyklar och snabbtåg, att man är beredd att göra en omställning, att man vill ha tid för varandra och mindre stress och onödig konsumtion och att man inser att detta gör samhället bättre, inte sämre.

Herr talman! Världsledande forskare larmade i veckan om att antalet spermier hos västerländska män har mer än halverats sedan 70-talet. Nyss läste vi att Golfströmmen har mattats av. Människan har nu i grunden förändrat sina egna livsvillkor i planetär skala. Jag förstår inte att debatten i denna kammare kan handla om något annat än detta.

Herr talman! Det är dags för oss alla att rensa kalendern och se till att vi löser vår generations största utmaning. För oss i Miljöpartiet är miljöfrågan det som fyller vår kalender. Så har det varit sedan vi bildades för 37 år sedan, och så kommer det att vara efter valet i höst. Vi löser inte klimatet någon annan gång, när vi hittar en lucka i kalendern. Det är nu vi måste göra omställningen. Detta säger jag inte för att vi har läst i en opinionsundersökning att svenska folket tycker så utan för att vi är trygga i våra värderingar.

Det är inte alltid lätt att säga det obekväma, oavsett om det handlar om flygskatten eller asylrätten. Men vi kommer att fortsätta att göra det, för vi är övertygade om att detta krävs både för människor och för planeten.

(Applåder)

Anf. 5 ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Valet i höst närmar sig. Nästa gång vi samlas för partiledardebatt har vi en ny regering och riksdag. Då har svenska folket sagt sitt.

Vi i Centerpartiet går till val på att bilda en ny alliansregering. Vi vill genomföra förändringar som stärker Sverige – framtidsreformer som ser till att Sverige håller ihop, som skapar fler jobb även för dem som står långt utanför arbetsmarknaden, som stärker vår konkurrenskraft, som gör det mer lönsamt att jobba och som skapar långsiktighet och stabilitet i migrationspolitiken. Det är förändringar som för Sverige framåt.

Inom flera områden är förändringar helt nödvändiga. Siffrorna talar sitt tydliga språk. Skillnaden mellan inrikes och utrikes föddas sysselsättning är en av de högsta i hela EU. Detta är inte bara ett misslyckande för regeringen, utan det drabbar enskilda människor hårt och förpassar dem till utanförskap och bidragsberoende och till att vara en del av en ny, framväxande underklass. Trösklarna för att komma in på arbetsmarknaden måste sänkas. Lägre ingångslöner behövs för att människor ska kunna hjälpas till ett första jobb med en högre egen inkomst.

Herr talman! Socialdemokraterna har slösat bort ännu en högkonjunktur. De har inte måktat med att genomföra de förändringar som arbetsmarknaden behöver för att rusta oss när konjunkturen vänder eller för att förbättra integrationen. Det är uppenbart att Socialdemokraterna inte längre har svaren som löser dagens eller morgondagens problem. Det är nyanlända och unga utan längre utbildning som får betala det högsta priset för att Socialdemokraterna är passiva, men vi drabbas alla när samhället glider isär.

Herr talman! Om företagare i hela landet ska kunna skapa fler jobb till dem som står utanför och om det ska löna sig bättre att jobba och utbilda sig behöver vi förändra skattesystemet. Människor, oavsett om de jobbar eller har jobbat, ska få behålla mer pengar i plånboken, och företagens kostnader för att anställa måste sänkas.

Om Sverige inte ska delas behövs förändringar även på bostadsmarknaden. Byggregler behöver förenklas och hyressättningen bli friare så att fler bostäder kan byggas och rörligheten öka och så att fler människor med låga inkomster kan få någonstans att bo och människor kan flytta för jobb eller studier.

Herr talman! Vi lever i en orolig värld – en tid då vår medmänsklighet har satts på prov. Människor flyr krig och förtryck, och oron i delar av världen är fortsatt stor. Efter valet måste vi därför komma överens inte bara om reformer på arbetsmarknaden, på bostadsmarknaden och i skattesystemet utan också om långsiktiga spelregler i migrationspolitiken. Vi ska säkerställa ordning och reda, men en långsiktig och hållbar migrationspolitik måste också stå upp för asylrätten och människovärdet.

Herr talman! Vi står inför ett avgörande val i Sverige, inte bara när det kommer till hur vi kan rusta oss framåt och forma en effektiv miljö- och klimatpolitik som fokuserar på resultat och ser till att utsläppen minskar utan även när det kommer till värderingar och vilket land vi vill att Sverige ska vara.

Krafter som ställer människor mot varandra växer sig starkare. Krafter som vill backa bandet och ta oss bakåt mot mindre frihet, mindre samarbete, mer misstro och mer slutenhet gör sina röster hörda. Det är en värderingskamp som pågår här, men den är tydlig över hela västvärlden. Människor trakasseras och attackerar på grund av sin religiösa tro. Företrädare för extremistiska organisationer visar öppen rasism. Kvinnor och barn utsätts för trakasserier och kränkningar och ibland rena övergrepp. Människor med utländskt ursprung stämplas kollektivt som potentiellt kriminella.

Sverige är inte en skyddad idyll. Därför måste vi som tror på människors lika rätt och värde stå upp. Vi måste markera att vi inte kompromissar om de grundläggande liberala värderingar som vi tror på när de attackeras.

Med fler jobb och en bättre integration är jag övertygad om att vi kan skapa tilltro i stället för misstro och att oro och rädslor kan vändas till framtidstro och optimism. Att vinna värderingskampen kommer jag att kämpa för hela vägen fram till valdagen och dagarna därefter.

Herr talman! Den 9 september bestämmer svenska folket vilket land Sverige ska vara. Centerpartiet har förslagen som ser till att Sverige inte delas. Vi har förslagen som för Sverige framåt så att vi kan vara ett land fyllt av framtidstro.

(Applåder)

Anf. 6 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman, ledamöter och åhörare! Vi lever i en ny politisk tid. Vi lever i osäkerhetens politiska tid. Redan efter att rösterna hade räknats på den förra valdagen stod det klart: Det skulle inte bli så lätt att regera Sverige den här perioden.

På den tiden var det ett av oppositionspartierna som var berett att sätta sig ned och göra en statsbudget och se till att det gick att styra Sverige. Det var Vänsterpartiet, och vi har gjort det hela den här mandatperioden.

Vi har också haft det största politiska inflytande som vi har haft som parti. Vi använde våra 5,7 procent till att arbeta för det som vi tror på, inte bara till att opponera. Vi har styrt Stockholm och Göteborg, och vi har gjort statsbudgeten tillsammans med regeringen.

Om man ska utvärdera valutgången valdagen 2014 var det den väljare som röstade på Vänsterpartiet som fick bäst utdelning för sin röst. Vi har genomfört 90 reformer – reformer som är så bra att många andra gärna tar åt sig äran av dem. Det bjuder vi på.

Vi har förbättrat situationen för ensamstående föräldrar inte en, inte två utan tre gånger med underhållsstödet. Vi har sett till att det har satsats på sjukvård – inte tillräckligt, men vi är de som har sett till att det har hänt. Vi har sett till att det blir en förbättrad tandvård med ett bättre tandvårdsstöd, och nu vill vi gå vidare med ett högkostnadsskydd i tandvården.

Det är vi som har förhandlat fram pengar till kvinnojourerna. Det är vi som har tryckt på för järnvägsunderhållet. Det är vi som har fixat sommarlovs korten, de fria glasögonen och de fria medicinerna för barn. Det tycker vi är bra.

Men vi har också varit oeniga med regeringen i mycket. Vi har varit och vi är oeniga när man inte låter den som behöver personlig assistans få det. Vi är oeniga när det gäller nedskärningarna i sjukförsäkringarna som låter sjuka människor svikas och nekas sjukpenning, fast de behöver det. Vi är oeniga när Sverige splittrar familjer för dem som har fått asyl.

Om vi hade haft mer inflytande hade vi använt det. Vi hade använt det till att lägga ned kolgruvor i stället för att sälja dem. Vi hade använt det till att höja utsläppsmålen, eftersom klimatet kräver det. Vi hade stoppat den svenska vapenexporten till länder i krig och till diktaturer. I dag exporterar Sverige vapen till Förenade Arabemiraten och Saudiarabien, som bombar Jemen. Sverige exporterar vapen till Turkiet vars stridsvagnar rullar in i Afrin.

Vi hade hejdat Natoanpassningen. Sverige hamnar allt närmare Nato. Har man inte tänkt gifta sig ska man inte förlova sig, för det kan lätt missuppfattas. Sverige är på väg att förlova sig med Nato.

Vi hade tagit bort vinsterna i välfärden, och vi hade drivit en fördelningspolitik där de absolut rikaste, Sveriges miljardärer med växande förmögenheter, hade fått bidra mer så att jämlikheten hade ökat i Sverige. För trots alla de reformer som vi tillsammans med regeringen har lagt fram och genomfört har ojämlikheten bitit sig fast, och det präglar vårt samhälle.

I det vi har gjort och i det vi vill göra kan man se vänsterns väg för framtiden, mot ett jämlikare Sverige som faktiskt håller ihop, mot feminism och mot ett land som går före i att ta ansvar för klimatet.

Detta, herr talman, är den totala kontrasten till den rädlans och den ilskans politik som sverigedemokrater och delar av borgerligheten manar fram. De tänker att ju räddare och ju argare väljarna är desto större är sannolikheten för att de ska rösta på dem.

Vänsterns budskap är ett annat. Det är ett budskap av hopp. Sverige var en gång ett av världens mest jämlika länder. Vi kan bli det igen. Vi var det, därför att det fanns en arbetarrörelse som steg för steg tog oss dit. Det är nu vår uppgift. Med detta tänker vi gå till val för att få en vänsterregering efter valet i höst.

(Applåder)

Anf. 7 JAN BJÖRKLUND (L):

Herr talman! Världen har faktiskt aldrig varit bättre. Aldrig förr har så många barn gått i skolan i världen. Fler barn lägger sig mätta på kvällen. De vaccinerar mot svåra sjukdomar. Levnadsstandarden i världen har, hör

och häpna, ökat lika mycket de senaste 30 åren som den gjorde de föregående 30 000 åren. Fler människor lever i demokrati än i någon tidigare generation.

Jag lovar er: Det här är ingen slump. Den här utvecklingen beror inte på högerextremism. Den beror inte på vänsterpopulism. Den beror inte på islamism. Den beror inte på socialisternas planekonomi. Den beror inte på ståltullar. Den beror inte på Putins auktoritära styre. Den beror inte på Orbáns inskränkta mänskliga rättigheter, inte på Jimmie Åkessons nationalism och inte på Jonas Sjöstedts EU-motstånd.

Den här utvecklingen beror på att världen de senaste 30 åren har dominerats av liberala värderingar. Utvecklingen beror på att fler länder har valt demokrati och marknadsekonomi, att fler länder har anslutit sig till globalisering och frihandel och att fler länder ger människor mänskliga rättigheter. Denna utveckling beror på internationellt samarbete och på EU-samarbete.

Det finns stora problem, utmaningar och brister i världsbygget. Så är det. Men världen i dag är bättre än någonsin tidigare. Den positiva utvecklingen beror på att det är liberala idéer som har dominerat världens utveckling de senaste 30 åren.

Men nu ser vi mörka makters framfart i hela västvärlden. De vill att vi ska byta kurs och att länderna mer ska se bara till sig själva och vara mer egoistiska. De är emot internationella samarbeten som klimatavtal och frihandelsavtal. De vill öka den politiska styrningen av medier och domstolar. De vill införa tullar och bygga murar. De vill upplösa EU eller åtminstone att det egna landet ska lämna EU.

De kallar sig nationalister, men det som förenar dem är inte att de älskar sitt land. Det som förenar dem är att de avskyr de liberala värderingar som har dominerat världen de senaste 30 åren.

Jag älskar Sverige. Jag älskar vår nation. I min civila yrkeskarriär har jag försvarat vår nation. Men jag är livrädd för nationalismen som politisk rörelse när jag ser vad den har lett till på vår kontinent de senaste 100 åren.

Mitt politiska engagemang har aldrig känts viktigare än i dag. Det handlar om vilka värderingar som ska hålla ihop världen, hålla ihop Europa och hålla upp det Sverige som våra barn växer upp i. Jag kan inte tänka mig något viktigare.

Herr talman! I dag presenterar Alliansen en reformagenda för kunskap och bildning. Det finns inget som är viktigare än kunskap och bildning för att motverka extremism och intolerans. 17 ½ procent av eleverna gick förra året ut årskurs 9 utan att vara godkända. Det är den högsta siffran någonsin. Aldrig förr har så många varit underkända i svensk skola.

Sverige har utmaningar. Vi har hört om dem under debatten, och vi kommer att prata om dem här i dag – jobben, integrationen, jämställdhet och brottslighet. Men den stora framtidsfrågan är skolan, för det finns ingen bättre integrationspolitik än en skola i världsklass. Det finns inget mer brottsförebyggande än en skola i världsklass, och det finns ingen bättre jobbpolitik än en skola i världsklass. Det finns ingen bättre jämställdhetspolitik än en skola i världsklass. Det finns ingen större frihetsreform och inget bättre sätt att hålla ihop Sverige i framtiden än att se till att alla ungar lyckas i skolan. Det är därför vi liberaler sätter skolan först.

Herr talman! Trots brinnande högkonjunktur i hela världen misslyckas den svenska regeringen på punkt efter punkt. Skattehöjningarna skulle fixa allt, sa Löfven. Och skatterna har höjts, men vårdköerna är längre, skolresultaten är sämre och den grova brottsligheten är större. Poliserna är färre, och LSS har skurits ned. Sverige är längre från målet om EU:s lägsta arbetslöshet i dag än vad Sverige var 2014. Men håll ut, medborgare! Det är bara tre månader kvar tills Sverige byter regering.
(Applåder)

Anf. 8 ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Sommaren står för dörren, och för de allra flesta innebär det semester och ledighet. Så ser det dock inte ut för vårdpersonalen. I Växjö begränsas barnmorskornas semester i år igen. I Gällivare talar man om den värsta vårdssommaren någonsin, och i Region Skåne saknas det 400 vårdplatser nu i sommar.

Det behövs mer personal inom alla tio legitimationsyrken, enligt Socialstyrelsen. Vart fjärde dödsfall kopplas till brist på personal eller vårdplatser. Rådet för den som har planerat att vara sjuk i sommar är enkelt: Vänta till hösten! Vad har den här regeringen egentligen åstadkommit på vårdområdet de senaste fyra åren? Överbeläggningarna på sjukhusen har gått upp. Andelen som får operation i tid har gått ned. Väntetiderna på akuten har gått upp, och chansen att få träffa en läkare har gått ned.

Låt mig peka på ett exempel där situationen är helt ohållbar. I Östergötland larmade man i början av året om att patienter med grön starr fick vänta så länge i kön att de hann bli blinda. En ögonläkare sa till Corren: Som läkare är det förstås väldigt frustrerande att veta att den permanenta synförsämring som uppkommit hos många patienter på grund av de långa väntelistorna hade kunnat förhindras eller mildras om de hade fått behandling i tid. Om de hade fått behandling i tid, sa han. Vårdköerna har fördubblats på bara tre år. Vården behöver förändring. Vården behöver en ny regering.

Herr talman! Stefan Löfven har fört sjukvården tillbaka nästan ett helt decennium. Frånvaron av politiskt ledarskap hos Socialdemokraterna är slående. Man gör ingenting för att ta tag i problemen, och jag menar att regeringen Löfvens största misslyckande finns just inom vården.

Vi kristdemokrater går till val på att återta ansvaret. Vi satsar 27 ½ miljard mer på vården fram till 2020, och vi använder pengarna smartare – med strukturreformer – för att få mer vård för pengarna. Vi vågar göra vad som krävs för att få en jämlik sjukvård. Kristdemokraternas besked är tydligt: Avskaffa landstingens ansvar för sjukvården! Denna 1800-talsmodell med landsting är inte anpassad för dagens behov och dagens avancerade sjukvård. Vilket landsting du bor i ska inte avgöra om du får bra vård i tid. Vi sätter patienten före systemen. Vi kristdemokrater rensade upp i Göran Perssons vårdköer, och vi står redo att efter valet rensa upp i Stefan Löfvens vårdköer.

Herr talman! Socialdemokraterna har inte haft kraft att åstadkomma de reformer som behövs. Jag tycker att det är talande att när socialminister Annika Strandhäll fick frågan om hon kunde peka på en enda vårdkö som blivit kortare under den här regeringen blev hon svaret skyldig. Den här regeringen har helt saknat riktning och mål.

Detta har man försökt kompensera med en rad olika utspel på alla möjliga områden. Kommer ni ihåg innovationskatapulterna? Kommer ni ihåg Global Deal, framtidsministern eller industrikanslern? Det är som att det bakom varje ny socialdemokratisk idé står en tombola som liksom lottar fram vad som ska gälla just den dagen. Efter den förra partiledardebatten här i riksdagen öppnade Stefan Löfven för att skicka in militären i förorten. Det ska bli intressant att se vad han plockar fram ur utspelstombolan i dag. Kanske blir det någonting som kastar bort vårdfrågan över valet. Vad sägs om en sjukvårdskatapult – vad vet jag?

Nej, Sverige förtjänar en bättre regering – en regering som ser och erkänner de problem som finns och som pekar ut en riktning för att lösa dem. Vill man ha förändring ska man rösta på Kristdemokraterna. Vi lovar inte allt till alla, men vi håller vad vi lovar. Detta är vårt välfärdslofte: Du ska kunna lita på vården. Du ska kunna lita på Sverige.

(Applåder)

Anf. 9 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Jag tackar för all uppmärksamhet. Det finns en ganska stor enighet om en del av problembeskrivningen i vårt land. Det gäller lag och ordning och vad vi behöver göra för integrationen. Men oppositionens lösningar är inte alltid logiska.

Om nu Sverigedemokraterna vill ha ett Sverige som håller ihop skulle man ju inte ge de rikaste 13 gånger så stora skattesänkningar som man ger dem som har lägst inkomster. Om Moderaterna verkligen brydde sig om att det ska vara lika för alla skulle man ju inte ge så stora skattesänkningar till dem som faktiskt tjänar allra mest samtidigt som man vill lagstifta om låga löner för de yrkesgrupper som redan tjänar minst.

Man skulle inte heller besluta om tydliga steg mot marknadshyror i form av – det beslutade man på sitt senaste landsmöte – en ny och mindre reglerad hyressättning i hela beståndet. Marknadshyror skulle, precis som Hyresgästföreningen har visat i sin utredning, till exempel innebära höjda hyror med 46 procent här i Stockholms län. Det är många tusen kronor per månad för en barnfamilj eller för pensionärer, det.

Jag tror på ett starkt Sverige där vi klarar välfärden, jämlikheten och tryggheten just för att vi anställer de poliser, sjuksköterskor och lärare som krävs för att vi ska göra det möjligt. Då kan vi inte slänga bort landets ekonomiska styrka på stora skattesänkningar för de allra rikaste. Så enkelt är det.

Alltså: Välkommen upp i talarstolen, Ulf Kristersson, och förklara varför du vill använda landets ekonomiska styrka till att sänka skatten mest för dem som tjänar mest medan andra ska nöja sig med lägre löner, högre hyror och en svagare välfärd. Välkommen!

(Applåder)

Anf. 10 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! I oktober förra året sträckte jag ut en hand till Socialdemokraterna i migrationspolitiken. Jag sträckte ut den igen när Stefan Löfven för några veckor sedan ändrade sin egen migrationspolitik och lämnade Miljöpartiets. Jag gör det nu igen. Ingen kan lösa en så svår fråga på egen hand. Vill man leda landet måste man också kunna samla landet

och ta ansvar för Sverige i en svår fråga som annars fortsätter att paralysera svensk politik. Därför borde våra två partier vara vuxna den uppgiften.

Låt mig vara konkret: Låt oss förlänga den nuvarande temporära lagen och tillsätta en parlamentarisk utredning som under tiden tar fram en civiliserad men stram flyktingpolitik som Sverige klarar av! Alla som förstår vidden av frågan kan vara med och påverka i de viktiga detaljerna, men låt oss utgöra basen. Min hand förblir utsträckt, Stefan Löfven. Vad är ditt besked?

(Applåder)

Anf. 11 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Vi har sträckt ut handen. Vi har gjort två breda överenskommelser med anledning av den migrationskris som vi upplevde hösten 2015. Den här regeringen har totalt sett gjort 21 breda överenskommelser. Är det någon regering som har visat att det går att göra breda överenskommelser är det den som jag leder, och det tänker vi fortsätta med.

Migrationsfrågan är dock av den art att vi i Sverige inte ensamt kan sitta och bara bestämma hur det ska vara. Vi är tydliga nu: Det är vi som har lagt om migrationspolitiken. Vi lade om den som ni hade lagt grunden för. Nu har vi lagt om den, och nu säger vi att den ska gälla långsiktigt.

Vi måste nu också avvakta vad EU gör. Sverige är faktiskt en del av en europeisk gemenskap. I EU pågår en diskussion och förhandlingar om sju rättsakter som också kommer att påverka oss. Efter den tillfälliga lagen ska vi fortsätta att ha en långsiktigt hållbar migrationspolitik. Den ska också korrelera och harmoniera med EU:s lagstiftning. Det är på det sättet det här ska skötas. Gärna en bred överenskommelse!

(Applåder)

Anf. 12 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Sverige kan inte vänta på att resten av världen löser våra problem. Det är alldeles uppenbart att Sverige behöver en långsiktigt hållbar migrationspolitik, där vi kan förena vårt delansvar för en trasig värld med vårt fulla ansvar för hur det sedan också går i Sverige. Det klarar Sverige just nu inte av.

Ni har just lagt om hela er migrationspolitik. Det finns därmed ett historiskt ansvar för två stora partier som tidigare har sett värdet av blocköverskridande överenskommelser som håller över tid att göra någonting åt frågan.

Låt oss säga som det är: Det är uppenbart att inget traditionellt politiskt block kan hantera denna fråga på ett bra sätt. Ni har bevisat det, och vi medger att vi tycker olika i Alliansen. Då kan man inte låta prestige gå före resultaten. Om inte vi löser den här frågan nu förblir en av Sveriges allra viktigaste frågor olösta. Den tillfälliga lagen går ut sommaren 2019. Om vi inte löser detta innan dess väntar riktigt allvarliga problem.

(Applåder)

Anf. 13 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Kristersson har för bråttom att söka strid där ingen strid finns. Jag säger att vi ska ha en bred överenskommelse. Nu har vi infört en tillfällig lag som går ut i juli 2019. Efter den ska vi ha en långsiktigt hållbar migrationspolitik; om detta är vi uppenbarligen eniga.

Men bortse inte från att EU:s regelverk påverkar och ska påverka! En av poängerna med hela mitt resonemang är att Sverige inte kan ha en migrationspolitik som väsentligt avviker från EU:s. Då måste vi rimligen också veta hur dessa regler ser ut. Annars skulle Kristersson sätta sig nu och formulera en ny migrationspolitik, sedan få reda på att EU tycker något annat och därefter få formulera en ny igen. Det är inte smart.

Låt oss nu avvakta detta och se till att vi samarbetar och fortsätter med det så att vi kan leverera det som svenska folket vill ha: en långsiktigt hållbar migrationspolitik!

(Applåder)

Anf. 14 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman och statsministern! Vi har stora problem i välfärden i Sverige. Det är ett faktum att människor i Sverige i dag dör i väntan på den vård de behöver. Det är ett faktum att vi behöver fler poliser. Vi behöver egentligen på alla områden tillföra resurser på olika sätt.

Därför blir jag lite förbryllad över regeringens politik. Varför, herr talman, ska 9 000 afghanska män utan skyddsbehov, som bevisligen har fått sin sak prövad och som inte har skäl att stanna i Sverige, ändå tillåtas att stanna här och leva på svenska skattemedel och svensk välfärd när pengarna inte räcker till att laga de hål som finns i den svenska välfärden?

(Applåder)

Anf. 15 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Den regering jag leder har lagt om migrationspolitiken. Den kommer att vara, och ska vara, långsiktigt hållbar.

Vi har också visat något som kallas humanism; det är ett ord som Åkesson får googla. Vi har att ta hänsyn till att några har fått vänta ovanligt och omänskligt länge på ett besked. Vi vidtar därför en tillfällig och begränsad åtgärd just för dessa människor. Det är humanism.

Kom inte, Åkesson, och prata med mig om svensk välfärd – du som ska låta högern styra, du som sänker skatter, du som ska se till att välfärdsbolagen ska få ta ut så mycket vinster som det någonsin går och du som ger större skattesänkningar till de rika än till låginkomsttagare. Kom inte och prata om välfärd!

Vi har gjort den största satsningen på välfärd i mannaminne. Vi tänker fortsätta med den, men den kommer inte att vara hållbar med dina sänkta skatter. Välfärden går före, Jimmie Åkesson. Du har mycket luft när du pratar, men nu gäller det att komma med substans.

(Applåder)

Anf. 16 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Faktum är att ni har gjort den största satsningen på asylinvandring i mannaminne. Det är pengar som skulle kunna ha gått till att utveckla välfärden.

Om man lyssnar på Stefan Löfven låter det hela tiden som att välfärden nu är fantastisk efter fyra år med honom som statsminister. Så är det inte. Människor dör fortfarande i vårdköer, och vårdköerna växer. Världens högsta skatter räcker uppenbarligen inte för att klara välfärden. Varför? Jo, därför att den här regeringen har valt att prioritera människor från alla

andra delar av världen. Man ger dem bidrag och bostäder i Sverige. Därför klarar vi inte välfärden.

Så jo, herr talman, jag tänker fortsätta att prata med Stefan Löfven om välfärden. Jag kommer att göra det under de tre månader som återstår fram till valdagen, och jag kommer att göra det under de fyra åren under nästa mandatperiod. Stefan Löfven har fullständigt misslyckats med välfärden, för han har prioriterat asylinvandring.
(Applåder)

Anf. 17 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Vi gör en historiskt stor satsning på välfärden med 35 miljarder kronor. Av de 300 000 fler människor som nu går till jobbet är det 100 000 i svensk välfärd – 28 000 i utbildningen, 5 000 i äldreomsorgen och 13 000 i sjukvården.

Räcker detta? Nej, vi måste ha fler. Men när vi ska ha fler och mer, Jimmie Åkesson, går det inte att sänka skatterna med de fantasibelopp som ni tänker er. Ni, tillsammans med de fyra partierna här, tänker er att sänka skatterna med upp till 100 miljarder kronor. Det är det som era samlade skatteförslag går ut på.

Vad blir det då? Blir det fler sjuksköterskor då, Åkesson? Hur ska du få det att gå ihop? Du får skaka på huvudet hur mycket du vill, men nu är det faktiskt detta det handlar om.

Det är rätt att vi ska fortsätta att diskutera välfärden, för det val vi har i september gäller precis detta. Det är en folkomröstning om den svenska välfärden. Det är en folkomröstning om huruvida man ska sänka skatter mest för de rika, som ni vill, eller om man ska se till att bygga ett tryggare samhälle tillsammans.

(Applåder)

Anf. 18 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Skogen är ryggraden i den svenska ekonomin. Den är avgörande för att vi ska klara den gröna omställningen, och den är avgörande för jobben och företagen på landsbygden.

För mig, som har vuxit upp med skogen nära, är det självklart att skogen ska bevaras på grund av höga naturvärden. Men lika självklart för mig är det att äganderätten måste skyddas. Många skogsägare har haft sin skog i generationer. Man har gjort mer än vad lagen kräver. Man har sett skogen växa, vårdat den och sett den som en investering.

Men just på grund av detta målmedvetna arbete och för att man har tagit ansvar och tagit väl hand om sin skog får nu många skogsägare brev från regeringen via dess myndigheter om att deras skog ska göras om till naturreservat. De ställs inför valet att frivilligt skriva under ett avtal om att överlåta skogen till staten eller att låta staten beslagta skogen. Alternativet att fortsätta att vårda och behålla skogen finns inte.

Jag vill därför fråga Stefan Löfven: Tycker han att detta är att stå upp för den enskilda människans äganderätt?
(Applåder)

Anf. 19 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Skogen i Sverige är en fantastisk tillgång. Jag tror att vi har över 3 miljarder skogskubikmeter, som är det gröna guldets i Sverige. Vi kan utnyttja det mer. Vi kan ta ut mer ur skogen. Vi kan göra fler produkter, och vi kan förädla mer av skogsprodukterna. Vi behöver bygga mer i trä. Därför menar vi att det finns utrymme för att ta ut mer trä.

Samtidigt måste vi naturligtvis se till att vi skyddar de skogar som behöver skyddas. Det har med den biologiska mångfalden att göra, och det är också en viktig framtidsfråga. Denna balans måste vi kunna hantera så att vi både tar ut mer skog och använder skogen – det har vi utrymme för – och ser till att avsätta skog för att kunna hantera och försvara den biologiska mångfalden. I det scenariot måste samhället naturligtvis vara berett att ersätta de skogsägare som inte kan bruka sin skog, och det tycker jag är en bra balans. Vi ska både ta ut och använda det gröna guldets men också skydda skogen.

(Applåder)

Anf. 20 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Just nu pågår en folkrörelse bland frustrerade och irriterade skogsägare över hela landet. Det handlar om människors rätt att få bruka och vårda sin skog – skog som i många generationer har brukats och vårdats men som regeringen nu via sina myndigheter vill ta ifrån dem.

Vi måste få en bättre dialog med skogsägare och se till att de vill fortsätta att avsätta mark men på frivillig väg. På så sätt kan vi värna såväl skyddsvärd skog som äganderätten och skogsägarna. Regeringens agerande här får nämligen också andra konsekvenser. Det är inte bara de skogsägare som får tvingande brev på posten som påverkas, utan andra skogsägare blir rädda för att staten ska vända sig också till dem och beslagta deras skog för att den pekas ut som skyddsvärd. Därför skyndar de sig att avverka, trots att planen egentligen är att låta skogen fortsätta växa. Hur gynnar det den biologiska mångfalden, Stefan Löfven?

(Applåder)

Anf. 21 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Det handlar, återigen, om balansen mellan att ta ut mer och att se till att skydda skog. Vi avsätter mer pengar för att skydda skog som är skyddsvärd och som ska hantera den biologiska mångfalden. Om detta tror och hoppas jag att det egentligen inte finns någon oenighet. Vi behöver göra både och. Om Centern står för att inte avsätta någon skog och inte bry sig om den biologiska mångfalden har vi skiljaktiga meningar, men jag tror inte att det är så. Vad det handlar om är denna balans och om att se till att markägare, skogsägare, får ersättning om de inte kan bruka sin skog. Där måste vi lägga tyngdpunkten.

När det gäller att ta ut mer skog ska vi ju bygga mer, och det byggs mer i trä. Det är bra. Vi kommer också att behöva mer biokemiska produkter och andra produkter i trä. Låt oss alltså använda det, men låt oss också se till att spara den skog som är skyddsvärd för den biologiska mångfalden. Den balansen hanterar vi.

(Applåder)

Anf. 22 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman och statsminister Löfven! Nyligen sparkade regeringen Försäkringskassans generaldirektör Ann-Marie Begler. Hon hade gjort det jobb som ni ville: Hon hade fått ned sjuktalet. Det var inte hon som var ansvarig för den här inriktningen, utan det var ni som hade bestämt den.

Inifrån Försäkringskassan kommer vittnesmål om högre lön vid fler avslag. Vittnesmålen från de sjuka handlar om dem som inte kan gå till jobbet, vars läkare säger att de inte kan gå till jobbet, men som ändå inte får det stöd de hade räknat med. Andelen som får sin sjukpenning indragen har fyrdubblats på tre år. Den har fyrdubblats. Det är effekterna av regeringens politik. Det är effekterna av niodagarsmålet som ni har satt upp till Försäkringskassan. Varför tar ni inte bort det här kravet på nedskärningar? Varför tar ni inte bort niodagarsmålet?

(Applåder)

Anf. 23 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Först får jag korrigera Jonas Sjöstedt. Begler har inte fått sparken. Hon är fortfarande generaldirektör och har fått andra erbjudanden. Vad det handlar om är att vi inte var nöjda med den ledning som faktiskt innebar att så många fler fick avslag, att så många färre fick rehabiliteringssamtal och att man till och med uppmuntrade till att höja lönen för dem som gav avslag. Det är liksom inte regeringen som beslutar sådant på sina regeringssammanträden, om nu Sjöstedt trodde det, utan det är faktiskt myndigheten. Det visar att någonting har gått fel. Då är det inte rätt.

Vi har varit tydliga med att vi ska få ned sjukfrånvaron, och jag tycker att alla borde vara överens om att ju fler som kommer tillbaka snabbare till jobbet desto bättre är det. Men det ska ske på ett värdigt sätt och med rehabilitering. Det är därför som vi lägger ut mer ansvar på arbetsgivarna och ber parterna att komma överens om hur rehabiliteringen ska fungera så att det sker på ett värdigt sätt och med den ekonomiska ersättning som man ska ha. Så skedde inte.

Anf. 24 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Att Ann-Marie Begler inte skulle ha fått sparken är det möjligtvis ett par personer i regeringen som tror på men ingen annan i Sverige, det kan jag lova.

(Applåder)

Hon gjorde det som ni bad om. Ni satte upp ett statistiskt mål på 9,0 sjukdagar. Om människor är sjukare än så men talet ändå ska dit ned, som ni begärde, är det några som betalar priset. Det är de som är sjuka och inte kan jobba men ändå inte får sin sjukpenning. De betalar priset för det här.

Jag tycker att det är att inte ta sitt ansvar att peka på en generaldirektör som har gjort det som ni begärde och pressat tillbaka sjuktalet trots att fler var sjuka. Det menar jag inte är att ta ansvar för att ha en mänsklig sjukförsäkring.

Frågan kvarstår därför att politiken kvarstår: När tar ni bort detta statistiska mål på 9,0 dagar som drabbar så många sjuka så hårt?

(Applåder)

Anf. 25 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Vi borde vara överens om att det är bra att sjukfrånvaron sjunker – eller så menar Vänsterpartiet att vi ska ha så hög sjukfrånvaro som möjligt. Jag har arbetat mycket med detta ute i verkligheten och vet att det går att få ned sjuktalen om man har rätt samarbete. Det är därför som Försäkringskassan har det övergripande ansvaret för att koordinera det jobbet tillsammans med sjukvården, tillsammans med arbetsgivarna, tillsammans med arbetsmarknadens parter och tillsammans med Arbetsförmedlingen. Men när samtalen med Arbetsförmedlingen blir färre och det blir så många färre som får sjukersättning och man bara hugger av, ja, då fungerar det inte som det ska.

Det går att ha två tankar i huvudet samtidigt: Det handlar både om att få ned sjukfrånvaron, för det tjänar alla, både individen och samhället, på och om att det ska ske på ett värdigt sätt. Den ersättning som du har rätt till när du blir sjuk ska du ha, och du ska ha världens bästa hjälp tillbaka på ett värdigt sätt. Det är det som ska gälla, och det är därför som vi har gjort som vi har gjort.

(Applåder)

Anf. 26 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Nationell kris. Det var de orden som Stefan Löfven använde om skolresultaten under alliansregeringens tid. Då var 13 procent underkända i årskurs 9 – nationell kris. Efter Alliansens reformer vände PISA-resultaten uppåt något, men det var en blygsam ökning. Nu sjunker resultaten igen. Nu är 17 ½ procent underkända i årskurs 9. Det har aldrig varit en högre siffra, och bakom procenten döljer sig varje år ungefär 20 000 ungdomar som går ut skolan utan att komma in på gymnasiet och med svåra framtidsutsikter som följd.

Min fråga, Stefan Löfven, är: Om det är nationell kris när det är 13 procent som är underkända, vad är det då när det är 17 ½ procent som är underkända?

Anf. 27 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Det är ett rejält samhällsbekymmer att så många inte fullföljer en gymnasieutbildning, och det måste vi attackera på riktigt. Då är det mer resurser till skolan som gäller. Skolresultaten har förbättrats. Låt oss ändå se det – vi kan inte hålla på och svartmåla. PISA, Timss och andra mätningar visar att det går åt rätt håll. Men det är för många elever som inte går igenom gymnasieutbildningen. Det är helt uppenbart.

Man måste naturligtvis titta på vad det beror på. Den största delen av de här eleverna har nyss kommit till vårt land. Det säger jag inte som någon bortförklaring, för de ska ha precis samma chans, men vad gör vi då för de människorna? Vad gör ni? Ni tar bort möjligheten att faktiskt läsa en gymnasieutbildning som ger högskolebehörighet och vill begränsa människors frihet. Vi för till mer resurser till skolan och kommer att fortsätta att göra så. Då duger det inte med skattesänkningar, Björklund.

(Applåder)

Anf. 28 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Stefan Löfven missar något i det här replikskiftet, och det är att Stefan Löfven är ansvarig och har varit det i fyra år. Det har alltså gått utför. Det var 13 procent som var underkända 2014, och nu är det 17 ½ procent. Det är väl inte åt rätt håll? Statsministern säger att utvecklingen går åt rätt håll, men så kan det väl inte vara. Det är ju fler underkända i dag.

Jag var i går på en stor gymnasieskola i en svensk mellanstor stad, Norrköping, där man arbetar med de nyanlända. Jag lovar att ingen av lärarna där tror att högskolebehörighet är målet. De är glada om de här eleverna lär sig svenska över huvud taget. Det här att införa högskolebehörighet på yrkesutbildningen och tro att det ska lösa problemen med utanförskapet är helt absurt. Fler kommer att slås ut.

Svaret från Stefan Löfven är att det är skattehöjningar som behövs. Men ursäkta, ni har ju gjort skattehöjningar år efter år i fyra år, och resultaten bara sjunker. Det enda du säger är att ni ska fortsätta på samma sätt med ännu mer skattehöjningar. Resultaten kommer väl då att fortsätta åt samma håll, för det är inte skatterna det beror på, utan det är skolpolitiken som är fel. Den behöver vara mycket mer kunskapsorienterad, Stefan Löfven. Agendan för det finns på dagens DN Debatt.

(Applåder)

Anf. 29 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Jag tror att det är Björklund som missar något. Jag säger att det är fel att vi har för många som går ut gymnasiet utan att klara det. Det måste man naturligtvis göra någonting åt. Men om vi tittar på resultaten i PISA, Timss och andra mätningar ser vi att det går åt rätt håll.

Vad vi måste göra i stället för gigantiska skattesänkningar är att se till att skolan får de resurser den behöver. Det är därför vi nu bygger ut lärarutbildningen och höjer kvaliteten i lärarutbildningen med fler lärarledda timmar. Det är därför vi höjer lärarlönerna, anställer fler i skolan och ger lärarna mer mandat att hantera sin profession. Den är den typen av åtgärder som måste till så att fler går genom grundskolan och kommer in på gymnasieskolan med rätt ersättningar.

Sedan har vi en grupp nyanlända som har särskilda problem. Låt oss då attackera de problemen så att den gruppen får samma möjligheter. De problemen ska också attackeras, och den gruppen ska ha samma möjligheter. Men gör inte utspel som om hela skolan håller på att gå under, för så är det inte.

(Applåder)

Anf. 30 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är en god princip att hålla vad man lovar.

Inför förra valet lovade statsministern att ta bort köerna till cancervården. Alla skulle få vård i tid. Nu, fyra år senare, kan vi konstatera att Stefan Löfven har brutit det löftet. Men i stället för att erkänna det låtsas han som om ingenting har hänt – och återvinner nu samma vallöfte. Nog för att det är bra med återvinning, men tror statsministern att svenska folket går på det här igen?

Bästföredatumet för din regering, Stefan Löfven, har passerat för länge sedan. Jag vill ställa en fråga. Kan du nämna en enda vårdkö som har blivit kortare under din tid som statsminister?

Anf. 31 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Ja, principen är viktig, och vårdköerna måste kortas. Vi har för långa vårdköer; det är inget tvivel om det. Men det är här som på skolans område: Det har underinvesterats under många år.

Vårdköerna och andra utmaningar som vi har i vården – för vi har ett antal trots att vår sjukvård är en av världens bästa – har en gemensam lösning: mer personal. Nu är det 13 000 fler anställda i vården. Vi utbildar fler sjuksköterskor, fler specialistsjuksköterskor och fler barmorskor, och på den vägen måste vi fortsätta. Då går det inte att, som KD och kamraterna i den före detta Alliansen gör, tro att lösningen återigen är stora skattesänkningar. Det var ju ni som var ansvariga för detta, och nu ska ni tillbaka till den politiken. Nu måste vi hålla den här riktningen och se till att anställa fler. Det funkar inte med skattesänkningar, hur mycket Andreas Carlson än vill. Det fungerar inte.

(Applåder)

Anf. 32 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Herr talman! Statsministern kan ta bort ”före detta” framför Alliansen – vi är redo att ta över och städa upp i de köer som ni har skapat. Men hur vore det om statsministern svarade på frågan?

Tack, Stefan Löfven, för att du nämner Alliansens skattesänkningar! Jag är stolt över dem; de ledde till att en vanlig arbetare fick en hel månadslön extra i plånboken varje år men också till att skatteintäkterna ökade med över 100 miljarder när fler kom i arbete. Du, Stefan Löfven, har höjt skatterna med 60 miljarder i en högkonjunktur, och vi ser att vårdköerna har fördubblats. Det är det väljarna kan räkna med med dig som statsminister: högre skatter och längre köer. Vi kortade Göran Perssons vårdköer, och vi ska se till att korta de vårdköer som din regering har skapat.

Jag ställde en mycket enkel fråga, men jag fick inget svar. Kan du nämna en enda vårdkö som har blivit kortare under din tid som statsminister, Stefan Löfven?

(Applåder)

Anf. 33 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Det är nog flera som har blivit längre, bland annat i Västra Götaland. Västra Götalands köer har blivit längre. Andra har blivit längre. Vi kan stå här och skylla på varandra när det gäller vilket landsting som har de längsta vårdköerna.

Det är landstingen som styr detta. Statens ansvar, det vi ska diskutera, är att föra till resurser så att landstingen kan hantera detta. Jag tycker att det är viktigt att landstingen får rätt resurser, och det är därför vi har skjutit till så mycket till sjukvården. Det är därför vi har 13 000 fler anställda i sjukvården.

När jag var i Gällivare berättade de detta: Nu har vi tre sjuksköterskor till anställda här. Det innebär att operationerna går mycket smidigare. Fler blir opererade, köerna kortas och vi får fler vårdplatser.

Det är så det måste gå till. Vi måste föra till resurser, och det går inte med er skattesänkarfilosofi. Man kan inte både sänka skatterna och lova bättre pengar till sjukvården. Vi ska se till att ha de skatteintäkter som behövs så att vi kan börja beta av sjukvårdsköerna.
(Applåder)

Anf. 34 ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Stefan Löfven och jag är oeniga om rätt mycket, men en sak är vi nog överens om: Äntligen är denna mandatperiod över! Det har varit fyra förlorade år för svensk politik. Inte en gång till!

Den här regeringen har höjt skatterna med 60 miljarder och de offentliga utgifterna med 100 miljarder. Ändå brister statens allra mest grundläggande funktioner. I stället för att löften om tillgänglighet i sjukvården uppfyllts har vårdköerna fördubblats. Till barn- och ungdomspsykiatri har de tredubblats. Var sjätte elev lämnar nu nian utan betyg till gymnasiet. Det finns skolor i våra förorter där 60 eller 70 procent inte blir behöriga. Regeringen har blivit en följetong i Lagrådet med kritik som vi inte har sett tidigare i svensk politik. Ta Reepalu! Ta gymnasielagen och nu lagen om 9 000 ensamkommande! Detta är regeringsmaktens förfall.

Regeringens partier har abdikerat ifrån varandra. Vi har fått en expeditionminister tre månader *före* ett val.

Som final prickas Stefan Löfven och sju av hans statsråd av ett enigt KU. Den här regeringen har på fyra år fått fler anmärkningar av ett enigt KU än alla regeringar tillsammans under det föregående kvartsseket.

Det är bra att detta nu tar slut. Vad som händer sedan är bara upp till de svenska väljarna.

Jag är ödmjuk, men jag är också beredd. Jag lovar att göra allt jag kan för att byta regering. Sverige behöver en ny riktning, och en ny riktning kräver en ny regering.

(Applåder)

Anf. 35 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Det starka samhälle som jag vill bygga är ett samhälle där vi investerar tillsammans i gemensam välfärd. Därför blir jag minst sagt bekymrad när jag lyssnar på Moderaternas olika skattesänkarutspel. Den här valrörelsen har inte ens börjat; ändå är Moderaterna redan uppe i skattesänkningar på 55 miljarder kronor.

Senast i sitt sommartal sa Kristersson att ingen ska behöva betala mer än 50 procent av sin inkomst i skatt. Det innebär rent konkret att 20 miljarder i skattesänkningar ska gå till de allra rikaste. Den som har en inkomst på 120 000 kronor i månaden skulle få en skattesänkning på 9 000 kronor i månaden.

Varför tycker du, Ulf Kristersson, att det är viktigare att sänka skatten för dem som redan har mest än att tänka på vår gemensamma välfärd?

(Applåder)

Anf. 36 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag återkommer gärna till skatterna.

Låt mig bara börja med detta: Begler har inte fått sparken. Nej, och skatterna har inte höjts i Sverige. Det förekommer inga gängskjutningar.

Det finns inga vårdköer. Sverige har inga integrationsproblem. Orwell själv kunde inte ha sagt det bättre.

Det här är helt osannolikt. Begler sa i socialförsäkringsutskottet att hon uppfattade att regeringen har gjort valtaktiska överväganden. Antingen ljuger en högt respekterad svensk offentlig tjänsteman eller också ljuger regeringen.

Ni har höjt skatterna med 60 miljarder och de offentliga utgifterna med 100 miljarder. Om skattehöjningar var svaret på de problem vi har, då hade Sverige inte haft några problem.

Vi har lagt fram konkreta skattesänkingsförslag som ger 500 kronor mer i månaden för en bussförare. Människor med din och min inkomst, Stefan Löfven, får 700 kronor mer i månaden. Till detta hyllar vi principen hälften kvar. Det gjorde ni också för 30 år sedan.

(Applåder)

Anf. 37 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Ulf Kristersson väljer att lägga två tredjedelar av sitt svar på någonting helt annat. Men det är på riktigt nu. Man ska välja. Kristersson brukar säga att man ska prioritera, och det är helt rätt. Moderaterna prioriterar konsekvent störst skattesänkningar för dem som redan har mest. Det blir mindre pengar till välfärden med stora skattesänkningar.

Då resonerar borgarna ungefär så här: Ja, det går inte för en privatperson att komma hem och säga att han eller hon har sagt upp sig, så det blir nu mindre pengar till hushållskassan. Samtidigt vill personen köpa en ny bil, ett nytt hus och varför inte åka jorden runt.

Så fungerar det inte för en privatfamilj. Så fungerar inte heller staten. Det går inte att säga att man ska göra gigantiska skattesänkningar mest för dem som redan har mest och samtidigt satsa mer på välfärden. Det fungerar inte så, Kristersson.

(Applåder)

Anf. 38 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag är en gammaldags politiker. Jag tycker att man ska förklara sin egen politik, inte förtala motståndarens politik.

Det här är en viktig skillnad. I vår budget ser man exakt vilka skattesänkningar som vi föreslår. Vi föreslår att en person som har en busschaufförsinkomst ska få 500 kronor i lägre skatt. Om man har höga inkomster föreslår vi 700 kronor i lägre skatt. Till detta sänker vi skatten för alla svenska pensionärer.

Vi beskriver en farlig färdriktning med ständigt höjda marginalskatter och säger att principen borde vara hälften kvar. Det kommer att ta tid att komma dit.

Varför säger du saker och ting om vår politik som vi inte har föreslagit? Det är bara att läsa i kolumnerna.

Jag är den första att säga att man inte kan sänka skatten hur mycket som helst utan att det får konsekvenser. Ni borde inse att man inte kan höja skatten hur mycket som helst utan att detta får konsekvenser.

Sluta förtala vår politik och berätta vad ni själva vill!

(Applåder)

Anf. 39 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Ulf Kristersson skrev på Facebook den 25 april i år:

”Och av samma skäl som jag och Moderaterna naturligtvis aldrig skulle bilda eller ingå i en regering som inte klarar av uppgiften att föra en vettig ekonomisk politik, så kommer vi naturligtvis inte heller att bilda en regering som inte kan föra en ansvarsfull migrations- och integrationspolitik. Detta är inget hot, det är tvärtom ett löfte.”

Herr talman! Det låter jättebra, fantastiskt bra. Ska jag tolka det så att Ulf Kristersson inte tänker ta med Centerpartiet i den alliansregering som han utlovar?

(Applåder)

Anf. 40 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Man ska inte tolka det så mycket. Det är ett löfte från min sida till de svenska väljarna. Jag står för den politik som jag går till val på.

Jag försökte att förklara för statsministern för en stund sedan att i migrationspolitiska frågor som inget block kan lösa på egen hand har man ett val. Man låter dem förbli olösta i ytterligare ett par decennier. Vi har aldrig tänkt igenom hur vi förenar öppenhet och ansvar i den svenska migrationspolitiken med någonting som också fungerar här i Sverige.

Av den anledningen tycker jag att det är ett osedvanligt gott skäl att söka lösningar över blockgränserna för att skapa en hållbar och långsiktig migrationspolitik. Den går jag till val på, och den kommer jag stå för även efter valet.

(Applåder)

Anf. 41 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Det som Ulf Kristersson säger nu och det som han för knappt en och en halv månad sedan lovade på Facebook är inte samma sak. Det Ulf Kristersson lovade var ju att inte bilda en regering som inte kan föra en ansvarsfull invandrings- och integrationspolitik.

Nu står Ulf Kristersson här och säger att man visst ska bilda den regeringen för att han ska lösa frågan tillsammans med Stefan Löfven och Socialdemokraterna. Jag får inte ihop det. Det fungerar inte.

Faktum är att man är djupt splittrad inom den så kallade Alliansen när det gäller inte minst migrationspolitiken. Det finns ingen som helst möjlighet att komma överens. Det finns ingen som helst möjlighet att en alliansregering kommer att föra en ansvarsfull migrations- och integrationspolitik och vara överens om den.

Då är min återstående fråga: Kommer Ulf Kristersson att fimpa Centerpartiet i en alliansregering om man inte köper en ansvarsfull migrations- och integrationspolitik?

(Applåder)

Anf. 42 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag förstår uppriktigt inte vad Jimmie Åkesson inte förstår. Jag påpekade bara det som alla förstår och alla vet. Den rödgröna sidan har ingen gemensam migrationspolitik. Det blev helt uppenbart när Socialdemokraterna bytte migrationspolitik.

Vi har väl kända åsiktsskillnader i Alliansen. Det blev uppenbart när Centern valde att stödja regeringens proposition om ensamkommande. Då konstaterar jag det som de allra flesta förstår: Vi kan inte låta frågan förbli olöst år efter år. Då tycker jag att stora partier som har ungefär samma uppfattning och dessutom – som i Moderaternas och Socialdemokraternas fall – en historisk enighet i dessa frågor har ett lite speciellt ansvar för att söka kompromisser och bilda basen för en överenskommelse som en förkrossande stor majoritet av svenska folket skulle kunna stå bakom.

Jag kräver inga detaljer här, utan jag säger bara att detta är ett ansvar som vi måste ta i Sverige. Vi måste lägga prestigen åt sidan och lösa ett av Sveriges riktigt stora problem. Det var precis det jag menade, varken mer eller mindre. Det menar jag nu, och det kommer jag att mena även efter valet.

(Applåder)

Anf. 43 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Just nu exploderar solcellsbranschen i Sverige. Installationerna av solceller har ökat med 50 procent på bara ett år. I dag sätts det upp fyra gånger så många solceller som under 2014, vilket är ett direkt resultat av regeringens politik. Dagens solcellsstöd är 20 gånger så stort som det var när vi tog över regeringsmakten från Moderaterna.

Vi är överens om ett mål om 100 procent förnybar energi till 2040. Men för att nå dit måste man ha en verksam politik. Ulf Kristersson uppmanade oss att läsa Moderaternas budgettabeller, då ser jag att ni tar bort 9 av 10 kronor till solcellsstödet.

Ni tar bort flygskatten, och då tar ni bort 1 miljard i skatteintäkter som skulle kunna användas för att stödja en omställning. Ni satsar också på att sänka bensinskatten.

Är detta verkligen en verksam politik, herr Kristersson?

Anf. 44 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Det är två saker här. Den första är att det inte är vi som påpekar att ni har en ineffektiv miljö- och klimatpolitik. Det påpekar ju externa, oberoende bedömare. Ni vill väl, men ni landar i fel slutsatser. Sju av åtta av era stora verktyg har inte den klimateffekt som ni säger. Då gör man symboliska saker, och det kan man göra av många skäl. Men det är inte det som kommer att rädda klimatet.

Den andra är att Sverige är ett tämligen avlångt land relativt högt uppe i norra Europas utkanter. Att bestraffa och beskatta just avstånd är en osedvanligt dålig idé i just Sverige. Vill man ha med sig svenska folket i en långsiktig klimatomställning, då måste man vara konsekvent. Man kan inte ena året säga vilka som är miljösmarta bilar så att de kan köpas med subvention. Två år senare säger man att samma bilar är så miljöfarliga att vi tänker förbjuda dem i våra städer. Då tappar man folkets stöd på väg mot den gröna omställningen.

Jag tror att ni vill väl, men ni har fel metoder.

(Applåder)

Anf. 45 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:
Herr talman! Tack, Ulf Kristersson!

Det är tydligt att ni inte har någon politik för att minska utsläppen. Du kan inte ge några exempel på hur ni ska minska dem. Ni sänker skatten på bensin. Ni vill ta bort flygskatten. Ni slaktar miljö- och klimatbudgeten med var tredje krona. Ni sänker till och med anpassningsbudgeten med 30 procent. Jag talade tidigare om torka, översvämningar och väderkatastrofer. Sverige måste stå rustat mot klimatförändringarna. Här har ni inget svar på hur vi ska göra detta.

Du pekar på utsläppsminskningar, att vi ska minska utsläppen i andra länder, och det pekar också Konjunkturinstitutet på. Men vi lever ju i Sverige. Det är Sverige som kan ta ledarrollen för att visa världen att den teknologiska omställningen är möjlig. Det åstadkoms inte genom att fortsätta att subventionera de fossila bränslena, som du gör genom att sänka skatten på bensin, ta bort flygskatten och inte satsa på höghastighetståg.
(Applåder)

Anf. 46 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag tror inte att vårt internationella ledarskap stärks av att vi satsar 1 miljard på subvention av elcyklar i ett läge då det finns länder som har en fundamental och brutal miljöförstöring och där internationella klimatinvesteringar skulle göra så mycket större nytta.

Man kan tycka olika i sak, men förvräng inte det vi har sagt. Vi presenterade nyligen en rapport där vi beskrev tre grundläggande principer för en bättre klimatpolitik.

För det första: internationella klimatinvesteringar där vi kan gå före med pengar som gör nytta över hela världen. För det andra: investering i sådana tekniksprång som gör att den svenska basindustrin, som är en viktig del av våra egna utsläpp, kan bidra till mindre klimatpåverkan. För det tredje: en systematisk utbyggnad av laddinfrastruktur så att fler konsumenter som vill bidra kan övergå till elektrifierade fordon.

Det är bara tre exempel på en bättre miljöpolitik.
(Applåder)

Anf. 47 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! I ditt sommartal sa du, Ulf Kristersson: Det är viktigt att se allt det som är värdefullt i vårt land som har byggts upp av generationer före oss och som vi inte har rätt att nu äventyra eller förstöra.

Jag tycker att det var fint sagt.

Men det var inte detta du gjorde när du var socialborgarråd i Stockholm. Då gav du i praktiken bort gemensam egendom som byggts upp under lång tid. Assistanbolaget Freja Assistanstjänst AB är bara ett exempel. I praktiken skänkte du bort detta företag för 3 000 kronor. Ägaren gjorde snabbt miljonvinster, 13 miljoner kronor hamnade i egen ficka, och de assistansbehövande betalade priset.

Är detta att respektera det som andra har byggt upp tillsammans?

Anf. 48 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! När vi började ifrågasätta de offentliga monopolen i Sverige, vilket vi kallade valfrihet och som de som var något mindre åt vänster än du kallade egenmakt, var en grundläggande idé att låta människor fatta

egna beslut också inom viktiga välfärdsområden. Denna grundidé står jag fortfarande fast vid.

Då trodde vi att avknoppningar, till personal och människor som drev detta, ut ur kommunala förvaltningar var rätt metod. Jag medger att vi lärde oss den hårda vägen att det var svårare än så. Detta görs inte heller längre. Det var en viktig lärdom. Jag skäms inte ett ögonblick för att jag står för valfrihet, men självklart ska vi se till att offentliga egendomar och resurser inte otillbörligt gynnar enskilda affärsidkare.

Men det du egentligen är ute efter är inte detta, Jonas Sjöstedt. Du är emot valfrihet och att man har privata alternativ i den viktiga välfärden. Det är inte jag.

(Applåder)

Anf. 49 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Här har jag plusgiroinbetalningen på 3 000 kronor. Av det blev det 13 miljoner kronor i vinst i egen ficka. Du var en av de ansvariga, Ulf Kristersson. Det var inte bara en dålig metod; det var en olaglig metod, sa Statskontoret, och du var med och bidrog till detta när du var i ansvarig ställning.

Jag önskar lite tydligare självkritik och lite tydligare ansvar för hur ni tar hand om det offentliga egendomen. Om du mot förmodan och om olyckan skulle vara framme får inflytande efter valet är det nämligen mer av privatiseringspolitik som väntar. Det är fler utsålda företag som har byggts upp under lång tid av det gemensamma. Det är fortsatta utförsäljningar och privatiseringar av skolor, äldreboenden, sjukhus och vårdcentraler.

Vi vet vad detta leder till, för vi har sett vad det har lett till när du har gjort det tidigare – och det är motsatsen till ansvar för det gemensamma.

(Applåder)

Anf. 50 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag skulle ta detta på större allvar om jag trodde att du verkligen värnar människors valfrihet, men det tror jag inte. Jag tror att du söker dessa exempel för att visa att privata aktörer inte ska finnas i den svenska välfärden. Det var därför ni drev fram Reepaluutredningen, och det är därför ni tvingar regeringen att gå fram med ett förslag som regeringen vet är så dåligt att situationen bara räddas av Alliansens nej till förslaget. Jag tycker inte att det är hedervärt.

Jag är den förste att säga att när man gör stora förändringar – dessa gjordes för ett par decennier sedan – görs nybörjarmisstag som man ska rätta till. Låter vi fristående aktörer driva skola ska vi ha kontrollmekanismer som gör att vi inte ens kan misstänka att en skola gör dåliga saker för privat vinnings skull. Like lite ska vi acceptera att en kommun bedriver dålig skola för att spara pengar. Detta är en kollektiv lärdom som jag gärna tar med mig.

Men försök inte få mig att tro att detta handlar om att du är så mån om den svenska valfriheten, Jonas Sjöstedt.

(Applåder)

Anf. 51 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Herr talman! Stefan Löfven sa nyligen att han inte vill tala mer om asylinvandringen och det där jobbiga, utan nu vill han tala om välfärden i stället. Det har jag inget emot; jag talar gärna om välfärden.

Man kan nämligen inte göra den distinktionen och särskilja en befolkningsökning på 1 miljon människor de senaste tio åren från hur vår välfärd utvecklas. Man kan inte lägga 50 miljarder av statens pengar varje år på invandring och integration och sedan inbilla sig att det inte påverkar våra möjligheter att upprätthålla och utveckla välfärden. Man kan inte ge amnesti till 9 000 afghanska män som saknar skyddsbehov i Sverige och samtidigt inbilla sig att det inte påverkar välfärden. Detta påverkar välfärden, herr talman.

Trots att denna regering har regerat Sverige i fyra år av högkonjunktur har man misslyckats kapitalt. Man har inte utvecklat välfärden, tvärtom. Vårdköerna fortsätter att växa, och människor dör i väntan på den vård de behöver. Vården har blivit mer otillgänglig, i synnerhet i de mer glesbefolkade delarna av vårt land. Vi har gigantiska hål i välfärden som måste lagas.

Herr talman! Trots det har Stefan Löfvens regering valt att lägga oerhört stora summor på asylinvandring och verkningslösa integrationsprojekt.

Så ja, herr talman, jag talar gärna om välfärden med både Socialdemokraterna och det blå laget i denna kammare.

(Applåder)

Anf. 52 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Låt oss då fortsätta att diskutera välfärden och se vad vägvalet är i höst. Det är därför vi har en folkomröstning om den svenska välfärden.

Jimmie Åkesson tror att välfärden ska räddas med gigantiska skattesänkningar med mest för dem som redan har mest. Jag tror inte på det. Vi behöver våra skatteintäkter och att de faktiskt går till det de är avsedda för.

Jag tänker också gå till val på att vi ska tryggare arbetsliv. I dag är det för många arbetstagare som upplever osäkerhet. Ungdomar med sms-anställning står och väntar med mobilen för att se om det blir något jobb eller inte – och allt vad de får stå ut med.

Jimmie Åkesson spelar med och säger att han också vill att fler ska ha heltid. Men det Åkesson aldrig berättar är att Sverigedemokraterna vill förändra lagen om anställningsskydd på ett sådant sätt att allt fler människor får otrygga anställningar. I små företag kommer fler att kunna sägas upp när som helst och hur som helst utan försvar.

Det är ingen bra politik, Åkesson. Varför väljer du den linjen?

(Applåder)

Anf. 53 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Låt oss en gång för alla reda ut detta med skatterna. Jag är oerhört trött på att höra Stefan Löfvens återkommande lögner i denna kammare om vår politik och andra partiers politik.

Jag har en tabell som visar den fördelningspolitiska effekten av den politik vi lägger fram i kammaren två gånger om året, och det är ett faktum att de som tjänar minst också får tillbaka mest. Vår politik går ut på att vi

sänker skatter för dem som tjänar minst, vi sänker skatter för de äldre och vi sänker skatter för små och medelstora företag så att de ska kunna anställa fler. Vidare tar vi bort flygskatten och en rad andra skadliga skatter som regeringen infört.

Men däremot, herr talman, satsar vi åtskilligt mer på välfärden än vad regeringen gör, och det är för att vi prioriterar välfärden när regeringen prioriterar asylinvandring.

(Applåder)

Anf. 54 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Sverigedemokraterna vill sänka skatterna med 35 miljarder och låta välfärdsbolagen ta ut hur mycket som helst i vinst i stället för att låta pengarna gå till välfärden. Man drar bort 12 miljarder från kommuner och landsting. Det är ingen bra politik. Där skiljer vi oss åt, och där ska vi ta fajten.

Men hur var det med arbetsmarknaden, Jimmie Åkesson? Varför ska ni försämra lagen om anställningsskydd på ett sådant sätt att så många anställda på små företag i praktiken kommer att vara utan anställningsskydd? Är det så ni ska behandla svenska löntagare? Ja, då hör ni uppenbarligen hemma i högerlägret.

Sverigedemokraterna är ett högerparti. Jag tänker se till att slåss för löntagarnas villkor. Vi ska ha en tryggare arbetsmarknad, inte en otruggare arbetsmarknad.

(Applåder)

Anf. 55 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Det är uppenbart att den här regeringen under dessa fyra år har lagt fram en lång rad förslag som egentligen försvårar och på många sätt hämmar utvecklingen för små och medelstora företag. Man har lagt på skatter, och man har velat förändra sjuklöneansvaret till det sämre och så vidare.

Vi behöver inte mer av sådant för Sveriges småföretagare. Det vi behöver är förenklingar. Vi behöver göra det billigare att anställa och driva företag, och vi behöver göra det enklare och mindre riskfyllt att driva företag. Vi behöver mer flexibilitet på arbetsmarknaden, inte mindre. Jag står för det i kombination med ett generöst och tryggt trygghetssystem som fångar upp dem som hamnar mellan olika arbetstillfällen.

Jag är alldeles övertygad om, herr talman, att små och medelstora företag som ska kunna växa, och våga växa, också måste ha en ökad möjlighet att bestämma över sin egen verksamhet.

(Applåder)

Anf. 56 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Jag noterar att moderatledaren inte tar replik på Jimmie Åkesson. Det är också den statsministerkandidat som du tänker stödja efter valet, har vi förstått.

Jag tänkte tala om klimatet. Nu är det många som frågar sig vad som håller på att hända. När gräsmattorna är gula och böndernas grödor torkar bort redan i maj är det något som är fel.

IPCC:s prognos visar att om vi fortsätter – business as usual – kommer Sverige att bli 5–6 grader varmare till 2100. Många här i kammaren har

barn eller barnbarn som kommer att leva då. Vi talar om 5–6 grader varmare.

Jimmie Åkesson och Sverigedemokraterna vill skära nästan 15 miljarder på miljöbudgeten i Sverige de närmaste tre åren. Ni vill ta bort SMHI:s klimatforskning, och ni vill ta bort pengar till anpassning, jordskredssäkring och annat. Varför vill inte Sverigedemokraterna ta ansvar för klimatet?

(Applåder)

Anf. 57 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag noterar att för andra valet i rad lovar Miljöpartiet bättre väder om man röstar på dem. Det är jätteskoj!

Man kan ta ansvar för vår planet på olika sätt. Miljöpartiet är oerhört intresserat av hur mycket pengar man stoppar in i olika system och i olika reformer, hur mycket skatter man kan lägga på människor som bor utanför Stockholms tullar.

Men det är inte skatter som kommer att förändra klimatet globalt. De kommer inte att påverka någonting. Hur mycket påverkar 1 miljard i subventioner till elcyklar det globala klimatet? Ingenting! Inte ens på marginalen påverkar de någonting. Det är symbolpolitik. Man är bara intresserad av hur mycket pengar man stoppar in.

Vår klimatpolitik går ut på att också få ut effekt av de pengar man stoppar in i systemen. Det handlar om satsningar i forskning och utveckling samt satsningar i de delar av världen där klimatutsläppen kan minskas mest effektivt och billigast.

(Applåder)

Anf. 58 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Jag noterar att Jimmie Åkesson blir svaret skyldig. Ni har inga satsningar som inte regeringen har, men ni vill ta bort flygskatten – vilket enligt opinionsundersökningar är närmast en folkkär skatt. Människor förstår att det inte är rimligt att det trafikslag som ökar mest ska vara helt befriat från energi- eller miljöskatter.

Tar du bilen mellan Stockholm och Göteborg betalar du 200 kronor i energi- och miljöskatter på bensinen. Men innan vi införde flygskatten betalade du 0 kronor för att flyga.

Vi har en skatt inom Europa och inom Sverige på 60 kronor per resa. Det är ingenting att bråka om när vi ser de enorma kostnader det kommer att bli om vi inte ställer om.

Elcykelpremien är en otroligt liten del i att få mänskligare städer där biltrafiken tas bort, men du vill satsa miljarder på att gynna flyget genom att ta bort flygskatten.

Anf. 59 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Det är alltid en fråga om perspektiv.

Jag tror på idén om att hela Sverige ska kunna leva. Isabella Lövin har tittat på en karta och sett hur avlångt Sverige är. Vi behöver kunna transportera oss. Ibland funkar det att transportera sig med tåg, men tyvärr inte tillräckligt ofta. Ibland vill man transportera sig med bil. Ibland kanske man kan ta sin cykel, beroende på vart man ska åka och hur lång tid man har. Och ibland behöver man ta flyget. Bor man jättelångt norrut och ska

åka hem till mig i Sölvesborg kan man inte cykla. Då kan man kanske inte ta bilen, utan man måste flyga.

Varför är det mer rimlig politik att straffa människor som har dessa behov när effekten på det globala klimatet inte ens är på marginalen? Den politiken är fullständigt ineffektiv. Regeringen är inte ett dugg intresserad av att förbättra klimatet, utan man är intresserad av att visa symboler. Det är inte bra politik.

(Applåder)

Anf. 60 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! I en intervju för någon vecka sedan fick Jimmie Åkesson frågan från sjuåriga Lucy om han har någon kompis som är rasist. Då svarade han: "Nej, jag tror faktiskt inte det."

Jag skulle vilja påminna Jimmie Åkesson om ett par saker. Sverigedemokraternas gruppleddare i riksdagen har lagt upp en bild på Facebook där ungdomar förutsattes vara potentiella terrorister bara utifrån hans uppfattning om ungdomarnas etnicitet. Samma gruppleddare har i *Aktuellt* sagt att flyktingar är "tiotusentals potentiella sexualförbrytare och terrorister" utan id-handling. Sverigedemokraternas partisekreterare har jämfört religionen islam med en trojansk häst i krig mot västvärlden. Sverigedemokraternas representant i talmanskollegiet har uttryckt tvivel på att judar och samer kan vara svenskar.

För mig låter det här onekligen som uppdelning av människors rättigheter och värde baserat på religion och etnicitet. Jag vill därför fråga Jimmie Åkesson: Hur definierar du rasism?

(Applåder)

Anf. 61 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag definierar rasism på det sätt som de allra flesta gör det, men inte på det sätt Annie Lööf gör det.

Annie Lööf menar att rasism är att kritisera invandringspolitiken. Rasism är att kritisera andra religioner. Rasism är att kritisera människor som kräver särskilda rättigheter för att de tillhör en viss etnisk grupp.

Det är inte rasism! Sluta kalla sund vanlig fullt legitim kritik mot invandringspolitiken och det kaossamhälle ni har skapat för rasism. Det är inte rasism. Det är ett direkt hån mot alla de människor i historien och världen över som har utsatts för riktig rasism. Det är direkt kränkande.

Min övertygelse är att det finns rasister i Sverige, men de är försvinnande få. De som Annie Lööf kallar rasister är bekymrade oroliga människor som ser sin välfärd gå åt pipan och som ser det svenska samhället slitas sönder. De är inte rasister.

(Applåder)

Anf. 62 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Jag tog inte upp att det handlade om kritik. Jag tog inte upp några vanliga medborgare. Jag lyfte upp vad de högsta företrädarna för Sverigedemokraterna har sagt om andra människor som är baserat på religion eller etnicitet. Är det inte rasism att hetsa mot personer med annan etnicitet, att särbehandla människor utifrån ursprung och religion?

Sverigedemokraterna säger att man har gjort upp med sitt mörka förflutna. Men det finns fortfarande högt uppsatta företrädare som kallar barn

med utländskt utseende för potentiella terrorister, flyktingar för sexualförbrytare och som inte tycker att judar och samer kan vara svenskar.

Ni är obehagligt besatta av nationens gemenskap, och ni vill själva ha patent på vad som definierar nationen. Ni vill inte låta människor själva bestämma var de känner samhörighet.

Jimmie Åkesson, är det inte rasism att hetsa mot personer med annan etnicitet och att särbehandla människor utifrån ursprung och religion? Detta är inte kritik, utan det är särbehandling, Jimmie Åkesson.
(Applåder)

Anf. 63 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Är det särbehandling, ja, då är det ju rasism. Men det är inte så.

Problemet, Annie Lööf, är att Centerpartiet nu under flera decennier, tillsammans med ytterligare sex partier i denna församling, har drivit en politik som har slitit isär det svenska samhället och skapat segregation, utanförskap, gigantiska klyftor, parallella samhällen, som fortfarande växer fram och stärks, och organiserad brottslighet, som flyttar fram sina positioner och dominerar hela stadsdelar. Detta är ett gigantiskt problem. Vi har enorma problem kopplade till den ansvarslösa invandringspolitiken.

Att det trots detta fortfarande finns människor som står i denna kamrere och säger att kritik mot invandringspolitiken, mot andra folkgrupper eller mot enskilda är rasism övergår mitt förstånd. Detta är inte rasism; det är legitim kritik.
(Applåder)

Anf. 64 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Jimmie Åkesson, en röst på dig är en röst på Ulf Krister-son. En röst på Ulf Krister-son är en röst på Sverigedemokraterna. Ni är överens om att vinstjakten i välfärden ska fortsätta. Sverigedemokraterna är öppna för att sänka löner genom lagstiftning. Ni är överens om hårdare tag mot dem som är sjuka – att stupstocken ska återinföras.

Men det räcker inte med detta. Ni vill ge er på de sjuka på fler sätt. Ta den person som har slitit i vården så att ryggen har tagit slut. Eller, ännu värre, ta cancerdiagnosen. Med detta kommer oro, otrygghet och lägre inkomster. Men ni vill dessutom att den som är sjuk ska ha högre skatt, bara för att man är sjuk. Varför är det så viktigt för dig, Jimmie Åkesson, att straffa sjuka med högre skatt?

Anf. 65 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Det är faktiskt inte på något sätt viktigt för mig att straffa sjuka – tvärtom. Däremot kan man ha olika vägar för att nå fram till ett samhälle som är bra för dem som är svaga och utsatta, till exempel sjuka, funktionsnedsatta, äldre och fattiga.

Jonas Sjöstedts svar på detta är att ta in så mycket skatt som möjligt för att kunna driva så mycket offentlig verksamhet som möjligt, så att alla blir glada och nöjda. Men det har visat sig att detta inte fungerar. Sverige har i dag världens högsta skatter, och ändå har vi gigantiska problem i välfärden.

Då tänker jag så här: Ska man inte testa ett annat sätt att hantera detta på? Ska man inte bygga landet på principen om att det ska löna sig att

arbeta, utbilda sig och vara flitig, så att vi tillsammans kan skapa den här kakan som sedan kan hjälpa dem som har behov av den? Det är mitt Sverige och den modell för samhällsbygget som jag vill se.

(Applåder)

Anf. 66 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Det märks så väl att Jimmie Åkesson är en slipad representant för den politiska eliten. När du inte har något svar – tala om något helt annat och hoppas att åhörarna inte hör. Men du, jag tror att de hörde.

Vänsterpartiet vill sänka skatten för dem som är sjuka, för de ska inte straffbeskattas för att de hade oturen att få den brutna ryggen eller cancerdiagnosen. Sverigedemokraterna vill inte göra detta. Ni vill att sjuka ska ha högre skatt, just för att de är sjuka. Och ni vill öka skillnaden mellan den som har turen att vara frisk och den som har oturen att vara sjuk.

Många av dem som har jobbat länge, slitit och byggt upp detta land och haft oturen att bli sjuka ska, tycker Sverigedemokraterna, som sten på börda också betala högre skatt. Du har inte gett något svar. Varför, Jimmie Åkesson, är det så viktigt för dig att straffa sjukdom med högre skatt?

(Applåder)

Anf. 67 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! När jag var sjuk och var borta härifrån i ungefär ett halvår betalade jag högre skatt än vad jag gör i dag. Man kan diskutera om detta är rimligt eller inte. Men min utgångspunkt är att om det lönar sig att arbeta, gå till jobbet och anstränga sig och utbilda sig så att man kan få ett bättre jobb och kanske ännu högre lön så att man kan bidra ännu mer till den gemensamma kakan, då blir det bättre för alla.

Detta är den principiella utgångspunkten, som Jonas Sjöstedt inte förstår. Han tillhör nämligen ett socialistiskt parti, som vill ha planekonomi och som vill att det svenska samhället ska se helt annorlunda ut än det gör i dag. Där skiljer vi oss åt någonting oerhört, skulle jag säga.

För mig är arbete och företagsamhet någonting bra. För Jonas Sjöstedt är arbete och flit något som ska bestraffas. Jag tycker att det är fel.

(Applåder)

Anf. 68 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Det finns en risk för att debatter med Jimmie Åkesson alltid bara handlar om migration och integration, vilket i och för sig är viktiga frågor. Men jag skulle vilja borra lite i Sverigedemokraternas djupare ideologi.

I sin bok skriver Jimmie Åkesson att hans huvuduppgift är att bekämpa det själlösa socialliberala samhället. Han säger att han i stället är nationalist. Det socialliberala samhället är inte vilket som helst. Det är de idéer som har byggt upp de mest framgångsrika länderna i världen – i Västeuropa, i Nordamerika och de anglosaxiskt inspirerade länderna i Asien, i Australien och så vidare.

Nationalismen har vi också många exempel på i historien. Jag skulle vilja be Jimmie Åkesson nämna ett enda exempel på en epok i Europas historia när nationalismen har varit mer framgångsrik i att bygga fred, frihet och välstånd åt sina medborgare än vad socialliberalismen har varit.

(Applåder)

Anf. 69 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Det enkla svaret är det svenska folkhemmet. Det bygger i högsta grad på nationalism och socialkonservatism. Det är också den mest framgångsrika perioden i Sveriges historia. Det var en period då vi kunde genomföra gigantiska sociala reformer och då klyftorna minskade men då det också fanns en förståelse för behovet av livskraftiga företag samt en utbredd tillit i samhället. Den segregation som vi ser i dag och den typ av kriminalitet och de parallellsamhällen som växer fram i dag existerade inte över huvud taget.

Detta byggde på nationalism, Jan Björklund. Jag är ledsen att du inte förstår det, men utan nationalismen och dess syn på nationen och staten hade folkhemmet Sverige aldrig uppstått. Det är den bästa modell som jag känner till, och den vill jag återskapa.

(Applåder)

Anf. 70 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Jag frågade Jimmie Åkesson om en epok i Europas historia där nationalismen var överlägsen socialliberalismen, och Jimmie Åkesson säger 30-talet. Det är ofattbart! Folkhemmet var på 30-talet; det myntades av Per Albin i slutet av 20-talet. Du börjar prata om socialkonservatism och hur vi ordnar våra socialförsäkringssystem. Det var inte det jag diskuterade, utan nationalism – att vi inte samarbetar med andra.

Parallellt med den utvecklingen, när vi byggde upp den svenska välfärdsstaten, var Sverige oerhört pådrivande för internationellt samarbete. Sverige var med i Nationernas förbund, samtidigt som de nationalistiska staterna i Europa gick ur Nationernas förbund. Jag behöver inte nämna vad detta slutade i, för det vet vi alla.

Jag talar inte om hur man bygger socialförsäkringssystem, Jimmie Åkesson. Jag talar om synen på hur man bygger ett fungerande Europa och en fungerande värld. Vi har i Västeuropa den mest framgångsrika samhällsmodell som världen har skådat. Den är inte problemfri. Men att gå tillbaka till nationalismen och vad den skapade är det värsta Europa skulle kunna göra.

(Applåder)

Anf. 71 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att Jan Björklund tycker att folkhemsepoeken i Sveriges historia är den värsta epoken i världshistorien. Det får man tycka, särskilt om man tillhör det vänsterliberala etablissemangen, som driver på och i decennier har drivit på för att splittra det svenska samhället, skapa de parallella samhällen vi ser i dag och slå sönder samhällsgemenskap. Detta har man lyckats väldigt bra med.

Det är detta som är Jan Björklunds socialliberalism och som har skapat det samhälle vi ser i dag, med gängskjutningar och gängkriminalitet, där tilliten, gemenskapen och hemkänslan minskar.

Jag vill inte ha det samhället. Jag vill återskapa det som jag kallar för folkhemmet, där vi har en hög grad av samhörighet och gemenskap och där vi gemensamt, över klassgränserna, strävar mot samma mål: det gemensamma bästa. Det är mitt samhälle, Jan Björklund. Vi har gjort det förr, och vi tänker göra det igen.

(Applåder)

Anf. 72 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Herr talman! Sverigedemokraterna säger sig vilja bli det nya sjukvårdspartiet. Jag vill ställa en fråga med anledning av det. Ni vill också att vårdköerna ska försvinna helt till 2021. Det är en vällovlig ambition. Kristdemokraterna delar också uppfattningen att vi måste kapa vårdköerna. Vi vet också vad som krävs. Vi har gjort det tidigare. Det krävs kraftfulla reformer för att lyckas med det.

Men när jag tittar på Sverigedemokraternas förslag undrar jag hur detta ska gå till. Ni föreslår en patienträttsgaranti. Till denna patienträttsgaranti avsätter ni 1 miljard kronor. Det kan låta mycket, men 1 miljard till 83 000 människor i vårdkö – hur långt tror Jimmie Åkesson att det räcker?

Anf. 73 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Nu satsar vi åtskilligt mer än just den miljarden för att stärka sjukvården. Det är många miljarder vi satsar. Vi satsar dem inte bara på det här förslaget. Vi satsar dem till exempel på bättre samordning över landet. Vi har tittat mycket på hur Danmark arbetar. Vi vill ta över en idé om till exempel ett nationellt vårdkansli som bättre kan koordinera den befintliga kapaciteten i den svenska sjukvården, så att man vet var det finns ledig kapacitet.

På kort sikt vill vi stärka personalen genom att ge fler möjlighet att jobba heltid. Det finns i dag tusentals människor som jobbar i vården och som vill jobba mer men inte får det. Det anslår vi pengar till, så att vi får fler händer i vården. Jag vill påstå att om alla de som finns i offentlig sektor och som vill jobba heltid skulle få möjlighet att göra det handlar det om 20 000–25 000 årsarbetskrafter. Det blir alltså 40 000–50 000 fler händer i vården med vår politik. Det tycker jag är bra politik.

(Applåder)

Anf. 74 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Herr talman! Som jag sa står över 80 000 personer i vårdkö i Sverige. Det är en fördubbling från när Kristdemokraterna hade ansvar. Men om de som står i vårdkö skulle få dela på den miljard som Sverigedemokraterna har i sin patienträttsgaranti skulle det, generöst räknat, bli 12 000 kronor per person. En höftledsoperation kostar ungefär 75 000 kronor. Pengarna räcker alltså inte. Den stora satsning ni gör i er budget räcker inte.

Vi spelar i olika divisioner i vårdfrågan, Jimmie Åkesson. Vi satsar 27 miljarder mer än regeringen på svensk sjukvård de närmaste tre åren. Vi ser också till att ha strukturellt riktiga reformer för att få mer vård för pengarna.

Du talar om ett kansli för nationell styrning. Vi vill avskaffa landstingens sjukhusansvar och se till att vi får en vård som funkar i hela landet. Vi behöver satsa på vårdcentraler och på fler vårdplatser. Detta har Jimmie Åkesson inga förslag för att lösa. Ni har stora visioner, men er politik matchar dem inte.

(Applåder)

Anf. 75 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! För det första: De vårdköer som vi ser i dag började växa redan under KD:s ledning. Det är ett allmänt känt faktum.

För det andra: Ja, vi spelar i olika divisioner. Kristdemokraterna har haft chansen att styra svensk sjukvård men har inte lyckats. Nu säger man att den fantastiska och enda lösningen är ett förstatligande av sjukvården. Jag köper det – inte att det är den enda lösningen, men det är den riktning som vi måste gå i. Men det blir ju inte gjort i morgon. Det blir inte ens gjort under nästa mandatperiod. Det kommer att ta tid, och hur i hela friden ska vårdköerna kunna minskas om vi måste vänta i år efter år på att ni ska avskaffa landstingen och förstatliga vården? Det säger sig självt att det inte fungerar.

Herr talman! Politik går ju inte ut på att vi anslår pengar i budgeten och sedan delar ut dem till fysiska personer, så att de kan gå och söka välfärd. Det hoppas jag att Andreas Carlson har förstått efter alla år i den här kammaren.

(Applåder)

Anf. 76 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Nu har vi hört alla partier tala. De har mest talat om allt annat än det som oroar människor allra mest: klimatförändringarna och planetens framtid. Det är helt tydligt att klimatpolitiken är den stora skilljelinjen i höstens val. Väljarna kan välja mellan handling eller passivitet. De kan välja mellan oss som ser satsningar på solceller som en investering och dem som ser det som en möjlighet till besparing. De kan välja mellan oss som vill satsa på höghastighetståg och dem som säger nej till det och i stället satsar på att avskaffa flygskatten. De kan välja mellan olika partier i en allians, där den enda skillnaden i klimatpolitiken handlar om hur mycket man ska skära ned.

En spade är en spade. En nedskärning är en nedskärning. Det går inte att få mer klimatpolitik med mindre pengar.

Med Miljöpartiet i regering har vi gjort Sverige till världsledande givare av klimatbistånd samtidigt som vi också har blivit ett internationellt föredöme och en ledare genom vår ambitiösa nationella klimatpolitik. Vi behöver göra båda delarna, och vi kan göra det. Klimatet väntar inte. Det går inte att debattera med isarna i Arktis eller orkanerna i Karibien. Vi människor måste ta ansvar. Vi måste hitta fullt möjliga lösningar här och nu. Det enda vi behöver för att göra det är att känna framtidstro.

Framtidstro är ingenting man får efter att man har lyckats med någonting. Det är något man har *innan* man lyckas. Om man inte tror att det går är loppet redan kört. Därför går Miljöpartiet till val på framtidstro. Vi ska vara den modiga generationen. Om vi vågar vinner vi. Bara på det sättet kan vi klara vår generations största utmaning.

(Applåder)

Anf. 77 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Det är i de små och medelstora företagen som de nya jobben skapas. Det är de små och medelstora företagens anställda som i många kommuner bidrar till den största delen av skatteintäkterna. Ekvationen är egentligen väldigt enkel. Fler jobb och företag innebär fler som betalar skatt och ger pengar till den gemensamma välfärden, till fler sjuksköterskor, läkare, lärare och poliser – människor som varje dag gör insatser för att öka vår trygghet men också för en bättre miljö och ett bättre klimat.

Företagen är en avgörande motor i den gröna omställningen. Det är något som Miljöpartiet verkar ha glömt efter snart fyra år i Regeringskansliet. Trots sin uttalade vilja att stötta och hjälpa småföretagen verkar man ha glömt bort den politiken. Skatten på jobb och företag har ökat med 30 miljarder under denna mandatperiod.

Jag vill därför fråga Isabella Lövin: På vilket sätt bidrar ökade kostnader och ökat regelkrångel till att förbättra villkoren för landets småföretagare?

Anf. 78 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Tack, Annie Lööf, för frågan! Jag vill börja med att påminna om att Sveriges ekonomi går väldigt bra. Vi har gjort satsningar med 40 miljarder i årets budget samtidigt som vi betalar av 40 miljarder på statsskulden. Ni lämnade efter er 60 miljarder i statsskuld. Ni lånade till ofinansierade skattesänkningar. Det är knappast att ta ansvar.

Jag har själv varit småföretagare i 25 år, så jag vet verkligen hurdana villkoren är för småföretagare. Vi har infört det vi kallar för växa-stödet. Vi tar bort eller halverar arbetsgivaravgifter och sociala avgifter för dem som anställer sin första medarbetare och har handelsbolag, enskild firma eller aktiebolag. Detta är något som verkligen kan gynna småföretag i hela landet.

Vi behöver skatteintäkter för att kunna satsa på välfärd som sjukvård, polis och försvar och göra alla nödvändiga satsningar. Vi klarar båda delarna. Det visar den här mandatperioden.

(Applåder)

Anf. 79 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Sysselsättningen är hög, och det går bra för Sverige. Men det är snarare trots än tack vare regeringens politik. Vi lyfts av en god världsekonomi – knappast av Miljöpartiets insatser i regeringen.

Listan på företagsfientliga förslag kan göras lång. Det handlar om begränsningar av företag inom välfärdssektorn, om byråkrati, krångel och en iver att sätta käppar i hjulen för företagen. Man gör intrång i äganderätten för skogsägare. Man använder företagen som en kassako för att finansiera allt annat.

Den gigantiska kostnadsbördan på över 30 miljarder i höjda skatter på jobb och företag läggs på småföretagarnas axlar.

Detta handlar inte bara om de få saker som ni har gjort, utan det handlar om helheten. Därför vill jag ställa min fråga igen: Isabella Lövin, är ökade kostnader ett sätt att visa landets jobbskapare den uppskattning som de förtjänar?

(Applåder)

Anf. 80 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! När man lyssnar på debatten i den här kammaren hör man att det finns mycket stora behov i den svenska välfärden. Dessa behov kommer vi knappast att kunna tillgodose bara genom att sänka skatterna eller genom att, som Annie Lööf gjorde under sin tid i regeringen, låna pengar till stora ofinansierade skattesänkningar. Vi behöver bygga Sverige starkt för framtiden.

Jag kan konstatera att när tidningen Forbes eller World Economic Forum tittar på Sverige kommer vi i topp som det mest innovativa landet i världen. Vi är bästa land för startup-företag och it-företag. Näringslivet går oerhört bra, och exportindustrin går bra. Det beror bland annat mycket på den framtidstro som vi visar med en klimatinvestering som är historisk. Näringslivet välkomnar den mest ambitiösa klimatlagen i världen, som möjliggör för tekniksprång och export och som gör att Sverige kan ligga i framkant. Det gäller även skogsindustrin med bränslebytereformen som ger den långsiktiga förutsättningar.
(Applåder)

Anf. 81 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Jag noterar att Miljöpartiet nästan aldrig numera i större debatter representeras av utbildningsministern, som är det andra språkröret. Vad det är för taktik som ligger bakom det vet jag inte. Men skolan kan man inte gömma undan.

Resultaten har sjunkit oavbrutet sedan 2014 när det gäller antalet elever som är underkända i svensk skola. Det var 13 procent 2014, och då skulle Fridolin fixa skolan på 100 dagar. Nu är det 17 ½ procent som är underkända.

Min kritik mot Miljöpartiet gäller inte i första hand det som ni har gjort. Problemet är att det inte görs någonting. Det borde sättas in fullt med åtgärder.

Det finns en agenda på DN Debatt i dag som Alliansen har enats om. Ni kan gärna ha en annan agenda, men ha någon agenda! Gör någonting, för det kan inte bara fortsätta så här!

Ni har faktiskt gjort en sak, och det var att regeringen i januari beslutade att avskaffa hälften av de nationella proven i gymnasieskolan. Då måste jag ändå fråga: På vilket sätt blir svensk skola bättre av att man avskaffar nationella prov i skolan?

Anf. 82 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Jag vill klargöra att Gustav Fridolin och jag tar varannan debatt både i tv och i riksdagen. Det är lätt att kontrollera.

Du sa, Jan Björklund, att Fridolin skulle fixa skolan på 100 dagar. Du har haft tusentals dagar på dig att fixa skolan. Vi ser nu att skolresultaten, tvärt emot vad du säger, vänder uppåt. Timss- och PISA-undersökningarna visar att det faktiskt sker en ändring.

Den stora kritiken mot Sverige handlar om den stora ojämlikheten i skolan och om segregationen. Med ert mycket okritiska hyllande av vinstuttag i skolan stärks denna ojämlikhet.

Regeringen satsar nu 6 miljarder som ska fördelas till de skolor som behöver denna hjälp mest. Det säger ni nej till.

Läraryrket sägs vara ett av de mest värdelösa yrkena i världen. Läraryrket är ett yrke som kräver höga kunskaper och goda betyg tidigare under skolläret och ordningsomdömen snarare än att ge resurser till lärarna och dem i professionen som behöver stöd i dag.
(Applåder)

Anf. 83 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Jag noterar att Isabella Lövin inte svarade på frågan om de nationella proven.

Regeringen har något nyspråk. Jag har nu hört regeringens två talare här säga att skolresultaten ökar i Sverige. Ursäkta, men det var 13 procent som var underkända i årskurs 9 för fyra år sedan. Nu är det 17 ½ procent. Det är en högre siffra, men resultaten går ju nedåt eftersom eleverna är underkända. Det är en förödande utveckling. Det är 20 000 ungdomar som nu inte kommer in på gymnasiet. Då står du, Isabella Lövin, och säger att det handlar om våra skattesänkningar. Det kan det väl inte vara? Det är ju ni som styr Sverige.

Det är sant att resultaten i PISA-undersökningen vände uppåt. PISA-undersökningen gjordes omedelbart efter regeringsskiftet 2014, och det var naturligtvis en effekt av Alliansens reformer med betyg från årskurs 6. Att Lärarförbundets ledning – det av de två fackförbunden som står regeringens utbildningspolitik närmast – är emot betyg vet vi. De var emot betyg från årskurs 6 också. Att vi genomförde det gjorde att det vände uppåt lite grann i PISA-undersökningen. Men ni gör ju ingenting.

Jag ställer frågan en gång till: Varför avskaffar ni nationella prov och tror att det ska lyfta resultaten?

Anf. 84 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Du har rätt i, Jan Björklund, att det absolut är en utmaning och ett problem att färre elever får godkänt. Det visar att vi måste ha mer resurser till skolan. Under denna mandatperiod har vi faktiskt fått många fler vuxna och anställda i skolan. Under er tid försvann det faktiskt anställda.

En av de absolut största utmaningarna för oss nu är att utbilda nya lärare och se till att vi har vuxna i skolan som hjälper eleverna.

När det gäller de nationella proven har vi tillsatt en skolkommission som har kommit med sina absolut professionella omdömen om hur vi faktiskt ska kunna förbättra resultaten i skolan. Det som de främst pekar på är att vi måste ge ett extra statligt stöd till de mest utsatta skolorna där man har problem med skolresultaten, inte att man ska ha betyg från första klass eller ha ännu fler prov. Man behöver fler vuxna och lärare och mer stöd tidigt till de mest behövande eleverna.

(Applåder)

Anf. 85 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Herr talman! Att Miljöpartiet vill beskatta allt som rör på sig – kanske inte cyklar – är väl känt. Men jag undrar hur mycket bensinen kan kosta innan gränsen är nådd för en barnfamilj som har långt till jobbet, livsmedelsbutiken och barnens fritidsaktiviteter. Var går gränsen för Miljöpartiet?

Anf. 86 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar Andreas Carlson för frågan. Jag vet inte om Kristdemokraterna förstår att vi står inför vår generations största utmaning. Vi måste ställa om hela samhället. Vi måste bort från beroendet av fossila bränslen och bort från beroendet av import av olja från Mellanöstern eller gas från Ryssland. Vi behöver satsa på förnybar energi. Vi måste ställa om

så att den vanliga familjen kan köpa en elbil, en laddhybrid eller en biogasbil nästa gång, så att man slipper vara beroende av världskonjunkturen eller krigen i Mellanöstern som också påverkar bensin- och dieselpriiserna.

Därför har vi gjort en satsning med Klimatklivet. Det är ett stöd som ni vill ta bort. Vi har nu 17 000 fler laddpunkter för elbilar i hela landet, inte bara i storstäderna. Jämtland och Halland är bland de elbilstättaste länen nu. Där köper man flest elbilar därför att det finns laddstolpar. Varför vill ni ta bort detta stöd?

(Applåder)

Anf. 87 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Herr talman! Jag fick inget svar på min fråga. Vi är överens. Självklart ska vi minska utsläppen, Isabella Lövin. Där håller jag med dig. Men utsläppen från biltrafiken på vägarna minskar varje år. Elbilar är på fram-marsch. Det är bilar som vi kristdemokrater vill gynna. Men Miljöpartiet verkar inte ens vilja ha elbilar, trots det som Isabella Lövin står och säger i kammaren. I er tagvision från 2016 skriver ni nämligen: Elektrifiering av vägar är inte en önskvärd utveckling.

Det är så jag tolkar Miljöpartiets ideologiska motstånd mot biltrafiken. Inte ens när den är miljövänlig är den önskvärd. Ni brandskattar svenska barnfamiljer på landsbygden som är beroende av bilen för att kanske subventionera elcyklande managementkonsulter här i Stockholm. Det är inte en seriös politik.

Regeringens satsningar döms också ut av Konjunkturinstitutet som ineffektiva. Jag är trött på att höra Miljöpartiets tal om att låta Sveriges barnfamiljer betala för er ineffektiva miljöpolitik.

(Applåder)

Anf. 88 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Detta ger mig ett tillfälle att påpeka att Kristdemokraterna faktiskt är det borgerliga parti som skär ned mest på miljö- och klimatbudgeten, vilket är något uppseendeväckande om man ska ta ansvar för planeten och skapelsen.

Vi har satsat på laddinfrastruktur i hela landet. Från och med den 1 juli ger vi 60 000 kronor i bonus till den som köper en elbil. Det som du refererar till när det gäller elektrifiering av vägar handlar om elektrifiering i vägbanan för tunga långtradare.

Det är riktigt att vi behöver satsa mest av allt på godstrafik på järnväg snarare än att på ett väldigt kostsamt sätt bygga om våra landsvägar och motorvägar.

Detta är teknikaliteter, men som sagt: En spade är en spade, och en nedskärning är en nedskärning.

Ni kommer inte att vara bidragande till att Sverige ställer om till fossilfrihet genom att skära ned var tredje krona på klimatbudgeten.

(Applåder)

Anf. 89 ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Stefan Löfven vill se valet i höst som en folkomröstning om välfärd. Det är välkommet, för det är på detta område som Sverige verkligen behöver ett nytt ledarskap.

När sjukdomar slår till, när olyckan är framme eller när du själv eller någon närstående drabbas gör maktlösheten sig påmind. Då gnager oron obarmhärtigt i magen. Då finns det inget viktigare än en nära och tillgänglig vård och omsorg.

Men i Socialdemokraternas Sverige har vårdköerna vuxit. Allt fler får vänta längre på att träffa en specialist och på att få en livsviktig operation.

Skillnaden mellan landstingen har också ökat: I alliansstyrda Halland får nio av tio träffa en specialist inom vårdgarantins gräns på 90 dagar, men i socialdemokratiskt styrda Norrbotten är det bara sex av tio.

Otryggheten delar Sverige. Det ska inte spela någon roll var man bor – om man bor i Halmstad eller i Haparanda – för ens chans att bli frisk och för ens möjlighet att få hjälp när man behöver den.

Herr talman! När det handlar om människors liv och trygghet kan vi inte sitta still och se på när vårdköerna växer. Då måste vi öka tillgängligheten i vården och belöna de landsting som prioriterar att korta köerna med en ny tillgänglighetsmiljard. Vi måste också säkerställa att de som arbetar i vården och som varje dag gör underverk för sjuka och skadade får fler kollegor och bättre villkor.

Därför vill vi nästa mandatperiod se ett nationellt sjuksköterskelyft på 4 miljarder kronor, där den som utbildar sig till och jobbar som sjuksköterska ska få en examensbonus på 60 000, där den sjuksköterska som utbildar sig till specialist ska få göra det med lön och där vi inför 5 000 karriärtjänster med 5 000 kronor i höjd månadslön.

Herr talman! I Centerpartiets Sverige ska man kunna lita på sjukvården och på att den finns där när man behöver den. Jag ser gärna en sorts folkomröstning i valet, för Sverige behöver ett nytt ledarskap som stoppar de växande köerna, som skapar bättre villkor för vårdpersonalen och som ser till att tryggheten finns i hela landet.

(Applåder)

Anf. 90 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Miljön och klimatet är en ödesfråga för vår planet, och därför har regeringen gjort historiska satsningar på just detta.

Även Centerpartiet är ett parti som med rätta profilerar sig i gröna frågor. I detta parti finns också ett stort och äkta engagemang. Problemet är bara att man har hamnat i dåligt sällskap. När nu Centerpartiet binder sig så hårt till det forna allianssamarbetet riskerar en röst på Centerpartiet att bli allt annat än grön.

Moderaterna har en väldigt svag miljöpolitik och vill skära ned 3,3 miljarder kronor på miljö- och klimatpolitiken, medan Sverigedemokraterna vill skära ned 3,4 miljarder. Vi talar om var tredje krona ur miljöbudgeten.

Kristersson ger besked om att försöka bilda regering även om de rödgröna blir större, med hjälp av Sverigedemokraterna. Man kan inte tolka det på något annat sätt; han begärde inte ens replik mot Sverigedemokraterna här.

Hur ska du få igenom vallöftena, Annie Lööf, med en moderatledd regering som är beroende av Sverigedemokraterna?

Anf. 91 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Vi söker tydligt stöd för ett starkare centerparti, för att byta ut Stefan Löfven som statsminister och för att forma en alliansregering med en ny statsminister. Detta är någonting som vi kommer att köra ända in i kaklet fram till valdagen.

Det kommer att vara ett komplicerat läge efter nästa val. Vi vill hålla ihop Alliansen, vi vill byta ut Stefan Löfven som statsminister och vi vill söka väljarnas förtroende att bilda en ny, handelskraftig regering.

Om man tittar på samarbetsklimatet mellan Miljöpartiet och Socialdemokraterna kan man väl säga att Miljöpartiet inte har trivts i detta sällskap de senaste åren, inte minst med tanke på den miljö- och klimatpolitik som de verkligen har fått kämpa för att få igenom mot ett ganska grått och betongbetonat socialdemokratiskt parti i miljö- och klimatfrågor.

Från Alliansens sida har vi en gemensam miljö- och klimatpolitik. Vi har drivit den i åtta år. Den ledde till sänkta utsläpp, mer förnybar energi, mer vindkraft och solenergi och fler miljöbilar. Det kommer vi fortsätta att arbeta för.

Anf. 92 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Nu är det så att det föreslås rejäla nedskärningar i miljöpolitiken. Här kom det inga besked, vare sig om hur Annie Lööf ska undvika dessa nedskärningar i miljöpolitiken eller om hur hon ska undvika att rösta fram en regering som är beroende av Sverigedemokraterna.

Nu är det inga spelteoretiska frågor vi talar om, utan nu är det allvar. Det krävs ett riktigt svar, och vi bör få det under valrörelsen. Jag är säker på att väljarna vill att Annie Lööf och Centern lämnar tydliga besked.

Hur ska man kunna genomföra sina ambitioner med så kraftiga nedskärningar i miljöpolitiken? Hur ska man undvika att ge Sverigedemokraterna inflytande över Sveriges regering?

Anf. 93 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Med tanke på Socialdemokraternas senaste opinionssiffror bör Stefan Löfven kanske ställa den frågan också till sig själv.

För Centerpartiet handlar det inte om att vinna kampen om vem som satsar mest pengar på miljö och klimat, utan det handlar om vad vi får för de pengar som vi satsar. Det handlar om att det leder till sänkta utsläpp. Utsläppen står ju still nu; de sjunker inte. Det handlar om att det leder till mer förnybar energi.

Här är det viktigt att lägga pengar på till exempel det som Centerpartiet gör. Vi lägger 1 miljard på skydd av värdefull miljö. Vi säkrar tillgången till dricksvatten och havsmiljö mer än vad regeringen gör. Vi satsar mer på en giftfri vardag och kemikaliekontroll. Vi vill fasa ut engångsartiklar av plast. Vi vill ge människor som kör miljöbil 100 000 i bonus, till skillnad från regeringens 60 000.

På punkt efter punkt har vi en mycket ambitiös miljö- och klimatpolitik. Vi lägger till exempel mer än regeringen på drift och underhåll av järnväg.

Jag är stolt över att leda ett parti som sätter grön omställning i förarsätet. Det är detta som är framtidstro, och det är detta som är hoppfullhet. (Applåder)

Anf. 94 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Annie Lööf brukar säga att Centerns klimatpolitik är på riktigt och att man till skillnad från regeringen verkligen har minskat utsläppen. Jag skulle vilja se detta påstående.

Annie Lööf: När Sverige och svenska folket minskade utsläppen under er regering sålde ni 1,5 miljoner ton utsläppsrätter som blev över tack vare detta till Bank of America Merrill Lynch. Ni sålde dem väldigt billigt, för 3 öre kilot. Det var rena vrakpriset för kolindustrin att köpa upp för att fortsätta spy ut utsläpp.

Ni kunde ha valt att skrota utsläppsrätterna, vilket denna regering har gjort varje år sedan vi tillträdde. Nu har vi skrotat motsvarande nästan två års svenska utsläpp.

Nu vill jag veta: På vilket sätt tycker du, Annie Lööf, att utsläppen minskar på riktigt när överblivna svenska utsläppsrätter har sålts till vrakpriser till utländsk industri? Och kommer en eventuell regering med Annie Lööf att fortsätta göra så efter nästa val?

(Applåder)

Anf. 95 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Nej. Anledningen till det är att Centerpartiet under tiden som detta beslut fattades förhandlade på europeisk och internationell nivå om hur det ska se ut i framtiden vad gäller just handel med utsläppsrätter. Där är det jättetydligt: Man ska inte sälja på detta sätt, utan man kan göra på andra sätt för att arbeta europeiskt och internationellt.

Jag förstår att Isabella Lövin är lite stressad i miljö- och klimatfrågor när hon behöver ifrågasätta statistik. Det är ju ganska tydligt hur det ser ut med utsläppen. Titta på SCB:s mätningar som görs varje år! Vi följer dem; de kommer med jämna mellanrum. Där ser vi att utsläppen minskade under alliansregeringens tid och att de ökar eller står still under den innevarande mandatperioden.

Jag vill dock inte fastna där. För miljöns och klimatets skull måste vi göra offensiva satsningar på reformer som sänker utsläppen.

Därför lägger vi fram förslag om ett grönt avdrag för att se till att premiera miljöinvesteringar i hemmet, likt ett grönt ROT-avdrag, och därför har vi miljöbilsbonusar.

Därför ser vi också till att ställa om transportsektorn, som är det svarta färet när det gäller miljö- och klimatutsläppen.

Anf. 96 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Enligt SCB står utsläppen nu still. Det som ökar är utländska transporter, bland annat flyget. Ni säger nej till en flygskatt, vilket är väldigt egendomligt om ni verkligen vill göra någonting åt utsläppen.

Du säger ju också här, Annie Lööf, att utsläppen inte minskade på riktigt, eftersom ni sålde utsläppsrätterna någon annanstans. Det var bra med ett klagörande.

Ni vill inte fortsätta att göra så; det är också väldigt bra. Ni kanske tycker att ni har gjort ett misstag. Då undrar jag vad ni om några år kommer att tycka om andra satsningar eller nedskärningar som ni nu har i budgeten.

Kommer ni att tycka att nedskärningen på 1,34 miljarder till lokalt klimatarbete var fel liksom sloandet av miljöövervakningen på 82 miljoner, nedskärningen på Kemikalieinspektionen på 40 miljoner, nedskärningen

på 100 miljoner till gröna städer, nedskärningen på 155 miljoner till grön marksanering eller på de 180 miljonerna till Naturvårdsverket? Kommer ni om några år att säga att detta också var ett misstag?

Det är klädsamt att man kan erkänna sina misstag, men jag tycker att man ska ta bättre ansvar för framtiden än vad Centern gör just nu.
(Applåder)

Anf. 97 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är bra att Isabella Lövin tillåter sig själv att vara självkritisk. Det finns ju ett antal beslut under den här mandatperioden som även miljöpartister bör vara självkritiska till. Migrationspolitiken är en sådan, kolgruvorna en annan sådan. Jag förstår att man lyfter fram de här delarna.

Jag är väldigt trygg i Centerpartiets miljö- och klimatpolitik. För oss är resultaten i fokus. Och vi stöder alla förslag som regeringen har lagt fram som sänker utsläppen och ökar det förnybara. Men vi stöder inte förslag som till exempel Konjunkturinstitutet har dömt ut som tom symbolpolitik.

Vi lägger mer pengarna än vad regeringen gör på havsmiljö och mer pengar på kemikaliepolitiken. Vi har en mer offensiv politik för att sänka utsläppen inom vägsektorn, till exempel med en grön bilbonus. Vi har lagt fram förslag om ett grönt avdrag för miljöinvesteringar och ROT-avdrag för laddstolpar och solceller hemma.

På punkt efter punkt har vi en modern, framtidsinriktad miljö- och klimatpolitik som funkar i människors vardag, som minskar utsläppen och ställer om Sverige.

(Applåder)

Anf. 98 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Annie Lööf, du talade i din inledning om när olyckan är framme, och för en del människor är det verkligen så. Förra året dog 44 personer i olyckor på sin arbetsplats. I år är det hittills 16 personer som gick till jobbet men inte kom hem därför att olyckan var där.

Vänsterpartiet har under mandatperioden fått igenom flera satsningar för att motverka detta – pengar till bättre arbetsmiljö i vården, fler arbetsmiljöinspektörer och mer forskning om arbetsmiljön.

Vi har också fått en ny myndighet som ska arbeta med att motverka detta. Myndigheten för arbetsmiljökunskap inrättades den 1 juni, väldigt nystartad. Men den hann knappt börja arbeta förrän du och de andra alliansledarna var ute och sa att ni kommer att lägga ned myndigheten så fort ni bara har möjligheten.

Är det inte dags att ta olyckan på jobbet på större allvar? Vi kan ju inte vara nöjda förrän den dag då inte någon går till jobbet och sedan inte kommer hem därför att man dog på sin arbetsplats.

(Applåder)

Anf. 99 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Jag delar helt Jonas Sjöstedts ambition och intention vad gäller trygga arbetsplatser. Det är oerhört viktigt, inte minst inom vården och inte minst inom industrin, den tunga industrin som har ett oerhört utsatt läge vad gäller just arbetsmiljön.

Jag tycker att det är viktigt med ökad tillsyn och skärpta straff för arbetsmiljöbrott och att arbetsgivarna tar ett väldigt stort ansvar för att arbetsplatserna är trygga. Men vi skiljer oss kanske på en punkt, för jag tror inte att det är en ny myndighet till som kommer att förbättra arbetsmiljön, utan jag tror snarare på skärpta straff, ökad tillsyn och ett tydligare regelverk kring detta. Jag tror på uppföljning för att se till att arbetsolyckor inte förekommer.

Det är också viktigt att säkerställa att det är trygga anställningar, till exempel att det inte är svartkontrakt, som ibland är avgörande för att det faller mellan stolarna. Därför är det viktigt att ha en sund och säker arbetsmarknad.

Anf. 100 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Uppföljning, att lära av det fruktansvärda när det har skett och få en större kunskap är det som den här myndigheten handlar om. Det är det som är den här myndighetens uppgift för att kunna få ned dödstalen. Då säger ni att ni ska lägga ned myndigheten det första ni gör, precis som ni lade ned det fantastiska Arbetslivsinstitutet förra gången ni tog makten. Jag tycker att ni gör motsatsen till det ni säger att ni vill göra.

Vad gäller trygga jobb är det ju ni som står för att man ska ha otrygga anställningar och vi som står för att otrygga jobb ska omvandlas till fasta anställningar, för vi vet att när de otrygga jobben blir fler blir också olyckorna, de allvarliga olyckorna, fler.

För mig är det fortfarande obegripligt att människor går till jobbet, säger hej då till sin familj och sedan aldrig kommer tillbaka. Vi borde väl göra allt vi kan. Varför ska man då lägga ned den myndighet som ser till att man ska komma hem till sin familj på kvällen?

(Applåder)

Anf. 101 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Ja, vi borde göra allt vi kan på politisk nivå, men också på arbetsgivarlivnivå, för att säkerställa att det är trygga arbetsplatser, att inte olyckor förekommer och att inte dödsfall sker, självklart. Varje gång det sker är det en förlust för dem som drabbas, men det är också en förlust för svensk arbetsmiljö och den trygga arbetsmarknaden. Där tror jag inte att vi är oense.

Vi definierar däremot trygghet på lite olika sätt. För mig handlar trygghet på arbetsmarknaden också om att ha en flexibel arbetsmarknad så att fler släpps in. I dag stängs väldigt många grupper ute från den svenska arbetsmarknaden. Och, Jonas Sjöstedt, det är ju inte huset, myndigheten, korridorerna eller arbetsplatsen som skapar en god arbetsmiljö och trygghet, utan det är faktiskt de uppgifter myndigheten utför, och de kan befintliga strukturer ta hand om.

Anf. 102 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Varje val är naturligtvis ett allvarligt vägval, men det är något särskilt med det val som väntar oss om mindre än tre månader.

För första gången kan vi i praktiken få en allians av ett högerparti med privatiseringar och ökade klassklyftor som kärna i politiken och ett rasistiskt parti som alltid pekar ut de andra som orsaken till alla problem. Det har vi hört många exempel på här i dag. Jag vill inte att detta ska ske i

Sverige. Jag vill inte att det ska ske med det land som jag i grunden tycker så bra om och där så mycket fint har skapats, därför att jag vet hur människor kommer att drabbas.

Vad händer när inkomstklyftorna ökar och när skolorna är sämst i de områden där bra skolor behövs som allra mest? Vad händer när man inte får en bostad, när välfärden inte går att lita på? Samhället slits isär.

Vad händer om man samtidigt pekar ut några som syndabockar? Ja, vi har sett det där extremhögern tar makten. Människor märker det i sin vardag. Och jag hör redan människor med bakgrund i andra länder vittna om ett hårdare klimat och fler rasistiska angrepp.

Därför är det så viktigt att vi vinner det här valet. Det finns nämligen en annan väg. Det finns en väg som bygger ett starkt, jämlikt samhälle. Det finns en väg som gör att människor möts i Sverige. Det finns en väg som innebär att vi är bäst på att ha jämställdhet mellan män och kvinnor – sådant som verkligen gör människor fria – och att vi har en klimatpolitik som vi kan vara stolta över.

Inget av detta kommer att ske om vi får denna allians av sverigedemokrater och moderater. Men allt detta är möjligt med en vänsterseger i valet. Det är därför som vi går till val på en politik för jämlikhet. Det är därför som vi går till val på att få en vänsterregering i Sverige.
(Applåder)

Anf. 103 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Jonas Sjöstedt talar gärna om klyftor. Att människor med låga inkomster behöver en bättre inkomst och mer pengar kvar i plånboken håller jag med om. Men den största skillnaden på arbetsmarknaden i dag är inte mellan dem som har hög lön eller låg lön, utan det är mellan dem som har ett jobb och dem som inte har ett jobb. Och tyvärr saknar Jonas Sjöstedt förslag för dem som är arbetslösa.

I stället för att sänka trösklarna på arbetsmarknaden och göra det billigare att anställa straffar han jobbskapare med höga skatter och avgifter. Vänsterns politik låser fast människor i utanförskap.

När Sjöstedt nu under sommaren och valrörelsen vänder hemåt till Umeå och Västerbotten kan han konstatera att mer än var femte utrikes född saknar ett jobb. Det kan jämföras med 5 procent för inrikes födda.

Jag vill därför fråga Jonas Sjöstedt varför han fortsätter att lägga sten för sten på en allt högre mur runt arbetsmarknaden för dem som i dag står utanför i kylan. Varför vill han inte ge alla dem som står utanför en chans att komma in i värmen?

Anf. 104 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Nu kommer jag att låta som en socialdemokrat. Jag ber om ursäkt för det.

Sverige har den högsta sysselsättningsnivå som har uppmätts i Europeiska unionen – helt unikt! Arbetslösheten minskar och andelen sysselsatta ökar, och den ökar särskilt mycket bland unga människor och bland utrikes födda. Gläd er åt detta! Det är någonting bra som sker.

Nyckeln till att gå vidare på den vägen är att ge människor utbildning, så att de faktiskt kan ta de jobb som finns i dag. Många arbetsgivare ropar efter utbildad arbetskraft.

Hur får man utbildad arbetskraft? Låt oss fundera två sekunder. Är det genom sänkt skatt? Är det genom sänkta arbetsgivaravgifter? Eller kan det vara genom utbildning? Kan det vara genom yrkesutbildning? Kan det vara genom yrkesvux, yrkeshögskola, tidiga studier i svenska, kanske till och med genom etableringsjobb?

Vi gör detta. Till skillnad från att införa sänkta arbetsgivaravgifter, som ni gjorde och vilket ledde till hög arbetslöshet bland ungdomar, fungerar detta. Men vi vill göra mer.

(Applåder)

Anf. 105 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Jag ger Jonas Sjöstedt MVG i betyg för att låta som en riktig gråsosse. Då ska jag svara som jag gör när jag svarar en socialdemokrat.

Jag vet att Jonas Sjöstedt menar väl, och att utbildning är helt avgörande. Det är viktigt, och det finns ingen politisk konflikt när det gäller det. Vi vill också satsa på yrkesutbildning och yrkeshögskola och se till att människor kan ställa om högre upp i arbetslivet. Men det är inte hela svaret på den gigantiska utmaning vad gäller integration som Sverige står inför.

Vi har stora utmaningar. Utanförskapet är stort, inte minst bland nyanlända. Och jag vill ge de människorna möjligheten och chansen att komma in, även de som inte har med sig en skolbakgrund när de kommer till Sverige. Det finns nämligen de som kommer hit och som inte har någon erfarenhet av att läsa och av att skriva eller som inte har gått motsvarande den skola som vi har med högstadium och gymnasium. Jag vill ge dem chansen att börja jobba, i stället för att de ska sätta sig nio år i skolbänken.

Det här är skillnaden mellan Vänsterns politik och Alliansens politik. Vi vill ge alla människor chansen.

Jag frågar igen: Hur ska man ge dessa människor som saknar skolbakgrund en chans att komma in på arbetsmarknaden?

Anf. 106 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Nu kommer jag att låta som en riktig vänsterpartist. Jag ber inte om ursäkt för det.

Man ger dem möjligheten att få såväl utbildning som praktik och studier samtidigt. Det är det som är det viktiga. Svenskan ska man få från början och såväl praktikplatser som arbete och studier under tiden. Det är där vi skiljer oss åt, Annie Löf.

Det ni fyra föreslår är att de ska ha lägre lön. Ni ställer inga utbildningskrav på de låglönejobb som ni vill skapa för de nyanlända och för de unga. Ni säger: "Ni behöver inte lära er något. Ni behöver inte studera. Ni behöver bara lägre lön."

Det man gör då är att man ställer människor mot varandra. Jag tror att det är väldigt dålig politik att använda nyanlända som ett redskap för att på sikt pressa ned även andras löner. Det är nämligen det som sker. När man sänker lönen för några sänker man den på sikt för många.

Jag vill att människor ska kunna försörja sig och att de ska få en utbildning, inte att de ska bli en bricka i högerpolitiken.

(Applåder)

Anf. 107 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Under den tid som de rödgröna partierna har styrt har skolresultaten sjunkit kraftigt i Sverige. Det är nu 17 ½ procent som är underkända i årskurs 9 – 20 000 ungdomar. Det har aldrig varit fler underkända.

Efter Alliansens reformer steg PISA-resultaten något. En viktig orsak till det var att betygen tidigarelades till årskurs 6. När ungdomarna som gick i sexan fick de här nya betygen fick frågan i Skolverkets stora enkät vad det kunde bero på svarade 80 procent av dem: "När vi får betyg anstränger vi oss mer i skolan. Vi jobbar hårdare." Kunskap får man genom att anstränga sig, inte på något annat sätt.

Vänsterpartiet röstade emot den reformen, Jonas Sjöstedt. Men ni går också emot de förslag som vi nu lägger fram om att flytta ned betygen till årskurs 4. Man kan diskutera exakt vilken årskurs det ska gälla. Men min fråga till Jonas Sjöstedt är: Varför är Vänsterpartiet så starka ideologiska motståndare till betyg i skolan?

Anf. 108 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Vänsterpartiet är ett oppositionsparti. Det är regeringen som ansvarar för regeringens politik. Vi har en annan politik än regeringen.

Jag tycker att man ska ta forskningen seriöst när den talar om vad som är svensk skolas stora problem. Och det är bristen på likvärdighet. Det är att skolorna inte längre erbjuder våra barn en likvärdig utbildning. Vilken skola du går i och vilken skola dina föräldrar har satt dig i kö till är det som avgör om du får en bra chans jämfört med andra barn. Det är det som är huvudorsaken till de skrala resultaten i den svenska skolan.

Det har vi en politik för att göra något åt. Det handlar om ett förstatligande av skolan och en avkommersialisering av skolan med borttaget vinstintresse och borttagna marknadssystem. Om man gör något åt likvärdigheten löser man problemet på riktigt.

Betyg i ordning och uppförande i årskurs 3 är symbolpolitik, Jan Björklund. Du är jättebra på symbolpolitik. Men det fungerar inte. (Applåder)

Anf. 109 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Det är ändå höjden av hyckleri. Jonas Sjöstedts hela inledningsanförande handlade om hur mycket av den här regeringens politik som har genomförts på grund av Vänsterpartiet. Men sedan är det några saker som går åt fel håll, och då är Vänsterpartiet helt utan ansvar. Det är att sitta på alla stolar samtidigt. Ta ansvar! Du är en del i det här och hade kunnat kräva reformer i budgetförhandlingen om du hade velat. Men det har du inte gjort, Jonas Sjöstedt.

Resultaten sjunker nu när ni styr över skolan. De gick upp i PISA när vi styrde, som ett resultat av våra reformer. Det berodde alltså inte på vänsterpolitiken, för nu sjunker det.

Du talar om forskningen. Sanningen är att det finns en enorm beprövad erfarenhet av betyg. Hela världen har betyg. Alla länder som ligger högt i PISA börjar med betyg i årskurs 1 i princip. De flesta länder i Europa börjar med betyg i ettan, trean eller fyran – långt mycket tidigare än i Sverige.

Sedan man började trixa med att ta bort betygen i Sverige – det började på 80-talet och har fortsatt – vilket ledde till att vi i princip inte har några betyg på mellanstadiet, har resultaten bara sjunkit. Det är en avgörande faktor.

Om vi lyfter antalet underkända elever till godkänt minskar också segregationen. Det är det som är hela idén.

Anf. 110 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Jan Björklund säger: Se dig om i världen! Man har betyg i tidigare ålder. Det går bra, och därför ska vi göra likadant.

Mitt svar till Jan Björklund är: Se dig om i världen! Inget annat land tillåter fria vinstuttag ur skolan. Bara Sverige gör det. Det hänger intimt samman med att resurserna blir för små till skolan, eftersom de går till privata vinster i stället för fler lärare och mindre klasser. Det bidrar till segregationen, och det bidrar till de fallande resultaten i den svenska skolan.

Om du talar om kunskap – och det gör du ofta – är en viktig kunskap att ha som partiledare att veta att Vänsterpartiet inte sitter i regeringen. Vänsterpartiet är ett oppositionsparti. Vi har en annan skolpolitik än regeringen. Vi har en skolpolitik som skulle innebära att vi faktiskt skulle få en likvärdig skola i Sverige, där alla barn som travar iväg till förskoleklass skulle få samma chans. Det är där det brister i dag. En av flera orsaker till det är vinstjakten i skolan, som du släppte loss och är ansvarig för.
(Applåder)

Anf. 111 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Herr talman! Ett av de brott som allra flest människor i Sverige oroar sig för är att få inbrott i sitt eget hem. Många äldre som har råkat ut för det känner sig så otrygga att de känner sig tvingade att flytta från sina bostäder, eftersom hemmet inte längre är deras trygga plats.

Sommaren innebär högsäsong för inbrottstjuvar. Antalet inbrott har de senaste åren ökat med 9 procent. År 2016 uppgav 20 procent fler att de råkat ut för inbrott än tio år tidigare.

Det här är inte bara siffror. Det handlar om mannen i Ljusdal som ser att det pågår ett inbrott i sommarhuset eller hos grannen. Det handlar om byggarbetsplatserna i Kalmar där tjuvar tagits på bar gärning och fastnat på bild när de stjal. Och det gemensamma för berättelserna är att polisen inte hade tid att komma fram. Och polisen löser bara 3 procent av alla inbrott.

Trots att det behövs krafttag mot inbrotten och stölderna har Vänsterpartiet här i riksdagen röstat emot straffskärpningar vid systematiska stölder och inbrott. Varför då, Jonas Sjöstedt?

Anf. 112 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Jag tror att Andreas Carlson gav oss svaret i sin egen fråga. Problemet i dag är att det är få som grips och att det är få som fälls för inbrotten. Det är därför vi i Vänsterpartiet tillsammans med regeringen gör en historisk satsning på att Polismyndigheten ska få mer resurser. Det ska bli fler poliser som arbetar ute i fält och fler som arbetar för Polismyndigheten.

Man kan jämföra det med vad som skedde under den tid då Kristdemokraterna hade inflytande i regeringen. Under några år sjönk antalet antagna till polisutbildningen med 90 procent. Det är fullständigt häpnadsväckande!

Det är den misskötseln, som ni stod för, som gör att vi fortfarande har ett arbete för att komma i kapp med de här sakerna, Andreas Carlson. Det som spelar roll är att man kan beivra brott och att man kan döma dem som begår brotten.

Om man tycker att det är bra med någon som talar tufft i ett replikskifte och vill få kredd för det, som Andreas Carlson gör, kan man rösta på Kristdemokraterna. Om man vill ha någon som fixar fler poliser så att mer blir gjort kan man rösta på Vänsterpartiet.

(Applåder)

Anf. 113 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Herr talman! Jonas Sjöstedt är inte dålig på att tala tufft han heller, eller på att undvika att svara på frågan. Det såg vi ett klockrent exempel på här och nu.

Om man pratar med de poliser som arbetar i yttre tjänst får man höra att de efterlyser straffskärpningar. De här brotten behöver prioriteras, och det görs genom att ge polisen bättre befogenheter och skärpa straffen. Vänsterpartiet borde förstå att det också behövs förändringar i svensk kriminalpolitik för att komma åt brottsligheten.

Hälften av inbrott begås av internationella, kringresande organiserade stöldligor. I Finland klaras 25 procent av villa- och bostadsinbrotten upp. Det som polisen pekar på att de har gjort där, till skillnad från i Sverige, är att ha kvar en bättre gränskontroll.

Vi kristdemokrater vill förstärka tullen med en halv miljard och ge ett uppdrag att också kontrollera utgående gods från landet, inte bara det som kommer in. Om nu Jonas Sjöstedt inte bara vill snacka tufft utan också lyfta fram förslag som skulle funka: Skulle du vilja stödja ett sådant förslag, Jonas Sjöstedt?

Anf. 114 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! För mig är det inte fråga om att vilja stödja detta, utan för mig är det fråga om att göra det. Det anslås mer pengar till tullen. Det införs kontroller vid utresa så att kriminella gäng inte kan föra ut stöldgods, till exempel. Det som ni pratar om men aldrig gjorde sker ju nu. Det är samma sak med antalet poliser. Det ökas nu, vilket ni aldrig gjorde. Ni pratar i opposition men gör ingenting när ni är i regeringsställning, och sedan står ni efteråt och har en katalog med olika saker ni vill göra.

Vi kanske inte snackar lika mycket som ni om att verkligen få till fler poliser och mer resurser till tullmyndigheten, men vi gör det när vi får chansen. Jag är hellre med och företräder ett sådant parti.

(Applåder)

Anf. 115 JAN BJÖRKLUND (L):

Herr talman! I dag presenterar Alliansen en reformagenda för svensk skola. Om skolan misslyckas kommer Sverige att misslyckas, men om skolan lyckas kommer Sverige att lyckas.

I PISA-mätningen 2015 vände det uppåt något. Det var efter Alliansens stora utbildningsreformer, där särskilt viktiga reformer var nationella prov tidigt i skolan och betyg från sexan. Men det räcker inte, för resultaten är fortfarande på en låg nivå. Och nu sjunker resultaten på nytt. Antalet underkända har aldrig varit så högt som nu.

Vår reformagenda handlar om en tioårig skola, som de flesta andra länder har och där man börjar vid sex års ålder i stället för sju, om tidigare betyg från årskurs 4 så att de som halkar efter upptäcks tidigare och så att elever känner sig sporrade att arbeta och anstränga sig mer och om en förändrad läroplan som går bort från den konstruktivistiska kunskapssyn som nu finns och som leder till minskat fokus på basfakta.

Vi vill ha mer fokus på ämneskunskaper, faktakunskaper och baskunskaper i grundskolan och förlängd skolplikt efter 16 år för dem som behöver detta. Det handlar om ordning och reda och arbetsro i skolan så att de svagaste eleverna får en chans att lyckas. Det handlar om lärarreformer där vi skärper antagningskraven och där vi har mindre flum i lärarutbildningen. Vi gjorde en reform 2011; det var ett steg i rätt riktning, men vi behöver förändra den ytterligare.

Alliansen har en färdplan för kunskapsskolan för att fler elever ska lyckas. Jag har inte hört något om vad som är de rödgrönas alternativ, antagligen därför att det inte finns något. De rödgröna får gärna ta sommarlov, men kunskapsskolan kan inte vänta.

(Applåder)

Anf. 116 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Det är ingen tvekan om att barnen ska lära sig så mycket det går i skolan. Det är kunskap som är nummer ett. Det är bara det att varken forskning eller profession tror på en hel del av de recept som nu föreläggs här. Björklund blir allt ensammare i sin politik – han har med sig de borgerliga kamraterna.

En ny forskningsrapport visar att vinstdrivande skolor genomgående ger högre betyg än kommunala skolor jämfört med resultaten på de nationella proven. Vi håller på att få ett korruperat skolsystem i Sverige. Dessutom skulle en stor del av de vinster som skolorna gör ha kunnat användas till barnens kunskap i stället.

För mig är det en principfråga: Ska skattepengarna gå till barnen och deras utbildning och till de äldre och deras omsorg, eller ska de gå till riskkapitalbolagen? Jag vill begränsa vinsterna, men Jan Björklund slåss med näbbar och klor för att dessa bolag ska kunna ta ut så mycket som möjligt från skolan i vinst. Varför, Jan Björklund?

Anf. 117 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Jag börjar med frågan till Stefan Löfven, och så svarar jag sedan. Säg gärna varför är ni emot betyg i skolan – berätta det i nästa inlägg! Det var ändå det som mitt anförande handlade om, som du tog replik på.

Ja, det förekommer glädjebetygsättning och betygsinflation i svensk skola. Skolinspektionen, som har granskat detta, konstaterar att det finns i både kommunala och fristående skolor. De nationella proven rättas alltför generöst i en del skolor, både i kommunala skolor och i friskolor. Skolinspektionen ser ingen skillnad mellan friskolor och kommunala skolor, men

jag tycker att det är lika upprörande vilket det än är. Därför föreslår vi central rättning av nationella prov och skarpare muskler för Skolinspektionen för att dra in tillstånd när det förekommer betygsinflation, både i friskolor och i kommunala skolor.

Stefan Löfven är däremot bara intresserad av frågan om betygsinflation när det visar sig att friskolor har det. De kommunala skolorna – den kommunaliserade skola som Socialdemokraterna införde – har haft betygsinflation sedan 90-talet, och Stefan Löfvens parti har aldrig brytt sig. Men nu plötsligt, när det visar sig att även friskolor har det, blir man kritisk.

Anf. 118 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Vi är för betyg i skolan. Vi har gjort upp en gång om att vi ska ha betyg från sexan. Att vi inte skulle vilja ha betyg i skolan är direkt fel, Björklund, men vi ska ha det från årskurs 6. Från årskurs 4 är det ingen som tror på – du har ingen med dig.

Forskningsrapporten visar att skolor som drivs i vinstsyfte ger glädjebetyg. Det är inte en så konstig logik: Man vill ju ha så många elever och så mycket skolpengar som möjligt, och då är det lätt att sätta ett högre betyg. Nu hör vi vittnesmål om att de ungdomar som har gått i dessa skolor och tror att de har en högre kunskap än vad de de facto har får problem i högskolan och på universitet.

Vi lurar ungdomarna och låter dessutom bolagen ta ut stora vinster som skulle ha gått till barnens och ungdomarnas utbildning. Varför, Björklund, är det så viktigt för dig att inte begränsa vinsterna och att bolagen ska kunna ta ut så mycket vinst det någonsin går?

Anf. 119 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Det är jag inte för, utan jag är för valfrihet. 200 000 barn står i kö till Engelska Skolan. Det är ingen slump, utan det beror på att deras föräldrar – ungefär 400 000 – tycker att den är bra. Skälet är ofta att man väljer bort den kommunala skolan med svag studiedisciplin.

Det är inte så att någon väljer skolor utifrån hur betygen ser ut, men det finns betygsinflation i svensk skola, både i friskolor och i kommunala skolor. Det är den som jag upprörs över. Stefan Löfven upprörs över detta nu bara för att han kan komma åt friskolor, men kommunala skolor har det också. Skolinspektionen ser ingen skillnad.

Stefan Löfven! 80 procent av eleverna sa själva att när de fick betyg i sexan jobbade de och ansträngde sig mer. Det var en viktig del i att PISA-resultaten lyfte. Låt oss nu gå vidare till fyran. När du säger att jag inte har någon med mig kan jag bara säga: Hela världen har betyg från fyran. De flesta har betyg ännu tidigare.

Det är riktigt att det finns ett pedagogiskt etablissemang i Sverige och att Skolverket, när Anna Ekström var generaldirektör, var emot tidigare betyg, men de flesta i världen tror på det. De som har det har också högre resultat än vi.

(Applåder)

Anf. 120 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att gratulera Jan Björklund och Liberalerna till att ha blivit utsedda till Alliansens gröna röst av Naturskyddsföreningen. Det var naturligtvis ingen överraskning för oss som följer med

i miljöpolitiken. Vi vet att ni har en betydligt bättre miljöpolitik än Centern på många områden, Jan Björklund, men jag tror att det var en nyhet för väljarna eftersom ni sällan pratar om miljö och klimat i debatten.

Den enda gång på senare år som du riktigt har reagerat i frågan var när du tillsammans med de andra alliansledarna hotade med att avsätta en minister om vi införde flygskatten. Och häromveckan tog du till stora ord på Twitter när ett lågprisbolag lade ned en direktlinje till Las Vegas och anklagade regeringen och flygskatten för detta.

Jan Björklund! Som Alliansens gröna röst, varför ska du gå till försvar för lågprischarter till Las Vegas och inte för våra barns och barnbarns framtid?

Anf. 121 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Jag tror att vi ska beskatta koldioxidutsläpp. Det är inte rörelser och resor i sig som vi ska beskatta.

Jag är inte emot att människor reser. Det är fantastiskt att vi kan resa. Las Vegas var en flyglinje, men det lades ned till Norrland när Nextjet gick i konkurs och många andra linjer också. Det är vad som händer när flygskatt införs. Nu berodde inte dessa nedläggningar på flygskatten, men det är detta ni är ute efter när ni inför den, Isabella Lövin: att flyglinjer ska bli olönsamma så att det flygs mindre. Det måste ju vara hela idén.

Jag säger: Beskatta utsläppen! En del flygplan släpper ut lite koldioxid medan andra släpper ut mycket. Ni tar ju inte hänsyn till det. Om det kommer eldrivna flygplan har ni samma skatt på dem. Det är inte utsläppen ni beskattar utan resor. Om man hårdbeskattar utsläpp får man ett samhälle med mindre utsläpp. Om man hårdbeskattar allt som rör sig får man ett samhälle som står still.

(Applåder)

Anf. 122 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Utsläppen av klimatgaser sker *nu*. Det är *nu* vi måste agera. Jag är väldigt förvånad över att Alliansens gröna röst Liberalerna vill utreda hur man ska kunna införa en differentierad flygskatt – om det är det Jan Björklund vill – och att ni vill ha internationella överenskommelser. Vi har ju hållit på med detta i årtionden, sedan Chicagokonventionen på 50-talet.

Flyget är helt befriat från miljö- och energiskatter. Vi måste ta ledarskap för att ge neutrala konkurrensförhållanden mellan de klimatsmarta sätten att transportera sig och de sätt som är beroende av fossila bränslen.

Det här är skiljelinjen i svensk politik nu. Det är vi som vill göra saker *nu* och inte vänta på någon annan lösning någon annan gång, någon annanstans. Det är här och nu vi kan komma med de riktiga reformerna och satsningarna som faktiskt styr om till höghastighetståg – som ni säger nej till. Varför gör ni det?

Anf. 123 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Som jag sa är vi alltså för en utsläppsavgift på flyg, fast den ska vara konstruerad efter utsläpp och inte en beskattning på hur man reser.

Det finns här och nu förslag på bordet som verkligen skulle effekt. Macron lägger fram ett förslag på europeisk koldioxidskatt på EU-nivå. EU-kommissionen föreslår avgifter på plast och föreslår ett nytt system för utsläppsrätter som blir skarpare.

Då åker regeringens ministrar ned och säger nej, inte för att man är för utsläpp och plast utan för att man är skeptisk till EU. Men det är ju mer europeiskt samarbete som skulle kunna ge effekt.

Isabella Lövin kommer att höra mig tala om mer europeiskt samarbete hela valrörelsen, både mot nationalisterna som är emot det och för att detta är ett viktigt sätt att lösa klimatproblemen. Då får inte den rödgröna EU-skepsisen dominera, för då vidtar vi ju inte de åtgärder som behövs.

Vi har ganska lite utsläpp i Sverige. Problemet är att många länder i Europa släpper ut väldigt mycket koldioxid, och ett europeiskt system är mycket mer effektivt än ett nationellt. Det säger vi ja till. Alla andra partier säger nej.

(Applåder)

Anf. 124 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Jan Björklund har blivit känd för att byta åsikt väldigt ofta i frågor, fram och tillbaka så att man inte riktigt vet vad han tycker. Ibland tycker jag att du var bättre förr, Jan Björklund.

Här kommer ett exempel. För mindre än ett år sedan, den 20 juni 2017, skrev Jan Björklund följande i Aftonbladet: ”Säkerhetsläget i Afghanistan har försämrats påtagligt under våren och försommaren. Det har lett till att Tyskland beslutat att stoppa alla avvísningar. Sverige borde fatta samma beslut. Det är för farligt där.”

Nu har det gått ett år. Vi har sett rapporterna om eskalerande våld och nya bombdåd, men nu är det viktigt för Jan Björklund att unga människor skickas tillbaka till Afghanistan. Vad är det som har blivit bättre när det gäller säkerhetsläget i Afghanistan det senaste året, Jan Björklund?

Anf. 125 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Den frågan har jag svarat Jonas Sjöstedt på flera gånger. Den ordning som Sveriges riksdag har bestämt, nämligen att det är våra myndigheter som utvärderar vart utvisningar kan ske, den ska vi ha. Det är därför jag vänder mig emot att ni nu kör över beslut om att utvisning ska ske som har fattats av myndigheter och av domstolar.

Detta är en säkerhetsbedömning som görs hela tiden av Migrationsverket. Sådana görs även i resten av Europas länder, och förra sommaren ställde tyska myndigheter tillfälligt in avvísningarna på grund av ett bombdåd i Kabul för att göra en ny säkerhetsprövning. Då sa jag samma sak. Jonas Sjöstedt läste naturligtvis bara upp en del av den där artikeln, men det handlade om ett tillfälligt stopp för att kunna göra en ny utvärdering.

Den utvärderingen gjordes av Migrationsverket, och man landade i att avvísningarna kunde fortsätta. Det var vad jag ansåg, men när bedömningen pågår ska man ju inte göra avvísningar. Men nu är den gjord.

Vill Jonas Sjöstedt ändra ordningen så att regering och riksdag tar över säkerhetsbedömningen av olika länder, eller ska den ligga kvar på Migrationsverket?

Anf. 126 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Jan Björklunds svar är både oriktigt och ologiskt. Det var precis likadant för ett år sedan – att det fanns en ordning med myndigheter som prövade. Det fick Jan Björklund kritik för den gången, för han uttalade en politisk, humanistisk uppfattning om att det började bli för farligt och att vi nog borde göra på ett annat sätt. Det kunde han göra då. Nu säger han att det är fel att göra det som han gjorde då.

Det som ändå slår mig allra mest är att det har blivit värre. Det är ju farligare nu. Röda Korset drar tillbaka personal från Afghanistan. Andra internationella organisationer gör likadant, eftersom våldet eskalerar så oerhört.

Jan Björklund har alltså ändrat sig igen. Min fråga hänger i luften, och Jan Björklund måste svara på den: Vad är det som har blivit bättre i Afghanistan som gör att man nu kan skicka tillbaka unga människor dit, vilket Jan Björklund inte tyckte att man kunde göra för ett år sedan?

Anf. 127 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Det är trams, det här. Jag sa för ett år sedan att det handlade om en tillfällig paus i avvaktan på en ny säkerhetsbedömning. Eftersom tyska myndigheter gjorde detta tyckte jag att Sverige skulle göra det också.

Det betyder inte att man ska ge amnesti. Ibland kan det vara så att man kommer fram till att personer inte har asylskäl, och sedan går det ändå inte att verkställa avvisningar. Men det ni gör nu är att köra över beslut som är fattade enligt svensk lagstiftning, av myndigheter och av domstolar, och i efterhand ge amnesti till en viss grupp.

Jag ser inte fram emot när ni ska förklara för somaliska kvinnor varför de avvisas och ni ska säga till dem att om de hade varit män från Afghanistan så hade de fått vara kvar. Det ni gör nu är att ge godtycklig amnesti åt en viss grupp, och det ska inte riksdagen göra. Det är Migrationsverket och domstolar som ska avgöra detta i ett rättssamhälle. Alla ska vara lika inför lagen.

Anf. 128 ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Under den här partiledardebatten har Löfvens bristande ledarskap blivit tydligt. Det verkar inte finnas någon linje i regeringens politik. Det tycks bara finnas en dagens åsikt, en utspelstombola som snurrar.

Nu fick vi höra att det ska vara fokus på välfärden igen. Statsministern beskrev valet om några månader som en folkomröstning om svensk välfärd.

Statsministerns två huvudfiender i en sådan valrörelse är för det första frånvaron av egna politiska förslag för att vända krisen i vården och för det andra verkligheten. Trots skattehöjningar på 60 miljarder i brinnande högkonjunktur har vårdköerna fördubblats på bara tre år.

Regeringen står för ett välfärdssvek som vi kristdemokrater möter med vårt välfärdslöfte. Vi rensade upp i Göran Perssons vårdköer, och vi är redo att städa upp i Stefan Löfvens vårdköer efter valet.

Sverige förtjänar bättre än den rödgröna regeringen. Sverige förtjänar en alliansregering. Jag tycker att dagens debatt tydligt har pekat på det. Sverige behöver en regering som ser problemen och pekar ut en riktning för att lösa dem.

Det är det Alliansen gör. Det är det Kristdemokraterna går till val på för att du ska kunna lita på Sverige. Rösta på Kristdemokraterna i september för en ny regering och för förändring!
(Applåder)

Partiledardebatten var härmed avslutad.

§ 2 Justering av protokoll

Protokollet för den 23 maj justerades.

§ 3 Anmälan om granskningsrapport

Andre vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till trafikutskottet:
RiR 2018:16 Trafikverkets stöd till forskning och innovation – beslutsunderlag, avtal och uppföljning

§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Propositioner
2017/18:267 till näringsutskottet
2017/18:270 till socialförsäkringsutskottet

Kammaren biföll talmannens förslag att behandlingen av proposition 2017/18:267 skulle få uppskjutas till nästa valperiod.

EU-dokument
COM(2018) 380 och COM(2018) 382 till arbetsmarknadsutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 6 september*.

§ 5 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Miljö- och jordbruksutskottets utlåtande och betänkanden
2017/18:MJU25 Otillbörliga handelsmetoder mellan företag i livsmedelskedjan
2017/18:MJU24 Ny djurskyddslag
2017/18:MJU23 Invasiva främmande arter

Civilutskottets betänkanden
2017/18:CU34 Ett tydligare och enklare detaljplanekrav
2017/18:CU36 Skriftlighetskrav vid telefonförsäljning
2017/18:CU37 Riksrevisionens rapport om avskaffandet av revisionsplik-
ten för små aktiebolag

Socialutskottets betänkanden
2017/18:SoU26 God och jämlik hälsa – en utvecklad folkhälsopolitik
2017/18:SoU21 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden

Konstitutionsutskottets betänkanden
2017/18:KU43 Journalistik i hela landet
2017/18:KU44 En stärkt minoritetspolitik

Finansutskottets betänkande
2017/18:FiU24 Utvärdering av penningpolitiken för perioden 2015–2017

Kulturutskottets betänkande
2017/18:KrU10 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden

Socialförsäkringsutskottets betänkande
2017/18:SfU31 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden

*Inkorporering av FN:s
konvention om barnets
rättigheter*

§ 6 Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter

Socialutskottets betänkande 2017/18:SoU25
Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter (prop.
2017/18:186)
föredrogs.

Anf. 129 TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Tack för ytterligare en möjlighet att debattera denna viktiga fråga! Jag har tidigare debatterat enskilda delar av problematiken med detta förslag med statsrådet Lena Hallengren, men jag ser nu fram emot att mer översiktligt kunna lägga ut texten om varför vi röstar nej till förslaget att inkorporera FN:s barnkonvention i svensk lag.

Herr talman! Barns rättigheter ska utvecklas och stärkas. Om detta råder det ingen politisk konflikt i Sverige. Den här debatten borde i stället handla om hur vi på bästa sätt kan stärka barnens ställning i Sverige, hur vi gör störst skillnad för barnen på riktigt.

”Man riskerar att ställa till problem mer än man löser problem.” Så beskriver Olof Beckman, lektor i mänskliga rättigheter vid Lunds universitet, regeringens förslag. Lagrådet och 30 remissinstanser avstyrker regeringens förslag att inkorporera FN:s barnkonvention bland annat för att man menar att det finns risk för att förslaget snarare kommer att försvaga barns rättigheter än stärka dem.

Barnkonventionen är framförhandlad av diplomater från olika länder och är inte skriven för att användas i enskilda fall. Bestämmelserna är allmänt hållna och har i många fall karaktären av målbestämmelser snarare än den typ av lagstiftning som vi i Sverige är vana vid. Det kommer att

leda till problem för socialtjänsten, skolan, sjukvården och polisen, vilka är de som ska tillämpa barnkonventionen i praktiken.

I den svenska rättstraditionen värnas riksdagens lagstiftningsmakt och beredningsprocessen där förarbeten förtydligar lagstiftarens intentioner. Med regeringens förslag läggs riksdagens makt att döma av konflikter mellan regler och normer på olika nivåer över på myndigheter, enskilda handläggare och tjänstemän samt på våra domstolar. Det är ett frångående av den princip som normalt gäller, nämligen att regering och riksdag efter noggrann lagberedning avgör frågor om hur nationell lagstiftning ska utformas för att överensstämma med internationella konventioner.

Herr talman! Eftersom barnkonventionens bestämmelser är så vagt utformade kan konflikter mellan dess bestämmelser och andra regler förväntas bli vanliga. Först efter att konventionen har inkorporerats ska det utredas hur konventionen ska behandlas i svensk rättstillämpning, alltså tvärtom hur man brukar göra. Även Lagrådet har haft synpunkter på just denna bakvända ordning.

Två exempel på möjliga tolkningskonflikter gäller artiklarna 16 och 20 i barnkonventionen. I artikel 16 stadgas att inget barn får utsättas för angrepp på sin heder. "Heder" är ett begrepp som vi i dag inte har i svensk lagtext, och det är ett exempel på ett begrepp som skulle behöva förtydligas för att myndigheter och domstolar ska förstå hur det ska tolkas.

I artikel 20 nämns bland annat möjligheten att placera ett barn enligt kafalah, som är ett islamiskt begrepp som liknar adoption. Det är en placeringsform som vi i Sverige inte använder oss av. Även om kafalah inte förs in i föräldrabalken eller socialrättslagstiftningen kommer det att få en rättslig betydelse i svensk rätt. Men frågan om och i vilka fall svenska domstolar och myndigheter ska ta hänsyn till kafalah har över huvud taget inte analyserats av regeringen. Det, herr talman, är anmärkningsvärt.

Förslaget öppnar alltså för att barn med olika bakgrunder eller religioner behandlas olika. Domstolar och myndigheter kan behöva överväga kafalah för vissa barn som har etnisk, religiös eller kulturell hemvist där kafalah tillämpas. Detta är vi moderater inte beredda att tillåta. Svensk rätt ska gälla lika för alla, oavsett kultur eller religion. Det låter kanske fint att inkorporera barnkonventionen i svensk lag, men förslaget strider inte bara mot svensk rättstradition utan riskerar också att försvaga barns rättigheter.

Vad föreslår då Moderaterna och Centerpartiet i stället? Vi vill ta de viktigaste delarna av barnkonventionen och lägga in dem i grundlagen. Det menar vi är ett bättre sätt att utveckla och stärka barns rättigheter. Alla barn ges bästa möjliga förutsättningar att forma sitt eget liv efter sina förutsättningar och förhoppningar. Vårt förslag bygger vidare på den traditionella svenska metoden att transformera internationella åtaganden till nationell rätt genom nationell lagstiftning eller grundlagsstiftning. Vi vill fortsätta analysera brister i hur dagens lagstiftning lever upp till Sveriges åtaganden enligt barnkonventionen och göra nödvändiga förändringar.

Som alternativ till regeringens förslag att göra barnkonventionen till svensk lag föreslår vi att artiklarna 2, 3, 6 och 12 i barnkonventionen används som utgångspunkter för att skapa en ny grundlagsbestämmelse i regeringsformen om skyddet för barns rättigheter. Där finns grundläggande utgångspunkter om barnets rätt till sitt liv, om icke-diskriminering samt om betonandet av barnets bästa, vilket genomsyrar övriga delar av konventionen och därmed i huvudsak är av sådan karaktär att de passar in

bland regeringsformens övriga bestämmelser. Varför regeringen inte också har valt denna lösning är oklart, och dessvärre fick jag inte heller någon förklaring till detta från Lena Hallengren under den interpellationsdebatt jag hade med henne den 1 juni här i kammaren.

Herr talman! Regeringens förslag om att inkorporera FN:s barnkonvention har fått mycket stark kritik. Lagrådet och många tunga remissinstanser avstyrker regeringens förslag. Konstitutionsutskottet och riksdagen har många gånger konstaterat att konventionstexterna är utformade på sådant sätt att de inte *kan* inkorporeras. Ingenting har förändrats i sak i den frågan, och vi håller fast vid den ståndpunkten i debatten här i dag. Därför röster Moderaterna nej till dagens förslag. Vi vill i stället gå längre och stärka barns rättigheter på riktigt, inte bara i den lagstiftning som berör barns rättigheter utan även i vår grundlag.
(Applåder)

Anf. 130 JULIA KRONLID (SD):

Herr talman! Vi debatterar i dag som sagt socialutskottets betänkande SfU25 *Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter*.

För att inte glömma bort det vill jag börja med att yrka bifall till våra reservationer 1 och 3.

En sak är jag övertygad om här i dag, och det är att vi alla är överens om att barns rättigheter är grundläggande i ett fungerande samhälle och något som ska värnas, skyddas och stärkas på olika sätt. FN:s konvention om barnets rättigheter har länge varit vägledande både i Sverige och internationellt. Det är bra och positivt att Sverige har ratificerat konventionen samt att konventionen i hög grad är transformerad till svensk lagstiftning.

Att regeringen har en ambition att stärka barnens rättigheter och barnens perspektiv i Sverige är naturligtvis något som är positivt, då den centrala utgångspunkten för Sverigedemokraterna är att barnens bästa alltid ska sättas i främsta rummet. Vi vill bland annat införa en barndomsgaranti inom vilken samhället ställer upp en nollvision mot diskriminering, mobbing och trakasserier. Garantin ska skydda barn från fysiskt och psykiskt våld, sexuella övergrepp och vanvård eller utnyttjande och så långt det är möjligt garantera en trygg uppväxt med båda föräldrarna.

För att uppnå detta handlar det till stor del om att ta ett politiskt ansvar för barnen inom den lagstiftning vi har i dag. Det regeringen nu föreslår är dock att artiklarna 1–42 i barnkonventionen, i originaltextens lydelse, genom inkorporering ska gälla som svensk lag. Jag är mycket tveksam till att det är det bästa sättet att stärka barnens rättigheter. Det är nämligen otydligt hur konventionstexten ska tolkas om det uppstår en normkonflikt mellan redan befintlig svensk lag och barnkonventionen, och som tidigare har sagts i debatten läggs ansvaret för att lösa en eventuell sådan konflikt på domstolarna och förvaltningsmyndigheterna.

Flera remissinstanser, däribland Lagrådet, påtalar därför att inkorporering så som regeringens förslag är utformat skapar stor osäkerhet. Konventionen innehåller vaga formuleringar och saknar förarbeten, vilket gör den svår att tolka. Ett annat problem är att domstolarna blir tvungna att göra avgöranden som enligt svensk rättstradition hamnar på lagstiftaren. Enligt Lagrådet är det bekymmersamt just att ansvaret för att lösa eventuella normkonflikter läggs på domstolarna, och JO påpekar att ansvaret för rättsutvecklingen här läggs över från lagstiftaren till tillämparna, som i

sammanhanget får en ovanligt komplicerad och oklar rättslig grund att förhålla sig till.

Herr talman! Enligt Lagrådets yttrande är det också en bakvänd ordning att först inkorporera konventionen och därefter låta en utredning kartlägga hur konventionen behandlas i svensk lagstiftning och rättstillämpning samt analysera konventionsbestämmelsernas innebörd utifrån svenska förhållanden. En sådan utredning borde naturligtvis göras först och läggas till grund för bedömningen av huruvida konventionen bör inkorporeras samt hur det på ska göras bästa sätt.

Ett exempel som har skapat oro och många frågetecken just när det gäller att det är otydligt hur barnkonventionen ska tolkas är den omtalade artikel 20. Artikel 20 berör skydd för barn som berövats sin familjemiljö och vilket stöd de ska få. Det står: ”Sådan omvårdnad kan bl a innefatta placering i fosterhem, kafalah i islamsk rätt, adoption eller om nödvändigt, placering i lämpliga institutioner för omvårdnad om barn.”

Det är viktigt att framhålla att detta i första hand är utformat för att barnkonventionen ska kunna tillämpas i muslimska länder och att det inte finns något tvång att på grund av konventionen placera enligt kafalah i Sverige. Placering ska i stället ske enligt nationell lagstiftning. Men samtidigt tycker jag att det är bra att frågan har kommit upp, så att det inte uppstår några som helst oklarheter om att det i Sverige ska vara svensk rätt som tillämpas. I och med att hela utskottet ställer sig bakom Kristdemokraternas motion ställer sig riksdagen i dag bakom formuleringen i motionen om att islamisk rätt inte tillämpas i Sverige och att det ska gälla även efter en inkorporering av barnkonventionen i svensk lag. Jag hoppas att vi alla kommer ihåg det.

Detta borde dock ha framgått mycket tydligare i propositionen, och det ska inte behöva uppstå dylika oklarheter i hur en internationell konvention som nu blir svensk lag ska tolkas och tillämpas i förhållande till nuvarande lagstiftning.

Herr talman! En annan fråga som har uppkommit i remissvaret från kammarrätten i Stockholm är att myndigheter och domstolar redan i dag ska göra svåra avvägningar mellan olika intressen som ska beaktas inom ramen för migrationsärenden. Kammarrätten menar därför att om barnkonventionen ska inkorporeras i svensk rätt krävs ytterligare vägledning för hur detta påverkar migrationsärenden.

Sverigedemokraterna anser därför att inkorporering av barnkonventionen på det sätt som regeringen föreslår skapar osäkerhet och oförutsägbarhet och i förlängningen riskerar att försvaga snarare än att förstärka barns intressen.

All lagstiftning, i synnerhet sådan som syftar till att skydda svaga gruppers rättigheter, måste föregås av uttömmande konsekvensanalyser och så långt det är möjligt på förhand avgöra frågor om hur lagen ska tillämpas. Så har inte skett i det här fallet, och det är därför Sverigedemokraterna väljer att avstyrka regeringens proposition.

Herr talman! Samtidigt vill vi att arbetet med att stärka barnens rättigheter är något som ska tas på allvar och fortgå i Sverige. Därför föreslår vi att regeringen återkommer med ett förslag på hur FN:s konvention om barnets rättigheter kan införlivas i svensk lag på ett mer ansvarstagande, långsiktigt och förutsägbart sätt.

Prot. 2017/18:131
13 juni

*Inkorporering av FN:s
konvention om barnets
rättigheter*

Sverigedemokraterna har yrkat på att konventionstexten mer bör anta formen av en målsättningsbestämmelse, som sedan blir tillämplig genom det fortsatta transformeringsarbetet. Det betyder att frågan om normhierarki och normkonflikter på ett mycket tydligare sätt ska lösas av lagstiftaren och att denna ska ge tydliga riktlinjer om hur konventionstexterna ska tillämpas av domstolar och myndigheter.

Sverigedemokraterna anser vidare att konventionen får ett betydligt starkare genomslag när den transformeras in i svensk lagtext på det sätt som har gjorts tidigare i historien och så som den svenska rättstraditionen tidigare har förhållit sig till konventionen.

Herr talman! FN:s konvention om barnets rättigheter är en viktig fråga som engagerar. Frågor om barnets rättigheter sträcker sig över samtliga politikområden, och vi anser att detta är en fråga av sådan vikt att vi har föreslagit regeringen att tillsätta en parlamentarisk kommitté för att utreda hur det fortsatta arbetet med att införliva barnkonventionen i svensk rätt ska genomföras på bästa sätt. Jag önskar att detta hade gjorts på ett tydligare sätt inför detta förslag. Vi menar att det hade varit en bättre väg att nå målet att förstärka barnets rättigheter på ett tydligare sätt än vad som görs med detta förslag och en bättre väg för att kunna finna en bred majoritet och samsyn i riksdagen. Jag tror att det hade varit möjligt.

Det ser nu ut som att regeringens förslag kommer att få majoritet – om inte några ledamöter plötsligt ändrar sig och väljer att rösta på vår reservation, vilket jag inte tror är så sannolikt. Då förutsätter jag det sker en ordentlig uppföljning och utredning av det fortsatta arbetet och att de oklarheter som kan uppstå när det gäller hur konventionen ska tolkas följs upp ordentligt. Detta är vad som framförs i motionerna från Kristdemokraterna och Liberalerna, som hela utskottet ställer sig bakom.

Herr talman! Jag förutsätter och hoppas också att regeringspartiernas kanske något högrävande ord här i dag om barnets rättigheter – vilket ju är en bra sak – inte bara är tomma ord. Jag hoppas att barnäktenskap förbjuds på riktigt i Sverige i stället för att man får informationsfoldrar om desamma. Jag hoppas att slöjkrav på förskolor aldrig blir verklighet. Jag hoppas att barnets intresse, och inte politiskt påtvingad kvotering, ska stå i första rummet i föräldraförsäkringen. Jag hoppas att straffen skärps vad gäller sexualbrott mot barn. Och jag hoppas att barnets situation och barnens perspektiv får en mycket mer central plats i regeringens utrikes- och biståndspolitik.

I detta anförande instämde Heidi Karlsson (SD).

Anf. 131 ANDERS W JONSSON (C):

Herr talman! Sverige är på många sätt ett fantastiskt land att leva i, inte minst för barn och unga. Under hela 1900-talet har Sverige legat i framkant. Vi har ett väl utbyggt socialt skyddsnät för barn och unga, en skola för alla och förbud mot barnaga. Listan kan göras lång.

De flesta barn har det bra, men inte alla. Klyftorna blir på många håll större. Klyftorna ökar mellan barn som växer upp i familjer där föräldrarna har jobb och dem som växer upp i familjer där en eller båda föräldrarna lever på bidrag. Klyftorna ökar mellan dem som växer upp i glesbygd och dem som växer upp i landets tillväxtområden. Klyftorna ökar mellan unga

som drabbas av psykisk ohälsa och dem som mår bra. Klyftorna ökar mellan de barn som är i behov av personlig assistans och dem som inte är i behov av det. Det skulle inte behöva vara så här.

FN:s barnkonvention, som Sverige under 80-talet var starkt pådrivande för att få fram, har varit ett viktigt verktyg för att kunna förbättra barns villkor i världen, i Sverige, i den egna regionen och i kommunen. Barnkonventionen har varit ett levande dokument vid politiskt beslutsfattande i både kommunfullmäktige och regionfullmäktige. Den har påverkat svensk lagstiftning under snart tre decennier. I lagstiftningsprocessen har barnkonventionen haft en stark påverkan.

Under alliansregeringen tid gjordes en stor genomlysning av hur svensk lagstiftning stämmer överens med FN:s barnkonvention. Resultatet av genomgången visade att barnkonventionen hade haft ett väldigt stort genomslag, även om det fanns ett antal luckor. Detta har också varit slutsatsen i de återkommande granskningar som FN:s barnrättskommitté har gjort.

Sedan många år tillbaka förs en diskussion om huruvida konventionens text och bokstav också ska bli svensk lag. Det kan ske på två sätt: antingen genom att den likt Europakonventionen införlivas i regeringsformen och blir en del av grundlagen eller genom att den görs till vanlig lag. Centerpartiet tog redan 2011 ställning för att barnkonventionen borde bli en del av den svenska grundlagen genom att dess portalparagrafer likt Europakonventionen skulle inkluderas i regeringsformen.

Det finns två skäl till att vi landade i denna slutats. Sveriges grundlag är styrande inte bara för hur domstolar beslutar utan också för hur regeringen ska agera och för lagstiftningsprocessen.

Vi har, herr talman, under den senaste mandatperioden haft en regering som i flera frågor har agerat direkt barnfientligt. Om barnkonventionens portalparagraf hade varit en del av den svenska regeringsformen hade regeringen haft ett starkare tryck på sig att inte bara i högtidstal utan också i praktisk politisk hantering agera utifrån barns bästa.

Ett antal barn har sedan 2015 blivit av med sin personliga assistans dels på grund av regeringens aktiva beslut, dels på grund av passivitet. Det hade, herr talman, varit betydligt svårare att få igenom detta om FN:s barnkonvention haft ställning av grundlag.

Närmare 200 000 barn har drabbats av psykisk ohälsa. Under den gångna mandatperioden har köerna till barn- och ungdomspsykiatri tre-dubblats. Regeringen hade inte kunnat vara lika passiv om FN:s barnkonvention hade haft ställning av grundlag.

Regeringen har under mandatperioden drivit igenom tillfälliga förändringar av migrationspolitiken som allvarligt har försämrat barns rätt att återförenas med sina föräldrar – stick i stäv med FN:s barnkonvention. Det hade inte varit lika lätt för Miljöpartiet och Socialdemokraterna i regeringsställning att driva igenom denna politik om FN:s barnkonvention hade haft ställning av grundlag.

Centerpartiet drev på för att utredningen skulle få uppdraget att åtminstone utreda de två alternativen till att införliva barnkonventionen i svensk lag. Man borde ha tittat på fördelar och nackdelar med att antingen göra barnkonventionen till en del av grundlagen, i regeringsformen, eller införliva den som en vanlig lag. Men regeringen såg snabbt till att stänga

den dörren. Man ville ha möjligheten att hålla högtidstal till barnkonventionens ära men inte låta den styra regeringens agerande.

Det andra skälet, herr talman, till att Centerpartiet ville låta barnkonventionen bli en del av grundlagen och inte bli en av alla andra lagar var de invändningar som har kommit från en stor del av de remissinstanser som har juridisk kompetens – alltifrån Lagrådet till juridiska institutioner vid våra högskolor och universitet.

Att tillämpa en internationell konvention, tillkommen under 80-talet med diplomatiska kompromisser som gjort att samtliga nationer kunde underteckna den, kommer, skriver man, att leda till mycket stora problem. De flesta av konventionens artiklar är allmänt hållna och utformade så att de inte passar för en direkt tillämpning i enskilda fall. Lagrådet går vidare och påpekar också det problematiska med att konventionsbestämmelserna innebär att rättstillämpningen, utöver domstolar och andra rättsliga instanser, även kommer att läggas på alla statliga och kommunala befattningshavare som handlägger ärenden rörande barn.

Herr talman! Vi skulle ha kunnat fatta ett beslut som gjorde barnkonventionen till lag och som ställde den över andra lagar genom att införliva den med den svenska regeringsformen. Det skulle också ha undanröjt en lång rad av de stora hinder som Sveriges samlade juridiska kompetens har listat upp. Därför yrkar jag bifall till reservationerna 1 och 2 innebärande ett avslag på regeringens proposition och ett bifall till att vi tar ett nytt tag i den här frågan och ser om vi inte kan inkludera barnkonventionen i den svenska regeringsformen i stället.

Anf. 132 MAJ KARLSSON (V):

Herr talman! Jag måste säga att det känns mycket fint att den troligtvis sista debatten jag har äran att genomföra under den här mandatperioden handlar om att vi ska inkorporera barnkonventionen i svensk lag.

Det här är en mycket stor dag för alla som är barn i dag och för alla framtidens barn i Sverige, för det här är ett beslut som förbinder oss att fullt ut garantera barns mänskliga rättigheter. Redan 1989 antogs FN:s konvention om barnets rättigheter, men trots att vi ställde oss bakom konventionen gällde den inte som svensk lag. Eftersom konventionen inte fick samma status som annan svensk lag gav det möjlighet för myndigheter och även för politiken att inte ta hänsyn till bestämmelserna. Resultatet av det har blivit att Sverige vid flera tillfällen har kritiserats för att inte i tillräckligt hög grad respektera barns rättigheter och att det finns stora brister i barns möjlighet att komma till tals. I dag visar Sveriges riksdag att vi vill ändra på det och att vi på allvar vill stärka barns egen ställning.

Det finns få saker som är så smärtsamma som att barn far illa. Varje stavelse i berättelser om barn i utsatthet är för de allra flesta så plågsam att berättelserna nästan blir svåra att ta in. Men hur illa vi än tycker om det och hur smärtsamt det än känns är barn i vår värld inte befriade från människans grymhet. Barn blir utsatta för brott, hamnar i kläm och blir utnyttjade och diskriminerade. Barn får bevittna sådant vi verkligen inte vill att de ska se och uppleva det som vi drömmer mardrömmar om att de ska bli utsatta för.

Att inkorporera barnkonventionen är inte bara ett sätt att garantera barn deras rättigheter utan också ett ställningstagande som visar att vi ser de barn som far illa och att vi vill göra allt i vår makt för att stärka dem – att

vi är ett land som på allvar vill att barn ska ha rätt till sin barndom. Det beslut vi ska fatta är verkligen ett ställningstagande som vi ska vara mycket stolta över.

Herr talman! Det här är ett mycket viktigt beslut, och just därför tycker vi att det är olyckligt att regeringen inte valt att genomföra en ratificering av det tredje tilläggsprotokollet. Vad det handlar om är att barn ska ha rätten att bli hörda och få sin sak prövad med möjlighet till upprättelse när den som kränker ett barns rätt är staten. Sverige är ett av de länder i världen som är bäst för barn att växa upp i, men när det gäller barns möjlighet att bli hörda och få sin sak prövad får vi underkänt. I Barnombudsmannens rapport om barns och ungas klagomöjligheter står det helt klart att ett barns eller ungdoms möjlighet att få sin röst hörd och få upprättelse är mycket begränsad. Det är mycket oroande eftersom just det är en förutsättning för att kunna få sina rättigheter tillgodosedda i en rättsstat.

År 2011 antog FN:s generalförsamling ett tilläggsprotokoll till barnkonventionen om inrättandet av en internationell klagomekanism. Flera länder har därefter skrivit under protokollet, vilket innebär att barnen i dessa länder ges en reell möjlighet att få sin sak prövad inför barnrättskommittén när de inte kan få det på nationell nivå. Dessvärre finns inga tecken på att Sveriges regering är beredd att ta det steget. Konsekvensen av det är att det finns en risk att den nya lagen inte får det genomslag som vi önskar. För att den nya lagen verkligen ska få verkan menar vi att en förutsättning är att varje barn ska ha tillgång till effektiva rättsmedel för upprättelse. Att inte underteckna protokollet är att riskera att den nya lagen blir tandlös. Därför har vi en reservation där vi uppmanar riksdagen att underteckna protokollet för att på allvar stärka barns rätt.

Herr talman! I dag har vi en debatt här i kammaren som har sin grund i att vi vill stärka barns rättigheter. Vi vill se till att vi gör allt i vår makt för att alla barn som lever och bor här ska ha rätten till en fin barndom. Det är ett ställningstagande för att vi vill att var och en av oss ska kunna växa upp och få möjlighet att leva goda liv och växa upp till stolta medborgare i ett av världens finaste länder.

Det finns dock något som hotar våra barn mer än någonting annat just nu och som inte ens vår nya lag kan råda bot på. Det är att vi skulle bli ett land som bygger på rasistiska idéer – ett land där vi inte längre ses som ett folk utan där vi är uppdelade i vi och de baserat på vår härkomst och på våra religiösa uppfattningar. Det skulle vara ett land med hatet som grund. I den bästa av världar hade det här bara varit retoriskt dravel, men i dag är det dessvärre hård fakta.

Borgarnas agerande kring införandet av barnkonventionen är ett ytterligare bevis för det. I en tid där de islamofobiska och rasistiska vindarna blåser allt hårdare genom Europa, där Sveriges moskéer utsätts för attentat varje vecka och där hatbrotten ökar lavinartat väljer Moderaterna och Centerpartiet att blåsa på den utvecklingen. De påstår helt felaktigt att med ett införande av barnkonventionen finns en risk att islamisk rätt införs i Sverige. De påstår att för att det juridiska begreppet kafalah, som är en placeringsform för barn, nämns skulle det kunna få juridisk betydelse, trots att de redan vet att det är fastslaget att det är nationell rätt som gäller och trots att de redan vet att vi har tydliga lagar som fastställer placeringsformer i Sverige genom SoL. Med skrämselfretorik visar man tydligt vilket pris man är beredd att betala för att vinna politiska poäng. Det här är inte ett litet

ställningstagande i en politisk fråga utan ett val av riktning. Det är en riktning som faktiskt är ett hot mot våra barn.

Det finns inte ett enda exempel i vår historia – inte en enda forskningsrapport och inte ett enda bevis – på att länder som bygger på att vi ska dras isär och där vi ska ses med olika värde är bra för våra barn. Det finns inte ett bevis för att det är en framkomlig väg för att stärka barns rätt. Däremot finns det fruktansvärda bevis på motsatsen. Därför är varje politiker som inte tar den utveckling vi ser på allvar och gör allt för att vända den en fara för våra barn. Den politiker som inte sätter våra barn i första rummet är en fara för det land vi har byggt upp – det land som vi i Vänsterpartiet kommer att göra allt i vår makt för att det ska fortsätta vara ett av världens bästa länder för barn att växa upp i.

Vi ställer oss bakom förslaget i propositionen men vill också lyfta vår reservation nr 5.

Anf. 133 TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Maj Karlsson och Vänsterpartiet talar om vikten av att ett land inte dras isär, och det instämmer jag fullständigt i. Men det är just därför som det här förslaget riskerar att åstadkomma raka motsatsen, och det är därför som vi är kritiska till det. Varför? Jo, för att det inte är som Maj Karlsson hävdar. Det är precis tvärtom. I 2008 års svenska adoptionsutredning, SOU 2009:61, resonerar utredaren om ett franskt rättsfall där fransk domstol inte längre beslutar om adoption när ett barn tidigare har omhändertagits enligt kafalah och kraven som uppställs i artikel 20 barnkonventionen.

Utifrån de resonemang som förs i den här utredningen är det mycket möjligt, Maj Karlsson, att rättsläget i Sverige kan komma att påverkas i till exempel vissa adoptionsärenden om artikel 20 görs till svensk lag. Det är en konsekvens som man borde ha funderat över innan man tog ställning till det här förslaget som ni nu gör och innan regeringen hade lagt det på riksdagens bord.

Kafalah finns inte som rättsinstitut i svensk lagstiftning i dag. Men när man inför barnkonventionen i svensk lag innebär det att kafalah blir ett nytt rättsinstitut i svensk lag. Då blir det till exempel så att en domstol skulle bli tvungen att pröva om en placering genom kafalah bör accepteras rättsligt.

Vad har du, Maj Karlsson, att säga om detta? Detta är den juridiska verkligheten. Det är inte ett påhitt från min och Moderaternas eller Centerpartiets sida. Jag vill gärna höra din åsikt i den här frågan och hur du ser på det juridiska rättsläget givet detta avgörande.

Anf. 134 MAJ KARLSSON (V) replik:

Herr talman! Frågan har ju varit uppe i utskottet. Vi har hört alla som vi behöver höra för att förvissa oss om hur det ligger till. Det är jättetydligt: Nationell rätt gäller. Det kommer inte att innebära det ni blåser upp, den här farhågan. Vi har tydlig lagstiftning om vilka placeringsformer som finns. Det är dem vi har att förhålla oss till.

Vad ni gör med den här retoriken är att underblåsa en rädsla som vi ser har fått oerhörda konsekvenser i vårt land. Att ställa frågan i utskottet och ta reda på vad som gäller är högst rimligt, absolut. Men att fortsätta när vi fått svaret, när det är tydligt och till och med när Rädsla Barnen går ut och

säger att det här är befängt, att det inte är så att vi står inför att införa någon form av islamisk rätt genom att införa barnkonventionen som svensk lag, är inte det.

Jag tycker att det är mycket oroväckande att man i en tid som denna väljer att blåsa liv i en form av skrämselfretorik, att man inte tar ansvar över huvud taget för den utveckling vi ser i Europa och i Sverige som är ett reellt hot mot våra barn.

Givetvis ska man ta reda på fakta och se vad det är som gäller. Självlklart ska det inte finnas några frågetecken. Men jag tycker att vi har fått tydliga svar.

Man har den här lagstiftningen på det här sättet i Norge. Det har inte varit ett problem där.

Kanske är det så att det finns problem för Moderaternas politik med att införa barnkonventionen som svensk lag, för det finns saker som ni skulle få stora problem med – saker som faktiskt strider mot FN:s barnkonvention.

Anf. 135 TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Det enda som är oroväckande i debatten i just det här replikskiftet är att Maj Karlsson inte tycks inse att om man inkorporerar barnkonventionen tar man texten och gör den till svensk lagtext. Det är i allra högsta grad oklart hur inkorporeringen av barnkonventionen och begreppet kafalah kommer att påverka svensk rätt.

Klart är dock att bestämmelser som framgår direkt i lagtext – och det riksdagen kommer att ta ställning till är inkorporeringen av barnkonventionen som lagtext – måste följas av våra myndigheter och domstolar. Är Maj Karlsson medveten om detta? Det tycks inte så i det här replikskiftet.

Nästa följdfråga är om detta kommer att innebära en möjlighet – eller en rättighet – att återropa kafalah i stället för adoption eller placering i fosterhem. Kommer det att innebära att kafalah får rättslig betydelse i enskilda fall i Sverige? Det vet vi inte. Men Maj Karlsson tycks vara beredd att genomföra lagförslaget utan att den frågan är ordentligt utredd.

Jag tycker att det är allvarligt. Moderaterna tycker att det är allvarligt. Centerpartiet tycker att det är allvarligt. Det är därför vi har lämnat den här reservationen – inte för att vi inte bryr oss mindre om barns rättigheter än ni gör utan för att vi bryr oss lika mycket eller kanske till och med mer om deras rättigheter. Vi är mer intresserade av att barn inte ska behandlas olika beroende på etnisk, religiös eller kulturell bakgrund. Lika fall ska behandlas lika. Det här förslaget, som riksdagen ska ta ställning till, riskerar att åstadkomma det omvända.

Anf. 136 MAJ KARLSSON (V) replik:

Herr talman! Det stämmer ju inte. Utskottet självt har tydligt skrivit in att det är nationell rätt som gäller, och vi har tydlig lagstiftning om placering av barn i SoL. Där finns inte några frågetecken om vilka placeringsformer som finns och inte finns.

Ni underblåser en debatt som är farlig för barn i Sverige; så enkelt är det. Det är bara att titta på vilka som driver det här. Det är ni, och det är Sverigedemokraterna och Centerpartiet. Centerpartiet förvånar mig, men ni förvånar mig inte.

Självklart ska man ta reda på vad som gäller. Det gjorde vi också i utskottet. Vi har blivit noga informerade om vad det är som faktiskt gäller. Jag tror inte att det finns några reella frågetecken kring detta. Jag känner mig inte det minsta orolig. Det är tydligt att det är nationell rätt som gäller, och vi har lagstiftning kring det här.

Anf. 137 CHRISTINA ÖRNEBJÄR (L):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Liberalernas reservation nr 4. Vi står givetvis också bakom vårt särskilda yttrande. Men först och främst vill jag vara tydlig med att vi liberaler står bakom betänkandet. Vi vill väldigt gärna se barnkonventionen som lag.

I dag, precis före den här debatten, hölls den sista partiledardebatten för denna mandatperiod. Det talades väldigt mycket, för det görs det under en partiledardebatt, men det talades tyvärr väldigt lite om barns rättigheter. Därför är det bra att vi nu har ungefär en timme på oss att stå här och tala om just barns rättigheter.

Det är många som känner mycket inför den här debatten. Det är flera som länge har sett fram emot den här dagen, och jag är en av dem. Jag är så otroligt glad att jag får vara med och trycka på knappen senare i dag, när vi klubbar igenom lagen. Barnrättsfrågor är någonting som jag har varit engagerad i sedan innan jag blev politiskt aktiv. Barnrättsfrågorna är också en av anledningarna till att jag valde Liberalerna, som då hette Folkpartiet.

Jag är stolt och glad över att representera ett parti som har drivit frågan om barnkonventionen som lag så länge som vi har gjort, och jag är stolt och glad över den stora barnrättsmotion som vi har lagt fram här i riksdagen vartenda år. Nu kan jag också stolt och glatt säga att vi har åtminstone en punkt som vi kommer att kunna stryka nästa år: barnkonventionen som lag.

Förslaget om barnkonventionen som lag sjösattes under alliansregeringen, roddes vidare under den rödgröna regeringen och kommer 2020 äntligen att segla i hamn. Men det betyder ju inte att arbetet med barns rättigheter på något sätt skulle vara över. Tvärtom är det då det absolut största arbetet börjar: att verkligen tillämpa lagen så att barns rättigheter stärks och ökar. Det kommer inte att vara lätt. I delar kommer det att vara riktigt svårt.

Nej, barnkonventionen är inte skriven som en lagtext. Det är för att det är en konvention, och konventioner ska egentligen inte behöva bli lag eftersom vi ska följa dem när vi har skrivit under och ratificerat dem. Problemet är bara att vi inte gör det.

Vi liberaler ser också svårigheter i det här. Vi ser också formuleringar som man kan tolka olika. Men jag är glad över att kunna säga att vi i utskottet har haft en bra dialog, där flera av Liberalernas farhågor har stillats genom förtydliganden i texten. Vi har också haft en bra dialog med regeringen och departementet under hela processen.

Det är svårare att förstå den kritik som kommer från de partier som säger nej på grund av att det skulle vara så svårt att genomföra det här över huvud taget. Vi har ju faktiskt ett grannland, Norge, som har gjort precis det som Sverige står i begrepp att göra.

De positiva följderna har varit många sedan lagen trädde i kraft 2003. Det berättade barnombudsmannen i Norge i en artikel redan 2016. Barnrätt

har fått ökad uppmärksamhet exempelvis i medierna, där antalet artiklar om barnkonventionen tiodubblades under perioden 2002–2012. Förutom konventionen som sådan har framför allt artikel 12, den som handlar om barns rätt till deltagande, fått spridning och verkligen börjat gälla.

Barnkonventionen har också blivit ett viktigt politiskt redskap i Norge. I stort sett inga barn låses in på institution längre. I lagstiftningen råder nu nolltolerans för våld mot barn, någonting som vi har haft länge i Sverige men som Norge inte hade. Där var det faktiskt tillåtet med vad som kallades en lättare klapp.

Antalet domar som grundas på barnkonventionen har ökat kraftigt. Man har använt barnkonventionen i rättsfall som har handlat om mobbning, i vårdnadstvister för att säkra barns rätt att bli hörda, i rättsfall där man väger mellan fängelsestraff eller annat straff för minderåriga och i många andra fall.

Man säger i Norge att kunskapen om barnrätt och barnkonventionen har ökat bland både domare och advokater. Med andra ord: Barnkonventionen som lag har betydelse i praktiken.

Men – här kommer ett stort men – den som tror att allting som rör barn går att hitta i FN:s konvention om barnets rättigheter och att så länge man inkorporerar den och informerar om den är vi hemma, den har givetvis fel. När man talar om barns rättigheter är det lätt att fastna i att bara använda sig av barnkonventionen. Men barns rättigheter skyddas också i svensk lagstiftning, till exempel i föräldrabalken och i socialtjänstlagen som togs upp i ett replikskifte alldeles nyss.

Vi behöver prata om hur barnen själva ska få kunskap om sina rättigheter. Det är tyvärr alldeles för få som har den kunskapen. Visserligen pratar man en del om barnkonventionen, men inte om barns andra rättigheter och vad den praktiska tillämpningen av dessa rättigheter innebär.

Det är bara att fråga barn själva. Vet de hur man gör om man behöver hjälp? Vet de var man hittar telefonnumret till socialtjänsten? Vet de när de behöver ringa dit?

Vi är många gånger stolta över att barn har det så bra i Sverige, och självklart ska vi vara det. Mycket är väldigt bra. Men Norge sprang ifrån oss redan 2003. Just nu springer Norge före oss i väldigt många frågor. Den Norgehistorien tycker jag att vi kan låta bli.

Det är många barn som diskrimineras i Sverige. Ofta handlar det om barn i särskilt utsatta situationer. Det gäller barn med funktionsnedsättningar, barn i ekonomiskt utsatta familjer, asylsökande barn och barn i samhällets vård.

Kommer barnkonventionen som lag att göra att alla problem försvinner? Nej, självklart inte. Det är ingen av oss här inne som tror det. Om det vore barnkonventionen som det hängde på borde ju problemen redan vara borta, eftersom vi egentligen har förbundet oss att följa barnkonventionen. Men just för att vi inte gör det i dag behöver mer göras.

Sverige får återkommande kritik för att vi isolerar barn, för att vi sätter barn i häkte. Den absolut första fråga som jag ställde under frågestunden här i riksdagen handlade om just barn som sätts i häkte under längre tid och den isolering som det innebär. Jag hoppas innerligt nu att ett av de sista beslut som jag är med om att fatta under den här mandatperioden innebär att Sverige kommer att slippa att få den typen av kritik framöver.

Att göra barnkonventionen till lag löser inte allting, men det är ett steg på vägen. Domstolar ställer högre krav på barn än på vuxna i en rättsprocess. Vuxna får större utrymme för att uttrycka sina åsikter. Ofta motiverar man detta med att barnet inte är moget att veta sitt eget bästa. Det vet inte alla vuxna heller.

Genom att göra barnkonventionen till lag visar vi att barn har egna rättigheter, att de är subjekt och inte objekt i sina egna liv och i samhället i övrigt.

Flera av de lagar som har stiftats under den här mandatperioden går stick i stäv med barnkonventionen. När den nu blir lag räknar jag med att man ser över dessa förslag och de förslag som har aviserat som inte är förenliga med barnkonventionen. Jag ser verkligen fram emot att till exempel familjeåterförening blir självklart.

Det går inte att välja vilka barn som ska omfattas av barnkonventionen. Den gäller alla barn. Det går inte heller att välja vilka rättigheter som ska gälla. Det handlar om hela paketet eller inget alls. Där väljer vi hela paketet.

Jag hoppas att barn och unga nu kommer att involveras mer i processen under de två år som vi har kvar innan lagen träder i kraft.

Jag tänker avsluta med ett citat från tioåriga Maja: När hon ställde upp som kandidat till elevrådet sa hon: ”Vuxna måste lyssna mer och bättre på oss barn. Vi är faktiskt inte bara framtiden, vi är här och nu”.

(Applåder)

Anf. 138 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! Det är verkligen en glädjens dag när vi i riksdagen får debattera och fatta beslut om hur man ska fortsätta att stärka barns rättigheter, men det är inte en slutpunkt. Det är ett otroligt viktigt beslut som vi ska fatta i dag, men barns rättigheter behöver fortsätta att försvaras varenda dag för varenda unge som lever här och nu.

Barndomen är inte bara en transportsträcka mot vuxenvärlden. Barndomen är inte någonting som ska försvaras för att ett barn ska bli en lite bättre vuxen. Barndomen ska försvaras därför att den är det liv som barnen lever.

Sverige var 1990 ett av det absolut första länderna som ratificerade barnkonventionen, och det ska vi vara stolta över. Men kampen har inte slutat i och med det.

Trots att vi är ett av bästa länderna att växa upp har vi fortfarande försatt oss i positioner som gör att vi får kritik – ja, till och med kraftig kritik – för att vi inte lever upp till barnkonventionen.

Det är inte som Olle Adolphson skriver i barnvisan om det gåtfulla folket, att barndomen bara är en resa där man snuddar vid saker för att de ska bli glass. Barndomen kan vara mycket tuffare än så. Det är inte heller så som Astrid Lindgren beskriver i Pippi Långstrump, att alla barn är så starka att de kan brotta ned poliser eller övertyga socialtjänsten om vad som är just deras bästa barnhem.

Vi måste stärka barnens rättigheter om barnen ska vara skyddade. Att inkorporera barnkonventionen är det bästa sättet att göra det. Det säger vi inte utan mycket noggranna överväganden och inte utan att ha tittat på hur man har gjort i andra länder.

Vi har inte minst tittat på Norge som först ratificerade barnkonventionen, men efter några år insåg man att det inte räckte. Barnets rättigheter blir inte tillräckligt starka om vi inte fullt ut omfamnar dem i vår egen lagstiftning. År 2003 kom Norge fram till att man skulle göra barnkonventionen till norsk lag.

De invändningar som har framförts i Sverige från Lagrådet och andra remissinstanser var precis samma invändningar som framfördes i Norge. Men efter några år kunde man konstatera att det inte blev så farligt. Det gick faktiskt ganska bra. Det som gör lite ont är att när vi ska stärka barns rättigheter måste vuxna ibland backa undan.

Bara under den här veckan i den här kammaren har vi fått exempel på att den nuvarande regeringen inte är beredd att sätta barns rättigheter främst. Det gäller frågan om adoptioner som det kommer att fattas beslut om i dag. Där rycker regeringspartiernas företrädare lite på axlarna och säger att det strider mot barnkonventionen att man inte sätter barnets bästa i första rummet när vi pratar om adoptioner, men det finns ju vuxna intressen. Det borde vara omöjligt att inte följa barnkonventionen när vi har ratificerat den.

För några veckor sedan när vi i den här kammaren diskuterade vad som borde vara skyddat av barns rättigheter när det handlar om barn som är satta i samhällets vård. Dessa barn kanske allra mest desperat behöver vuxnenvärldens skydd och hjältar omkring sig.

Regeringen föreslog att man ska fortsätta att tillåta isolering av barn, trots att det strider mot barnkonventionen. Vilket argument använde man? Jo, det är inte rättsligt bindande. Kritiken från internationella organisationer är inte rättsligt bindande, så därför går man emot barnets rättigheter. Jag hoppas att det är slut på det efter att vi i dag har fattat beslut om att göra barnkonventionen till lag.

Herr talman! Det finns skäl att fundera på om det är klokt att inkorporera barnkonventionen i lagstiftningen eftersom det inte är så vi brukar göra. Det är ett sätt som man kan hantera konventioner på, men det vanliga är att man i stället transformerar konventioner, det vill säga att vi ändrar vår lagstiftning så att den ska vara i överensstämmelse med konventionen.

Jag förstår dem som har varit tveksamma och tänker att det kanske blir bättre om man gör på något annat sätt. Men det ekar så tomt när de som hela tiden har varit emot att inkorporera barnkonventionen gång efter annan hittar på nya argument. Ett av de argumenten är att det i artikel 20 nämns kafalah och att det skulle innebära att vi frångår rättsliga principer eller öppnar upp för någon annan typ av lagstiftning i vårt land. Det är vansinnigt tomta argument.

Herr talman! Jag vill läsa ur en lagstiftning som antogs 2012, lag (2012:318) om 1996 års Haagkonvention, och inkorporerades i vår lagstiftning, precis det som föreslås med barnkonventionen.

Den lagens 1 § börjar så här: ”Artiklarna 1–53 i den i Haag den 19 oktober 1996 dagtecknade konventionen om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldransvar och åtgärder till skydd för barn (1996 års Haagkonvention) ska i originaltexternas lydelse gälla som lag här i landet. Originaltexterna ska ha samma giltighet.”

Vi gjorde alltså precis samma sak med Haagkonventionen som vi nu föreslår göra med barnkonventionen.

Under punkt e i artikel 3 i Haagkonventionen står det att de åtgärder som avses i artikel 1 i synnerhet kan gälla ”placering av barnet i familjehem eller på en institution, eller om vård av ett barn genom kafalah eller liknande institut”.

Detta nämns alltså redan i svensk lagstiftning. Det nämns redan i en konvention som vi har inkorporerat och gjort till en del av vår lagstiftning.

För att ändå vara säkra på att det inte råder någon som helst tvekan om vilka principer som ska gälla i vårt land och vilka rättigheter som ska gälla för barn säger vi kristdemokrater i vår motion att man måste följa upp och vid behov vidta åtgärder som syftar till att de grundläggande principerna i FN:s konvention om barns rättigheter efterlevs och tillämpas i enlighet med svensk rätt. Detta finns det nu brett stöd för i utskottet bland dem som står bakom förslaget.

Det är viktigt att detta görs, för vi får aldrig vila när det gäller att stå upp för barns rättigheter. Barn kan inte försvara sina rättigheter, och därför behöver de vårt stöd i både lag och praktik.

(Applåder)

Anf. 139 TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Det var intressant att lyssna på Emma Henrikssons inlägg. Jag ska inte argumentera emot vår gemensamma syn på vikten av att stärka barns rättigheter.

Jag noterade dock en sak på slutet som jag tycker är viktig att klargöra. Emma Henriksson tog upp frågan om Haagkonventionens inkorporering, och det hon sa är inte helt korrekt. Haagkonventionen innebär inte att det har förts in en princip i svensk lagstiftning som medför att vi har begreppet kafalah. Det infördes en samrådsskyldighet i och med Haagkonventionen. Men begreppet kafalah blev inte en del av svensk rätt för att Haagkonventionen inkorporerades.

Detta är en väsentlig skillnad, som jag tycker att Emma Henriksson skulle ha varit lite tydligare med i talarstolen än vad hon faktiskt var. Det är nämligen detta som skiljer Moderaterna och Centerpartiet från utskottsmajoriteten i synen på dessa frågor.

Det som däremot händer när man nu väljer att inkorporera hela barnkonventionen i svensk lagstiftning är att begreppet kafalah blir en del av svensk lagtext.

Vi kan inte jämföra Haagkonventionens inkorporering med den inkorporering som nu föreslås och säga att det är precis samma sak och vi har redan begreppet. Det är inte så. Det är bara en samrådsskyldighet som stadgas genom Haagkonventionen.

Är Emma Henriksson medveten om denna skillnad?

Anf. 140 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Fru talman! Införandet av barnkonventionen i svensk lag har föregåtts av ovanligt noggrann förberedelse. Alliansregeringen tillsatte en utredning som skulle titta på vad som var bästa sättet att stärka barns rättigheter. När den nya regeringen tillträdde ändrades direktiven så att utredningen skulle föreslå hur arbetet med att göra barnkonventionen till svensk lag skulle gå till. Förslaget har varit ute på bred remiss, och denna farhåga kom inte fram då. Det var inte denna kritik som framfördes.

Efter att denna diskussion kom upp har vi undersökt om detta kommer att ändra några rättigheter. Om barn i Sverige blir av med sina föräldrar, kommer vi då bli tvungna att använda någon annan rättsprincips lagstiftning för att tillgodose att dessa barn får sitt skydd?

Vi har med hjälp av departementet frågat Norge, och vi har tittat på erfarenheterna från Finland och Tyskland, där många delstater till och med har barnkonventionen inkorporerad i sina grundlagar. Ingenstans har detta inneburit ett problem. Ingenstans har det ställts mot barns rätt att bli omhändertagna på ett bra sätt.

De gånger kafalah kan komma i fråga är om ett barn kommer till oss som redan är omhändertaget i ett annat land enligt det landets rättsprinciper. Då måste vi såklart se till det barnets rättigheter i förhållande till de föräldrar det har, enligt den kafalahprincip som då har tillämpats.

Men detta gäller redan i dag, för vi är folkrättsligt bundna av att vi har ratificerat barnkonventionen.

Anf. 141 TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Låt mig upprepa att skillnaden mellan Haagkonventionen och den inkorporering som nu äger rum är tydlig. I det ena fallet, Haagkonventionen, stadgas en samrådsskyldighet. I det andra fallet görs barnkonventionens text till svensk lagtext. Det innebär att begreppet förs in och ges en rättslig innebörd som begreppet inte har i dag.

Huruvida detta kom fram i diskussionerna i utskottet eller remissinstanserna är oväsentligt. Det enda som betyder något är att det nu, här i dag, finns på agendan, och jag fick inget svar från Emma Henriksson: Finns det en skillnad mellan Haagkonventionen och den inkorporering som nu äger rum? Ja eller nej? Det tycker jag att kammaren har rätt att få reda på.

Låt mig också understryka en annan sak. Det som är riktigt allvarligt med inkorporeringen är att domstolar kommer att bli tvungna att pröva om en placering enligt kafalah bör accepteras rättsligt. Så är inte fallet i dag. I nästa steg måste man också pröva vad kafalah egentligen har för innebörd. Det innebär att tolka islamisk rätt, och all islamisk rätt förhåller sig på ett eller annat sätt till Koranen, vilket innebär att även svenska domstolar skulle behöva göra det. Det är inte i linje med svensk rättstradition att ta en religiös skrift och säga att en svensk domstol ska avgöra begreppet.

Det är många fallluckor som öppnar sig i detta resonemang, och jag tycker inte att de som har diskuterat denna fråga riktigt har förstått vilket stort ingrepp detta är i förhållande till hur svensk rättstradition brukar fungera.

Att inkorporera konventionstexten till svensk lag innebär att man gör det rakt av utan att kunna formulera om och modifiera den till svenska förhållanden eller till svensk rättstradition. Det är var riksdagen står i begrepp att göra i dag, och jag tycker att det är fel.

Avslutningsvis, fru talman, yrkar jag också bifall till reservationerna 1 och 2.

Anf. 142 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Fru talman! Utan att formulera om och utan att tulla på barns rättigheter – det är just det som är poängen med att inkorporera hela barnkonventionen, för barns rättigheter är inte kompromissbara. Barns rättigheter

måste försvaras, just för att det är mot de vuxnas intressen barns rättigheter ska skyddas.

Det finns flera delar i barnkonventionen som lyfter fram exempel på vilken typ av lagstiftning olika länder med olika rättstraditioner kan ha för att fullfölja sina åtaganden enligt barnkonventionen.

När det gäller att skydda barn som har mist sina föräldrar eller inte kan få omvårdnad av sina föräldrar har Sverige mycket väl utformade och beprövade regler och väl fungerande lagstiftning. Det är inget hot mot barns rättigheter att tillämpa den svenska lagstiftningen.

Det är också därför som vi i betänkandet och i de texter som majoriteten har skrivit och som vi i dag tar beslut på tydliggör att det är den svenska rättstillämpningen som ska gälla. Då spelar skillnaden i karaktär på den konvention vi redan har inkorporerat och den inkorporering som görs av barnkonventionen genom beslutet i dag ingen roll.

Anf. 143 YASMINE LARSSON (S):

Fru talman!

- Artikel 2: Alla barn har samma grundläggande rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras.
- Artikel 3: Barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barnet.
- Artikel 6: Varje barn har rätt att överleva, leva och utvecklas.
- Artikel 12: Barn har rätt att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som rör dem.

Dessa artiklar är de fyra huvudprinciperna i FN:s konvention om barns rättigheter. De är grundpelarna för barns och ungas rätt till en trygg, säker och bra uppväxt.

Fru talman! Vi ledamöter av Sveriges riksdag, i det högsta beslutande organet i vårt land, kommer i dag att tillsammans visa hur kraftfullt och viktigt riksdagens arbete faktiskt är. Regeringspartierna har här tillsammans med Vänsterpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna lagt blockpolitiken åt sidan därför att barns rättigheter är viktigare. Det gläder mig innerligt.

I dag känner jag en oerhörd stolthet över att få vara en del av denna församling. Vi har nu gått från förhandlingsborden till att debattera och senare i dag besluta om att äntligen göra barnkonventionen till svensk lag.

Det här är troligen min sista debatt i kammaren den här mandatperioden. Det har med stor sannolikhet fram till nu framgått att barns rätt till en trygg och säker uppväxt har varit det som utgjort grunden i mitt politiska engagemang. Därför är det med en oerhörd stolthet och en innerlig glädje som jag kan ägna mina sista minuter i den här talarstolen den här mandatperioden åt att deklarerat att vi i eftermiddag kommer att trycka ja på knappen och besluta om att inkorporera barnkonventionen till svensk lag.

Fru talman! Genom historien har mänsklighetens syn på barns rätt förändrats. Direkt efter första världskriget blev det tydligt för samhällsledarna att barn behöver ett eget skydd. År 1924 beslutade Nationernas förbund, där den svenska rösten redan då var tydligt stark, att deklarerat barns rättigheter. Då enades Nationernas förbund om fem artiklar som alla rörde

stärkta rättigheter för barn. Där lades också grunden för att vi i dag ser barn som egna individer och egna rättighetsbärare.

Efter att världen hade stått inför sin andra kollaps med ett nytt världskrig trädde åter visionära ledare fram och skapade internationella organisationer för samlevnaden på jorden. Resultatet blev Förenta nationerna.

Decennierna som följde deklarerade det internationella samfundet flera grundläggande spelregler, såsom de mänskliga rättigheterna. Återigen insåg våra främsta ledare att barns utsatthet i samhället behövde regleras speciellt. Ett långt arbete som påbörjades redan 1924 kunde därför leda fram till att FN:s generalförsamling 1989 antog barnkonventionen. Den 20 november samma år var Sverige ett av de första länderna att ratificera barnkonventionen.

Sverige har länge gått före i kampen om barns rättigheter. Sverige är ett land som tar på sig rollen att vara förebild. Denna gång hann vi inte riktigt först. Exempelvis Norge hann före oss. Men det gav oss också en god möjlighet att studera och utvärdera deras viktiga arbete. Det var också därför helt naturligt för vår då nyttillträdde statsminister Stefan Löfven att den 3 oktober 2014 i regeringsförklaringen deklarerade att barnkonventionen nu skulle bli svensk lag. I dag går vi från ord till handling.

Fru talman! Sverige ratificerade barnkonventionen för 29 år sedan. Den är i sig ett rättsligt bindande avtal. Varför är det då så viktigt att vi nu nära 30 år senare gör den till svensk lag. Blir det någon skillnad? Jag skulle säga att det faktiskt blir det. Det visar ju också fakta från de länder som redan har inkorporerat konventionen.

Trots att det finns strategiska åtgärder, och trots att barns rättigheter fortlöpande transformerats in i gällande rätt och har gett avtryck i ny lagstiftning i Sverige, har rättigheterna inte fått tillräckligt genomslag i beslutsprocesserna som rör barn.

Barnrättighetsutredningens kartläggningar visar på en rad brister när det gäller genomslaget för barns rättigheter och för ett barnrättsbaserat synsätt. Tydligast är bristerna i fråga om principen om barnets bästa och barnets rätt att faktiskt få uttrycka sina åsikter.

Så, fru talman, barnkonventionen som lag behövs.

Sedan 2003 har barnkonventionen varit lag i Norge. Under hösten 2009 gjordes en utvärdering av norsk lag och praxis i förhållande till barnkonventionen som tydligt visade att barnkonventionen generellt sett har stärkt barnets rättsliga ställning och gett konventionen en högre status. Barnkonventionen tas nu på större allvar i Norge och kan också användas som en rättskälla. Jag är övertygad om att den också kommer att kunna användas så även i Sverige.

Jag är övertygad om att beslutet om att göra barnkonventionen till svensk lag, i kombination med viktiga och nödvändiga kunskapshöjande insatser, kommer att leda till att ett barnrättsbaserat synsätt får genomslag i praktiken även här. Samhällets ansvar för barns rättigheter förtydligas, och med detta stärker vi barns roll som egna rättighetsbärare.

Detta, fru talman, är inte rocket science på något vis. Sverige är, som sagt, inte först i frågan. Flera nordiska länder har gått före oss, däribland Norge, Finland och Island. De har med framgång redan inkorporerat konventionen till lag. Det är nu dags för Sverige att göra detsamma.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 144 TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Det var intressant att lyssna på Yasmine Larssons beskrivning av processen som har lett fram till i dag och även de betraktelser hon gjorde om andra länder.

Jag skulle vilja ställa en fråga om Norge. Det är många i salen som har framhållit remissinstansernas betydelse när det gäller hur utskottet har formulerat sig i slutsatserna. Jag är dock lite förvånad över att Yasmine Larsson just pekat på Norge som ett föredöme. Tittar man på vad Kammarrätten i Stockholm skriver framgår det att de inte alls kan se att barnkonventionen har fått något särskilt genomslag i Norge. Hur rimmar det med påståendet att Norge skulle vara ett föredöme när det gäller inkorporering?

Norge kan för all del vara ett föredöme på många andra sätt, och de nordiska länderna har mycket gemensamt när det gäller skyddet för barns rättigheter, men att använda det som ett argument i sammanhanget när remissinstanserna inte anser att Norge tillfört något särskilt är intressant.

I Norge, precis som i Sverige, har man länge arbetat med barns rättigheter. Det finns naturligtvis delar av barnkonventionen som är bra, precis som Yasmine Larsson redogjorde för i talarstolen, men det finns också delar som passar dåligt i svensk rättstillämpning. Därför hade det varit ett bättre förslag att plocka ut de artiklar som faktiskt kan innebära en förändring på riktigt i stället för att välja att inkorporera barnkonventionen med samtliga artiklar och hela lagtexten rakt av. Varför håller Yasmine Larsson inte med om detta? Vad är fördelen med att ta samtliga artiklar och göra dem till svensk lagtext i stället för att plocka ut de som är väsentliga? Hur är det med Norge?

Anf. 145 YASMINE LARSSON (S) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Tobias Billström för frågan.

Jag hade hoppats att inte behöva ta ett replikskifte med Moderaterna, och särskilt inte med Tobias Billström, i den här frågan. Jag har nämligen en uppfattning om Tobias Billström och Moderaterna som en ledamot och ett parti som brukar stå upp för barns rättigheter. Jag har en mycket mer sympatisk bild av i synnerhet Tobias Billström än den som visas i debatten här i dag.

Moderaterna för i många fall ett ogrundat resonemang i den här frågan och i replikskiftena. I många andra frågor har man i talarstolen och i replikskiftena lyft upp kafalah och annat. Här lyfter man också upp Norge som ett dåligt exempel när det gäller att göra barnkonventionen till svensk lag.

Vi har under hela arbetet med att inkorporera lagen fått tydliga signaler på den direkta motsatsen. I Norge är de tydliga med att de har sett många fördelar under de 15 år som barnkonventionen har varit lag i Norge. De har sett att barns rätt har fått en mycket tydligare ställning i de rättsbase-
rade frågorna. I våra samtal uppmanar de också Sverige att göra barnkonventionen till lag.

Jag tycker inte att Tobias Billströms argument håller. Det är klart att om man inte har grundade argument i en fråga måste man leta fram dem. Det är tydligt att Moderaterna och Tobias Billström gör just det, inte minst i replikskiftena. Det är olyckligt. Jag trodde mer om Tobias Billström och Moderaterna än så.

Anf. 146 TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Som jag sa inledningsvis i talarstolen tror jag inte att någon i det här rummet har någon annan uppfattning än att barns rättigheter är viktiga och bör stärkas. Det vi diskuterar är metoden för att åstadkomma detta och huruvida det förslag som ligger på kammarens bord stärker barns rättigheter respektive öppnar upp för problem.

Det är viktigt att ta upp diskussionen om Norge, när det argumentet används i talarstolen. Vi har en remissinstans, Kammarrätten i Stockholm, som menar att den inte kan se att barnkonventionen har fått något särskilt genomslag i Norge. Det är relevant information för kammaren, och det är därför jag använder mig av det.

Vi är inte, som Yasmine Larsson uttryckte det, argumentlösa – tvärtom! I vår reservation nr 2, som vi har lagt fram i betänkandet tillsammans med Centerpartiet, skriver vi tydligt att vi vill ha en annan metod för att inkorporera barnkonventionens olika delar. Vi vill ta fram artiklarna 2, 3, 6 och 12.

I synnerhet med tanke på det som Yasmine Larsson sa i talarstolen om artikel 12 kan det vara värt att komma ihåg att den tar upp barnets rätt att höras i ärenden om barnet. Med tanke på att det ofta förekommer kritik om att barn inte får komma till tals i den utsträckning som lagstiftningen redan i dag föreskriver anser vi att artikel 12 är så viktig att dess innehåll bör grundlagsfästas. Vi går alltså längre än Yasmine Larsson och hennes parti. Vi går längre än regeringens förslag. Vi säger att det här ska in i vår grundlag.

Det kunde vara värt att få en reaktion på det från Yasmine Larsson. Varför är inte det en bättre metod än att föra in lagtexter, så att domstolar måste förhålla sig till dem utan att vi här i kammaren har definierat vad vi egentligen menar med dem? Det måste man nämligen göra när man gör något till grundlag.

Jag tycker att vårt förslag hade blivit bättre. Jag beklagar att det inte kommer att bli på det viset. Men det skulle vara intressant att höra vad Yasmine Larsson säger.

Anf. 147 YASMINE LARSSON (S) replik:

Fru talman! I dag kommer många partier i den här kammaren att lägga partipolitiken och blockpolitiken åt sidan. Vi säger nämligen att barns rättigheter är viktigare än billiga politiska poäng.

Jag hade verkligen hoppats att Tobias Billström och Moderaterna skulle göra detsamma, inte minst när man i det här replikskiftet säger att man vill gå längre och är ett parti som står upp för barns rättigheter. Då borde Moderaterna rimligtvis kunna ställa sig bakom det som blir majoritetens förslag här i dag. Moderaterna borde rimligtvis kunna göra som andra partier, som säger att det här är det bästa alternativet för att stärka barns rättigheter. Det är ett förslag som kommer att vinna majoritet i Sveriges riksdag.

Jag tror inte att Moderaterna och Tobias Billström ljuger när de säger att de värnar barns rättigheter. Jag tror däremot att Moderaterna, inför den valrörelse vi står inför, vill vinna billiga politiska poäng på att skapa debatt i stora frågor, och jag tror att det här är en av de frågorna.

Det är oerhört ledsamt. Men jag är otroligt glad över att andra partier på andra sidan blockgränsen stöder regeringens förslag i dag och att vi

gemensamt kan gå fram med ett förslag som vinner gehör i Sveriges riksdag, så att vi nu kan göra barnkonventionen till svensk lag.

Anf. 148 JAN LINDHOLM (MP):

Fru talman, åhörare, tittare och lyssnare! Den rödgröna feministiska regeringen arbetar systematiskt och målmedvetet med att bygga ett långsiktigt hållbart välfärdssamhälle. Det sker på många plan. Vi investerar i ny hållbar transportinfrastruktur, vi stimulerar utvecklingen mot hållbart byggande och vi utvecklar ekonomiska styrmedel för att göra det enklare för medborgarna att göra det långsiktigt hållbara valet i sin vardag. Det kallar vi grön skatteväxling.

Att förebygga ohälsa är självklart även det en viktig del i bygget av ett långsiktigt hållbart samhälle. Regeringen har därför valt att öka resurserna till Folkhälsomyndigheten och har riktat satsningar inom vårdområdet för ökat förebyggande arbete.

Fru talman! Det är dock inte alla partier som har de här ambitionerna när det gäller hållbar välfärd. Under alliansregeringens åtta år minskade nämligen antalet anställda i välfärden från 134 till 128 personer per 1 000 invånare. Det var en minskning med 6 personer per 1 000 invånare. Det kan låta lite, men det var en personalminskning med hela 4 ½ procent.

Alliansåren var således värre för välfärden än den omfattande budgetsanering av landets finanser som genomfördes på 90-talet. Då tvingades man minska antalet anställda i välfärden med 5 personer per 1 000 invånare.

Den feministiska regeringen har på bara fyra år återställt Alliansens nedmontering av välfärden. Nu är antalet anställda till och med högre än 2006, med 135 anställda per 1 000 invånare eller en personalökning med hela 5,5 procent under rödgrönt styre. Det menar jag är ett kvitto på att välfärden växer i Sverige, fru talman. Jag vill säga detta upprepade gånger för att motsäga den bild som den politiska oppositionen ofta försöker måla upp av vad som har hänt under de här fyra åren.

Observera att siffrorna omfattar alla inom välfärden, både de som arbetar för privata utförare som de som arbetar för offentliga utförare.

Fru talman! Den rödgröna regeringen reformerar också lagstiftningen i syfte att modernisera lagarna för att de ska fungera bättre i det långsiktigt hållbara välfärdssamhället.

Barnen är vår framtid, säger politiska ledare ofta. Och det kan ingen motsäga. Men det är en formulering som ofta används i sammanhang där man vill använda barnens situation som ett sätt att signalera framgång, framsteg och graden av välfärd. Det är därför lätt att barn blir objektifierade och används i politiska syften.

Världens alla ledare uttryckte också stor glädje, entusiasm och stolthet när de i FN:s generalförsamling den 20 november 1989 antog det som vi populärt kallar för barnkonventionen. Sverige ratificerade den redan året därpå. I dag är det 196 länder som har ratificerat konventionen, om jag har förstått det rätt.

Var det bara en symbolhandling 1989? Eller menade världens ledare allvar med konventionen? Det är en fråga jag tycker att man kan ställa sig efter så här nästan 30 år.

Tyvär är lösningen inte ens en konvention i FN alla problem som barn runt om i världen fortfarande har. Inte ens i Sverige räcker det, trots att vi gärna

vill se vårt land som det bästa och mest civiliserade landet i världen. Men vi har exempelvis inte ratificerat alla tilläggsprotokoll till konventionen.

Det är inget fel att ha en positiv självbild. Det kan till och med vara en förutsättning för att kunna gå vidare att man exempelvis värderar målen i barnkonventionen högt och att våra ministrar då och då upprepar kraven på barnets bästa och barnets rätt. Men när vi jämför oss med andra länder måste vi komma ihåg att vi oftast jämför äpplen med päron, som man brukar säga.

Länder har nämligen väldigt olika förutsättningar, så det är svårt att jämföra åtgärder som länder vidtar, insatser, prioriteringar och ambitioner. Det man enklast kan jämföra är, tror jag, resultaten. Vi i Sverige har bland de bästa förutsättningarna av alla länder i världen. Ekonomiskt, kompetensmässigt, kulturellt och materiellt har vi oerhört goda förutsättningar. Jag menar därför att vi inte kan skylla på något om vi misslyckas.

Vi är skyldiga att leva upp till det vi åtar oss när vi skriver under internationella konventioner. Detta gäller även barnkonventionen. Det gjordes initialt, när vi undertecknade konventionen, ett ganska gediget arbete för att säkerställa att svensk lag då kunde anses leva upp till de åtaganden som vi skrev under på. Det är ju så man gör, och så uppfattades det.

Men att man då fann att befintlig lag i Sverige levde upp till konventionens krav verkar ändå inte ha hjälpt. Sverige har nämligen kritiserats ett flertal gånger för att vi trots detta i praktiken inte lever upp till konventionens alla mål.

FN:s barnrättskommitté anser exempelvis att Sverige behöver bli bättre för att leva upp till barnkonventionens bestämmelser. Man har listat följande rekommendationer, som är från 2017 och, tror jag, de senaste:

- att barnkonventionen ska bli svensk lag
- att Barnombudsmannen får mandat att utreda individuella klagomål från barn
- att alla barn i Sverige skyddas mot diskriminering
- att utreda barnets bästa i asylärenden och socialtjänstutredningar
- att förbjuda isolering av barn på institution
- att se till att anmälningsplikten fungerar när barn far illa
- att stärka skyddet för barn mot sexuell exploatering
- att undersöka orsakerna till barnfattigdom
- att ändra utlänningslagen så att barn hörs i asylprocessen
- att garantera att inget barn i samhällsvård utvisas tillsammans med föräldrar som barnet behöver skyddas från
- att införa obligatoriska barnkonsekvensanalyser i alla beslut och processer som rör barn, till exempel i samband med lagstiftning, budgetfrågor och internationellt bistånd
- att ratificera tredje tilläggsprotokollet till barnkonventionen om individuell klagorätt.

När man läser denna lista ser man att vi har väldigt mycket kvar att göra, eller hur? Vi är ganska många som tycker att det är rätt pinsamt att Sverige inte har kommit längre när det gäller att barnkonventionen ska få fullt genomslag.

Detta har i sin tur lett till att många genom åren har skrivit motioner här i riksdagen om att barnkonventionen ska inkorporeras, det vill säga i sin helhet tas in som lag i den svenska lagstiftningen. Jag har själv sedan jag kom in i riksdagen i augusti 2004 nästan varje år motionerat om detta, och jag vet att Miljöpartiets nuvarande språkrör, Gustav Fridolin, gjorde det före mig.

Jag har inte varit ensam om att göra detta. Vissa år har det varit många, från flera olika partier, som har skrivit motioner om en inkorporering av barnkonventionen i svensk lag, men det har funnits ett stort motstånd mot förslaget.

Efter voteringen hoppas jag kunna pricka av även den här frågan på min lista över förslag som jag som riksdagsledamot har drivit och som har förverkligats. Det är självklart extra tillfredsställande en sådan här gång, när motståndet har varit så stort, särskilt från dem som jag anser borde ha stått främst på barriaderna för barnens bästa, nämligen domstolarna.

Rättsväsendet har faktiskt haft nästan 30 år på sig att genom tolkning enligt barnkonventionen, vilket vore det självklara, förskjuta svensk rättspraxis i konventionens riktning. Jag har dock hört att det är många inom jurist- och domstolsväsendet som anser att domstolarna snarare har bromsat en sådan utveckling än bidragit till den. Jag har inte lyckats få någon förklaring till varför.

Som påpekas i regeringens förslag innebär detta steg inte att arbetet är avklarat. Det återstår en hel del för att nå de ambitioner som barnkonventionen innebär. Riksdagen måste troligen under ett stort antal år framåt arbeta med att transformera lagar som berörs av konventionen för att vi ska nå fram.

Men det stora arbetet, fru talman, är naturligtvis att se till att barnkonventionen får genomslag i det praktiska arbetet ute hos alla myndigheter och verksamheter som berörs: i vården, hos företagen, i skolorna och så vidare. I den bästa av världar ska ju inte ett barn behöva gå till en domstol för att bli hörd och få sina rättigheter beaktade.

Sedan är det klart att om vi politiker menar allvar med att besluta för barnets bästa kanske det viktigaste långsiktiga arbetet handlar om att se till att bevara den biologiska mångfalden och att snarast bromsa in den pågående klimatförändringen, så att det vi lämnar efter oss är en värld som det är möjligt för kommande generationer – våra barn och barnbarn – att leva med.

Ett annat viktigt område där det tyvärr också går åt fel håll när det gäller barnens framtid är den ökande kommersialiseringen av grundläggande samhällsfunktioner. Barn är från början väldigt sköra och lättpåverkade varelser, som behöver stöd och trygghet för att utveckla den naturliga känsla för omtanke och gemenskap som utgör grunden för att vi som art har lyckats så väl. När barn tidigt möts av ett klassamhälle som slår ut, där man tidigt mäts och värderas, där konkurrens gallrar tidigt och där även ett barn ser att jämnåriga ges väldigt olika förutsättningar, riskerar vi att våra barn tappar en del av det som är unikt för oss demokratiska människor.

De parlament runt om i världen som menar allvar med att på riktigt leva efter FN:s konvention om mänskliga rättigheter och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionshinder och att leva upp till FN:s barnkonvention måste göra mycket mer än att lagstifta. Då krävs det ett betydligt bredare samhällskontrakt mellan medborgarna och det demokratiskt styrda samhället. Men detta, fru talman, är ett betydligt svårare ämne och en mycket tuffare debatt än dagens.

Att vi i dag kommer att besluta att barnkonventionen i sin helhet blir svensk lagtext är ett väldigt viktigt steg i en lång process för att säkerställa trygghet och rättssäkerhet för våra barn. Det steget ska vi vara stolta över att vi som är valda denna mandatperiod får vara med och ta ansvar för i dag.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Anf. 149 Statsrådet LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Äntligen är det dags för Sveriges riksdag, för 349 ledamöter i Sveriges lagstiftande församling, att debattera och också besluta om att göra barnkonventionen till svensk lag. Det är ett stort steg för alla barn, barnrättsorganisationer och engagerade företrädare i det politiska Sverige.

Jag tänker inte använda denna stund för partipolitiska analyser av vem som driver vilken barnpolitik, även om det är tre månader kvar till valet. Det gör jag inte framför allt därför att debatten kommer att fortgå. Det finns inte ett enkelt svar. Med barnkonventionen som lag är vi inte överens om allting, utan vi kommer att fortsätta att ha debatter och diskussioner om bland annat sakpolitiken och möjligheten att se ett barnperspektiv.

Jag vill i stället tacka alla er som har bidragit till att vi står och sitter här i dag. Jag vill inte minst tacka de företrädare och de partier i riksdagens barnnätverk som har stått upp för barnen och som inte låter vare sig blockpolitik eller partipolitik hindra en utveckling där vi gemensamt stärker barns rättigheter.

Tack för att ni alla gör det ni tror på och för att ni, liksom regeringen, tror på politikens möjligheter att förändra! Det behöver vi alla i den tid vi lever i. Det behöver barnen nu och i framtiden.

Politik är som bekant att vilja, men också att våga – våga ledas av en övertygelse, i detta fall om att barn har rättigheter, alldeles egna sådana. Barn har rätt att bli lyssnade på och respekterade och att få sina åsikter och perspektiv beaktade.

Fru talman! Barnkonventionen antogs den 20 november 1989 av FN:s generalförsamling. Sverige var då pådrivande och ett av de första länderna i världen att skriva under konventionen.

Dåvarande statsministern Ingvar Carlsson har berättat att det var Lisbeth Palmes engagemang som gjorde att han intresserade sig så mycket för barnkonventionen. Intresset och övertygelsen om barns rättigheter har han burit med sig i alla år. Faktum är att han också deltog när vi samlade viktiga samhällsaktörer efter att propositionen hade lagts fram. Med sin erfarenhet och kunskap om både svensk och internationell politik gladdes han tillsammans med många andra över att barnkonventionen blir lag och underströk betydelsen av en stark och tydlig politisk ambition.

Den svenska regeringen ratificerade konventionen 1990, och även andra partier hejade på. I dag har nästan alla stater runt om i världen ratificerat barnkonventionen – 196 stater. Det har gått snart gått 30 år sedan Sverige

tog detta viktiga steg. Vi har sedan dess gjort utvärderingar av hur barnkonventionen fungerar i Sverige.

Barnrättighetsutredningen gjorde en kartläggning av hur tillämpningen av lagstiftningen överensstämmer med barnkonventionen. Utredningen konstaterade att barnkonventionen inte har fått tillräckligt genomslag i rättstillämpningen och att det finns tydliga brister i förhållande till barnets rättigheter enligt konventionen.

Fru talman! Det räcker inte för oss som vill sätta barnens bästa i främsta rummet. Då måste vi göra mer. Vi måste göra som många andra länder, till exempel Norge. Att inkorporera barnkonventionen och göra den till svensk lag innebär ett förtydligande av att domstolar och rättstillämpare ska beakta de rättigheter som följer av barnkonventionen. Det gäller vid bedömningar som görs i beslutsprocesser i mål och ärenden som rör barn.

Genom att barnkonventionen ges ställning som svensk lag, i kombination med kunskaphöjande insatser riktade till myndigheter och kommuner, bedömer vi att ett barnrättsbaserat synsätt kommer att få genomslag i praktiken. Jag vill understryka formuleringen ”barnrättsbaserat synsätt”. Det är den största vinsten med detta. Det ska vara ett barnrättsbaserat synsätt genomgående – i myndigheter och hos kommuner, landsting och beslutsfattare.

En inkorporering av barnkonventionen är ett förtydligande av att mänskliga rättigheter även gäller barn och att de rättigheter som finns ska beaktas. Det får inte råda någon som helst tvekan om att mänskliga rättigheter även gäller barn. Det måste vara självklart att barn får uttrycka sina åsikter i situationer som rör dem, precis som vuxna får. Barn måste behandlas som bärare av rättigheter.

Barn är mer beroende av oss vuxna och också mer sårbara. Det påverkar barns möjligheter att själva tillvarata sina rättigheter. Därför är det så viktigt att vi genom att göra barnkonventionen till lag synliggör barnets rättigheter och därmed också tydliggör barnets roll som rättssubjekt med egna specifika rättigheter. Barnet måste vara i fokus i de situationer som gäller barnet. En inkorporering ger konventionen högre status och ger allvar och tyngd till barnets rättigheter.

Fru talman! Som barnminister är det mitt mål att Sverige ska vara ett av världens bästa länder att vara barn i och att växa upp i. Därför måste barns rättigheter få ännu tydligare genomslag i lagstiftningen.

Därför har regeringen förutom propositionen om inkorporeringen också tagit initiativ till att ta fram en vägledning som kan utgöra ett stöd vid tolkning och tillämpning av barnkonventionen. Vägledningen syftar till att underlätta för olika aktörer, bland annat vid rättstillämpning, genom att redogöra för hur man metodmässigt kan gå till väga när man tolkar och tillämpar en internationell konvention som barnkonventionen parallellt med svensk lagstiftning. Vägledningen ska säkerställa att barnets rättigheter tas till vara i rättstillämpningen.

Konventionen ska gälla parallellt med svensk lagstiftning. Det är den väsentliga skillnaden när vi inkorporerar barnkonventionen.

Fru talman! Precis som när Sverige ratificerade barnkonventionen står nu flera partier bakom att göra konventionen till svensk lag. Jag välkomnar återigen samsynen och förmågan att se att vi gör detta för att sätta barnets rättigheter främst. Låt mig också understryka hur betydelsefulla Sveriges barnrättsorganisationer har varit i processen och hur viktiga de kommer att

vara framöver. De har gjort ett otroligt arbete, men mycket arbete återstår. En inkorporering av konventionen i svensk lag är ett stort och viktigt steg, men arbetet fortsätter.

Fru talman! Sveriges riksdag är demokratins hjärta. För dem i vårt land som är barn vill jag visa att det finns en regering och riksdagsledamöter som är vuxna och som är beredda att stå på barnens sida. När det finns svaga, utsatta eller oskyddade barn måste samhället stå starkt. Därför har jag och regeringen lagt fram förslaget om att göra barnkonventionen till svensk lag.
(Applåder)

*Inkorporering av FN:s
konvention om barnets
rättigheter*

Anf. 150 TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Vi möts igen, statsrådet och jag. Senaste gången vi stod här var den 1 juni. Då möttes vi i en interpellationsdebatt som jag hade tagit initiativ till och som gällde just inkorporeringen av barnkonventionen.

Det finns inga enkla svar, sa statsrådet i talarstolen. Nej, men man behöver kanske inte heller komplicera saker och ting. Precis som i min interpellationsdebatt med statsrådet anser jag fortfarande att regeringens ställningstagande är något märkligt.

Regeringen föreslår alltså att kafalah ska ges rättslig betydelse i Sverige trots att man inte vill att kafalah ska tillämpas. Jag citerar statsrådet från riksdagens protokoll den 1 juni: ”Vi kommer inte att införa några nya placeringar, Tobias Billström. Du känner mycket väl till detta.”

Samtidigt inför man nu, genom det beslut som statsrådet har prisat här i talarstolen, kafalah i svensk rätt. Man lämnar över makten till domstolarna. Hur ska regeringen och statsrådet garantera att domstolarna inte tillämpar den lagstiftning som regeringen i dag har infört? Det tycker jag att vi har rätt att få ett svar på här i kammaren i dag.

Anf. 151 Statsrådet LENA HALLENGREN (S) replik:

Fru talman! Jag trodde möjligen att Tobias Billström efter de veckor som gått skulle ha något mer argument i en debatt om att göra barnkonventionen till svensk lag.

Det handlar om att stärka barns rättigheter på bredden. Vi talar om 54 artiklar. Tobias Billström har inte hakat upp sig på en enskild artikel. Han hakar inte upp sig på första punkten, som talar om vilken rättigheten är, och inte heller andra punkten, som talar om hur rättigheten ska införlivas, alltså genom att man anpassar svensk lagstiftning. Det han hakar upp sig på är den tredje underpunkten, som exemplifierar vilka omvårdnadsformer som kan finnas.

Tobias Billström! Ingen enda remissinstans har ens nämnt risken för att vi skulle få kafalah i Sverige. Det kanske kan vara vettigt att berätta vad det är, för det kanske inte är känt för alla. Det är en form av omvårdnad i länder som har islamisk lag. Där accepterar man inte adoption, utan man har en egen form som är ett slags blandning av fosterhem och familjehem. Ingen remissinstans har påtalat risken för att detta skulle kunna bli del av svensk lag.

I stället är det de 54 artiklarna som uttrycker rättigheter som blir svensk lag. Hur vi sedan gör detta ska fortsätta att transformeras i den svenska

lagstiftningen. Men påstå inte att vi genom exemplifiering av omvårdnadsformer skulle införa en ny placeringsform! Jag hade faktiskt väntat mig mer av Moderaterna, som är ett stort parti, och inte minst av Tobias Billström.

Kan det verkligen vara möjligt att riksdagsledamoten inte förstår hur en konvention är uppbyggd? Eller förstår han möjligen inte hur vi stiftar lag i Sverige?

Anf. 152 TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Statsrådet har ett väldigt högt tonläge i debatten i dag. Det hade jag nog inte haft i hennes ställe.

Det är inte bara artikel 20 som är ett problem. Jag kan ta upp en annan artikel och höra om statsrådet har bättre svar på den. Det är artikel 16. Där stadgas att inget barn får utsättas för angrepp på sin heder. Är "heder" ett begrepp som vi vill ha definierat i svensk lagstiftning med tanke på alla debatter och diskussioner vi har haft om hedersvåld och hederskultur? Vi har inte det begreppet i svensk lagtext i dag. Det är ett exempel på ett begrepp som skulle behöva förtydligas för att myndigheter och domstolar ska förstå hur det ska tolkas.

Kommer det då att bli något förtydligande? Nej. Barnkonventionens artiklar kommer att föras in som lagtext rakt av, utan något förtydligande. Vad har statsrådet att säga om det?

Låt mig säga en sak till. Jag var under många år som statsråd motståndare till att inkorporera barnkonventionen i svensk lagstiftning och höll emot efter bästa förmåga. Det gjorde jag bland annat för att jag lyssnade på de kloka juristerna på Justitiedepartementet. De sa till mig att barnkonventionen är en alldeles utmärkt stomme när man ska ta fram en ny lag. Då ska man jämföra med barnkonventionen och garantera att den nya lagstiftningen tar fasta på barns rättigheter. Att däremot använda den när man ska döma – vid avkunnande av domar – eller motsvarande är fullständigt meningslöst, eftersom den är alldeles för otydlig för att den ska kunna användas. Det sa en klok och kunnig jurist till mig.

Jag har haft hennes ord i huvudet under alla dessa år och i alla de diskussioner som jag har haft om denna fråga när jag var statsråd och fick frågan om jag tyckte att barnkonventionen skulle införas i svensk lagtext. Jag svarade nej på den frågan.

Jag ser inte detta som en framgång i dag, statsrådet. Jag delar inte din och regeringens uppfattning på denna punkt. Det gör inte heller mitt parti Moderaterna eller Centerpartiet. Vi hade hellre sett att man hade använt sig av grundlagen på det sätt som vi har föreslagit i vår reservation.

Anf. 153 Statsrådet LENA HALLENGREN (S) replik:

Fru talman! År 2012 gjorde Tobias Billströms regering Haagkonventionen till svensk lag, väl medveten om att ordet kafalah fanns nämnt även där. Samma justitiedepartement som Tobias Billström hänvisar till är helt oförstående inför skillnaden mellan dem. Tvärtom är det så att ordet kafalah omnämns på samma sätt. Inga konsekvenser angavs då. Inga konsekvenser finns heller framöver. Det finns inte heller konsekvenser från andra länder som har inkorporerat barnkonventionen i lag.

Jag konstaterar att barnengagemanget kanske inte riktigt sprudlar om riksdagsledamoten. Det är mycket fiskande i grumligt vatten. Det räcker

inte att det enda exempel som dyker upp och som man har försökt spinna med i sociala medier i några veckor är kafalah, utan nästa exempel blir förstås heder.

Jag kan bara konstatera att barnrättsorganisationer på längden och tvären är oerhört engagerade i detta. De ser liksom regeringen och mig behovet och den framgång som det kommer att bli när barnkonventionen blir svensk lag. Jag vet inte om Tobias Billström tycker att det känns rätt eller inte att stå på samma sida som Bris, Rädda Barnen, Röda Korset, Unga örnar och Unicef, bara för att nämna några. Jag står i alla fall tryggt på samma sida som de gör.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 7 En mer heltäckande terrorismlagstiftning

Justitieutskottets betänkande 2017/18:JuU35
En mer heltäckande terrorismlagstiftning (prop. 2017/18:174)
föredrogs.

Anf. 154 ANDERS HANSSON (M):

Fru talman! Dagens betänkande om en mer heltäckande terrorismlagstiftning syftar i huvudsak till att genomföra EU:s direktiv om bekämpande av terrorism och tilläggsprotokollet i Europarådets konvention om förebyggande av terrorism. Därtill nykriminaliseras även följande gärningar:

Terroristbrottet uppdateras, så att även bland annat grovt dataintrång läggs till bland de brott som kan vara en förutsättning för ett terroristbrott.

Även självstudier i att utbilda sig för terrorism ska falla under straffansvar.

Straffansvaret gällande terrorismresor utvidgas till att även gälla det egna medborgarskapslandet.

Kriminalisering av terrorismfinansiering utvidgas.

Dessa förslag syftar till att uppnå en mer heltäckande straffrättslig terrorismlagstiftning på området.

Fru talman! När det gäller just en heltäckande lagstiftning riktar vi inom Moderaterna vår kritik. Förslagen i betänkandet är visserligen bra. Men det verkar som att regeringen endast tar små och långsamma steg i rätt riktning, ständigt påjagade av Moderaterna och övriga oppositionspartier. I stället för konkreta förslag i ett betänkande dras frågan ut tidsmässigt genom olika utredningsuppdrag i flertalet olika frågor.

Det är visserligen bra att utredningar tillsätts. Men då Sverige är i stort och skyndsamt behov av att få lagstiftning på plats blir det frustrerande att tidsåtgången för framläggande av nödvändiga förslag hela tiden blir så stor.

Fru talman! Moderaterna har väckt en mycket utförlig följdmotion om vad vi anser måste göras för att få just en heltäckande lagstiftning mot terrorism. Den berör frågor från till exempel Säpos möjlighet till signalspaning och bättre förebyggande arbete till tydlig lagföring och straffsats-er. Vi vill att tvångsmedel lättare ska kunna användas i syfte att förebygga

Prot. 2017/18:131
13 juni

*Inkorporering av FN:s
konvention om barnets
rättigheter*

*En mer heltäckande
terrorismlagstiftning*

terrorbrott, och därigenom vill vi sänka kraven från rekvisitet vara av synnerlig vikt för att förhindra brottslighet till kan vara av vikt för att förhindra brottslighet.

Säpo bör vidare ges möjlighet att kalla återvändare till förhör, även om det saknas förutsättningar att inleda en förundersökning. I dag måste personer samtycka till detta, vilket de av förklarliga skäl sällan gör.

Vi vill även skärpa straffen för terroristbrott väsentligt, då lagstiftningen inte följt med i fråga om brottens allvarlighet på detta område. I dag kan till exempel någon som utbildar, rekryterar eller finansierar terror få en påföljd på endast mellan 14 dagars fängelse och två års fängelse. Detta är en mycket låg straffsats. Vi vill lägga påföljderna på sex månaders fängelse till fyra års fängelse i stället. Även för de grövre brotten vill vi höja straffen från dagens mellan sex månaders fängelse och sex års fängelse till fängelse från två år till tio år.

Vidare vill vi kriminalisera samröre med terrororganisation till att även gälla så kallade stödfunktioner som materielvård, transporter, underhåll, matlagning eller liknande.

För att få effektivitet i utredningar och lagföring måste också myndighetssamverkan ske i större utsträckning. Sverige måste arbeta aktivt tillsammans med andra länder inom EU och övriga världen i syfte att få underrättelse och underlag för att kunna förhindra terrorbrott, lagföra deltagare och skydda oss från potentiella terrorister framgent.

Fru talman! Genom en strängare syn på terrorbrott visar vi tydligt vårt avståndstagande mot dem som deltar i eller stöder terrorism. Genom att ge våra brottsbekämpande myndigheter bättre och rätt verktyg kan vi tidigare komma åt de personer som deltar i terrorism. Genom samverkan nationellt och internationellt kan vi tillsammans med andra länder förhindra rekrytering, finansiering och deltagande i terrorverksamhet. Lagstiftningen måste skyndsamt komma på plats. Dagens förslag är en del i detta. Åtskilligt mer återstår. Jag välkomnar regeringens små steg framåt. Men min förhoppning var att vi mer skyndsamt skulle kunna få en nödvändig lagstiftning på plats.

Fru talman! Moderaterna har åtskilliga reservationer i detta betänkande med mycket klokt innehåll. Men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 15.

(Applåder)

Anf. 155 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Vi debatterar justitieutskottets betänkande med rubriken *En mer heltäckande terrorismlagstiftning*. Känn på den: *En mer heltäckande terrorismlagstiftning*. Bara rubriken säger att den nuvarande terrorismlagstiftningen, som bygger på blocköverskridande samtal mellan de rödgröna partierna och Alliansen, hittills inte varit tillräckligt heltäckande. Men det var det som Miljöpartiets Annika Hirvonen Falk talade om som ett så framgångsrikt blocköverskridande samarbete. Det var tydligen inte mer framgångsrikt än att regeringen själv har insett att man behöver komplettera förslag i en kompletterande lagstiftning som här definieras som en mer heltäckande terrorismlagstiftning.

Det sorgliga i sammanhanget är att regeringens uppdatering av terrorismlagstiftningen innehåller förslag som Sverigedemokraterna skulle ha lyft fram tidigt under mandatperioden i blocköverskridande samtal. Men

ni ville inte bjuda in oss. Ni ville inte ta till er bra förslag av det enda skälet att de skulle komma från oss. Ni valde ett partistrategiskt dagisspel framför att få fram en så bra terrorismlagstiftning som möjligt i syfte att skydda våra medborgare från terrorattentat. Faktum är att Sverigedemokraterna förslög en mer heltäckande terrorismlagstiftning redan hösten 2015, och då röstade regeringspartierna emot.

I betänkandet lyfts Sverigedemokraternas förslag om att kriminalisera terrorresor till ett eget medborgarskapsland fram. Det är någonting som Stefan Löfven och den rödgröna regeringen valde att inte kriminalisera. Ni motiverade ett ställningstagande mot ett förslag om att kriminalisera terrorresor till ett eget medborgarskapsland när Sverigedemokraterna ville se en mer heltäckande terrorismlagstiftning redan hösten 2015.

Fru talman! Vi har fått uppleva svenskt blod på våra gator till följd av ett terrorattentat som är kopplat till politiska brister. Sverige är en måltavla i ett internationellt ideologiskt krig.

Det snabbast växande terrorhotet utgörs av islamister som har använt regeringens migrationspolitik som ett medel för att utföra terrorattentat i vårt land och för att operera internationellt utifrån vårt land.

När just detta är ett välkänt faktum bråkas det inom Moderaterna och kanske framför allt inom Socialdemokraterna om när vi ska återgå till en än mer ansvarslös migrationspolitik, som bland annat har gjort terrorattentatet på Drottninggatan till ett reellt faktum.

Inom Sverigedemokraterna pågår inga interna diskussioner om en stram migrationspolitik som ett problem. Tvärtom: Vi förstår att detta är någonting som är nödvändigt och en förutsättning för ett framgångsrikt arbete mot terrorism.

Okända migranter ska inte kunna ta sig in i vårt land och vistas fritt här hur som helst. Men det är delar av Alliansens dröm att det ska vara så, och det är delar av regeringens dröm att det ska vara så. Det är definitivt en dröm för samtliga terrorister som vill operera internationellt.

Fru talman! Den rödgröna regeringen presenterar nu, som sagt, en mer heltäckande terrorismlagstiftning. Men även om regeringen skulle presentera en mer heltäckande terrorlagstiftning för varje år som går skulle det inte vara en tillräcklig terrorlagstiftning. Er världsåskådning bygger nämligen på att det finns ett problem med stärkta gränskontroller, och med er världsåskådning ser ni inget problem med en pågående islamisering av vårt land. Det är er världsåskådning som har lett till, och som även fortsättningsvis kommer att leda till, terrorattentat och ett fortsatt ökat terrorhot i Sverige.

Fru talman! För Alliansen sammantaget och för de rödgröna är Sverige ett hemland för terrorister som kanske har ljutit sig till ett uppehållstillstånd i vårt land och som kanske har rest till Mellanöstern för att döda kvinnor och barn på de mest fruktansvärda, otänkbara och vidriga sätt.

Enligt detta betänkande, som ni har döpt till *En mer heltäckande terrorismlagstiftning*, är ni sammantaget eniga om en sak som Sverigedemokraterna aldrig kan acceptera: Ni ser ovillkorat dessa islamistiska terrormördare som era landsmän. Med er politik kommer dessa terrormördare att ha rätt att leva på svenska bidrag under resten av sina liv. Det kommer att bekostas av oss andra, som arbetar och betalar skatt i vårt land.

Låt mig vara tydlig: Sverigedemokraterna kommer att straffa terrormördare hårdare än något annat parti i denna församling. Om vi får bestämma kommer vi att kunna ta medborgarskapet från utländska medborgare som begår brott i detta land, från dem som har dubbla medborgarskap och från dem som endast har svenskt medborgarskap. Regeln ska vara att de ska utvisas på livstid från vårt land.

Vi står givetvis bakom samtliga våra reservationer, som skulle ha kunnat göra en stor skillnad för arbetet mot terrorism. För tids vinnande väljer jag dock att begränsa mina yrkanden och ger kammaren en chans att votera om Sverigedemokraternas reservation 42 om återtagande av medborgarskap. Där går nämligen en tydlig skiljelinje mellan Sverigedemokraterna och er övriga partier i kampen mot terrorismen.
(Applåder)

I detta anförande instämde Patrick Reslow (-).

Anf. 156 JOHAN HEDIN (C):

Fru talman! Att stifta lagar när man är rädd är lite som att gå och handla när man är hungrig: Man kommer hem med en massa saker som man egentligen inte ville ha.

Men visst är det naturligt att bli rädd när man ser hur det ser ut på vissa håll i samhället i dag. Visst är det naturligt att vi blir rädda när vi följer rapporteringen om gängvåld och skjutningar och om hur en våg av bedrägerier drabbar vem som helst och ställer till enorma besvär.

Visst är det naturligt att vi blir rädda när unga tjejer blir utsatta för sexuella ofredanden på festivaler och att vi blir rädda av den maktlöshet som vi kan känna inför våld i nära relationer, trots att denna känsla av maktlöshet måste vara en bråkdel av den maktlöshet som den som utsätts för ett sådant brott måste känna.

Men högt i topp för den typ av brottslighet som gör oss rädda är terrorism, och det är väl inte så märkligt. Det är nämligen terrorismens hela syfte: att injaga fruktan, urskillningslöst och hänsynslöst. Dess själva mening är att drabba oskyldiga.

Den som gör sig skyldig till denna typ av vidriga kriminalitet förtjänar inget annat än förakt och en livslång avskiljning från samhället, oavsett vilket perverterat motiv man ansett sig ha, oavsett vilket berättigande man tror sig ha och oavsett om man heter Anders Behring Breivik eller Rakhmat Akilov.

Den senare fick nyligen sin dom. Detta är en liten rättvisans seger, även om det är svårt att tänka i termer av just seger efter ett terroristbrott genom fem mord och 119 mordförsök.

Fru talman! En metod att hantera rättspolitikerna på ett ansvarsfullt sätt – i synnerhet den del av rättspolitikerna som ska träffa den allra allvarligaste kriminaliteten, till exempel terrorism – är att se till att den bygger på breda överenskommelser mellan partier. Då är den stark, dels genom att den är väl förankrad hos många, dels genom att den blir mer hållbar över tid. De rättsvårdande myndigheterna har då tydligare spelregler som de kan anpassa sin brottsbekämpning efter, så att den kan bli så effektiv som möjligt.

Huvuddelen av vår svenska lagstiftning mot terrorism bygger på just breda överenskommelser. I två omgångar under denna mandatperiod har vi – de partier som är seriösa och ansvarstagande – arbetat tillsammans för

att ta fram kloka åtgärder. I fråga om några av dem har regeringen fortfarande att leverera, men de flesta kan vi pricka av från listan.

Det ska sägas att Vänsterpartiet, trots att de inte kunde ställa sig bakom den slutprodukt som vi tog fram i de första förhandlingarna, bidrog på ett konstruktivt sätt under flera möten och tillförde sådant som gjorde helheten bättre.

Någonting som man inte kan göra om man gör anspråk på att vara en seriös lagstiftare är att söka exploatera den avsky och rädsla som terrorismen väcker för att underblåsa en annan politisk agenda. Att ta en enskild brottslings uselhet som intäkt för att en hel folkgrupp skulle dela samma egenskaper, att kraftigt inskränka oskyldiga människors – vuxnas och barns – frihet för att de kommer från samma land som en terrorist och att använda den naturliga och berättigade ilska vi känner inför allvarliga brott för att underminera rättsstatliga principer är allt annat än ansvarsfullt.

Vissa går till och med så långt att de ifrågasätter Europakonventionen om mänskliga rättigheter och söker stöd för att avträda den konvention som hindrar att vi sänder människor till tortyr och dödstraff.

Allt detta måste vi samtidigt ha i huvudet när vi nu genomför nödvändiga åtgärder för att göra det allt svårare att begå terroråd.

Vi skärper lagarna för finansiering och utbildning som syftar till terror, och det kryphål som har funnits för att resa till ett land som man är medborgare i täpps igen för den som gör detta i syfte att begå terrorbrott.

Även cyberattacker läggs till under de brott som under vissa förutsättningar kan anses ha terrorism som syfte.

Detta är bra och nödvändigt, men det är inte tillräckligt. Vi måste fortsätta att jobba hårt och smart mot denna fruktansvärda brottslighet, som riskerar att drabba många och som riskerar att vrida över den rättspolitiska debatten åt ett håll där vi låter rädslan styra och där vi kan lockas att vidta sådana åtgärder som riskerar att träffa väldigt fel.

Jag tror att ett exempel på det senare är det ökända vapendirektivet. Efter dåden i Paris fick debatten om direktivet ny fart, och i hastigheten verkade många glömma bort att det i huvudsak är illegala vapen – inte vanliga människors jakt- eller sportskyttevapen – som används för terrorbrott och annan kriminalitet.

Om vi lägger energi på fel saker riskerar vi inte bara att krångla till det i onödan för laglydiga medborgare utan tar också viktig lagstiftnings- och beredningskraft från sådana åtgärder som verkligen skulle kunna ha betydelse för att mota kriminaliteten.

Fru talman! En grupp av potentiella terrorister som vi inte får bortse från är nazister. Redan nu begås mycket allvarliga brott med sådana motiv, och bombdåden i Göteborg för inte så länge sedan borde vara en alarmerande varningsklocka.

Den svenska nazismen verkar sjukt nog vara en växande rörelse just nu. Kanske beror det till någon del på den allt slappare hållning som vissa annorstädes ansvarstagande krafter visar i fråga om verklighetsbeskrivningen, där vissa grupper får utses till syndabockar och impliceras bära ansvar för samhällsproblemen.

Där har alla en läxa att göra. Vi som faktiskt tror på alla människors lika rätt och värde måste stå upp och stå pall, även om opinionsvinden för tillfället blåser åt ett annat håll.

Själv har jag och Centerpartiet adresserat uppviglingsbrottet, vilket är något som behandlas i detta betänkande. Jag noterar också att vännerna i Liberalerna tar upp lagen om olovlig kårverksamhet som en framkomlig väg.

Inför det fortsatta arbetet tror jag att dessa båda punkter är någonting som vi ska arbeta vidare med, och det finns sannolikt fler saker i den delen av brottsbalken som vi kan se över för att minska handlingsutrymmet för missdådare och öka säkerheten i Sverige.

Jag väljer dock att inte yrka bifall till något av detta i dag utan ser det som någonting som nästa regering får sätta igång att arbeta med i höst, gärna i samarbete med de partier som då kommer att vara i opposition och som är beredda att ta ansvar.

(Applåder)

Anf. 157 LINDA SNECKER (V):

Fru talman! Alltför många drabbas alltför hårt av terrorism, som inte bara är ett hot mot mänskliga liv utan även mot vår demokrati. Terrorismen vill urholka det öppna och demokratiska samhälle som vi alla känner till, och detta är både grymt och hänsynslöst.

Att förebygga och förhindra terrorism och annan allvarlig brottslighet är en av samhällets viktigaste uppgifter. All lagstiftning som sker i syfte att motverka terrorism måste dock ske med samma respekt för de grundläggande fri- och rättigheterna som övrig lagstiftning.

På kort tid har våldsbejakande extremistiska miljöer återetablerats i Sverige. Vi ser dem organisera sig på 1 maj och demonstrera sin kraft utanför synagogor. Vitmaktmiljön är numera ett reellt hot mot vår svenska demokrati. Vi kommer återigen att se dem under Almedalsveckan.

Vi har en våldsbejakande jihadistisk miljö som snabbt går från idé till handling. För den som vill utföra terror finns det snabba och effektiva verktyg som anhängare till Daish gärna delar med sig av. Vi i Sverige har blivit drabbade, och den 7 april är ett datum vi aldrig kommer att glömma.

Fru talman! Riksdagen lagstiftar i snabb takt. Blocköverskridande beslut har tagits. Men det har gått för snabbt. Lagstiftningen är också för dålig. Det visar det låga antalet fällande domar, särskilt när det gäller brott som har skett utomlands, där bevisningen är otroligt svår och komplicerad.

Allt detta ska tas i beaktande när olika partier på bästa sätt försöker visa sig mest motståndskraftiga mot våld och extrema miljöer. Det är stora ord som yttras i den här kammaren, men lagstiftningsmässigt saknas ett helhetsgrepp mot terrorism. Det finns i dag en ensidig fokusering på jihadistiska miljöer.

Det är mot denna bakgrund som Vänsterpartiet yrkar avslag på det förslag som vi debatterar i dag om en mer heltäckande terrorismlagstiftning, precis som vi har gjort med tidigare lagstiftning. Vår kritik var, och är fortfarande, att ett helhetsgrepp saknas samt att lagstiftningen är väldigt oklar vad gäller finansiering av terror, resande till olika länder och vad utbildning i terrorism egentligen är. Med detta förslag blir lagen bara mer spretig och oklar.

Enligt vår mening saknas det i propositionen tillräckligt underlag som visar att de föreslagna åtgärderna skulle bidra till att förebygga och förhindra terrorism. Det är helt enkelt omöjligt att se att förslaget verkligen

skulle förebygga terrorism eller göra att någon på ett rättssäkert sätt skulle dömas för terrorism.

Att skärpa en redan dålig lagstiftning är som att bygga ett hus trots att det konstateras att grunden är byggd på ett gungfly. Just nu pågår dessutom en översyn av den straffrättsliga lagstiftningen för att bekämpa terrorism, vars syfte är att åstadkomma en ändamålsenlig, effektiv och överskådlig reglering som samtidigt är förenlig med ett väl fungerande skydd för grundläggande fri- och rättigheter, varför det mest rimliga borde vara att avvakta med ytterligare lagstiftning på området tills Terroristbrottsutredningen har lämnat sitt betänkande och förslagen har beretts. Men det struntar regeringen i.

Därför yrkar jag avslag på propositionen och bifall till reservation 1.

Anf. 158 ANDERS HANSSON (M) replik:

Fru talman! Här går en skiljelinje mellan Moderaterna och Vänsterpartiet, vilket i och för sig inte är helt ovanligt.

Jag kunde inte låta bli att begära replik på Linda Sneckers anförande. Men vi är i alla fall överens om att den lagstiftning vi har inte är heltäckande. Men skillnaden är att Linda Snecker tycker att regeringen går för snabbt fram, medan jag och Moderaterna tycker precis motsatsen. Vi har ju redan ett väldigt starkt terrorhot över oss. Vi har ju sett terroråd i Paris, Nice, Bryssel, London, Manchester och i Stockholm.

Jag känner mig tvungen att fråga: Vad är det Linda Snecker vill ha för lagstiftning? Ni röstade ju nej till nuvarande lagstiftning som ligger på bordet. Vi kan ju inte säga att vi ska vänta tills utredningen är klar, att vi ska fortsätta att vänta och vänta, när hotet är så reellt som det är. Linda Snecker nämnde själv den 7 april.

Jag undrar lite vad som är Vänsterpartiets tanke kring hur man ska komma åt terrorism och terrorister. Jag uppfattar det lite som att man ska vänta och se tills något sker. Vad som ska ske vet jag inte.

Min fråga till Linda Snecker blir: Vad är Linda Sneckers förslag på en lämplig terrorismlagstiftning?

Anf. 159 LINDA SNECKER (V) replik:

Fru talman! Tack, Anders Hansson, för väldigt bra frågor!

Vänsterpartiet började arbeta med detta 2014/2015. Jag har bland annat skrivit en motion till riksdagen om hur vi kan motverka radikaliserings- och våldsbejakande extrema miljöer. Det är ett stort och viktigt arbete. Sedan motionen skrevs 2015 har saker skett i en rasande takt. Vi ser inte bara jihadistiska miljöer, som var mest aktuellt då, utan även vitmaktmiljöer, som har ett enormt våldskapital och som vi i Sverige har en lång och ful tradition av. Speciellt runt Småland har vi ett geografiskt arv av våldsbejakande extremism. Detta är oerhört allvarligt, och där måste mycket arbete göras. Jag skulle särskilt vilja hänvisa till Segerstedtinstitutet vid Göteborgs universitet, som bedriver fantastisk forskning om hur man motverkar radikaliserings- och våldsbejakande miljöer. Det är den ena delen, hur vi motverkar radikaliserings- och våldsbejakande miljöer.

Den andra delen är hur vi lagstiftar mot det som absolut inte får hända men ändå händer. Där är det för oss i Vänsterpartiet oerhört viktigt att vi har en lagstiftning som fungerar. Vår starkaste kritik mot lagstiftningen 2015, som kvarstår när vi ska rösta i dag, är att finansieringen av terrorism är oerhört oklar. Vad innebär att finansiera terrorism? Och vad innebär

utbildning i terrorism? Är det att titta på en Youtubefilm om hur en bomb tillverkas? Har man då utbildat sig för att begå en terroristhandling? Och när det gäller resandefrågan: Vad innebär det att resa till ett annat land? Om jag kliver på en flygbuss övertygad om att jag ska utföra ett terrordåd men sedan kliver av flygbussen, kommer jag då att åtalas för att kanske ha begått ett terrordåd?

Det här är saker som propositionerna inte svarar på, vare sig den 2015 eller den i dag. Det är Vänsterpartiets kritik.

Anf. 160 ANDERS HANSSON (M) replik:

Fru talman! Tack, Linda Snecker, för ett bra svar!

Vänsterpartiet är inne på de förebyggande delarna, vilka är väldigt viktiga. Jag delar helt Linda Sneckers uppfattning att det är viktigt att förhindra radikaliserings. Tyvärr har vi enligt Säpos egna uppgifter en hel del personer som kan anses redan vara radikaliserade. Vi har dem som redan har varit och stridit och som har kommit hem, så kallade återvändare. Där är det viktigt att vi har en lagstiftning också om hur vi får dem lagförda. Vänsterpartiet vill ta goda initiativ för att komma åt just det förebyggande, men det är sämre när det gäller vad vi ska göra med dem som har kommit och som har begått brott.

Jag tycker att Linda Snecker sätter fingret på en viktig fråga. Bevisningen är jättesvår. Hur ska man kunna bevisa att någon har begått ett brott i ett annat land? Vi moderater tycker exempelvis att Säpo bör ges möjlighet att använda signalspaning tidigare för att kunna få reda på underrättelser så att vi kan samla ihop bevisning. Vi vill även att tvångsmedel ska kunna användas i ett tidigare skede, till och med innan en förundersökning kan inledas enligt preventivlagen.

Dessutom vill vi ge Säpo en möjlighet att kalla återvändare för att helt enkelt ha ett samtal med dessa personer. I dag är det ju baserat på att de ger sitt medgivande, vilket jag tycker är väldigt underligt.

Jag undrar om inte Vänsterpartiet i alla fall skulle kunna ställa sig bakom dessa delar i Moderaternas förslag.

Anf. 161 LINDA SNECKER (V) replik:

Fru talman! Det Vänsterpartiet vill ha är en terrorismlagstiftning som inte, som i dag, är utspridd i olika delar. Den är rättsmässigt jättekranlig att ta sig an när ett terrorbrott har skett.

Vi vill ha en översyn av terrorismbrottslagstiftningen. Vi måste samla ihop den för att kunna använda den bättre.

Vi vill också ha en mer heltäckande lagstiftning. Det är därför som vi nu väntar på Terroristbrottsutredningen, som vi tror kan komma med förslag som är lite bättre än tidigare förslag och har lite mer fokus på grundläggande fri- och rättigheter.

Det är här det börjar tafsas när det kommer till terrorism. Det är här vi politiker från olika partier hakar på en ganska hetsig stämning i samhället, när sådana fruktansvärda brott sker. Man börjar dra undan grundläggande fri- och rättigheter, till exempel genom signalspaning i ett tidigt skede.

Det är otroligt inskränkande för individens frihet att signalspana, speciellt när det börjar ske i civil verksamhet. Det är ett stort avsteg. Det är Försvarsmakten som signalspanar. Detta struntar Moderaterna i och vill

omvälva hela rättsväsendet och tilldela detta till civila myndigheter. Det tycker inte Vänsterpartiet är rätt väg att gå.

Vi tycker heller inte att man ska få använda tvångsmedel i större utsträckning än vad som görs i dag; det används väldigt mycket av svensk polis. Det kontrolleras, men det sköts inte alltid jättebra. Vi tror inte att ökade tvångsmedel är bästa sättet, speciellt inte när det inte har begåtts något brott.

Jag kan inte förstå hur man kan bedriva en politik där vi ska börja spana på personer och använda tvångsmedel när det inte ens finns en förundersökning. När vi vet att ett brott har begåtts måste det vara en grundläggande princip att säga att vi ska utreda det, inte att säga: Jag tror att du kanske har gjort något, och nu ska jag börja spana på dig.

Anf. 162 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Regeringen har lagt fram ett förslag som baseras på ett EU-direktiv för att vi ska bli ännu bättre på att förhindra och förebygga våldsbejakande extremism och terrorism.

Det var intressant att höra föregående talare från bland annat Vänsterpartiet, som har varit emot inte bara de brottsförebyggande förslagen mot radikaliserings och extremism utan även denna typ av förslag, som handlar om att straffa dem som inte skyr några som helst medel för att injaga fruktan och rädsla i vårt samhälle, med målet att skada och döda oss. Det har lyckats i Frankrike, Storbritannien, Belgien och Sverige. Inget av dessa förslag har Vänsterpartiet röstat för. De förslag som presenterades 2015 och 2017 och de förslag som diskuteras och debatteras nu, 2018, har Vänsterpartiet röstat nej till.

Med Vänsterpartiets politik hade vi inte kunnat döma någon för så kallade terrorismresor. Med Vänsterpartiets politik hade Säkerhetspolisen stått på Arlandas internationella terminal 5 och tittat på de återvändare som kom tillbaka från Islamiska staten och dess grymheter i Irak och Syrien utan att kunna ingripa. Detta är Vänsterpartiets politik mot terrorism.

Fru talman! För Liberalerna har det varit viktigt att satsa på Säkerhetspolisen och det lokala arbetet mot inhemsk extremism, inte minst det förebyggande arbetet. Det är där vi har det största problemet i vårt svenska samhälle – den inhemska extremismen. 2 000 personer bekänner sig till våldsbejakande islamistisk extremism. Det är korrekt att vi inte når dem med dagens förslag, men vi har lagt fram andra förslag: att stoppa bidrag och finansiering till församlingar och icke-demokratiska organisationer och att satsa på Skolverket, lärarkåren och kommunernas arbete. Men det finns fortfarande partier i Sveriges riksdag som röstar ned dessa förslag. Det är helt obegripligt.

Nu måste vi ta steg framåt. Vi menar att man måste satsa på Åklagarmyndighetens utredningskapacitet. Detta säger Socialdemokraterna nej till. Vi har också krävt att man tidigare ska kunna kriminalisera förberedelse till terrorismresor. Detta säger Socialdemokraterna nej till. Därför har vi också, i samband med förberedelsebrottet, föreslagit att man enklare ska kunna dra in pass vid misstanke om terrorismresa. Detta fick vi stöd för för två år sedan, men nu läste jag i betänkandet att vi med denna hantering inte kan dra in pass tidigare, eftersom riksdagen har sagt nej till att kriminalisera förberedelse till terrorismresor.

Socialdemokraterna försöker krångla sig ur detta genom att säga att detta redan är möjligt i dag. Men vi tycker att man ska kunna gå in ännu tidigare och återkalla eller tillfälligt omhänderta pass vid misstanke om eventuell terrorismresa. Detta är inget nytt förslag. Jag har stått och sagt detta i tre år, fru talman, men Vänsterpartiet tycker att det går för snabbt. Det har ju nästan inte hänt någonting.

Vi fattade ett stort beslut våren 2016, och det var att kriminalisera terrorismresor. Men alla andra förslag som ligger på bordet ligger kvar där, för de är under utredning. Att vi fattar beslut i dag beror på att EU, som vi i Liberalerna tycker om, har sagt: Ni måste skärpa er på några områden.

Jag minns när jag satt vid förhandlingsbordet i december 2015 och sa till regeringen: Varför undantar vi dem som är medborgare i Syrien och Irak från paragrafen om att kunna kriminalisera terrorismresor? Då anförde man att det är en grundläggande fri- och rättighet. Jag delade inte den uppfattningen då, och jag delar den fortfarande inte.

Vi har inga restriktioner från svensk sida när det gäller att kriminalisera personer som innehar till exempel syriskt medborgarskap men som är på väg ned till Syrien. Det är först nu, med dagens betänkande, fru talman, som vi korrigerar detta misstag. Men detta skulle vi ha gjort redan i december 2015 när vi satt runt bordet i Rosenbad och diskuterade dessa förslag.

Jag vill avslutningsvis säga några ord om återvändare från Islamiska staten. Vi har 300 personer som har rest till Mellanöstern för att delta i det hänsynslösa jihadkriget i terrorismens namn. 155 har återvänt.

Jag yrkar bifall till reservation 7, om lagföring av återvändare. Liberalerna har i två år krävt inte bara obligatoriska samtal med Säkerhetspolisen utan också obligatorisk brottsutredning av dem som kommer tillbaka till Sverige. Det räcker inte med riskanalys och dialog, utan vi måste systematiskt granska alla som kommer tillbaka för att utreda om de eventuellt har begått brott. Det är på det sättet man riskminimerar, men detta säger Socialdemokraterna nej till.

(Applåder)

Anf. 163 LINDA SNECKER (V) replik:

Fru talman! Om ni inte är med mig är ni emot mig, verkar vara Roger Haddads taktik. Det är lite som att du är justitieutskottets egen Donald Trump, Roger Haddad, när du argumenterar på det sättet. Om det inte passar din egen agenda och uppfattning har den andra parten totalt fel. Då kan man ställa sig och skrika på den i riksdagens talarstol. Du är den minst seriösa politikern i Sveriges riksdag. Du tar inte det vi gör på allvar. Du har en osund fascination för Vänsterpartiet. Du ägnar mer tid åt att studera min politik än du gör åt att utveckla din egen politik, vilket behövs.

Roger Haddad sa i talarstolen att om Vänsterpartiet hade fått bestämma hade vi inte kunnat döma någon för terroristbrott. Då undrar jag: Menar du att det är Vänsterpartiet som är ansvarigt för all lagstiftning före 2015? Jag tänker särskilt på att vi hade en alliansregering under åtta år som var ansvarig för den dåvarande terroristbrottslagstiftningen. Men nu är det Vänsterpartiets ansvar, och då undrar jag: Hur tänker du?

Anf. 164 ROGER HADDAD (L) replik:

Fru talman! Jag tror att jag avstår från personliga påhopp, utan jag fokuserar på det politiska.

Det finns ett parti i denna kammare som yrkar avslag på förslagen till skärpta straffregler för terroristbrott, och det är just Vänsterpartiet. Det är därför vi har denna debatt med Vänsterpartiet.

Mitt inlägg gällde att ni har sagt nej till allting, Linda Snecker, allt! Nämn ett förslag som ni har röstat för!

Exemplet jag tog gällde inte terroristbrott generellt, utan det gällde lagen om så kallade terroristresor som ni också röstade ned. Av alla de ungefär 155 personer som har återvänt till Sverige är det två personer som sitter i fängelse, dömda till livstids fängelse för mord genom terrorism. Jo, det finns lagstiftning som täcker dem, men det berodde på duktigt utrednings- och spaningsarbete vid Skövdepolisen i ett annat ärende, nämligen ett narkotikaärende där man av en tillfällighet lyckades ta i beslag ett usb-minne. Då kunde man binda dem till det här brottet och döma dem för terroristbrott genom mord.

Det jag tog upp var exemplet med terroristresor. Det finns andra förslag, till exempel straffskärpningar och åtgärder mot finansiering av terrorism. Under vår tid skärpte vi både lagen om rekrytering till terrorism och lagen om uppmaning till terrorism. Jag har inte kontrollerat om ni stod bakom de förslagen, men det är klart att även vi skärpte terroristlagstiftningen när vi satt i regering.

Anf. 165 LINDA SNECKER (V) replik:

Fru talman! Nu är vi återigen i ett resonemang som går ut på att är ni inte med mig så är ni emot mig. Roger Haddad vägrar att lyssna på Vänsterpartiets invändningar när vi hänvisar till grundläggande fri- och rättigheter. Men att vi alla är fria och har våra demokratiska rättigheter är ju en liberal ordning när det gäller lagstiftning, och det är just detta som Vänsterpartiet ser undergrävas i den lagstiftning som pågår. Därför är vi kritiska till lagstiftningen, och därför har vi inte heller varit med och röstat igenom den.

Vänsterpartiet har däremot, som Roger Haddads allianskollega Johan Hedén hänvisade till, varit med i förhandlingar där jag tror att Roger Haddad själv satt med vid bordet. Vi har diskuterat med regeringen och de andra partierna hur vi kan göra den här lagstiftningen bättre. Vänsterpartiet har haft konkreta förslag som just nu är lag, men vi är inte överens om allt, och det har jag redovisat under flera års tid.

Återigen: Går man in i en diskussion som innebär att om man inte är med så är man emot är det svårt att ta till sig sådana lite mer analytiska grepp om hur våra demokratiska fri- och rättigheter ska se ut.

Ni säger nej till allt, säger Roger Haddad. Vad är det för argument? ”Ni säger nej till allt.” Det gör vi inte. Vi gör det med invändningen att den lagstiftning som vi i dag har på bordet inte är så bra, och det ser vi just för att de fällande domarna är väldigt få. Vi vet att bevisningen när det gäller brott som begås utomlands är oerhört svår, och vi ser också att den lag som stiftas i dag är någonting om hur terrorbrott begicks 2001 men inte 2017.

Det är vår kritik. Men Roger Haddad vägrar att lyssna, för det låter så mycket bättre när han högljutt får ge uttryck för sina egna åsikter. Jag be-tackar mig för sådan politik.

*En mer heltäckande
terrorismlagstiftning*

Anf. 166 ROGER HADDAD (L) replik:

Fru talman! När man inte har några argument blir det personliga påhopp. Det är Linda Sneckers metod, och det tycker jag som ledamot av kammaren är helt oacceptabelt.

Signalspaning och hemlig dataavläsning finns inte på bordet för avgörande, utan det är utredningar som sker på uppdrag av Regeringskansliet. Det är inga ställningstaganden som vi ska göra i dag.

I dag handlar det om EU-terrorismdirektiv där vi på marginalen – basen finns, skulle jag säga, redan i svensk lagstiftning – förtydligar och skärper viss lagstiftning inom ramen för rättssäkerhetens principer. Det vet jag, för jag har träffat det så kallade LIBE-utskottet i Europaparlamentet i andra sammanhang. De släpper inte igenom vad som helst om man inte har granskat det utifrån mänskliga rättigheter, rättssäkerhet och andra liberala principer.

Jag fick tyvärr inget svar, fru talman, när det gäller vilka av alla de här förslagen Vänsterpartiet har röstat ja till. Jag har gjort ett korrekt inlägg och en korrekt analys: Ni har röstat nej till vartenda förslag som har nått den här kammaren, Linda Snecker, och det är ett faktum.

Ni säger nej även i dag. Ni är det enda partiet i Sveriges riksdag som yrkar avslag på propositionen, och därför tycker jag att det är fel och ohelderligt av Linda Snecker att påstå att hon inte tycker det, för det är precis det ni gör. Med er politik hade vi inte haft en chans att motverka radikaliserings, extremism och terrorism. Det här är någonting som polisen och Säkerhetspolisen behöver för brottsförebyggandet.

Anf. 167 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Fru talman! Kristdemokraterna anser att Sverige behöver agera mer kraftfullt för att förhindra framväxandet av fundamentalistiska miljöer. Demokrati och mänskliga rättigheter ska omfatta alla oavsett var i Sverige man bor. Det är av yttersta vikt att stoppa ytterligare radikaliserings och framväxandet av fundamentalism i bostadsområden i Sverige, detta för att motverka rekrytering till islamistiska terrororganisationer.

Jag vill att vi ska förstärka det förebyggande arbetet i landets kommuner med Århusmodellen som förebild. Århusmodellen är ett kommunalt initiativ i danska Århus för att förebygga våldsbejakande extremism. Arbetet präglas av ett tätt samarbete och en tydlig samordning mellan polisen, berörda myndigheter, skolor, moskéer och andra lokala föreningar. Det handlar också om att upprätta informationscentraler dit man som förälder eller anhörig kan ringa om man är bekymrad över att en person håller på att radikaliserar. Efter det utreds på det individuella planet vilket stöd familjen eventuellt behöver.

Jag anser att staten måste ta större ansvar för att motverka radikaliserings och hantera återvändare genom nationella insatsteam som operativt kan stödja kommunerna. Staten ska utforma fungerande avhopp- och anhörigstödsverksamhet som specifikt riktar sig mot våldsbejakande islamister och som också involverar de muslimska trossamfundet i det förebyggande arbetet. Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose detta.

Fru talman! Det finns uppgifter om att två av de tre personer som dömdes för några av sprängdåden som utfördes i Göteborg mellan november 2016 och januari 2017 hade deltagit i paramilitära övningar i Ryssland som

hållits av Ryska imperiska rörelsen, en ultranationalistisk rörelse som strider i Ukraina. Två av de tre bomber som hade placerats ut exploderade, varav en skadade en städare allvarligt.

Att ingen av de tre ens åtalades för terrorbrott väcker enligt min mening vissa väsentliga frågor. Att de kunde genomgå militär träning och i förlängningen riskera att hota rikets säkerhet är dock minst lika illa. Jag anser att det krävs bättre lagstiftning mot träning med utländska paramilitära grupper. Den som genomgår träning utomlands vars syfte är att underminera det svenska samhället bör också kunna straffas hårt. Regeringen bör återkomma med ett lagförslag i enlighet med detta.

Fru talman! Ett betydande problem som kommer att växa framöver är att främmande makt försöker påverka Sverige. Ett exempel är utländsk finansiering av religiösa stiftelser och moskéer. Det finns uppgifter som pekar på att finansärer kräver kontroll över verksamheten.

Jag anser att det är av yttersta vikt att säkerställa att ingen församling, stiftelse eller dylikt står under extremistisk kontroll. Det finns stater, stiftelser, organisationer och andra som har intresse av att destabilisera Sverige och underminera den svenska demokratin. Det är ett allvarligt hot som påverkar oss långsiktigt, och Sverige måste agera.

Jag föreslår ett förbud mot att utländska extremister får finansiera organisationer, stiftelser, trossamfund och politiska grupperingar i Sverige. Ett sådant förbud behöver utredas grundligt. En lista man kan ta som utgångspunkt är FN:s säkerhetsråds konsoliderade lista över sanktioner. Den bör sannolikt också kompletteras med en bedömning från Säkerhetspolisen, den militära underrättelse- och säkerhetstjänsten och Polismyndigheten.

Regeringen bör återkomma med åtgärder i enlighet med det anförda. Jag yrkar bifall till reservationerna 9, 13, 14, 19, 27 och 33.

Anf. 168 SULTAN KAYHAN (S):

Fru talman! Det var en fredag eftermiddag. Vi skulle ha partikongress följande dag, och jag var på väg hem för att förbereda mig när jag plötsligt såg ett väldigt märkligt inlägg: Vad händer på Drottninggatan? Med oro i magen gick jag snabbt uppför trapporna för att lyssna på nyheterna. Alla kanaler och sidor visade samma sak: En lastbil hade kört in i folk på Drottninggatan.

Händelseförloppet var oklart, och ingen visste omfattningen eller ens om det var över. Paniken spred sig. Det som inte fick hända hade hänt, och det hade inte hänt någonstans långt borta utan mitt i vårt kära Stockholm – på gatan där vi har gått så många gånger. Jag glömmer aldrig hur jag hoppades att ingen var skadad medan jag satt som fastklistrad framför tv-skärmen. Det sägs att dåliga nyheter sprids snabbt. Oroliga släktingar, vänner och kollegor ringde för att kolla hur jag mådde. Jag var inte på Drottninggatan, men jag tänkte på alla som var där och på deras anhöriga som inte fick tag i dem. Vi påmindes om hur skört livet är och hur tryggheten snabbt kan ryckas bort om beredskap saknas.

Som tur är försvann den känslan ganska snart, för polis, ambulans och vårdpersonal var snabbt på plats. De var hjältarna som riskerade sina liv för oss alla. De fick snabbt kontroll över situationen, och gärningspersonen som låg bakom terrordådet tillfångatogs inom bara några timmar. Under tiden var trafiken avstängd, och folk kunde inte ta sig hem. Då öppnade

stockholmarna sina hem för helt främmande människor och erbjöd tak och mat över huvudet. Mitt under den fruktansvärda händelsen, rädslan och oron skapades en gemenskap som sa: Vi ger aldrig upp vår frihet.

Den 7 april 2017 är en dag ingen av oss någonsin kommer att glömma. Vi förlorade fem oskyldiga människor, och många fler skadades till följd av det fruktansvärda terrordådet. Förra veckan fick terroristen sin dom. Han fick lagens strängaste straff: livstids fängelse, utvisning på livstid och skadestånd till över hundra personer. Men det finns ingenting som någonsin kan motsvara det fruktansvärda dådet.

För att försvara vårt öppna samhälle och Sveriges befolkning är det vår skyldighet att göra vårt yttersta för att förhindra terrorhandlingar. Terrorism är en av vår tids största utmaningar, och vi är inte ensamma. Alla stater riskerar att drabbas, och för att tackla problemet är det viktigt med gränsöverskridande och balanserade lösningar. Sedan terrorattentatet på Drottninggatan har vi vidtagit en rad åtgärder i syfte att stärka arbetet mot terrorism. Regeringen bjöd även in andra riksdagspartier till samtal, och den 7 juni 2017 träffades en ny, partiöverskridande överenskommelse kring åtgärder mot terrorism.

Den breda överenskommelsen var nödvändig för att stärka arbetet mot terrorism och tyder på en stark samarbetsvilja när det kommer till rikets säkerhet. Jag tror att många av oss här inne är eniga om att vi alltid kommer att göra vårt yttersta för att hålla Sverige säkert. Det finns även fler pågående åtgärder som ska stärka arbetet ytterligare och leda till fler åtgärder, bland annat en översyn av terrorismlagstiftningen i syfte att få bättre överblick över den tuffa lagstiftningen.

Vi vill göra mer, och regeringen föreslår nu en mer heltäckande terrorismlagstiftning. Förslagen innebär en utvidgning av nästan alla straffbestämmelser på terrorismområdet och har ett starkt fokus på att utveckla åtgärder som förebygger terroristhandlingar. Jag ska bara nämna några av förslagen.

Terroristbrottet utvidgas genom att bland annat grovt dataintrång läggs till bland de brott som kan vara terroristbrott. Straffansvaret för rekrytering utvidgas. Straffansvaret för att utbilda sig för terrorism ska även innefatta självstudier i exempelvis vapen- och sprängämnestekniker. Straffbestämelsen om terrorismresor utvidgas så att även terrorismresor till det egna medborgarskapslandet blir straffbara. Undantaget är svenska medborgare som reser till Sverige. Svenska domstolar ska också i fler fall kunna döma i terrorismrelaterade brott som har begåtts utomlands.

Förslaget syftar till att genomföra EU:s direktiv om bekämpande av terrorism och tilläggsprotokollet till Europarådets konvention om förebyggande av terrorism. Det finns alltså en bred europeisk samsyn kring den lagstiftning som föreslås här i dag. Vi anser att den föreslagna lagstiftningen är väl avvägd och ser ingen konflikt mellan förslagen och de grundläggande fri- och rättigheterna. Terrorismbekämpningen är, återigen, en gränsöverskridande utmaning som kräver gemensamma lösningar. Därför hoppas vi att vi kommer att ha med oss hela riksdagen när det är dags att rösta igenom förslaget.

Jag yrkar därmed bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 169 ROGER HADDAD (L) replik:

Fru talman! Liberalerna har en motion om att polisen och inte minst Säkerhetspolisen ska kunna kalla alla som har återvänt från ett konfliktområde och att de automatiskt utreds för brott, oavsett om det finns en misstanke eller inte. Om det så småningom inte finns någon misstanke och om personerna inte har begått några brott kan man avskriva dem.

I betänkandet refererar ni till några andra förslag, Sultan Kayhan. Det handlar om avhopparverksamhet, ett centrum mot våldsbejakande extremism etcetera, men det har ingen direkt koppling till vårt yrkande. Ni skriver dock från majoritetens sida att mina yrkanden därmed är delvis tillgodosedda, och jag vill fråga Socialdemokraterna på vilket sätt.

Anf. 170 SULTAN KAYHAN (S) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Roger Haddad! Vi utgår väl ifrån att Säpo har koll på dem som kommer tillbaka från sådana resor och att Säpo får göra bedömningen gällande vilka som ska tas in. Det behöver inte ske automatiskt.

Anf. 171 ROGER HADDAD (L) replik:

Fru talman! Säkerhetspolisen har inte möjlighet att kalla till obligatoriskt samtal, utan precis som tidigare kollegor nämnde bygger det på samtycke. Detta handlar dock inte om några förutsättningslösa samtal innan någon åker, utan det handlar om att kalla in alla återvändare – till exempel redan på Arlanda, eller hur de nu väljer att ta sig in i landet.

Utifrån att Säkerhetspolisen faktiskt har koll på dessa personer anser vi att man ska gå in och göra en brottsutredning. Vad tycker ni egentligen om det, Sultan Kayhan? Det är nämligen inte möjligt och sker inte systematiskt i dag.

Anf. 172 SULTAN KAYHAN (S) replik:

Fru talman! Jag uppfattar det som två olika frågor; det handlar om både dem som planerar att åka och dem som återvänder. De som planerar att åka finns det redan åtgärder för, inte minst i det här förslaget.

När det gäller dem som kommer hem och att det ska vara obligatoriskt vet jag inte riktigt; jag tänker att Säpo får göra en bedömning av vilka som ska kallas in. Säpo har fortfarande all möjlighet att faktiskt utreda och hålla koll på dem, och det är deras uppgift att göra det. Jag ser därför ingen anledning att bifalla ert yrkande på det här området, Roger Haddad.

Anf. 173 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Fru talman! Jag har ett par frågor med anledning av den debatt vi har haft i dag och det betänkande som är underlag för debatten.

Den första frågan är givetvis vad det är som har ändrats sedan december 2015, när vi hanterade ett förslag om utökad straffansvar för terrorism här i riksdagen. Sverigedemokraterna väckte då en följdmotion till regeringens dåvarande proposition med just syftet att kriminalisera terrorresor till ett eget medborgarskapsland. Regeringen valde att inte beakta det då utan gjorde det tillåtet att åka på terrorresor till det egna medborgarskapslandet – det som nu åtgärdas i detta betänkande. Jag vill bara veta vad det

är som har ändrats i regeringens ståndpunkt och gör att man landar i den slutsats Sverigedemokraterna efterlyste redan 2015.

Den andra frågan gäller medborgarskap. Vi har sett hur många andra länder i Europa hanterar just frågan om medborgarskap. Vi kunde exempelvis ta del av ett fall i Danmark där en person med dubbelt medborgarskap, född och uppvuxen i Danmark, framtogs sitt danska medborgarskap och blev dömd till livstids utvisning för ett terrorbrott med sex års fängelse.

Det finns många andra länder i Europa som också praktiserar det här, och Sverigedemokraterna är ett av de partier som står bakom detta. Moderaterna har anslutit sig till principen när det gäller det dubbla medborgarskapet, men vi vill gå längre och även kunna frånta dem som inte har något annat medborgarskap än svenskt deras medborgarskap.

Här i Sveriges riksdag är det vi som företräder denna linje, men regeringen vill inte att man ska kunna frånta personer med dubbelt medborgarskap som exempelvis har mördat kvinnor och barn i terrorkriget i Syrien och Irak det ena medborgarskapet.

Jag bara undrar: Varför? Vad är mervärdet för våra svenska medborgare när vi behåller de här terroristerna i Sverige? Var ska de jobba? Vem ska de bo granne med när de har avtjänat sina fängelsestraff? Det blir min andra fråga.

Anf. 174 SULTAN KAYHAN (S) replik:

Fru talman! Det förslag som nu läggs till om att resa till det egna medborgarskapslandet är en följd av EU:s direktiv. Det är det förslaget bygger på, och det är det som är det nya.

När det gäller den andra frågan, om varför vi inte kan ta ifrån människor deras medborgarskap, är förslaget orealistiskt. Det går emot internationella konventioner, och vi har också ett starkt grundlagsskydd för medborgarskapet. Där har vi anledningen.

Men detta betyder inte att vi inte skulle ha en intention om att försvara Sverige mot terrorism. Vi gör allt vi kan, och vi fortsätter att utveckla åtgärderna. Det finns fler utredningar på gång för att göra detta.

Jag instämmer verkligen inte i Sverigedemokraternas bild av att vi ska ta ifrån människors deras medborgarskap.

Anf. 175 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Fru talman! Just när det gäller frågan om att kriminalisera resor till medborgarskapsland kanske regeringen nu inser att det ibland finns en poäng med att lyssna på delar av oppositionen som man vägrar att samtala med.

Vi poängterade den här saken för flera år sedan, och nu har det gått flera år då det har varit icke-kriminaliserat att resa till ett medborgarskapsland för att utföra terrordåd eller utbilda i terrrorsyfte.

Det är en stor brist, och detta är någonting som regeringen verkligen borde ta till sig. Man har byggt in stora hål i lagstiftningen som man först nu, efter krav från EU, säger sig ha kommit på behöver åtgärdas. Kritiken har funnits, och möjligheterna till samtal har funnits genom att bjuda in oss i Sverigedemokraterna till samtal eller genom att åtminstone lyssna på våra reservationer. Men det är ni lite för fina för.

Det är som jag sa: Ni ägnar er åt ett dagisspel i den här församlingen när det handlar om så allvarliga saker som terrorlagstiftning, som ska skydda våra svenska medborgare och svenska liv. Då bygger ni in håll i lagstiftningen. Jag tycker att ni ska ta till er vad jag säger här, för det finns en poäng med det.

När det handlar om att bryta mot internationella konventioner när man fråntar någon medborgarskap undrar jag vad Sultan Kayhan har för syn på Danmark? Vad har du för syn på Frankrike? Vad har du för syn på flera andra europeiska länder som praktiserar det här?

Så sent som för bara ett halvår sedan kunde vi läsa om en dansk medborgare som är född och uppvuxen i Danmark, med dubbelt medborgarskap. Danmark tar ifrån personen medborgarskapet, för Danmark sätter danska liv och danska medborgares säkerhet i första rummet. Det gör inte den rödgröna regeringen när det gäller svenska medborgare när man tar så lättvindigt på de här frågorna.

Vi har fullblodsterrorister som hatar vårt land, hatar allt vad vi står för och hatar vårt sätt att leva. Det kommer inte att försvinna genom att de sitter i fängelse. De måste utvisas.

Anf. 176 SULTAN KAYHAN (S) replik:

Fru talman! Vi talar om terrorism, och vi talar om människoliv. Jag tycker att det är fräckt av Sverigedemokraterna att säga att vi skulle se detta som ett dagisspel. Vi tar frågorna på stort allvar – på ytterst stort allvar.

Vi kommer att göra allt för att skydda vårt samhälle – vårt öppna, demokratiska och rättssäkra samhälle. Vi kommer att skydda Sveriges befolkning. Det är en anledning till att vi har en bred samsyn i det förslag som vi debatterar här i dag. Detta vill jag ha sagt.

Adam Martinen säger att vi vägrar att lyssna. Det har vi inte gjort. Vi har tvärtom kallat till samtal och bjudit in andra riksdagspartier som vi tycker har realistiska och genomförbara förslag som har till syfte att försvara Sverige så som vi också vill göra samtidigt som vi bevarar och försvarar vårt öppna samhälle.

Vi har bjudit in till samtal, och två gånger har vi nått partiöverskridande överenskommelser. Jag håller verkligen inte med om att vi vägrar att lyssna när andra riksdagspartier har kloka inspel som gör att vi kan försvara vårt samhälle.

Anf. 177 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag tänkte bara säga att det blev lite fel och lite för mycket i mitt yrkande tidigare. Vår reservation är nr 27 och ingenting annat.
(Applåder)

Anf. 178 ANDERS HANSSON (M) replik:

Fru talman! Tack till Sultan Kayhan för hennes anförande! Terrordådet i Stockholm berörde oss alla på olika sätt och vis.

Jag känner lite grann att jag upprepar mig, men jag tänker på bristen på snabbt agerande. Det är något jag saknar från regeringen. Terrordådet i Stockholm skedde den 7 april 2017. Men vi har också haft Paris 2015, Köpenhamn 2015, Nice 2016, Bryssel 2016, Berlin 2016, Manchester 2017 och London 2017. Det har varit så mycket, och däri ligger lite av min

kritik mot regeringen. Man har bjudit in till samtal, och det är jättebra. Men jag saknar drivet för att få fram en lagstiftning. Det är nu 2018, och det första dådet jag nämnde skedde som sagt 2015. Man kan gå ännu längre tillbaka. Det måste komma något förslag.

Nu kommer ett förslag, säger Sultan Kayhan här, om en mer heltäckande terroristlagstiftning. Men det står till och med i förslaget att det i huvudsak bara syftar till att genomföra EU:s direktiv om bekämpande av terrorism och tilläggsprotokollet till Europarådets konvention om förebyggande av terrorism.

Det är lite grann det här som jag återigen ser; regeringen agerar inte. Detta är egentligen bara ett slag på fingrarna av EU. Varför gör inte Sverige någonting? Det är alltså inte bara vi i oppositionspartierna som sitter här i Sveriges riksdag som säger: Gör någonting! Till och med EU säger det, och först då gör ni någonting. Jag kan inte riktigt ta det till intäkt för en handlingskraftig regering.

Tycker inte Sultan Kayhan att regeringen borde ha tagit fram lite mer, lite tidigare och kanske lite mer konkreta förslag? Nu är det många utredningar som är bra, men jag önskar att det också hade kommit konkreta förslag.

Anf. 179 SULTAN KAYHAN (S) replik:

Fru talman! Tack för frågorna, Anders Hansson! Vi har ett parti som tycker att det går för snabbt, och vi har ett parti som tycker att det går för långsamt. Jag tänker att sanningen väl ligger någonstans däremellan, och jag skulle vilja säga att vi rör oss framåt med rätt takt.

Detta är en komplex lagstiftning, som är svår att överblicka. Vi har flera saker att beakta när vi försöker att vara träffsäkra och hindra terroristbrott. Jag delar bilden att vi behöver göra allt vi bara kan för att bekämpa och motverka terrorism och komma åt den i ett så tidigt stadium som möjligt.

Vi har samarbete i de här frågorna. Ni har ju varit med när vi två gånger har tagit fram överenskommelser. Vi är öppna för fortsatt samtal också, och i och med att vi alla har avsikten att göra vårt yttersta för att skydda vårt samhälle ser inte jag någon motsättning i detta. Vi kan väl blicka framåt och göra allt vi kan för att det ska gå till på ett ännu bättre sätt.

Anf. 180 ANDERS HANSSON (M) replik:

Fru talman! Tack för svaret, Sultan Kayhan! Moderaterna, och det gäller säkert också övriga oppositionspartier, har inga bekymmer med att knuffa regeringen framför sig i detta om det är det regeringen behöver för att agera. Det gör vi gärna.

Jag vill ta upp en fråga som kom upp i replikskiftet med Roger Haddad och som jag även tog upp i mitt anförande. Det gäller Säpos möjlighet när det kommer återvändande till Sverige. Säpo har i dag ingen möjlighet att kalla dessa till förhör utan deras medgivande.

Jag kan läsa ur vår reservation: I dag är det inte möjligt att kalla återvändande till förhör när det saknas förutsättningar att inleda förundersökning. I sådana fall har säkerhetspolisen endast möjlighet att föra ett samtal med personen i fråga, och det kan endast ske om personen i fråga samtycker. När det gäller återvändande finns det på goda grunder anledning

att anta att sådana personer ofta kan lämna värdefull underrättelseinformation. Vi inom Moderaterna anser därför att det finns skäl att tillskapa en ny form av preventivlagstiftning som ger Säkerhetspolisen möjlighet att rutinmässigt kalla återvändande till förhör och om så erfordras också hämta personer till förhör i syfte att erhålla information i underrättelse-syfte.

Detta tror jag och Moderaterna hade varit en väldigt bra väg framåt. Jag brukar säga att jag nog hade tänkt mig för både en och två gånger innan jag hade vägrat om Säkerhetspolisen knackade på min dörr och sa: Kan vi få prata med dig, Anders Hansson? Det känns som att man kanske inte har rent mjöl i påsen om man vägrar.

Jag skulle vilja höra vad Sultans invändning skulle vara mot att ge Säkerhetspolisen detta mandat.

Anf. 181 SULTAN KAYHAN (S) replik:

Herr talman! Tack, Anders Hansson, för frågan! Regeringen behöver nog ingen push, utan vi är drivande i de här frågorna. Men det vore såklart bra med ett fortsatt samarbete i och med att det här är en gränsöverskridande utmaning som kan kräva samarbete både i vårt land och utanför vårt land.

Det jag tänker när det gäller människor som har återvänt till Sverige är att vi har haft väldigt kort genomförandetid på oss i det här för att följa EU:s direktiv, så det är klart att allt kanske inte är involverat här. Man har tittat på vad som krävs för att genomföra det som efterfrågas i direktivet. Det här ingår enligt vår bedömning inte alls i det. Sedan är det också så att finns det bevis för att någon har gjort någonting är det klart att polisen fortfarande kan kalla till förhör.

Jag tror att det var svar på alla dina frågor.

Anf. 182 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP):

Herr talman! När jag för fyra år sedan klev in i rollen som riksdagsledamot hade jag inte kunnat föreställa mig att arbetet mot terrorism skulle bli ett av de viktigaste för justitieutskottet under den här mandatperioden. Dels hade det inte sett ut så åren dessförinnan, dels har mycket hänt sedan valdagen.

I januari 2015 förändrade skotten mot tidningsredaktionen Charlie Hebdo i Paris på ett avgörande sätt mycket inom Europeiska unionen. Samtidigt förändrade de lite. Ledare i många europeiska länder gick samman fast beslutna att göra mer för att bekämpa terrorismen, och vi ställde oss också tillsammans upp för att bevara det som terroristerna ville hota: öppenheten, demokratin, rättssäkerheten och värnandet av de ovillkorliga, absoluta mänskliga rättigheterna, som är en del av vår definition av demokrati. Dagens betänkande är den svenska implementeringen av det direktiv som blev resultatet av ett arbete som sattes igång då, efter januari 2015.

Herr talman! Det var inte de – någon annan, som Roger Haddad benämnde EU – som kom med någonting och slog någon annan i huvudet med det, utan det var vi, Sverige, som med andra länder i Europeiska unionen gick samman för att se vad vi behöver ha gemensamt inom alla länder. I Sverige var mycket redan uppfyllt, och i dag fyller vi ut luckorna. Dagens produkt är kanske inte vad något land självt hade valt, men genom att vi faktiskt har samlats blir det ändå bättre än om varje enskilt land hade gjort

sin egen lösning efter sin egen vilja. Det är också skälet till att den här produkten skiljer sig något åt från det som regeringen har drivit och arbetat för. Det är naturligt när 28 länder samarbetar med varandra.

Herr talman! I debatten har vi hört att det går för snabbt och att det går för långsamt, och det är nog sant båda två. Mycket har behövt gå snabbt. När vi har sett hur många människor har åkt från vårt land för att ansluta sig till terrorsektorer utomlands har vi behövt agera snabbt för att få den lagstiftning på plats som inte ens var påbörjad när den här regeringen tillträdde. Det behövde göras skyndsamt. Samtidigt behövde vi arbeta långsiktigt, för vi har sett att den terrorismlagstiftning som vuxit fram successivt genom konventioner och lagstiftning sedan attentaten den 11 september har blivit ett lapptäcke som har luckor och som inte i alla delar är effektivt och där rättssäkerheten därför blir bristande.

Därmed inte sagt att vi inte har någonting som fungerar, för är det någonting som har blivit tydligt så sent som nu i veckan är det att vi i Sverige kan döma den som har begått terrorbrott till lagens strängaste straff. Jag vill i dag passa på att tacka alla de medarbetare hos polisen, åklagaren och domstolarna som har arbetat med alla brottsoffer och anhöriga för att se till att det här blev möjligt och blev gjort på ett värdigt och rättssäkert sätt.

Herr talman! De flesta partier i den här kammaren har under mandatperioden gemensamt gjort ansträngningar för att värna det demokratiska samhället mot terrorism och förbättra det förebyggande arbetet, lagstiftningen och polisens och Säkerhetspolisens möjligheter att upptäcka och lagföra terroristbrott. Jag hoppas att vi fortsätter i denna konstruktiva samförståndsanda där vi värnar mänskliga rättigheter och rättsstatens principer mot dem som med alla medel vill skapa rädsla och splittring i vårt samhälle.

Miljöpartiet vill se en mer effektiv och heltäckande terrorismlagstiftning som både blir rättssäker och lätt att använda, och vi vill se till att även nazisters attentat mot flyktingar omfattas av lagen.

Med de orden yrkar jag bifall till förslaget i dagens betänkande, som innebär några steg på den vägen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 8 Ny kamerabevakningslag

Justitieutskottets betänkande 2017/18:JuU36
Ny kamerabevakningslag (prop. 2017/18:231)
föredrogs.

Anf. 183 TOMAS TOBÉ (M):

Herr talman! Låt mig börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och till reservation nr 6.

I Sverige i dag har vi ungefär 200 kriminella gäng. Vi ser nu att det grova våldet tyvärr är på rekordnivåer. I många av våra utsatta områden

ser vi just nu hur narkotikaförsäljning kan pågå på öppen gata och att polisen har svårt att räkna till när det gäller att kunna pressa tillbaka den här kriminaliteten.

Det finns mycket som jag tycker att vi ska fundera över när det gäller våra utsatta områden, som man nu bedömer är 61 över hela Sverige. Det är områden som i stort har svikits av samhället, områden där framtidstron har försvunnit och skolorna inte varit tillräckligt bra. Det är områden med mer av bidrag och mindre av jobb möjligheter. Men det är också områden där rättsstaten varit satt på undantag – inte tillräckligt många poliser närvarande, inte tillräckligt mycket trygghet och, vill jag faktiskt säga, inte tillräckligt mycket kameraövervakning.

Det är frågan om kameraövervakning som vi ska debattera i dag. Om man tittar ut över Europa ser man att det finns länder med väldigt mycket av kameror. Storbritannien är kanske det mest kända exemplet i ena änden av skalan. Jag skulle inte vilja kalla Sverige extremt, men vi ligger definitivt i helt motsatt ände av denna skala.

Det här är någonting som behöver förändras. Det är inte rimligt att Sverige ska vara ett land där vi inte visar tillit till våra brottsbekämpande myndigheters förmåga att använda detta verktyg. Jag är nämligen övertygad om att polisen inte använder sig av kameraövervakning för nöjes skull utan för att man ser att det finns ett behov på brottsutsatta platser. Vi ska givetvis säkerställa rättssäkerhet och personlig integritet, men vi måste göra mer.

Väldigt mycket av det motstånd som har funnits i Sverige har byggts på gammal forskning, som skulle visa att kameraövervakning inte är effektivt för att bekämpa kriminalitet. Faktum är att den nya forskningen, den nya sammanställningen, tvärtom visar att kameraövervakning är ett väldigt bra verktyg för polisen och andra brottsbekämpande myndigheter vid ett antal givna tillfällen. Det ökar också människors trygghet.

Moderaterna och Alliansen har under denna mandatperiod drivit på eftersom vi menar att det behövs bättre verktyg till polisen. Det behövs mer kameraövervakning för att kunna pressa tillbaka kriminaliteten.

Jag vill passa på att tacka framför allt utskottet, där jag tycker att vi har haft ett väldigt positivt samtalsklimat i de här frågorna och på olika sätt har försökt röra oss framåt. Men jag vill också säga i denna kammare att jag är besviken på justitieminister Morgan Johansson, som under den här mandatperioden konsekvent har försenat och hållit emot i denna fråga.

Gång på gång är det utskottet som har fått återkomma för att få den här regeringen att återkomma med lagstiftning som möjliggör mer kameraövervakning med större möjligheter för polisen. Faktum är att så sent som i december förra året fattade vi ett beslut i riksdagen som handlade om att man borde ta bort tillståndsplikten för polisen. Nu får vi äntligen en ny kamerabevakningslag. Men där är detta förslag inte med, utan det har man lagt i en utredning som ska komma efter att den här lagen börjar gälla. Hade regeringen lyssnat på Alliansen redan då och inte trotsat riksdagens vilja – vilket man nu är KU-anmäld för – hade vi redan nu kunnat säkerställa att polisen får den här möjligheten, vilket skulle behövas för att pressa tillbaka kriminaliteten.

Jag vill ändå återkomma till att utskottet har visat att det nu finns bred samsyn, vilket är väldigt viktigt. Jag tror att det här kommer att vara helt avgörande för att vi ska kunna pressa tillbaka de kriminella gängerna.

Med det vill jag återigen yrka bifall till förslaget med hopp om att vi kan fortsätta ha ett gott samtalsklimat i dessa frågor.
(Applåder)

Anf. 184 JOHAN HEDIN (C):

Herr talman! Politik handlar inte sällan om att balansera viktiga värden mot varandra – att väga ett viktigt samhällsintresse mot ett annat. Ibland handlar det om att välja mellan något som ger effekt på kort sikt och något som ger varaktig och långsiktig effekt.

För politiken är utmaningen ibland att visa så pass stort ledarskap att vi kan välja en långsiktigt klok lösning trots att vi kanske inte får utdelning för det i opinionen under innevarande mandatperiod. Vid andra tillfällen står möjligheten att lösa ett samhällsproblem mot de principer som vårt demokratiska och fria samhälle vilar på.

Det här är inga små frågor, herr talman, och det är inga lättlösta konflikter. Rättspolitikerna är inget undantag. Det är kanske snarare så att rättspolitikerna ofta blir arenan för just denna typ av avvägning. Rättsstatliga principer, som kanske är de mest grundläggande principerna för den moderna liberala västerländska demokratin, kan stå i vägen för metoder som skulle kunna vara effektiva för brottsbekämpning.

Vissa gör det lätt för sig och bortser helt från de risker som finns i att sätta viktiga principer på undantag. Andra sätter principerna så högt att de aldrig vill pröva några nya metoder trots att dessa metoder skulle kunna lösa stora problem.

Herr talman! Jag tror att en effektiv brottsbekämpning i sig är en viktig del av upprätthållandet av rättsstatliga principer så att alla som bor i vårt land kan känna att de får den hjälp och det stöd de behöver från polisen och andra rättsvårdande myndigheter när de behöver det.

Så är inte alltid fallet i dag. När vardagsbrott nedprioriteras och utredningar läggs ned innan de ens har börjat riskerar vi att få en situation där människor inte längre litar på rättssamhället, och när så sker finns det heller ingen anledning att försvara viktiga rättsstatliga och demokratiska värden. Om inget hopp finns om rättvisa genom en rättsstat med starkt förtroende kommer rättvisan att sökas på annat håll: i djungelns lag, den starkes rätt och auktoritär populism – allt som går emot det som byggt vårt land starkt och gjort vårt folk tryggt.

Samma slutresultat kommer att uppnås för den som förenklar saken åt andra hållet, som föraktar kraven på rättssäkerhet och ställer det i kontrast mot effektiv rättvisa och som inte drar sig för att lyfta fram enskilda exempel och avkräva den som försvarar rättsstatliga principer svar på varför någon som är anklagad för ett allvarligt brott ska ha några rättigheter över huvud taget.

Det är inte lätt att svara på detta. Men det är nödvändigt att försöka, för utan rättsstatliga principer finns ingen säker rättvisa. Det kanske känns så för stunden i en debatt med uppskruvat tonläge, men utan stark tilltro till rättssäkerhet och att ingen oskyldig döms finns inte det förtroende för rättsstaten som är nödvändigt för ett tryggt samhälle.

När det gäller frågan om kameraövervakning måste vi analysera den utifrån samma perspektiv som allt annat på rättspolitikens område. Vi måste väga fördelar mot nackdelar. Nackdelarna finns där i form av risker för att materialet missbrukas, att människor känner sig ofria och att staten

med sitt våldsmonopol tar sig rätten att alltför närgånget övervaka oss. Det är aspekter som måste beaktas. I den andra vågskålen ligger de möjligheter till ökad trygghet som finns genom kameror.

För några år sedan talade man mest om övervakningskameror utifrån ett brottsförebyggande perspektiv. Efter att ha granskat forskningsläget då och funnit att inget säkert stöd egentligen fanns för att kameror skulle ha någon särskilt stor brottsförebyggande effekt var jag och många andra tveksamma till kameraövervakning.

På senare tid hittar man dock ganska gott stöd för att kameraövervakning har en annan viktig effekt, nämligen att få till fällande domar. Att få brottslingar lagförda är naturligtvis viktigt i sig och för den brottsdrabbade, som förtjänar att få upprättelse. Men när brottslingar lagförs hindras de från att begå andra brott, och förhoppningsvis kan de i kriminalvårdens omsorg hitta en väg ut ur en destruktiv livsstil. Fällande domar kan också ha en starkt normerande effekt i samhället. När man ser att brottslingar faktiskt åker dit minskar benägenheten hos andra att begå samma typ av brott. Som vi berört tidigare ökar också förtroendet för rättsstaten, liksom tilltron till samhället.

Dagens betänkande lyfter främst fram rättsvårdande myndigheters möjligheter att använda kameror och vill göra det lättare för dem att göra det. Naturligtvis måste bruket av kameror, liksom av all annan potentiellt integritetskränkande teknik, regleras mycket noggrant.

Faktum är dock att särreglering av just polisens bruk av kameror inte är nödvändig. Bruket av kameror regleras redan i flera andra lagar, främst i den nya brottsdatalag som vi ska anta i dag och i den välkända data-skyddsförordningen. Detta är mycket väl genomarbetade lagar, som enligt min uppfattning tydligt definierar gränserna för denna typ av övervakning och hur personuppgifter ska skyddas och hanteras på ett ansvarsfullt sätt.

Jag står givetvis bakom samtliga reservationer från Centerpartiet och Alliansen men avstår för tids vinnande från att yrka på dem i dag.
(Applåder)

Anf. 185 LINDA SNECKER (V):

Herr talman! För Vänsterpartiet handlar rättspolitikerna i grund och botten om trygghet och säkerhet – trygghet för allmänheten att kunna leva sitt liv i frihet med de mänskliga rättigheter som vi har kommit överens om, trygghet i att samhället står upp mot brottslighet och finns där för hjälp och stöd när vi behöver det som allra mest, trygghet att sent på kvällen kunna ta en promenad utan att det händer någonting.

De senaste tio åren har tryggheten i samhället ökat samtidigt som ut-sattheten för brott har minskat. Samtidigt upplever kvinnor och hbtq-personer i betydligt större utsträckning än män otrygghet i offentliga miljöer. I Brottsförebyggande rådets trygghetsundersökning för 2016 svarade en tredjedel av kvinnorna att de antingen kände sig otrygga, mycket otrygga eller att de inte ens går ut i det egna bostadsområdet sent på kvällarna på grund av otrygghet. Bara en tiondel av männen svarade likadant. Det här är ett av alla skäl till att rättspolitikerna alltid måste genomsystras av ett feministiskt perspektiv.

Regeringen föreslår en ny lag om kamerabevakning. Syftet är att öka möjligheterna att använda kamerabevakning vid personbevakning. Det ska bli lättare för polisen och kommuner att få tillstånd till kamerabevakning

på offentliga platser i brottsbekämpande eller trygghetsskapande syften. Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska få utökade möjligheter att använda kamerabevakning utan tillstånd vid risk för allvarlig brottslighet.

Redan i dag finns det enligt gällande kameraövervakningslag stora möjligheter för polis, myndigheter och andra privata aktörer att använda kameraövervakning av platser dit allmänheten har tillträde. Polismyndigheten, Säpo eller räddningsledare har möjlighet att bedriva kameraövervakning under högst en månad utan att ansökan om tillstånd har gjorts.

Det krävs alltså inget tillstånd utan enbart en anmälan till länsstyrelsen för kameraövervakning av banklokal, lokal hos kreditmarknadsföretag, postkontor, uttagsautomater och så vidare. Detta gäller även för kameraövervakning i en tunnelbanevagn, av en tunnelbanestation eller i ett parkeringshus.

Vänsterpartiet har länge varit kritiskt till kameraövervakning. Vi står fast vid att det bästa sättet att bekämpa brottslighet inte är ökade möjligheter till kameraövervakning. Möjligen kan människor uppleva ökad trygghet med kameraövervakning, men samtidigt finns det undersökningar som visar att brottsligheten inte minskar med kameraövervakning. Kameraövervakning kan invagga människor i en falsk trygghet eftersom det sällan finns någon person som tittar på vad som sker i realtid. Däremot kan bevisning av redan begångna brott lättare säkras genom inspelningar.

Det förslag som vi debatterar i dag innebär att definitionen av vad som anses vara en brottsutsatt plats ändras radikalt mot vad som gäller i dag. Det som bör kunna visas för att tillstånd ska ges är att det finns problem med brottslighet där bevakningen ska ske. För vissa typer av platser, till exempel knutpunkter för kollektivtrafik, ska det räcka med att platsen till sin karaktär kan förutsättas vara brottsutsatt utan att det behöver bevisas i det enskilda fallet.

Sammantaget kommer det nya förslaget att få genomgripande konsekvenser gentemot vad som gäller i dag. Vänsterpartiet ser med oro på en utveckling där vi riskerar att bli kameraövervakade i varje tätbebyggt område. Vidare kan vi inte bortse från risken att kameror kan ersätta dialogpoliser och annat brottsförebyggande arbete.

Jag yrkar avslag på propositionen och bifall till reservation 1.

Anf. 186 ROGER HADDAD (L):

Herr talman! Vi från Liberalerna välkomnar dagens förslag från regeringen. Vi tycker i grunden att det är ett mycket väl genomarbetat förslag som kommer att underlätta för kommuner och för inte minst polisen att sätta upp kameror i brottsutsatta områden och i brottsförebyggande syfte. Det här är något som vi återkommande har lyft under de senaste tre åren.

Det finns kommuner och stadsdelar som gång på gång bokstavligen har fått utkämpa en strid mot kommunala myndigheter. Man har inte fått stöd för sin ansökan hos länsstyrelsen. Även om länsstyrelsen har sagt ja har man fått backning av Datainspektionen. Man har alltså fått helt motstridiga besked beroende på de olika intressena i lagstiftningen där integriteten har varit överordnad det brottsförebyggande. Vi tycker att de steg som nu tas är välkomna.

Polisen kan i dag åberopa en paragraf i lagen om att man omedelbart kan sätta upp en kamera utan tillstånd i 30 dagar. Kriterierna och kraven

för den möjligheten är väldigt krångliga, höga och till och med byråkratiska. Med det här lagförslaget ser jag en öppning som skulle underlätta denna möjlighet för polisen.

Det finns också andra exempel som vi har lyft fram. Det gäller attacker mot synagogor och judiska församlingar. Ett exempel från 2013 var synagogan i Malmö som under många år jobbade för att få sätta upp kameror även utvändigt i brottsförebyggande syfte, men man fick nej flera gånger. Det var först 2015 som länsstyrelsen backade och gav tillstånd.

Vi vet att det finns stora problem i Malmö med hotbilden mot den judiska församlingen. Men vi från Liberalerna menar att detta inte får vara beroende av hur högljudda vi är i kammaren eller hur mycket medierna skriver om saken. Det måste finnas en lagstiftning som ytterst underlättar för de skyddsvärda församlingarna att beviljas kameratillstånd. Även där kommer det att bli lättare med den här typen av lagstiftning.

Vi har en reservation, nr 5, som jag yrkar bifall till. Det handlar om att man ska utvidga möjligheterna att få tillstånd vid särskilda skyddsobjekt, till exempel vid polisstationer. Det är möjligt i dag att sätta upp kameror, men enligt flera polismästare och de kontakter som vi har haft är det vid det närmaste omedelbara närområdet – i princip mot en entré – som man kan rikta en kamera, men man kan inte rikta den ut mot en gata.

Det senaste exemplet är explosionen mot Helsingborgspolisen som jag besökte dagen efter attentatet. Man hade en kamera riktad mot entrén, men man kunde inte se hur den eventuella gärningspersonen kunde förbereda, planera och ta sig fram till polisstationen för att placera sprängladdningen som fick förödande konsekvenser. Som ett medskick till regeringen önskar vi att man även tittar på detta.

Herr talman! Avslutningsvis tycker vi från Liberalerna att det här är en uppmaning om att se över tillståndsplikten. Den måste ersättas av en anmälningsplikt och det ska självklart ligga inom ramen för rättssäkerheten och integritetsskyddet. Det ska finnas kontrollstationer, och det vet vi att det finns.

(Applåder)

Anf. 187 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att kameraövervakning är väldigt viktigt, inte minst för de jägare som ska jaga vildsvin. Tyvärr har den här regeringen varit saktfärdig och dragit benen efter sig i den här frågan. Nu blir det en ny lag som gör att man kan få ha kameraövervakning vid åtelplatsen. Det är en del i att komma åt bekymren med vildsvin i Sverige.

Kameraövervakning är ett utmärkt komplement för polisen i det brottsbekämpande arbetet. Boende i otrygga områden vittnar särskilt om hur mycket bättre livet blivit när kameror kommit på plats och brottsligheten har flyttat.

Vid terrorattentatet på Drottninggatan visade det sig helt ovärderligt när terrordömde Akilov fångades på bild i tunnelbanan.

Kristdemokraterna vill häva polisens tillståndsplikt vid kameraövervakning på särskilt brottsutsatta platser och platser med risk för terrorattentat.

Herr talman! Under senare år har stölderna av entreprenadmaskiner, maskindelar och diesel blivit ett stort bekymmer för människor boende på landsbygden. Stölderna sker både ute i skogen och intill bebyggelsen. Av

naturliga skäl är det svårt att vakta en skogsmaskin när den står ute i skogen över natten.

Jag hade ett samtal med en entreprenör i Boxholm. Han berättade att från hans maskin stjäls det diesel och maskindelar för 100 000 kronor varje år. Det är klart att en kamera riktad mot hans område skulle avstyra många av stölderna.

Kristdemokraterna är därför positiva till det förslag om kamerabevakningslag som överlämnats och de ökade möjligheterna till kamerabevakning av till exempel skogsmaskiner.

I den utredning som ligger till grund för den aktuella propositionen föreslogs att det skulle införas krav på upplysningar om adress till den som har satt upp kameran. Detta har kritiserats av flera remissinstanser och innebär enligt min mening en risk för hot mot att exempelvis jägare och maskinägare. Till exempel skulle militanta aktivister kunna missbruka adressuppgifter till jägare. Det skulle också innebära att potentiella maskintjuvar får veta var nycklarna till skogsmaskinerna finns.

Regeringen anför nu i propositionen att det i den nya lagen endast bör införas ett krav på upplysning om kamerabevakning, det vill säga att platsen är kamerabevakad. Frågan om vilken information som ska lämnas i övrigt föreslås styras av bestämmelser i dataskyddsförordningen och annan tillämplig personuppgiftslagstiftning.

Enligt min mening är det viktigt att detta inte leder till ett krav på att ange exempelvis adress till den som har satt upp kameran. Regeringen bör därför vidta åtgärder som säkerställer detta.

Jag yrkar bifall till reservation nr 7.
(Applåder)

Anf. 188 PATRICK RESLOW (-):

Herr talman! Låt mig inledningsvis yrka bifall till reservation 2.

Kameraövervakning är ett viktigt verktyg för en effektiv brottsbekämpande verksamhet. När polisen tillfrågas om vilka redskap de önskar är kameraövervakning oftast ett av svaren. Det är ett viktigt instrument för att identifiera, utreda och bevisa brottslighet och för att underlätta lagföring av dem som begår brott. Det är en naturlig del av polisens verksamhet och ska inte uppfattas som något som ersätter andra metoder.

I dag har kameraövervakning också ett brett folkligt stöd. Inte heller det är särskilt konstigt. När regeringar av olika konstellationer har urholkat polisens bemanning skapar kameror på gator och torg trygghet för en annars utsatt befolkning.

Inte heller biter sig argument från yttersta vänsterkanten om integritetskränkning fast. Den som inte begår brott far helt enkelt inte illa av att en plats övervakas med kameror. Endast den som har något att dölja har starka invändningar.

Sverigedemokraterna är därför positivt inställda till användandet av kameraövervakning och har sedan inträdet i Sveriges riksdag 2010 konsekvent drivit frågan om att förenkla regelverket.

Redan när den nuvarande lagen antogs 2013 framförde Sverigedemokraterna att förslaget förvisso var ett steg i rätt riktning men i mångt och mycket otillräckligt. Bland annat hänvisades till önskemål från kommuner

och polismyndigheter om att underlätta kameraövervakning även av områden som inte var brottsutsatta. Här avsågs gator och torg men även exempelvis skolor.

Under följande mandatperioder har Sverigedemokraterna fortsatt att driva frågan om att göra det enklare för polisen att använda sig av kameraövervakning. Efter att vi 2015 ensamma drev frågan om utökad användning av kameraövervakning på allmän plats och vid skolbyggnader började Alliansen successivt att närma sig vår ståndpunkt i frågan för att 2017 enas med oss om att göra det enklare att kameraövervaka brottsutsatta platser.

Vi ville dock gå längre än så. Vi ville även kameraövervaka platser som inte var utsatta för brott. Debatten om detta ägde rum den 6 april 2017, dagen före terrorattentatet på Drottninggatan, och då var alla andra partier emot.

Det krävdes alltså ett terrorattentat för att övriga partier skulle vakna, och kort därefter kallade regeringspartierna Alliansen till överläggningar – Alliansen, men inte Sverigedemokraterna på sedvanligt socialdemokratiskt demokratiskt sätt. Man ville ha ett förenklat regelverk för polisens användning av kameraövervakning.

Så gick tiden, och i december 2017 riktade utskottet, helt i enlighet med den politik som Sverigedemokraterna fört under denna och tidigare mandatperiod, ett tillkännagivande till regeringen om att avskaffa tillståndsplikten för polisens kameraövervakning senast i samband med att den nya kamerabevakningslagen träder i kraft, det vill säga den lag vi nu behandlar.

Det hade varit klädsamt om regeringen hade hörsammat vad riksdagen, som ger uttryck för folkets vilja, sa om att få till stånd förändringar i samband med att lagen antogs. Men det gjorde man inte. Regeringen struntar i riksdagen och lägger fram ett lagförslag som inte överensstämmer med det som vi här inne har fattat beslut om.

När utskottet beslutade om sitt tillkännagivande reserverade sig regeringspartierna och Vänsterpartiet. Men när kammaren ska besluta om tillkännagivandet återkallar regeringspartierna sin reservation. I dagsläget står alltså Vänsterpartiet ensamt i ena ringhörnan.

Det har under en längre tid varit ett mönster att regeringspartierna går emot vad en majoritet i riksdagen säger men att de sedan inte reserverar sig för att de inte vill skylda med att de inte ställer sig bakom kravet. Kombinationen av att regeringspartierna agerar så i utskottet och att regeringen inte hörsammar utskottets krav är bara att beklaga.

Alliansen har nu ett val att göra. Sverigedemokraterna yrkar bifall till reservation 2, vilket innebär att vi i dag vill anta ett lagförslag rakt upp och ned om att avskaffa tillståndskravet. Det är det vår reservation handlar om. Vi har hört företrädare för Alliansen säga att detta är viktigt. Om man nu menar det och vill göra detta finns chansen att om någon timme rösta för vårt förslag, reservation 2.

Man kan göra det. Eller så kan man göra som man alltid har gjort, alltså säga att det är beklagligt och att man önskar något men lägga avgörandet i regeringens händer. Men vad är det som säger att regeringen återkommer med ett lagförslag som ligger i linje med vad Alliansen och Sverigedemokraterna vill ha. Det är inget som garanterar det.

Vi vet lika mycket som alla andra att det finns bromsklossar i den regering som i dag styr, lika mycket som det fanns bromsklossar i alliansregeringen när det kom till dessa frågor.

Herr talman! Min uppmaning till Alliansen är att bifalla reservation 2 och därigenom visa att man menar allvar med att man vill ha en förändring på detta område.

(Applåder)

Anf. 189 TOMAS TOBÉ (M) replik:

Herr talman! Patrick Reslow hänvisar till det fruktansvärda terrordådet den 7 april 2017 i diskussionen om kamerabevakning. Det kan vara värt att upplysa om att just kamerabevakning var mycket viktigt när det gällde att fånga den terrorist som utförde detta och som nu också är dömd.

Det är korrekt att regeringen kallade till samtal, och det är regeringens fria vilja. Jag kan berätta att den överenskommelse som slöts mellan Alliansen och regeringspartierna handlade om många punkter för att komma åt terrorismen, inte bara om kameraövervakning.

Herr talman! Det är dock en lite underlig historieskrivning. Det låter som att Sverigedemokraterna tog initiativet i justitieutskottet, men det var Alliansen som tog ett utskottsinitiativ till det tillkännagivande som riksdagen i december fattade beslut om och som handlade om att ta bort tillståndsplikten. Sverigedemokraterna röstade för det; så är det. Det har jag inga som helst problem med.

Vi ville givetvis att regeringen skulle återkomma med ett lagförslag och se till att det fanns ett beredningsunderlag, för det är så vi arbetar med lagstiftning i denna kammare. Nu gör Patrick Reslow och Sverigedemokraterna en poäng av att vi här och nu skulle kunna göra denna förändring, men faktum är att det saknas ett beredningsunderlag. Detta beredningsunderlag kommer i augusti. Jag är kritisk till att vi inte har det på bordet i dag, men man får ju hålla någon ordning på hur vi lagstiftar i Sveriges riksdag.

Vi verkar vara överens om hur vi vill att detta med kameraövervakning ska fungera, men vi kan inte gå in och lagstifta när vi inte har något beredningsunderlag.

Anf. 190 PATRICK RESLOW (-) replik:

Herr talman! Man kan ställa sig frågan hur många tillkännagivanden som Moderaterna och Tomas Tobé tycker att ett utskott ska göra innan man får till stånd en lagstiftning. Kritiken från Moderaterna och även från Tomas Tobé har varit att regeringen inte har hörsammat kravet från utskottet. Annars har jag missuppfattat det. Men det har varit tydligt i diskussionerna.

Om man inte anser att kravet att avskaffa tillståndsplikten har följts måste man också anse att beredningen är slutförd. Annars hade man inte gjort ett nytt tillkännagivande till regeringen. Det är en underlig argumentation som Tomas Tobé för.

Jag gläds åt att vi är överens i själva sakfrågan om att förslaget måste komma till stånd, och det måste ske snart. Däremot är jag orolig för att Tomas Tobé och Moderaterna, och Alliansen i stort, lägger alldeles för stor tilltro till en regering som inte hörsammat vad riksdagen har framfört tre månader innan man lägger fram lagförslaget. När man inte hörsammar

riksdagen vid det tillfället, varför ska man hörsamma det när förslaget läggs fram?

Prot. 2017/18:131
13 juni

Anf. 191 TOMAS TOBÉ (M) replik:

Herr talman! Vi har den ordningen i Sverige att en regering förbereder lagstiftningen. Sedan arbetar riksdagen vidare med den föreslagna lagstiftningen i de olika utskotten.

Ja, det kan vara så att en riksdag kan fatta beslut om tillkännagivanden om den anser att en regering inte agerar tillräckligt kraftfullt. Riksdagen kan absolut ta initiativ till lagstiftning. Låt oss säga att Patrick Reslow skulle ha tagit det initiativet i den här frågan – vilket absolut kan ha diskuterats – hade även vi i ett ansvarsfullt justitieutskott behövt remissbehandla förslaget och skicka det till Lagrådet.

Det är viktigt att Patrick Reslow och Sverigedemokraterna förstår att det inte handlar om att skriva några motioner till en partikongress eller liknande. Här handlar det om att ta fram seriös lagstiftning som ska fungera för polisen och för våra brottsbekämpande myndigheter.

Vi kan diskutera och framföra slagord mot varandra och vara retoriska, men det är svårt att göra så med själva lagstiftningen.

Låt mig påminna om att förslaget har utvecklats sedan utskottet tog initiativ till ett tillkännagivande i december. Vi talade då om att ta fram ett förslag om att slopa tillståndsplikt och ta fram en anmälningsplikt. Det utskottet har berett och tagit ställning för är att helt undanta polisen och de andra brottsbekämpande myndigheterna i lagstiftningen. Det är en utveckling som har skett sedan beslutet i december.

Anf. 192 PATRICK RESLOW (-) replik:

Herr talman! Från Sverigedemokraternas sida är vi intresserade av att se slutprodukten. Det är det enda som är intressant. Vägen dit kanske spelar mindre roll. Det viktiga är att vi får till stånd en lagstiftning som ligger i linje med vad önskemålen är från framför allt Polismyndigheten. Vi kan konstatera att en sådan inte finns i dag.

Även om den lag som nu träder i kraft är bättre än den tidigare lagen, saknas ändå mycket. Vi hade tyckt att det hade varit bättre att gå vidare med lagstiftning.

Jag vill ändå framhålla att om man i ett andra tillkännagivande – varför man över huvud taget gör ett sådant – säger att regeringen nu ska göra detta måste man anse att beredningen är klar. Annars skulle Alliansen ha anslutit sig till regeringspartiernas linje, den reservation som fanns från början, och sagt att man får avvakta tills nästa utredning kommer. Det är ett märkligt argument.

Det här handlar i grund och botten om att man inte vill ansluta sig till ett förslag som Sverigedemokraterna har antagit, trots att man flera gånger tidigare har ändrat åsikt i enlighet med de krav som sverigedemokrater har tagit fram.

Tomas Tobé säger själv att man från början föreslog en anmälningsplikt. Det var där diskussionen var när vi tog fram det första tillkännagivandet: Vi vill inte ha en anmälningsplikt, utan vi vill ha en avskaffad tillståndsplikt. Där gav ni med er, och ni ville sedan ansluta er till vår linje.

Ny kamerabevakningslag

Vi kan träta om vem som först lade fram förslagen, men bevisen talar för sig själva. Ni har ändrat er under resans gång. Om ni har ändrat er så långt hittills, hade ni kunnat ändra er i dag och anslutit er till vår linje. Så hade vi fått den lagstiftning som vi båda vill ha före valet.

Anf. 193 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S):

Herr talman! Det här är för många en efterlängtat proposition och ett efterlängtat betänkande. Det är ett steg på vägen, som flera av kamraterna i utskottet har uttryckt.

Den gamla kameraövervakningslagen upphävs, och en ny lag om kamerabevakning införs och träder i kraft den 1 augusti. Möjligheten att använda kamerabevakning förbättras samtidigt som integritetsskyddet förstärks. Kravet på tillstånd begränsas till myndigheter, vilket jag kommer att återkomma till. Arbetsgivare har en förhandlingsskyldighet enligt medbestämmandelagen om de ska kamerabevaka arbetsplatser. Det är en viktig förändring.

Datainspektionen ska pröva fråga om tillstånd och utöva tillsyn.

Ett annat efterlängtat beslut är också att åtelkameror blir tillståndsberättade och möjliga att använda på ett enklare sätt i jakten på framför allt vildsvin, som KD:s representant tog upp. Det blir även möjligt att sätta upp kameror för bevakning av exempelvis skogsmaskiner utan att begära tillstånd, även om det sker på plats dit allmänheten har tillträde.

Herr talman! Att våra brottsbekämpande myndigheter fortfarande även med denna lag ska söka tillstånd för att sätta upp kameror är inte tillfredsställande. Det är en oro som regeringen och ett enigt utskott vill ändra på. Polisens arbete får inte försvåras om det går att uppnå ett fullgott integritetsskydd på annat sätt än ett tillståndskrav.

Det finns stora behov för våra brottsbekämpande myndigheter att snabbt kunna bevaka för att förhindra, förebygga, upptäcka och utreda brottslig verksamhet. Denna lag innebär att det blir lättare för polisen och exempelvis kommunerna att få tillstånd att kamerabevaka på offentliga platser i brottsbekämpande eller trygghetsskapande syften. Det räcker med att en plats är att betrakta som brottsutsatt i stället för, som det är i dag, är särskilt brottsutsatt.

Polisen och Säkerhetspolisen får utökade möjligheter att tillfälligt använda kameror i upp till tre månader utan tillstånd vid risk för allvarlig brottslighet. De får också använda kamerautrustade drönare utan att behöva upplysa om det.

Herr talman! Både regeringen och ett enigt utskott anser att det inte ska krävas tillstånd för polisen för att kamerabevaka på brottsutsatta platser. Här finns inget förslag i den utredning som ligger till grund för lagen. Frågan togs upp i överenskommelsen som slöts i juni om terroråtgärder, men vi var också överens – och det tycker jag att allianspartierna glömmar bort – att vi skulle avvakta och invänta remissvaren som skulle komma på den utredning som skulle presenteras ett par dagar efter överenskommelsen. Det handlade om att landa rätt i direktiven. Sedan kom remissvaren in i september, och strax därefter påbörjades arbetet med att ta fram direktiven.

Den 14 december 2017 tillsattes den utredning som ska leverera ett förslag den 15 augusti. Det är trots allt fråga om en integritetskränkande åtgärd. Både vi i riksdagen och regeringen måste känna oss trygga med att det finns ett gediget underlag för de beslut vi fattar. Vi ser fram emot att

få det underlag som utredningen ska leverera i augusti så att den kommande riksdagen kan gå vidare med den delen.

Jag vill också ge en kommentar till KU:s agerande och handlande med anledning av den anmälan som har kommit mot justitieministern. Den anmälan berörde att regeringen fattade beslutet två dagar innan riksdagen fattade beslut om att den delen skulle levereras den 25 maj. Regeringen framförde i sitt svar till KU att regeringsformens beredningskrav är starkt och att förutsättningarna saknades för att bli klara att införa också den delen till den 25 maj.

KU skriver i sitt svar att regeringen med sitt beslut avsåg att inte i onödan fördröja arbetet. Två dagar hit eller dit – men vi var ändå överens, och regeringen fattade det här beslutet. KU skriver också att utskottet inte har ”något att anföra mot regeringens agerande”. Jag tycker att det är ganska viktigt att påpeka.

Herr talman! Med det yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkan-det och avslag på samtliga reservationer.

Eftersom det här är min sista debatt ifrån denna talarstol och i Sveriges riksdag vill jag passa på att tacka herr talman, kammarkansliet, utskottets ledamöter och kanslipersonal för ett gott samarbete under mina 16 år som riksdagsledamot. Jag önskar alla en glad sommar.

(Applåder)

Anf. 194 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP):

Herr talman! I dag ska kammaren fatta beslut om en ny kameraövervakningslag. Den här lagen har kommit till under en ganska snårig tid, då många olika processer har krockat med varandra.

Miljöpartiet har i Europaparlamentet varit starkt pådrivande för stärkt skydd för den personliga integriteten och för människors personliga data, personuppgifter. En mycket långtgående och stark lagstiftning trädde i kraft under tiden som regeringen utredde en ny kameraövervakningslag. Det ändrade radikalt förutsättningarna för den utredare som satt med uppdraget från regeringen om att se över hur vi kan både få en effektivare reglering av kameraövervakning i brottsbekämpande syfte och stärka integritetsskyddet vid kameraövervakning, till exempel på arbetsplatser.

Samtidigt pågick en process mellan de demokratiska partierna i riksdagen där vi förhandlade om åtgärder mot terrorism. I den överenskommelsen kom vi överens om att inte bara privata aktörer som omfattas av den nya dataskyddsförordningen utan även polisen ska undantas från kravet på att ansöka om tillstånd för kameraövervakning.

Herr talman! Jag blir lite förvånad över att Moderaterna har ett sådant högt tonläge i fråga om tidpunkten för när förändringen ska träda i kraft. Vi visste alla redan då att det här i dag skulle finnas möjlighet att ta ett antal steg för att både anpassa svensk lagstiftning till dataskyddsförordningen och förbättra möjligheterna för polisen att använda sig av kameraövervakning för att bekämpa brott. Jag trodde att Moderaterna skulle vara glada över att de stegen tas redan nu och att man inte inväntar den ytterligare beredning som krävs för att göra verklighet av den överenskommelse som vi slöt den 7 juni.

Herr talman! Det som ändå gläder mig är Moderaternas tal om forskning kring kameraövervakningens effekter. Om det var något jag lyfte fram redan i några av justitieutskottets allra första debatter var det att det

är centralt för Miljöpartiet att vi baserar våra beslut i den här kammaren på den bästa möjliga kunskapen. Och forskningen kvalar definitivt in där.

Det är helt sant att det finns mycket forskning som visar på att kameraövervakning inte har brottsförebyggande effekter vad gäller till exempel våldsbrottslighet. Det har däremot varit effektivt mot till exempel brott i parkeringsgarage och fickstölder.

Moderaterna hänvisar till att det finns ny forskning. Kanske tänker Tomas Tobé på den från USA, som visar att det kan finnas viss effekt vad gäller förebyggande av våldsbrott, särskilt om det är realtidsövervakning av en plats.

Jag står fast vid önskemålet från början av mandatperioden: Skicka gärna de underlag som visar att olika åtgärder är effektiva mot brott! Miljöpartiets önskan är att vi har en effektiv lagstiftning som baseras på forskning och beprövad erfarenhet. Det gäller också kameraövervakning.

Herr talman! Votering stundar. Många kollegor är här och ser fram emot att klubba dagens lagstiftningsförslag. Jag avslutar med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 13.)

§ 9 Brottsdatalag

Justitieutskottets betänkande 2017/18:JuU37

Brottsdatalag (prop. 2017/18:232)

föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades under § 13.)

§ 10 Kriminalvårdsdatalag – en ny lag med anpassning till EU:s dataskyddsförordning

Justitieutskottets betänkande 2017/18:JuU38

Kriminalvårdsdatalag – en ny lag med anpassning till EU:s dataskyddsförordning (prop. 2017/18:248)

föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades under § 13.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.56 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 11 juni

SoU20 Modernare regler om assisterad befruktning och föräldraskap

Punkt 1 (Regeringens lagförslag)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

271 för utskottet

40 för res. 1

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 75 M, 22 MP, 21 C, 20 V, 17 L, 13 KD

För res. 1: 35 SD, 5 -

Frånvarande: 10 S, 8 M, 7 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 3 KD, 3 -

Punkt 2 (Donerade könsceller)

1. utskottet

2. res. 3 (KD)

Votering:

260 för utskottet

13 för res. 3

39 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 75 M, 36 SD, 22 MP, 20 V, 4 -

För res. 3: 13 KD

Avstod: 21 C, 17 L, 1 -

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 3 KD, 3 -

Punkt 6 (Val av donator)

1. utskottet

2. res. 7 (V)

Votering:

291 för utskottet

19 för res. 7

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 75 M, 36 SD, 22 MP, 21 C, 17 L, 13 KD, 5 -

För res. 7: 19 V

Frånvarande: 11 S, 8 M, 6 SD, 3 MP, 1 C, 2 V, 2 L, 3 KD, 3 -

Jeannette Escanilla (V) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Punkt 9 (Surrogatmoderskap)

1. utskottet
2. res. 10 (M, C, L)

Votering:

199 för utskottet

112 för res. 10

1 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 1 M, 36 SD, 22 MP, 20 V, 13 KD, 4 -

För res. 10: 74 M, 21 C, 17 L

Avstod: 1 -

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 3 KD, 3 -

Lars-Arne Staxäng (M) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 10 (Surrogatmoderskap utomlands)

1. utskottet

2. res. 11 (SD)

Votering:

271 för utskottet

41 för res. 11

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 75 M, 22 MP, 21 C, 20 V, 17 L, 13 KD

För res. 11: 36 SD, 5 -

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 3 KD, 3 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU35 Nationell läkemedelslista

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU31 Utökade möjligheter till utbyte av läkemedel

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU32 Fler bygglovsbefriade åtgärder

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Bygglovsbefrielse för altaner)

1. utskottet

2. res. (L)

Votering:

294 för utskottet

16 för res.

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 75 M, 36 SD, 22 MP, 20 C, 20 V, 1 L, 13 KD, 5 -

För res.: 16 L

Frånvarande: 11 S, 8 M, 6 SD, 3 MP, 2 C, 1 V, 2 L, 3 KD, 3 -

Leif Hård (S) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

CU14 Modernare adoptionsregler

Punkt 4 (Barnets rätt att komma till tals i adoptionsprocessen)

1. utskottet

2. res. 3 (L, KD)

Votering:

282 för utskottet

30 för res. 3

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 75 M, 36 SD, 22 MP, 21 C, 20 V, 5 -

För res. 3: 17 L, 13 KD

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 3 KD, 3 -

Punkt 6 (Vårdnadshavares vetorätt samt åtgärder för att främja nationella adoptioner)

1. utskottet

2. res. 5 (M, C, KD)

3. res. 6 (SD)

4. res. 7 (L)

Förberedande votering 1:

42 för res. 6

17 för res. 7

253 avstod

37 frånvarande

Kammaren biträdde res. 6.

Förberedande votering 2:

110 för res. 5

41 för res. 6

161 avstod

37 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Huvudvotering:

145 för utskottet

108 för res. 5

58 avstod

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 22 MP, 20 V

För res. 5: 75 M, 20 C, 13 KD

Avstod: 36 SD, 1 C, 16 L, 5 -

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 3 L, 3 KD, 3 -

Punkt 9 (Samkönade pars möjligheter till adoption)

1. utskottet
2. res. 10 (M, C, L)

Votering:

196 för utskottet

114 för res. 10

2 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 36 SD, 22 MP, 20 V, 12 KD, 3 -

För res. 10: 75 M, 21 C, 17 L, 1 KD

Avstod: 2 -

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 3 KD, 3 -

Larry Söder (KD) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 10 (Adoptioner kopplade till surrogatarrangemang i utlandet)

1. utskottet
2. res. 11 (M, C, L)

Votering:

199 för utskottet

113 för res. 11

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 36 SD, 22 MP, 20 V, 13 KD, 5 -

För res. 11: 75 M, 21 C, 17 L

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 3 KD, 3 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU29 Ny paketreslag och ny resegarantilag

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU14 Informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster

Punkt 2 (En ny cybersäkerhetsmyndighet)

1. utskottet
2. res. 1 (KD)

Votering:

298 för utskottet

13 för res. 1

1 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 75 M, 36 SD, 22 MP, 21 C, 20 V, 17 L, 4 -

För res. 1: 13 KD

Avstod: 1 -

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 3 KD, 3 -

Punkt 3 (It-standardplattformar och en sammanhållen serviceorganisation)

1. utskottet

2. res. 2 (-)

Votering:

308 för utskottet

4 för res. 2

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 75 M, 36 SD, 22 MP, 21 C, 20 V, 17 L, 13 KD, 1 -

För res. 2: 4 -

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 3 KD, 3 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU15 Riksrevisionens rapport om finansieringssystemet för kärnavfallshantering

Punkt 1 (Återrapportering till riksdagen)

1. utskottet

2. res. (-)

Votering:

308 för utskottet

4 för res.

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 75 M, 36 SD, 22 MP, 21 C, 20 V, 17 L, 13 KD, 1 -

För res.: 4 -

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 3 KD, 3 -

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU16 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gasanordningar

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU30 En ny strafftidslag

Punkt 2 (Verkställighet vid skärpt straff i högre rätt)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

293 för utskottet

19 för res. 1

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 75 M, 36 SD, 22 MP, 21 C, 1 V, 17 L, 13 KD, 5 -

För res. 1: 19 V

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 3 KD, 3 -

Håkan Svenneling (V) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 12 juni

UbU24 Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfonds verksamhet och årsredovisning 2017

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU29 Myndighetskapital vid universitet och högskolor

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU33 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU38 Återbetalning av medlemsinsatser i arbetskooperativ

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU31 Vattenmiljö och vattenkraft m.m.

Punkt 5 (Lagförslagen i övrigt)

Utskottets förslag till beslut med godkännande av:

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. 5 (M, SD, C, KD)

Votering:

162 för utskottet

150 för res. 5

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut med godkännande av utskottets motivering.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 22 MP, 20 V, 17 L

För res. 5: 75 M, 36 SD, 21 C, 13 KD, 5 -

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 3 KD, 3 -

Punkt 6 (Lagstiftningens framtida utformning)

1. utskottet

2. res. 6 (V)

Votering:

291 för utskottet

21 för res. 6

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 74 M, 36 SD, 22 MP, 21 C, 17 L, 13 KD, 5 -

För res. 6: 1 M, 20 V

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 3 KD, 3 -

Cecilia Magnusson (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 10 (Stranderosion)

1. utskottet

2. res. 15 (L)

Votering:

218 för utskottet

17 för res. 15

77 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 36 SD, 22 MP, 21 C, 19 V, 13 KD, 5 -

För res. 15: 17 L

Avstod: 1 S, 75 M, 1 V

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 3 KD, 3 -

Azadeh Rojhan Gustafsson (S) och Jeannette Escanilla (V) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 11 (Allmänna vattentjänster)

1. utskottet

2. res. 16 (M, C, KD)

Votering:

162 för utskottet

109 för res. 16

41 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 22 MP, 20 V, 17 L

För res. 16: 75 M, 21 C, 13 KD

Avstod: 36 SD, 5 -

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 3 KD, 3 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU17 Taxifrågor

Punkt 1 (En ny kategori av taxitrafik)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

271 för utskottet

41 för res. 1

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 75 M, 22 MP, 21 C, 20 V, 17 L, 13 KD

För res. 1: 36 SD, 5 -

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 3 KD, 3 -

Punkt 2 (Främjande av digitalisering och delningsekonomi)

1. utskottet

2. res. 2 (M, L)

Votering:

220 för utskottet

92 för res. 2

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 36 SD, 22 MP, 21 C, 20 V, 13 KD, 5 -

För res. 2: 75 M, 17 L

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 3 KD, 3 -

Punkt 3 (Information om taxiregler)

1. utskottet

2. res. 3 (KD)

Votering:

298 för utskottet

13 för res. 3

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 75 M, 35 SD, 22 MP, 21 C, 20 V, 17 L, 5 -

För res. 3: 13 KD

Frånvarande: 10 S, 8 M, 7 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 3 KD, 3 -

Punkt 4 (Kraven för att beviljas taxiförarlegitimation)

1. utskottet

2. res. 5 (C)

Votering:

237 för utskottet

21 för res. 5

54 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 75 M, 22 MP, 20 V, 17 L

För res. 5: 21 C

Avstod: 36 SD, 13 KD, 5 -

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 3 KD, 3 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU19 En möjlighet till körkortslån

1. utskottet
2. res. 1 (SD)
3. res. 2 (L)
Förberedande votering:
41 för res. 1
17 för res. 2
254 avstod
37 frånvarande
Kammaren biträdde res. 1.
Huvudvotering:
252 för utskottet
43 för res. 1
17 avstod
37 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 103 S, 73 M, 22 MP, 21 C, 20 V, 13 KD
För res. 1: 2 M, 36 SD, 5 -
Avstod: 17 L
Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 3 KD, 3 -
Tina Ghasemi och Jesper Skalberg Karlsson (båda M) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

NU24 Riksrevisionens rapport om statligt ägda bolag med samhällsuppdrag

1. utskottet
2. res. (M, C, L, KD)
Votering:
186 för utskottet
126 för res.
37 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 103 S, 36 SD, 22 MP, 20 V, 5 -
För res.: 75 M, 21 C, 17 L, 13 KD
Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 3 KD, 3 -

NU25 Riksrevisionens rapport om omvandlingen av Kiruna och Malmberget

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU23 Reformerade stöd till personer med funktionsnedsättning

Punkt 1 (Avslag på propositionen)

1. utskottet
2. res. 1 (V)
Votering:
291 för utskottet
20 för res. 1
38 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 75 M, 36 SD, 21 MP, 21 C, 17 L, 13 KD, 5 -

För res. 1: 20 V

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 4 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 3 KD, 3 -

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 3 (Ersättning för hjälpbehov och samordning m.m.)

1. utskottet

2. res. 3 (L)

Votering:

276 för utskottet

17 för res. 3

19 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 75 M, 36 SD, 22 MP, 21 C, 1 V, 13 KD, 5 -

För res. 3: 17 L

Avstod: 19 V

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 3 KD, 3 -

Jeannette Escanilla (V) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 4 (Handikappersättning för vuxna)

1. utskottet

2. res. 4 (SD)

Votering:

255 för utskottet

41 för res. 4

16 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 75 M, 22 MP, 21 C, 4 V, 17 L, 13 KD

För res. 4: 36 SD, 5 -

Avstod: 16 V

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 3 KD, 3 -

Hamza Demir, Lotta Johnsson Fornarve, Karin Rågsjö och Håkan Svenning (alla V) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 5 (Åldersgränsen för merkostnadsersättning)

1. utskottet

2. res. 5 (SD)

3. res. 6 (L)

Förberedande votering:

43 för res. 5

17 för res. 6

252 avstod

37 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Emma Nohrén (MP) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

234 för utskottet

42 för res. 5

34 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 74 M, 21 MP, 21 C, 2 V, 13 KD

För res. 5: 36 SD, 1 L, 5 -

Avstod: 18 V, 16 L

Frånvarande: 10 S, 9 M, 6 SD, 4 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 3 KD, 3 -

Anette Åkesson (M) och Jabar Amin (MP) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Lotta Johnsson Fornarve och Håkan Svenneling (båda V) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Jan Björklund (L) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

§ 13 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SoU25 Inkopporering av FN:s konvention om barnets rättigheter

Punkt 1 (Regeringens lagförslag)

1. utskottet

2. res. 1 (M, SD, C)

Votering:

175 för utskottet

136 för res. 1

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 22 MP, 20 V, 17 L, 13 KD

För res. 1: 74 M, 36 SD, 21 C, 5 -

Frånvarande: 10 S, 9 M, 6 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 3 KD, 3 -

Punkt 2 (Alternativ till inkorporering)

1. utskottet

2. res. 2 (M, C)

3. res. 3 (SD)

Förberedande votering:

98 för res. 2

41 för res. 3

173 avstod

37 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Jörgen Hellman (S) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

175 för utskottet

96 för res. 2

41 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 22 MP, 20 V, 17 L, 13 KD

För res. 2: 75 M, 21 C

Avstod: 36 SD, 5 -

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 3 KD, 3 -

Punkt 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 4 (Vägledningens utformning)

1. utskottet

2. res. 4 (L)

Votering:

294 för utskottet

17 för res. 4

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 75 M, 36 SD, 22 MP, 21 C, 19 V, 13 KD, 5 -

För res. 4: 17 L

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 3 MP, 1 C, 2 V, 2 L, 3 KD, 3 -

Christina Høj Larsen (V) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 5 (Ratificering av tredje tilläggsprotokollet)

1. utskottet

2. res. 5 (V)

Votering:

291 för utskottet

20 för res. 5

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 75 M, 36 SD, 22 MP, 21 C, 17 L, 13 KD, 5 -

För res. 5: 20 V

Frånvarande: 11 S, 8 M, 6 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 3 KD, 3 -

JuU35 En mer heltäckande terrorismlagstiftning

Punkt 1 (En mer heltäckande terrorismlagstiftning)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

292 för utskottet

20 för res. 1

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 75 M, 36 SD, 22 MP, 21 C, 17 L, 13 KD, 5 -

För res. 1: 20 V

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 3 KD, 3 -

Punkt 7 (Lagföring av återvändare)

1. utskottet

2. res. 7 (M, L)

Votering:

202 för utskottet

90 för res. 7

20 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 2 M, 36 SD, 22 MP, 21 C, 13 KD, 5 -

För res. 7: 73 M, 17 L

Avstod: 20 V

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 3 KD, 3 -

Punkt 16 (Skärpta straff för terroristbrott)

1. utskottet

2. res. 15 (M)

Votering:

159 för utskottet

75 för res. 15

78 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 22 MP, 21 C, 13 KD

För res. 15: 75 M

Avstod: 36 SD, 20 V, 17 L, 5 -

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 3 KD, 3 -

Punkt 25 (Finansiering av terrorism och extremism)

1. utskottet

2. res. 27 (KD)

Votering:

224 för utskottet

13 för res. 27

75 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 36 SD, 22 MP, 21 C, 20 V, 17 L, 5 -

För res. 27: 13 KD

Avstod: 75 M

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 3 KD, 3 -

Punkt 41 (Återtagande av medborgarskap)

1. utskottet

2. res. 42 (SD, -)

Votering:

251 för utskottet

41 för res. 42

20 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 75 M, 22 MP, 21 C, 17 L, 13 KD

För res. 42: 36 SD, 5 -

Avstod: 20 V

Frånvarande: 10 S, 8 M, 6 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 3 KD, 3 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU36 Ny kamerabevakningslag

Punkt 1 (Avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

290 för utskottet

20 för res. 1

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 75 M, 35 SD, 22 MP, 21 C, 17 L, 13 KD, 5 -

För res. 1: 20 V

Frånvarande: 11 S, 8 M, 7 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 3 KD, 3 -

Punkt 2 (Ny kamerabevakningslag)

1. utskottet

2. res. 2 (SD, -)

Votering:

250 för utskottet

40 för res. 2

20 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 75 M, 21 MP, 21 C, 17 L, 13 KD

För res. 2: 35 SD, 5 -

Avstod: 20 V

Frånvarande: 10 S, 8 M, 7 SD, 4 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 3 KD, 3 -

Punkt 8 (Kamerabevakning vid skyddsobjekt)

1. utskottet

2. res. 5 (L)

Votering:

274 för utskottet

16 för res. 5

20 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 75 M, 35 SD, 22 MP, 21 C, 13 KD, 5 -

För res. 5: 16 L

Avstod: 20 V

Frånvarande: 10 S, 8 M, 7 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 3 L, 3 KD, 3 -

Punkt 10 (Kamerabevakning på brottsutsatta platser)

1. utskottet

2. res. 6 (M, C)

Votering:

215 för utskottet

96 för res. 6

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 35 SD, 22 MP, 20 V, 17 L, 13 KD, 5 -

För res. 6: 75 M, 21 C

Frånvarande: 10 S, 8 M, 7 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 3 KD, 3 -

Punkt 11 (Enklare att kamerabevaka skogsmaskiner)

1. utskottet

2. res. 7 (KD)

Votering:

298 för utskottet

13 för res. 7

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 103 S, 75 M, 35 SD, 22 MP, 21 C, 20 V, 17 L, 5 -
För res. 7: 13 KD
Frånvarande: 10 S, 8 M, 7 SD, 3 MP, 1 C, 1 V, 2 L, 3 KD, 3 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU37 Brottsdatalag

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU38 Kriminalvårdsdatalag – en ny lag med anpassning till EU:s dataskyddsförordning

Kammaren biföll utskottets förslag.

Lag om flygpassageraruppgifter i brottsbekämpningen

§ 14 Lag om flygpassageraruppgifter i brottsbekämpningen

Justitieutskottets betänkande 2017/18:JuU39

Lag om flygpassageraruppgifter i brottsbekämpningen (prop. 2017/18:234)

föredrogs.

Anf. 195 LINDA SNECKER (V):

Herr talman! Vi förhindrar inte terrorism genom att veta vilken mat man väljer när man åker flygplan. Det är den enkla förklaringen till att Vänsterpartiet vill avslå det här förslaget.

Regeringen föreslår i propositionen att flygföretag ska bli skyldiga att överföra PNR-uppgifter till Polismyndigheten. PNR-uppgifter, passager name record, är uppgifter som vi som passagerare lämnar vid bokning av flygresor och vid incheckning. Det gäller till exempel våra namn, resedatum, resväg, bagageinformation och betalningssätt.

Redan i dag hanterar våra myndigheter information från transportföretag och flygbolag för brottsbekämpande ändamål. Polisen använder alltså i dag PNR-uppgifter för att förhindra allvarlig brottslighet i form av narkotikasmuggling, människosmuggling och penningtvätt. PNR-uppgifter används även för att hitta redan kända personer och för att leta efter mönster, så kallad profilering.

Regeringen skriver själv i propositionen att den omfattande uppgiftsinsamlingen potentiellt kan möjliggöra en ökad kartläggning av individers flygresor till och från Sverige. Det är både känsliga och integritetskränkande uppgifter som kommer att samlas in.

Vänsterpartiet är mycket kritiskt när det gäller om detta är förenligt med EU:s stadga om grundläggande rättigheter och bestämmelserna om rätt till respekt för privatliv och skydd för personuppgifter.

Flera av terroristbrotten på senare tid har begåtts av personer som har agerat relativt oplanerat i sitt hemland, utan föregående flygresor. Det är även av den anledningen tveksamt om en insamling av PNR-uppgifter verkligen förhindrar terrorism. Att samla in uppgifter från personers flygresor med tanke på hur terrorbrott begicks den 11 september 2001, och inte den 7 april 2017, är att inte alls hänga med i terrorismens utveckling och

vad som är ett aktuellt hot i dag. Vi faller i den gamla militära tankefällan att planera för gårdagens krig och backar helt enkelt in i framtiden.

Vad som är mycket intressant är att Polismyndigheten i sitt remissvar skriver att det saknas såväl reella som realistiska möjligheter att efterleva förbudet mot behandling av känsliga personuppgifter. Det gäller dels utifrån den stora mängd uppgifter som kommer att översändas till enheten, dels med anledning av svårigheten att identifiera vad som är känsliga personuppgifter.

Då är frågan som vi måste ställa oss på vilket sätt vi vet att polisen kan omhänderta informationen ur datainsamlingen. Det handlar delvis om ett integritetsperspektiv, där polisen själv menar att man inte kommer att kunna efterleva förbudet. Men det handlar också om hur polisen rent konkret ska kunna hantera en så här pass stor mängd data och faktiskt få ut någonting vettigt ur sina analyser av denna data.

Det krävs rätt avancerade verktyg och artificiell intelligens för att analysera och hitta profilering som stämmer överens med en misstänkt terrorist. Senast jag åkte tillsammans med en polispatrull kunde polisen knappt skriva in en vanlig bilrock i sitt system eftersom it-systemen är så pass undermåliga hos polisen. Jag ser gärna att polisen har både proffsiga och avancerade verktyg för att brottsbekämpa. Men låt oss då se till att polisen kan efterleva det mest basala och att det fungerar innan vi i den här kamraren börjar lagstifta om saker som polisen inte kan efterleva.

Vi ska inte heller glömma att resultaten som analysen av en stor mängd data, till exempel PNR, kan generera inte är bättre än den som ansvarar för att tolka analysen och resultaten. Problemet är att vi inom detta område förlitar oss i alltför hög grad på att själva systemet ska göra jobbet åt oss. Men forskning på området visar att den mänskliga analysen fortfarande är en helt nödvändig komponent för att värdera och tolka den data som inhämtas.

Vi kan koppla detta till den uppenbara risken att känsliga personuppgifter samlas in och används i kartläggning och profilering med hjälp av dessa verktyg. Det finns då en överhängande risk att man från de brottsbekämpande myndigheternas sida kommer att i alltför hög grad bygga in en falsk säkerhet i sitt eget arbete mot terrorbekämpning. Samtidigt flyger kanske betydligt större hot obemärkt under radarn.

Min fråga till regeringspartierna är: Vilka verktyg har polisen för att kunna göra en data mining på kvantitativa insamlade data för att kunna uppfylla det som riksdagen vill genomföra med den här lagstiftningen om PNR, och på vilket sätt är denna lagstiftning förenlig med GDPR? Det vill jag ha svar på.

Jag yrkar bifall till reservationen om att förslaget ska avslås.

Anf. 196 SULTAN KAYHAN (S):

Herr talman! Terrorism och annan internationell brottslighet utgör ett allvarligt hot mot vårt samhälle. Vi behöver bemöta det med kraftfulla åtgärder. Förslaget om den nya lag som diskuteras i dag innehåller bestämmelser om lufttrafikföretags skyldighet att överföra PNR-uppgifter till enheter för passagerarinformation och om behandling av PNR-uppgifter i verksamhet för att förebygga, förhindra, upptäcka, utreda eller lagföra terroristbrottslighet eller annan allvarlig brottslighet.

Det här är inte en helt ny fråga, utan de brottsbekämpande myndigheterna använder redan i dag information från transportföretag för brottsbekämpande ändamål. Det har också visat sig att användningen av PNR-uppgifter har varit ett väldigt bra hjälpmedel för både polisen och tullen i arbetet med att hindra och upptäcka grov brottslighet, bland annat narkotika- och terroristbrott.

Självklart tycker vi att det behöver finnas en balans mellan att å ena sidan tillgodose behovet av tillgång till PNR-uppgifter för att bekämpa grov brottslighet, å andra sidan verka för skydd av den personliga integriteten. Vi anser att det beaktas i lagförslaget, och vi tror att förändringarna kommer att medföra att arbetet med att förebygga och motverka terrorism och annan grov brottslighet förstärks. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 197 LINDA SNECKER (V) replik:

Herr talman! Precis som du säger, Sultan Kayhan, används PNR-uppgifter redan i dag i brottsbekämpande åtgärder, och förhoppningsvis fungerar det också ganska bra. Men det vi ska lagstifta om nu innebär en betydligt större skillnad mot hur uppgifterna används i dag. Det kommer att tas in väldigt mycket fler uppgifter. Det handlar om våra namn, vilka betalningssätt vi använder, vart vi ska resa och framför allt vilken mat vi väljer på planet.

Det här är ett ganska osäkert sätt att lagstifta på. Vi kommer alltså att ge en myndighet, polisen, som redan nu har stora befogenheter ännu mer material att handskas med. Vi vet att man inom polisen inte är någon hejare på ha väldigt känsliga uppgifter på olika listor tillsammans med personuppgifter. Ett exempel på det är romregistret. En sådan sak får inte ske igen.

Här står vi i riksdagens kammare och kommer att ge polisen ännu mer befogenheter. Min fråga, som jag också ställde i talarstolen tidigare, är: Vad har polisen för verktyg för att kunna göra en data mining? Det krävs väldigt mycket kapacitet för att ta in så här mycket information och göra en profilering av den information som man har samlat in. Finns det inte verktyg inom polisen, finns det inte analytiker och finns det inte de som kan programmera så att det verkligen kommer ut rätt uppgifter, då är det här väldigt farlig lagstiftning.

Jag skulle vilja ha svar på hur polisens kunskaper och befogenheter ser ut. Hur kan de få ut någonting av det här materialet? Och hur är det här förenligt med GDPR?

Anf. 198 SULTAN KAYHAN (S) replik:

Herr talman! Jag tänker att polisen väl får ut det som man kommer att behöva få ut av det. De får liksom använda det. Men det här med att de skulle registrera vad man äter på planet stämmer inte. Så långt går det inte, utan det är väl snarare uppgifter om namn, datum och resmål som kommer att lagras. Sedan är det upp till polisen att själv avgöra vad av det som kommer att behöva användas. Så enkelt är det.

Anf. 199 LINDA SNECKER (V) replik:

Herr talman! Jag blir tyvärr inte ett dugg klokare av det svaret. Det är inte så enkelt som det låter. Det finns andra myndigheter som arbetar med känsliga uppgifter som rör om det till exempel finns personer som reser in

i vårt land och som kan ha koppling till terrorism. Det här är ett stort utvecklingsarbete, för våra svenska myndigheter ligger tyvärr inte i framkant när det gäller artificiell intelligens eller att hantera så här känsligt material och faktiskt få ut någonting bra av det.

Det handlar inte om att göra olika listor som polisen kan sitta och titta lite på, utan det handlar om ganska avancerade sökningar där de personer som sedan ska tolka det som kommer ut från sökningarna faktiskt ska göra en korrekt profilering. Svenska myndigheter är inte där i dag. Det är den kapaciteten vi i sådana fall måste bygga upp, men vad vi gör i dag är att lagstifta åt helt andra hållet. Vi ger myndigheterna otroligt stora befogenheter över känsligt material, och det strider antagligen mot bland annat EU:s stadga om grundläggande rättigheter. Dessutom ger vi de här befogenheterna till en myndighet, polisen, som själv säger i sitt remissvar att de saknar såväl reella som realistiska möjligheter att efterleva förbudet mot behandling av känsliga personuppgifter. Polisen säger alltså själv: Vi kommer inte att klara av det här.

Vi vet inte om polisen kommer att få ut någonting av att göra data minning, och polisen kommer heller inte klara av att ta hand om de känsliga personuppgifterna. Då är min fråga: Varför ska vi lagstifta om det här, och på vilket sätt hänger det här ihop med GDPR och de hårda och bra krav som ställs i den lagstiftningen? Vi kan inte ge myndigheter befogenheter och känsliga uppgifter som de sedan inte kan hantera. Det är inte att lagstifta på ett klokt sätt.

Anf. 200 SULTAN KAYHAN (S) replik:

Herr talman! Att vi lagstiftar om det här har att göra med att vi förmodligen inte delar verklighetssyn med Vänsterpartiet. Vi anser att terrorism är en av vår tids största utmaningar. Det finns också annan grov brottslighet som vi behöver sätta stopp för, precis som vi behöver hindra terrorism i ett tidigt skede.

Vi vet att det har varit väldigt effektivt både för polisen och för tullen att använda den här typen av uppgifter för att kunna stoppa en hel del grov brottslighet. Att förstärka den här lagstiftningen så att polisen och tullen får ännu bättre verktyg att stoppa den här typen av grov brottslighet med tycker vi är väldigt bra. Det är anledningen till att vi vill ha den här lagstiftningen.

Polisen kommer som sagt att få information som de kommer att ha behov av. Angående integritetskränkningen håller vi med om att vi behöver skydda den personliga integriteten. I och med det förslag som vi lägger fram kommer vi såklart att säkerställa det samtidigt som behovet som vi ser här också tillgodoses.

(Applåder)

Anf. 201 ROGER HADDAD (L):

Herr talman! Från Liberalerna vill vi yrka bifall till förslaget i betänkandet. Det här ärendet har manglats ordentligt, skulle jag vilja säga, under förra mandatperioden i justitieutskottet, vid återkommande överläggningar med regeringen och i viktiga medskick till regeringen som företrätt oss i Bryssel när det här ärendet har handlagts.

Jag vill betona att det är viktigt att det här direktivet nu reglerar och förtydligar ansvarsförhållandet i Sverige när det gäller hanteringen av den

här informationen och Polismyndighetens uppdrag. Det som vi har varit mest angelägna om, både under förra mandatperioden och nu när jag har suttit i justitieutskottet, är hanteringen av så kallade känsliga uppgifter. Jag tycker att betänkandet redogör väldigt tydligt för att man inte får insamla information hur som helst om etnicitet, politiska åsikter, sexuell läggning eller hälsotillstånd. Det är ett direkt förbud mot det, och om det skulle inträffa står det uttryckligen att uppgifterna måste raderas.

Det finns också kommenterat hur den här typen av fall kan komma i fråga. Det handlar alltså om väldigt grov organiserad brottslighet. Det kan vara trafficking och inte minst terroristbrott. Det kan handla om, som det står, bevisning, men det kan också vara så, som vi har sett nu med flera terroristattentat runt om i Europa, att det är viktigt att i efterhand försöka utröna om en eventuell förövare eller kriminell hade medhjälpare. Då kan passageraruppgifter faktiskt vara viktiga. Här kommer också det europeiska samarbetet på polisområdet, Europol, väl till pass.

Det står också tydligt att systematisk kartläggning och insamling av personuppgifter inte får hanteras hur som helst, vilket är viktigt, och att man inför vissa begränsningar.

Vi tycker att de svenska inspelen har fått gehör och kan därför ställa oss bakom utskottets förslag.

Anf. 202 CARL SCHLYTER (MP):

Herr talman! Miljöpartiet är en del av regeringen och har gått med på den här överenskommelsen, men jag talar inte här i egenskap av regeringsföreträdare utan i egenskap av tidigare EU-parlamentariker samt medborgare.

Jag var med från början i den här processen. Och det är sant, som någon sa tidigare i debatten, att till exempel matpreferenser inte längre ska lagras. Men kan någon förklara för mig varför mormor som hämtar upp ett minderårigt barn ska registreras? På vilket sätt är hon misstänkt, även om barnet har gjort någonting?

På vilket sätt är ett barns språkkunskaper relevant för terrorbekämpning? På vilket sätt är mitt platsnummer på flygplanet relevant kopplat till den risk som finns för falsk positiv profilering som terrorismisstänkt? Om jag flyger tre gånger – nu flyger jag inte så mycket av miljöskäl, men om någon annan flyger tre gånger och råkar hamna bredvid en terrorismisstänkt tre gånger finns det stor risk att profileras som terrorismisstänkt, helt oskyldigt. All betalningsinformation ska lagras. Vem tycker att kreditkortsnummer ska lagras i miljontals? Vad händer om det finns en oärlig person som jobbar där?

Nej, det här är inte särskilt genomtänkt. Det finns talare här som säger att den information som i dag ges är effektiv. Ja, det är inte så konstigt. 24–48 timmar före resan får polisen möjlighet att scanna av passagerarlistan mot tidigare misstänkta. Resrutt eller andra skäl gör att man kan bli misstänkt och måste genomgå en kontroll på flygplatsen.

Eftersom Tullmyndigheten har full rättighet att kontrollera vem som helst är det inte så konstigt att tullen med hjälp av dessa verktyg kan få välja ut någon för kontroll. Det sparas inga data. Så fort personen har passerat tullen är allt glömt och förlåtet. Integritetsintrånget är alltså litet. Värdet kan vara stort. Men i det här fallet handlar det om lagring av uppgifter och som kan användas till profilering utan bevisad effekt. Och det är

samma sak som det jämt är när det gäller terrorism: Ja, det kan vara bra att ha. Vi gör det för säkerhets skull. Sedan gör man ingen analys vad gäller integritet eller ekonomi.

I Tyskland gjorde man en utvärdering av datalagringsdirektivet. Det blev 0,0004 procent ökad brottsupplärning tack vare detta till en kostnad av flera miljarder. Det är samma sak här. Nu ska vi betala och betala för lagring och uthämtning av data, men vi har ingen som helst koll på om mervärdet av detta nya PNR jämfört med det sätt som vi redan i dag använder PNR ens skulle vara effektivt.

Det är som vanligt med terror. Man gör allt man kan, men struntar i kostnader och i effektiviteten. Jag tycker att vi borde göra en fullständig utredning om all integritetskränkande terrorlagstiftning och dess kostnader både för människorna och för ekonomin. Sedan kan vi bestämma oss för om vi ska registrera ointressanta människors språkkunskaper, platsnummer och kreditkortsnummer eller om vi ska anställa analytiker hos polisen som kan utreda redan kända kunskaper.

Det här är ytterligare ett direktiv som skapar 10 000 höstackar att hitta en nål i. Det är bättre att fokusera på att leta efter nålen som vi redan vet finns i den höstack vi har i stället för att skapa 10 000 tomma höstackar. Det är det som detta direktiv kommer att göra, och det är därför som jag är emot det.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 14 juni.)

§ 15 Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2017/18:UFöU4
Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali
(prop. 2017/18:180) föredrogs.

Anf. 203 ROGER RICHTOFF (SD):

Herr talman! Vi ska tala om fortsatt svenskt deltagande i stabiliseringsinsatsen i Mali. Vi är från Sverigedemokraternas sida överens med regeringen om att insatsen ska fortsätta, även om vi har ett par reservationer, reservationerna nr 1 och 3, som jag yrkar bifall.

Riksdagen medger ytterligare högst 470 personer till stabiliseringsinsatsen, vilket innebär ett utrymme för evakueringar och så vidare.

En av våra reservationer gäller mål och utvärdering. I alla sådana här insatser bör man ha tydliga mål, även om de ändras efter hand. Eftersom situationen förändras får man revidera sina mål och hela tiden vara beredd att utvärdera insatsen. Det tycker jag inte att man gör tillräckligt. Därför har vi en reservation om detta.

I all sådan här verksamhet innebär det risker för dem som gör en insats för Sverige och för andra länder. Därför ska vi hela tiden se till att minimera riskerna. Hur är det med den saken egentligen? Det är till exempel

Lag om flygpassageraruppgifter i brottsbekämpningen

Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali

fortfarande brist på helikoptrar för att evakuera skadade och döda som deltagit i en insats och bevakat ett operationsområde, som kan vara större eller mindre.

Nu minskar man ned sitt operationsområde. Man kan inte utföra tillräckligt mycket verksamhet långt ifrån en camp eller där man är. Då minskar man operationsområdet och effektiviteten blir sämre. Det blir inte lika effektivt att vara där.

Med anledning av detta tror jag att man i fortsättningen – jag kommer att återkomma till detta – måste ställa lite högre krav på FN och de delar som ska svara för viss materiel. Sverige svarar för sin del, och FN ska se till att det finnas andra delar. Här har man brustit. Vi måste vara tydliga med att vi inte gör någonting förrän vi får någon form av garanti för att det som FN och andra länder ska sköta ska finnas på plats i en leveransplan. Det kan annars helt enkelt utsätta våra soldater och andra för onödiga risker. Detta återkommer vi till under motionstiden i höst.

Näväl, med detta sagt om bristerna har vi en annan uppfattning än ni, nämligen att Försvarsmakten indirekt får betala för utlandsinsatserna, men dessa pengar tycker jag skulle kunna användas i Försvarsmakten. Vi behöver bygga upp både det civila och det militära försvaret.

Med detta sagt stöder vi fortsatt stabiliseringsinsatsen.

På något sätt befinner sig riksdagen i ett gisslantillstånd. Mandatet går ju ut i slutet av den här månaden. Skulle vi i riksdagen fatta beslut om att inte fullfölja uppdraget, hur skulle vi då få hem insatsstyrkan? Skulle de vara kvar där nere efter att mandattiden har gått ut? Vilka förberedelser har man gjort där? Mig veterligen inga. Det finns egentligen inget annat beslut att fatta. Och nu kommer det att fortsätta ytterligare ett år.

Jag tycker, som jag har sagt förut, att vi borde ha resonerat och fattat beslut tidigare om vad vi skulle göra om riksdagen skulle ändra sin uppfattning av något skäl.

Sedan vill vi se ett ökat bistånd till landet parallellt med insatsen. Civilbefolkningen lider ju något fruktansvärt där nere. Vi tycker att vi måste försöka ha ett humanitärt bistånd till civilbefolkningen.

Var finns handlingsplanen när Malis egna styrkor ska ta över ansvaret? Hur går arbetet med att bygga upp dessa styrkor? Jag vet ingenting om det, men ni kanske känner till något som ni kan berätta här i kammaren. Det är väl rimligt att man så småningom lämnar över och säger: Nu får ni sköta det här själva, kanske med rådgivare och andra. Var finns den handlingsplanen? Den kanske finns, men jag har inte sett den.

För att ta ett exempel på detta: Den tillfälliga förstärkningen i form av en varningsradar som skickades ned inleddes i augusti 2017 och avslutas nu i juni 2018. Det är en varningsradar, och nu avslutas detta. Ska det förnyas? Det var ju ett jätteviktigt och bra behov, men det avslutas nu. Var finns den fortsatta planen, med kostnader? Jag tycker att det finns all anledning att gå tillbaka, sätta sig ned och noggrant analysera detta. Det handlar om mål och utvärderingar. Vad gör vi för nytta? När tar de över själva? Kan de ta över själva? Hur länge ska det pågå?

Sedan ska vi kräva att de länder som har begärt den här hjälpen, och FN, kommer in på arenan och förklarar varför de inte löser sin uppgift när det gäller att se till att det finns helikoptrar, evakueringar och så vidare.
(Applåder)

Anf. 204 ALLAN WIDMAN (L):

Fru talman! Nu i sommar är det snart fyra år sedan Sverige anlände till Mali med sin militära insats inom ramen för Minusma. Trots både fredsavtal och avtal om eld upphör och vapenstillstånd har den allmänpolitiska situationen inte förbättrats i landet; tvärtom finns det tecken på att instabiliteten ökar och att säkerhetsläget försämras.

Det handlar inte heller längre enkom om indirekt eld riktad med granatkastare mot den camp där den svenska truppen befinner sig, utan den 14 april i våras gick rebeller till formenligt angrepp mot den så kallade supercampen i Timbuktu. Det handlade om självmordsbombare i kombination med artillerield och dessutom beskjutning under ett antal timmar. Det finns skäl att noga vaka över den säkerhetssituation som råder för de tappra svenska män och kvinnor som upprätthåller den svenska fanan på plats i Mali.

Roger Richtoff har, liksom säkert många andra, noterat att det i propositionen nämns att den varningsradar som tillfördes sommaren 2017 nu ska försvinna 2018. Jag har själv ställt kontrollfrågor kring detta och fick så sent som för ett par timmar sedan besked av Försvarsmakten att varningsradarn kommer att vara kvar. Den utgör ett mycket bra skydd för både campen och dem som befinner sig där. Den kan tidigt larma för inkommande projektiler.

Fru talman! Liberalerna har två reservationer i betänkandet. Den ena handlar om vikten av att tidigt och tydligt ge information om Sverige avser att lämna insatsen. Skälet till att vi tar upp frågan är att regeringen skriver på ett sätt som antyder att det finns en möjlighet att Sverige avslutar sitt engagemang efter den förlängning som nu sker, det vill säga redan sommaren 2019. Nu har i och för sig utrikesministern och statssekreterare Jan Salestrand på Försvarsdepartementet sagt till utskottet att man ska vara tidig och tydlig med informationen, men om det inte blir en fortsättning efter 2019 vill jag påstå att man redan nu är mycket sent ute. Ett år i de här sammanhangen, där andra är beroende av vår närvaro och vårt stöd, är en mycket kort tid.

Den andra reservationen Liberalerna har handlar om svårigheterna att utvärdera den insats som Sverige gör på plats i Mali. Enligt vår uppfattning är de internationella operationerna – de fredsfrämjande insatserna – förenade med mycket stora kostnader. Det handlar också om slitage och om risker för utsänd personal. Om riksdagen då saknar verktyg för att mäta framgången i vår nationella insats och inte heller kan följa upp och utvärdera insatsen fungerar helt enkelt inte den politiska styrningen på det här politikområdet. Jag ska villigt erkänna, fru talman, att inte heller tidigare regeringar har varit duktiga på att formulera mätbara och uppföljbara mål för våra internationella insatser. Det är dock inte ett skäl för oss att fortfarande inte anstränga oss mer på den här punkten.

Utskottets majoritet skriver att det i propositionen finns ett antal politiska, strategiska, operativa och taktiska målsättningar för den svenska insatsen. Jag har lite svårt att läsa mig till det i propositionen. Det regeringen skriver är att vår insats ska hjälpa till att uppfylla Minusmas mandat, det vill säga säkerhetsrådets resolution. Det står att vi ska medverka till en bättre säkerhet i Mali och att vi ska leverera relevanta underrättelser in i FN-systemet. Det är nog goda målsättningar, fru talman, men det går inte att utvärdera hur väl den svenska insatsen fungerar i dessa delar. Vi har

ingenting att mäta emot, och de mål som finns är enligt min mening alldeles för övergripande.

Vi har två reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall enbart till reservation nr 1.

Anf. 205 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka ledamöterna i det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet för vad jag tycker har varit ett konstruktivt arbete med det här betänkandet. Det är ett arbete som jag som ordförande den här gången har haft förmånen att leda.

Vi vet alla att det är både viktigt och uppskattat att vi anstränger oss för att försöka nå så bred enighet som möjligt när vi behandlar den här typen av ärenden. När svenska män och kvinnor, med risk för sitt eget liv, gör värdefulla insatser å Sveriges vägnar för att åstadkomma eller upprätthålla mer av fred och stabilitet i oroliga områden i vår omvärld är det också fullt rimligt att förväntningarna på oss i det här huset och i den här kammaren är höga och att vi anstränger oss för att lägga prestige, mindre meningsskiljaktigheter och partitaktik åt sidan och samla oss till ett så enigt betänkande som möjligt.

Jag tycker därför att det är glädjande att notera att vi faktiskt har fullständig uppslutning från riksdagens samtliga åtta partier i det som är själva huvudfrågan i det här betänkandet, nämligen att stödja en förlängning av uppdraget i enlighet med det förslag som regeringen har lämnat till riksdagen. Det kan i sammanhanget vara värt att notera att vi i Sverige är tämligen unika med att ha ordningen att det är parlamentet, alltså riksdagen, som fattar beslut om deltagande i internationella insatser och inte enbart regeringen. Jag är glad och stolt över att vi kan värna den ordningen och bibehålla ett brett parlamentariskt stöd för insatsen, och jag vet att det betyder mycket för dem som är direkt berörda – de som åker ut på uppdrag men också de som är kvar här hemma. De förtjänar alla vårt stöd.

Fru talman! I morgon har jag den stora äran att få åka till Boden och representera riksdagen vid medaljceremonin för nyss hemkomna Mali 07. Sedan i början av den här månaden är det nu alltså Mali 08 som har tagit över på plats. Det är den nionde kontingenten om man räknar in det första förbandet, Mali 00, som byggde den svenska campen. Det är i runda tal 2 500 svenskar som har deltagit i de här insatserna i Mali sedan hösten 2014, och det svenska bidraget ska normalt uppgå till ungefär 320 personer på plats.

Det svenska styrkebidraget utgör en del av FN-insatsens, alltså Minusmas, underrättelseenhet. FN-insatsen utgår från ett mandat från FN:s säkerhetsråd som omfattar bland annat säkerhet, stabilitet och skydd av civila, stöd till den politiska dialog- och försoningsprocessen, stöd till att återupprätta statens överhöghet i hela landet, stöd till att skapa förutsättningar för humanitärt bistånd samt stöd till parterna att uppfylla det fredsavtal som skrevs under den 15 maj och den 20 juni 2015.

Insatsen i Mali är viktig. Men den är inte okomplicerad, och den är inte riskfri. Enligt FN-insatsens egen hemsida har 169 personer avlidit under tjänstgöring sedan start. Lyckligtvis finns ingen svensk bland dessa, men det påminner oss ändå om allvaret.

Situationen i Mali är svår, och tyvärr tyder mycket på att den knappast har förbättrats under senare tid. Flera rebellgrupper har utifrån territoriella motiv brutit mot fredsavtalet, och problemen har ökat. Minusma har spelat en viktig roll i att hantera de säkerhetshot som har uppstått i och med detta.

Säkerhetsläget förvärrades under 2017, framför allt i landets centrala delar. Terroristattentat riktade såväl mot den internationella närvaron som mot Malis armé sker nu regelbundet. En tydlig illustration av hur läget har förvärrats är att hundratals skolor i de norra och centrala delarna av landet har tvingats stänga sedan 2016 på grund av den försämrade säkerhetssituationen och att islamistiska våldsbejakande grupper har tagit kontroll över flera områden.

Hur läget hade sett ut utan FN:s närvaro kan man bara spekulera i, men insatserna från det internationella samfundet är naturligtvis angelägna i ett besvärligt läge.

Fru talman! Det är viktigt att det löpande görs utvärderingar och bedömningar av de internationella insatserna, både samlat för FN-insatsen i sin helhet och för det svenska bidraget. En sådan bedömning underlättas av att det finns tydliga mål för den svenska insatsen. Glädjande nog har ett sådant avsnitt lagts till i den aktuella propositionen med ett antal politiska, strategiska, operativa och taktiska målsättningar för den svenska insatsen. Jag tycker att det är bra.

Det är positivt att Försvarsmakten och regeringen nu arbetar med att se över det svenska bidraget kopplat till FN:s behov och att man avser att diskutera hur ett eventuellt framtida bidrag till Minusma eller annan internationell insats skulle kunna se ut bortom den nu föreslagna förlängningen till den 30 juni 2019.

Jag delar bedömningen som framförs i propositionen att ett eventuellt fortsatt styrkebidrag till Minusma bortom detta datum skulle kräva en ändring av inriktningen av det svenska förbandsbidraget. Jag vill betona att varje större förändring av det svenska bidraget självfallet måste kommuniceras i god tid med alla berörda parter.

I det här sammanhanget vill jag understryka att även insatsens effekter på försvarets möjligheter att bygga nationell förmåga måste vägas in i bedömningarna. Alla förändringar av den svenska insatsen måste självfallet också genomföras på ett sådant sätt att man säkerställer en fortsatt hög säkerhetsnivå för deltagarna.

Fru talman! Det svenska engagemanget i Mali bygger på en palett av åtgärder. Utöver de insatser som här diskuteras sker bland annat omfattande humanitära insatser och utvecklingssamarbete. Det handlar om insatser för stärkt demokrati och jämställdhet, ökad respekt för mänskliga rättigheter, mänsklig säkerhet och frihet från våld samt olika insatser som rör miljö och klimat. Det är viktigt, och man bör se allt detta i ett sammanhang.

Sverige har gjort och kommer under det kommande året att fortsätta göra viktiga insatser med de trupper vi bidrar med inom ramen för Minusma. Även om det svenska bidraget därefter sannolikt kommer att förändras kommer det svenska engagemanget och viljan att bidra till att åstadkomma en bättre situation i Mali att kvarstå.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag som ordförande i den här upplagan av det sammansatta utskottet å hela riksdagens vägnar rikta ett stort tack till alla de svenska kvinnor och män som, med risk för liv och hälsa, på

vårt uppdrag deltar eller har deltagit i internationella uppdrag. Ni gör en viktig insats! Tack!

Med det yrkar jag bifall till förslaget.

Anf. 206 KENNETH G FORSLUND (S):

Fru talman! Till att börja med vill jag återgälda Jonas Jacobsson Gjörtlens tack för gott samarbete i det sammansatta utskottet. Det är bra att vi har de breda överenskommelser som Jacobsson Gjörtler pekar på när vi sänder ut svenska personer på internationella uppdrag, bitvis dessutom väldigt farliga sådana.

Jag vill instämma i det tack som han riktade till den personal som åtar sig dessa uppdrag. Men jag vill också tacka deras anhöriga, för det här berör inte bara personen själv utan också familjen. Det är värt att komma ihåg i sammanhanget.

Sverige fortsätter i och med detta beslut sin insats i Mali. Det är en viktig insats. Det är också en delvis nydanande insats i FN-systemet, för det här är ju en FN-ledd operation. Det var någonting som vi socialdemokrater efterfrågade under våra år i opposition – att Sverige skulle delta mer i just FN-ledda operationer. Det är bra att vi gör det.

Vi har dessutom lyckats bidra med någonting som är ganska nytt i FN-sammanhang, nämligen informationsinhämtning. Det är ett viktigt underlag för resten av den samlade insatsen i Mali. Inledningsvis fanns det en del problem med att göra nytta av informationen, att se till att den kom till användning. Allteftersom har dock, enligt rapporterna, FN-systemet och styrkan i insatsen totalt sett blivit allt bättre på att använda den information som den svenska delen i insatsen samlar in och tillhandahåller.

Att vi gör den här insatsen är viktigt, men det är inte någonting som vi kommer att kunna göra i all evighet. Det framgår också av propositionen. Men så länge vi gör den ska vi fortsätta göra den på absolut bästa sätt vi kan – och det gör vi, för det är mycket kompetent personal som vi bidrar med till insatsen.

Att sätta upp mål för insatserna var också någonting som vi socialdemokrater började driva under vår tid i opposition – att ha tydliga mål och tydlig uppföljning av målen. Det har blivit verklighet under den här mandatperioden. I de olika besluten om olika internationella insatser som Sverige deltar i, exempelvis i Afghanistan, Irak och Mali, har målformuleringarna hela tiden successivt förtydligats och förbättrats.

Det finns säkert mer att göra på detta område. Det är naturligtvis välkommet med förslag från alla olika håll – exempelvis från Allan Widman – om hur vi kan ytterligare förbättra målformuleringar och uppföljningar, för det är viktigt att göra. Vi delar den uppfattningen. Samtidigt tycker jag inte att vi ska glömma bort att det verkligen har skett en utveckling under den här mandatperioden i den delen av arbetet med insatserna.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag yrka bifall till sammansatta utrikes- och försvarsutskottets förslag.

Anf. 207 ALLAN WIDMAN (L) replik:

Fru talman! Jag tvekade i det längsta inför huruvida jag skulle begära replik på Kenneth G Forslund eller inte. Men jag tror inte att Kenneth G Forslund med bästa vilja i världen menar att målen som står noterade i

utskottets betänkande ger möjlighet för vare sig enskilda riksdagsledamöter eller politiska partier att mäta hur den svenska insatsen har fungerat eller inte fungerat.

Jag kan bara kort påminna om vilka målen är. Vi ska bidra till bättre säkerhet i Mali och i regionen. Ja, jag tycker att det är en mycket lovvärd målsättning, men den är omöjlig att utvärdera från riksdagens horisont. Vi ska leverera relevanta underrättelser, Ja, det är också bra. Men hur mäter vi uppfyllelsen av det målet?

Jag var ärlig och sa i talarstolen att tidigare regeringar, alliansregeringar, inte heller har varit duktiga på detta. Men om det är utskottets majoritets uppfattning att vi nu har kommit i mål med målformuleringarna känner jag mig faktiskt besviken, fru talman. Jag hoppas att Kenneth G Forslund nu ger beskedet att ja, det finns fortfarande rätt mycket att göra i den här delen.

Anf. 208 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Fru talman! Precis som jag sa i mitt anförande finns det alldeles säkert möjligheter att utveckla detta ytterligare. Det har skett en utveckling under ett antal år, och den behöver säkerligen fortsätta.

Sedan tror jag att de mål som Allan Widman ger exempel på inte är fullt så vidsträckta och omöjliga att utvärdera som Allan Widman tycks anse. Det är mål som vi faktiskt kan mäta om hur vi upplever att de har förverkligats.

Sedan är målen inte på en mikroskopisk detaljnivå, och där kanske de aldrig kommer att kunna hamna. Men exempelvis målet att vår insats ska bidra med relevant informationsmateriel känner jag mig ganska övertygad om att vi redan i dag uppnår. Men vi kan säkerligen få ännu mer konkreta bevis på att det är så.

Vi är inte i mål, och jag tror att vi aldrig kommer i mål med något slags perfekt målformulering och uppföljning, men vi har under några år definitivt kommit en avsevärd bit på väg i besluten om olika insatser.

Jag tycker ändå att det är värt att säga att det är så, även om arbetet för att göra det ännu bättre sedan fortsätter.

Anf. 209 ALLAN WIDMAN (L) replik:

Fru talman! Jag delar Kenneth G Forslunds uppfattning att man naturligtvis aldrig kommer att komma i mål, men med förlov sagt är möjligheterna till utvärdering av den här typen mål som är nedtecknade i propositionen, skulle jag vilja påstå, väldigt små. Det är först när det blir väldigt konkret att det som vi bidrar med – till exempel vår närvaro, antalet patrulluppdrag, orter som vi besöker inom vårt operationsområde – ska öka från år till år. Det skulle kunna vara ett mycket konkret mål som det skulle vara möjligt att utvärdera. Men att bara säga att närvaron i sig ska bidra till stabilitet fungerar inte.

Vi var i Afghanistan i 13 års tid. Jag brukar påminna om att akronymen i FS-missionerna betyder fortsättningsstyrka. Min känsla är att när vi gav oss in i Afghanistan hade vi inte fullständigt tänkt igenom vilka mål och föresatser som vi hade med truppen närvaron och hur själva återuppbyggnaden inom vårt PRT skulle gå till. Det har ju en partikamrat till Kenneth G Forslund också vidimerat i en omfattande utredning av Afghanistaninsatsen.

Vi ska inte göra om de misstagen. Vi måste ha en bättre koll. Det handlar om miljarder och om både svensks och andras liv och hälsa. Då krävs det en bättre styrning på det här området. En bättre styrning förutsätter konkreta, utvärderbara och uppföljbara mål.

Anf. 210 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Fru talman! Det var just Afghanistaninsatserna som var begynnelsen till att vi socialdemokrater började driva kravet på målformulering och uppföljning. Det var inte bara en insats som pågick under lång tid, utan det var också en insats vars karaktär förändrades över tid. Det är inte nödvändigtvis så att det vi gjorde och gör i dag långt senare motsvarar de mål som vi kanske skulle ha satt upp från allra första början. Därför är det viktigt att formulera mål för sådana här insatser och följa upp dem.

Det som jag saknat tidigare från Allan Widman är en konkretion av vilka mål som Allan Widman vill se. Nu fick vi höra dem, och det ska vi ta med oss i den fortsatta diskussionen. Utan att värdera de olika mål som Allan Widman skisserade på nu är det bra att det blir mer konkret och inte bara ett tal om att det måste bli mer konkret. Det är bra att man är konkret också i sina önskemål, och det välkomnar jag.

Anf. 211 VALTER MUTT (MP):

Fru talman! Den vackraste flaggan jag vet är Förenta nationernas. Endast i förening kan nationerna på vårt lilla klot tackla gemensamma utmaningar såsom den globala uppvärmningen och dess olika följdverkningar.

Ett av mina starkaste barndomsminnen härrör från en sommarnatt 1969 då jag, tillsammans med en stor del av mänskligheten, i direktsändning följde den första månlandningen, och plötsligt dyker jorden upp, sedd från månen, på tv-skärmen: en blå liten kula ute i ett stort, mörkt universum. Med ens blev det väldigt tydligt för mig och många andra som såg på tv den sommarnatten att vi som bor på den här planeten delar ett gemensamt hem, hur vi än sedan drar upp gränser mellan nationer, kulturer, religioner, socioekonomiska grupper etcetera.

Fru talman! Och väktaren och vårdaren av vårt gemensamma hem är FN, som ju med sina fel och förtjänster är den enda allomfattande politiska världsorganisation vi har – någon annan står ju inte till förfogande. För ett litet, alliansfritt land som vårt är det helt avgörande med en världsordning grundad på samarbete och folkrätt, inte på konfrontation och den starkares rätt. För Sverige har det därför alltid, oavsett regering, varit självklart att ställa upp när FN kallar. Det finns också en uppenbar poäng i att små länder bidrar militärt så att inte världsorganisationens militära kapacitet blir alltför beroende av stormakternas stridskrafter.

Stabiliseringsinsatsen i Mali är både FN-mandaterad och FN-ledd, och insatsens mandat omfattar skydd av civila, stöd till den politiska dialog- och försoningsprocessen, stöd till att återupprätta statens överhöghet i hela landet, stöd till att skapa förutsättningar för humanitärt bistånd samt stöd till parterna att uppfylla det fredsavtal som skrevs under den 15 maj och 20 juni 2015. Därmed kan jag inte se annat än att de kriterier som den här typen av insatser alltid måste prövas mot är uppfyllda.

Fru talman! Det är knappast någon slump att så många sköra och sönnerfallande stater ligger i regioner där klimatförändringarnas effekter redan slår hårt mot vattentillgångar och livsmedelsförsörjning och ställer

växande delar av befolkningen inför existentiella hot. Söndertorkade och magra jordar blir till bördig mark för terrororganisationer och deras skenlösningar på människors problem.

Sverige har i säkerhetsrådet framhållit vikten av att behandla klimatförändringarna som just en säkerhetsfråga. Resolution 2349, som rådet antog i fjol, gör just detta, och även om den resolutionen fokuserar på utvecklingen runt Tchadsjön skulle samma analytiska grepp kunna appliceras på skeendena i Mali.

Att så fort som möjligt sätta in omfattande resurser både för att bromsa den globala uppvärmningen och för åtgärder för att mildra effekterna av den uppvärmning som redan ägt rum framstår som en omistlig del i all terrorismbekämpning som vill nå längre än tillfälliga framgångar.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis helhjärtat instämma i det varma tacket till de modiga kvinnor och män som deltar eller har deltagit i den här viktiga och riskfyllda insatsen.

Anf. 212 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Fru talman! Jag vill börja med att ställa mig bakom förslaget i betänkandet från det sammansatta utskottet.

I går var det fyra år sedan riksdagen beslutade om ett svenskt styrkebidrag till Minusma. Det är nästan på dagen fyra år sedan som vi fortsätter att behandla frågan i riksdagen.

I dag debatterar vi och kommer så småningom att besluta om en förlängning av vår väpnade insats i Mali fram till juni månads utgång nästa år. Då är det viktigt att utgå ifrån hur nuläget ser ut och hur det har förändrats.

Många svenska soldater och officerare har under åren bidragit i den viktiga insatsen i Mali. Många erfarenheter och mycket kunskap har inhämtats, och viktiga arbetsinsatser har genomförts.

Och för drygt en vecka sedan kom nya grupperingen på plats. Bemanningen ingår i Mali 08, och den ska överta ansvaret från Mali 07.

Situationen i Mali utgjorde ett hot mot internationell fred och säkerhet. Säkerhetsrådet har försämrats med komplexa attacker. Det är en mycket krävande och utmanande arbetsmiljö.

I tisdags utsattes flygplatsen i Timbuktu för en granatattack. Fyra granater slog ned vid flygplatsen omkring en kilometer från campen. Flygplatsen och personalen utsattes även för finkalibrig eld och fick söka skydd. Alla ur det svenska styrkebidraget till FN-insatsen är oskadda. Detta visar dock vilken verklighet de arbetar under och hur villkoren kan förändras från dag till dag.

Den gemensamma FN-insatsens mandat omfattar säkerhet, stabilitet, skydd av civila, stöd till den politiska dialogen och försoningsprocessen och stöd för att återupprätta statens överhöghet i hela Mali. Det är också ett stöd för att skapa förutsättningar för humanitärt bistånd och för att uppfylla det fredsavtal som parterna skrev under 2015.

Det viktiga svenska FN-bidraget består av både underrättelseverksamhet och officerare, och vi har ungefär 320 svenskar på plats i Bamako och Timbuktu. Om behov uppstår kan vi förstärka upp till 470 personer.

Det är angeläget att se över hur förutsättningarna ser ut, både på plats i Mali och i försvaret här hemma. Det handlar om hur materiel används

och behöver omsättas, om hur planeringen för materiel i Försvarsmakten ser ut de närmaste åren och om undsättning och evakuering.

I samband med att riksdagen behandlade detta under 2016 gjordes två viktiga tillkännagivanden, dels om att fastställa uppföljbara mål för att bättre kunna utvärdera de insatser som Sverige gör inom ramen för Minusma, dels om att ta nödvändiga initiativ för att säkerställa tillräcklig tillgång till medicinsk evakuering.

I underlaget för det förslag som nu debatteras ser vi att målsättningen med Sveriges insats är att Försvarsmakten ska fördjupa sin kunskap om och erfarenhet av FN:s fredsfrämjande uppdrag. Det står också att vi ska bygga upp förmågan hos våra nationella krigsförband och staber och skapa möjlighet att utveckla personal i en internationell kontext.

Det är för tidigt att säga hur det kommer att se ut efter halvårsskiftet 2019, men Försvarsmakten och regeringen ser nu över hur det svenska bidraget ska utvecklas. Vi ser att bistånd av ett eller annat slag kommer att behövas långsiktigt. Ett fortsatt styrkebidrag till Minusma bortom denna period kräver också en omriktning av det svenska bidraget.

På vårvintern gjorde Försvarsberedningen ett besök på Sveriges FN-delegation, och vi fick då en lägesbeskrivning av hur de ser på FN:s roll och ansvar i förhållande till läget i Mali på lång sikt. Det talades om ett 20-årsperspektiv men också om osäkerhet och svårighet att bedöma hur detta kommer att gå och vad som krävs över tid.

Regeringen har meddelat att FN inom kort kommer att göra en strategisk översyn av hela Minusmainnsatsen och att denna kommer att utgöra en viktig grund för den svenska utvärderingen. Då är det också görviktigt med en systematisk återrapportering och inhämtning och att vi får ta del av erfarenheter som görs så att vi kan dra gemensamma politiska lärdomar inför fortsättningen.

Vi förutsätter att regeringen driver på utvecklingsarbetet och är så precis som möjligt vad gäller uppföljning och utvärdering. Vi förutsätter också att regeringen för att skapa delaktighet i den fortsatta arbetsprocessen återkommande redovisar resultat och går igenom och reflekterar över hur man analyserar resultaten. På så sätt läggs en grund för ett så bra politiskt mandat som möjligt inför kommande vägskalet.

Centerpartiet anser att Sverige behöver ha en långsiktig ambition och att vi behöver hitta de lämpligaste formerna för hur vårt fortsatta engagemang ska se ut. Diskussionen måste föras med andra länder, med FN och med EU för att få till en så bra hållning som möjligt. Det är viktigt att vi inte lämnar Mali.

Sverige har deltagit i insatser för att bekämpa terrorister i andra delar av världen, bland annat i Irak, där vi också är aktiva, och vi följer utvecklingen i olika länder.

Det är mycket viktigt att situationen i Mali inte går i den riktningen att landet blir en fristad för terrorister att agera mot mål i Sverige, i Europa eller på någon annan plats.

Fru talman! Centerpartiet anser att det vi tillsammans med övriga allianspartier har motionerat om är tillgodosett i betänkandet.

Anf. 213 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Fru talman! Vi debatterar nu svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali.

Vänsterpartiet delar utskottets ställningstagande att riksdagen bör förlänga mandatet för FN-insatsen i Mali, Minusma, till den 30 juni 2019, under förutsättning att det finns ett folkrättsligt mandat beslutat av FN också efter den 30 juni 2018.

Den folkrättsliga grunden för ett deltagande med militär trupp i fredsfrämjande internationella insatser är avgörande för Vänsterpartiets ställningstagande. Vi kan konstatera att när det gäller insatsen i Mali finns ett mycket tydligt folkrättsligt mandat. Det svenska deltagandet svarar mot en direkt förfrågan från FN. Utöver mandatet från FN:s säkerhetsråd finns även en inbjudan till FN från Malis regering.

Vi är glada att Maliinsatsen har ett tydligt FN-mandat och också är FN-ledd. Genom folkrätten har FN en särställning som det organ som kan ge mandat till internationella militära insatser med folkrättslig grund.

Vänsterpartiet anser att Sverige bara ska delta i internationella insatser som har ett FN-mandat och är FN-ledda och att Sveriges bidrag till FN:s insatser kan öka. På så sätt kan vårt land bidra till att förstärka FN-systemets trovärdighet.

Insatsen i Mali är viktig och gör skillnad. Situationen i Mali är dock allvarlig. Trots fredsavtalet som undertecknades den 5 maj 2015 har säkerhetsläget inte förbättrats, snarare tvärtom. Minusma har spelat en viktig roll i att hantera de säkerhetshot som har uppstått, även om det finns brister inom Minusma – något FN är medvetna om och jobbar på att åtgärda.

Det är mot denna bakgrund viktigt att Försvarsmakten gör löpande hot- och riskbedömningar och vidtar eventuella åtgärder utifrån denna bedömning. Det är också bra att det finns en viss flexibilitet vid behov av en snabb förstärkning.

Vänsterpartiet delar de övergripande målen för Sveriges deltagande i Minusma som syftar till att bidra till förbättrad säkerhet i Mali och långsiktig fred. En inte oviktig målsättning är också att deltagandet i Minusma ger Försvarsmakten fördjupad kunskap och erfarenhet av FN:s fredsfrämjande insatser och bygger upp förmågan hos våra nationella krigsförband.

En av de viktigaste uppgifterna är givetvis att skydda civila. Tyvärr ser vi hur de mänskliga rättigheterna kränks i Mali som ett resultat av konflikten. Det handlar bland annat om laglöshet, utomrättsliga avrättningar, tortyr eller annan kränkande behandling, sexuellt våld, godtyckliga frihetsberövanden och rekrytering av barnsoldater.

Vi vet att kvinnor är särskilt utsatta i samband med krig och konflikter. Därför är det bra att Sverige som deltagare i Minusma ska stödja och påskynda ansträngningarna för att genomföra säkerhetsrådets resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet och resolution 1820 om sexuellt våld i väpnade konflikter. Det är ett oerhört viktigt arbete som både behöver stärkas och utvecklas.

Det är också utmärkt att Sverige även i fortsättningen kommer att hålla en hög profil i fråga om nolltolerans mot sexuella övergrepp och sexuellt utnyttjande som begås av fredsbevarande personal.

Det är bra att det finns en stor enighet bakom förslaget om att fortsätta den militära fredsbevarande insatsen i Mali. Det är ett viktigt beslut eftersom det handlar om att skicka ut män och kvinnor i insatser där de ytterst riskerar sina liv. Vänsterpartiet anser att det är viktigt att detta ansvar nu och även i framtiden ska ligga i Sveriges riksdag. Då är det möjligt för medborgarna att utkräva ansvar för sådana tunga beslut som de ändå är.

Jag vill också passa på att rikta ett stort tack till alla dem som har deltagit i Maliinsatsen under de år som har varit och till dem som kommer att göra det framöver. De utför detta farliga men viktiga arbete på marken i fredens tjänst.

Mali är ett av världens fattigaste länder. Jag har själv besökt landet och sett den skriande fattigdomen med egna ögon. Enligt FN är i dag 4,1 miljoner i Mali i behov av humanitärt stöd. Över 600 000 barn är akut undernärda. Torkan, de höga spannmålspriserna och konflikten har försvårat situationen. Konflikten i Mali har även bidragit till stora flyktingrörelser inom och mellan länderna i regionen. Fattigdom är grogrund för missnöje och konflikt både i Mali och runt om i världen. Därför är det bra att den svenska insatsen även innehåller ett omfattande humanitärt bistånd.

År 2017 var Sverige den tredje största bilaterala givaren till Mali med ett humanitärt bistånd på totalt 105 miljoner kronor. Det är bra och viktigt att stödet är långsiktigt och att Sverige som ett av få länder skriver fleråriga avtal och förespråkar programstöd till skillnad från kortsiktiga projekt. Det är också positivt att Sverige bidrar med ett omfattande basbudgetstöd till humanitära FN-organisationer och Internationella rödakorskommittén, som har betydande operationer i Mali.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 214 SOFIA DAMM (KD):

Fru talman! Regeringen har i propositionen föreslagit att riksdagen myndigast regeringen att ställa en väpnad styrka till förfogande för ett fortsatt deltagande i FN:s stabiliseringsinsats i Mali, Minusma, fram till utgången av juni 2019, under förutsättning att det finns ett giltigt FN-mandat för styrkan.

Insatsens mandat ska omfatta bland annat säkerhet, stabilitet och skydd av civila, stöd till den politiska dialog- och försoningsprocessen, stöd till att skapa förutsättningar för humanitärt bistånd samt stöd till parterna att uppfylla det fredsavtal som skrevs under 2015.

Implementeringen av fredsavtalet har gått långsamt, och extremistgrupper finns fortfarande närvarande i framför allt de norra och centrala delarna av Mali. Säkerhetsläget är därmed mycket bekymmersamt med omfattande mänskligt lidande. Kränkningar av de mänskliga rättigheterna kopplade till konflikten rapporteras regelbundet. Det handlar bland annat om laglöshet, tortyr, godtyckliga frihetsberövanden, sexuellt våld och rekrytering av barnsoldater. Straffriheten är djupt utbredd i landet.

Minusmas närvaro i Mali är alldeles central för att få till stånd någon form av stabilitet i Mali. Insatsens stöd till den maliska regeringen har också till syfte att bygga förtroende mellan befolkningen och statliga aktörer och verka för en dialog, en försoningsprocess och minskade spänningar mellan olika grupperingar.

Det är med stolthet vi kan konstatera att svenska kvinnor och män har bidragit till Minusmas viktiga arbete för att fredsavtalet ska ta steg framåt och implementeringen slutligen ska bli verklighet. Därmed blir Mali och världen lite tryggare.

Sammanfattat utrikes- och försvarsutskottet föreslår i detta betänkande att Sverige även i fortsättningen ska bidra till stabiliseringsinsatsen i Mali.

Det instämmer Kristdemokraterna i. Det vi kommer att rösta om i kammaren är att ställa en svensk väpnad styrka bestående av högst 470 personer till förfogande för insatsen till den 30 juni 2019.

I regeringens proposition framgår det att Försvarsmakten och regeringen arbetar med att se över det svenska bidraget och att ett eventuellt fortsatt bidrag till Maliinsatsen bortom juni 2019 skulle kräva en ändring av inriktningen av den svenska insatsen. Detta har också framgått av föredragningarna vi har fått i utskottet av utrikesministern och statssekreteraren i Försvarsdepartementet. Enligt regeringen kommer detta arbete att föras i ljuset av de behov och den efterfrågan som finns och även den svenska förmågan att bidra.

Detta är viktigt. Utskottet betonar därför i betänkandet att en förändring av det svenska bidraget måste kommuniceras i god tid och till alla berörda parter. Det är centralt att en förändring eller ett avslut av den svenska insatsen inte kommer som en överraskning för andra aktörer.

Ett annat viktigt budskap i detta betänkande är att insatsens effekter på Sveriges möjlighet att bygga nationell förmåga ska vägas in i den bedömningen.

Fru talman! Riksdagen har kontinuerligt lyft upp bristen på tillgång till Medevac i FN-insatsen och att insatsen därför måste anpassas till tillgången på helikoptrar med sjukvårdspersonal. Vi har också varit klara när det gäller vikten av tydliga målsättningar och en utvärdering av den svenska insatsen. Vidare betonar utskottet vikten av ett utvecklingssamarbete och ett humanitärt stöd till Mali. Minusma fyller en viktig funktion i att stödja maliska myndigheter i att skapa säkerhet för humanitära transporter.

Avslutningsvis vill jag säga att jag känner beundran för och tacksamhet mot alla de kvinnor och män som har tjänstgjort i tidigare och pågående insatser och för alla dem som kommer att tjänstgöra i den förlängda insatsen som vi debatterar i dag. Det gäller militärerna, poliserna och all civil personal. Jag känner också en stor beundran för och tacksamhet mot alla de familjer som lånar ut en familjemedlem för att världen ska bli tryggare för oss andra.

Ni är hjältar, och vi är skyldiga er ett stort tack.

Anf. 215 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Sedan hösten 2014 har Sverige varit en aktiv truppdeltagare i FN:s fredsbevarande insats i Mali. Den proposition vi avhandlar i dag gäller Sveriges bidrag ett år framöver i tiden och syftar på den åttonde och nionde rotationen till Minusma.

Sverige har varit där i snart tre och ett halvt år. Det handlar om ett bidrag vi nu ska ta ställning till som omfattar 470 personer, som är taket vid evakuering. Men det svenska bidraget föreslås fortsätta att uppgå till totalt ungefär 320 personer, varav 250 utgör huvudbidraget som omfattar ett underrättelsekompani – ett så kallat ISR-kompani, det vill säga intelligence, surveillance and reconnaissance. Den resterande delen utgörs av stödpersonal såsom tekniker, ingenjörer och sjukvårdsresurser vilka möjliggör huvudbidragets verksamhet.

Försvarsmakten har också med tanke på det nuvarande läget förstärkt den så kallade supercampen med fler skyddsrum och ökat skyddet för hot

vid indirekt eld. Vidare kommer varningsradarn att vara kvar, och det blir en förstärkt bevakningsgrupp.

Som ni alla känner till är säkerhetsläget i Mali allvarligt, framför allt för FN-personal. Vi har hört om flera attacker, bland annat om attacken mot supercampen i Timbuktu den 14 april då en soldat från Burkina Faso dödades och ytterligare 14 soldater skadades. Det var sju FN-soldater och sju franska soldater från operation Barkhane.

Det svenska förbandet är välutbildat samt rätt övat inför sitt uppdrag. Det har visat på exceptionellt föregångsmannaskap under och efter samtliga attacker som har skett i området. Det svenska förbandet ingjuter förtroende bland våra internationella kollegor, och det är tydligt att vi inte ger oss.

Jag vill också passa på att tydliggöra de mål som finns för operationen. Det övergripande målet med Sveriges styrkebidrag till Minusma är att bidra till att uppfylla Minusmas mandat enligt säkerhetsrådets resolution och därigenom bidra till förbättrad säkerhet i Mali och långsiktig fred. Sverige ska bidra till stabilitet inom operationsområdet. Ett konkret mål är att det svenska förbandet ska leverera efterfrågade underrättelseprodukter till Minusmas ledning för att möjliggöra uppfyllandet av Minusmas mandat och på så vis bidra med en ökad förståelse för nyttjandet av underrättelsebehov i FN:s militära insatser.

Sverige ska bidra till underrättelseförmågeutvecklingen inom FN i stort. Där finns stora behov. Sverige ska när så är möjligt och med tillgängliga resurser stödja förband från andra truppbidragarländer att stärka sin kompetens och på så sätt ha större möjligheter att bidra till Minusmas mandatuppfyllnad och skydd av civila samt sig själva.

Sverige ska genom deltagande i insatsen stödja och påskynda ansträngningarna för att genomföra FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 med efterföljande resolution om kvinnor, fred och säkerhet. Resolutionens åtagande ska genomsyra det svenska förbandets verksamhet, och Sverige ska säkerställa att all personal i det svenska bidraget är utbildad och har kunskap i praktisk tillämpning av resolution 1325.

Sveriges målsättning med deltagandet i Minusma är att Försvarsmakten ska fördjupa sin kunskap om och erfarenhet av FN:s fredsfrämjande verksamhet. När tillfälle ges ska Sverige kunna ge ytterligare styrkebidrag till FN om behov av efterfrågad förmåga finns tillgänglig samt bidra till att bygga förmågan för våra nationella krigsförband och staber genom att skapa möjligheter att utveckla personal genom erfarenheter i en internationell miljö.

Det svenska förbandets insats och måluppfyllnad måste ses i sin helhet, över hela den FN-operation som nu genomförs. Det är svårt att ha nationella mål i internationella insatser. Det här måste alltså ses i sin helhet och utifrån det också utvärderas i sin helhet, ungefär som när man utvärderade Afghanistaninsatsen.

Jag tror inte att riksdagen eller regeringen bör precisera målsättningar som närmar sig den typ av beslut som ska fattas på rent operativ nivå. Att fastställa den typen av mål och mäta effekt i en internationell insats är komplext. Sverige och Försvarsmakten är som sagt inte ensamma aktörer och arbetar dessutom i en mycket dynamisk miljö.

Vi ska inte heller tro att Sverige enskilt ska kunna bidra med en lösning till situationen. Det är inte realistiskt att vi kan klara detta själva. Det är viktigt att förstå att den svenska insatsen är en större del av ett bredare sammanhang.

Jag vill ändå konstatera och återigen understryka att det svenska förbandet ingjuter förtroende bland våra internationella kollegor. För snart en månad sedan avslutade den svenska transportflygsinsatsen FM 02 sin insats i Minusma. FM 02 har utgjort en del i en samnordisk rotation med Norge och Danmark, tillsammans med Belgien och Portugal till stöd för Minusma.

Transportflygsbidraget är ett bra exempel på ett gemensamt samarbete i en trång sektor. Det svenska bidraget har under sina sex månader bland annat transporterat över 400 ton last i alla dess former: kirurgiskt sjukvårdsteam, containerlastare, Medevac, reservdelar, kistor samt 6 505 passagerare.

Det svenska förbandsbidraget är en viktig del i att bygga upp FN:s kompetens på underrättelseområdet. Det är fortfarande ett relativt nytt område för FN. Få länder inom FN har möjlighet att medverka med så avancerade förband som Sverige. Vårt bidrag blir därför mycket viktigt för helheten i Minusma och FN.

Det svenska underrättelsebidraget har till uppgift att förse Minusma med kvalificerad underrättelse som syftar till att uppfylla säkerhetsrådets mandat. Jag understryker att vi utvecklar FN:s underrättelseförmåga, bidrar med erfarenheter för andra deltagande FN-länder och delger kvalificerad underrättelse.

Vårt förband verkar i en komplex miljö med många aktörer, i ett extremt klimat och i ett område med bristfällig infrastruktur. Detta har inneburit viktiga erfarenheter för deltagande förband och har bidragit till att utveckla förmågan. Vi har också fått en förbättrad förmåga att agera tillsammans med andra länder och organisationer.

Jag vill också kommentera framtiden. Försvarsmakten har i sitt remissvar om fortsatt deltagande i Minusma 2020–2022 svarat att man förordar att nuvarande styrkebidrag med gruppering i Timbuktu avvecklas i november 2019. Man vill kunna nå den ekonomiska ramen på 450 miljoner kronor per år, som regeringen har satt för ett eventuellt fortsatt bidrag 2021.

Mycket kan hända när det gäller den perioden. Det är svårt att i nuläget vara helt konkret. Klart är att vi inte kommer att kunna fortsätta med ISR-bidraget efter 2019. Sverige och Försvarsmakten har då deltagit i Minusma med mycket avancerad förmåga under fem år, vilket är något vi ska vara stolta över. Det här ska ställas i relation till att den initiala planeringen för det svenska deltagandet var tre rotationer, vilket motsvarar 18 månader.

Försvarsdepartementet och Försvarsmakten kommer att löpande hålla utskottet och riksdagen informerade om vägen framåt. Vi har ambitionen att vara tidiga och tydliga. Jag tycker att de besked jag har gett här nu också innefattar den ambitionen på ett mycket tydligt sätt.

När det gäller fredsprocessen i Mali vill jag understryka att det inte är Sveriges eller Försvarsmaktens enskilda uppgift. Vi är där för att uppfylla Minusmas mandat enligt säkerhetsrådets resolution och bidra till förbättrad säkerhet i landet. Att uppnå slutlig fred och stabilitet är den maliska

statens uppgift tillsammans med de parter som har undertecknat fredsavtalet. FN är där för att stödja det, inte för att lösa det.

Genomförandet av fredsavtalet fortsatte under 2017 att framskrida på ett sätt som vi kan kalla långsamt. Den så kallade övergångsperioden löpte ut sommaren 2017 utan att en majoritet av de övergångsåtgärder som avtalet innefattade hade utförts. Det kan delvis förklaras av för ambitiösa tidsramar men också av att förmågan att enas om hur fredsavtalet ska genomföras inte har varit den rätta.

Det finns alltså behov av en fortsatt FN-insats. Det är fortsatt viktigt med ett internationellt engagemang. Och det är rätt som sägs här; det krävs mer än FN:s fredsbevarande militära insats. Där har vi ett utvecklingsarbete där Sverige mellan åren 2016 och 2020 avsätter sammanlagt 1,2 miljarder.

När det gäller Medevacförmågan som också har diskuterats här kan jag bara konstatera att den verksamhet som bedrivs anpassas efter tillgången till helikoptrar. Det innebär att om man skadas eller drabbas på något sätt ska kunna ha så kallad kamrathjälp efter tio minuter. Efter en timme ska man ha kvalificerad vård, och efter två timmar ska man kunna stå under kirurgisk behandling.

Frågan om helikoptrar har regeringen återkommande haft uppe med FN. Ingen börda är sparad när det gäller att tydliggöra FN:s ansvar för helikopterresurser. Jag har fått många olika förklaringar till att man inte alltid har kunnat leva upp till det. Den information jag har just nu är att det råder flygförbud i området. Därför kan man inte vara så effektiv som man vill i det sammanhanget just nu. Men helikopterfrågan har belysts återkommande och kontinuerligt.

I över 60 år har de blå hjälmarna bidragit till en fredligare och säkrare värld. Jag vill tacka de soldater och officerare som med stor professionalism och personligt mod ovillkorligt har arbetat för att skapa säkerhet och stabilitet. Jag vill också passa på att tacka de anhöriga som har stöttat våra soldater på hemmaplan. Utan deras stöd hade våra insatser inte varit möjliga.

Anf. 216 ALLAN WIDMAN (L) replik:

Fru talman! Jag förstod att försvarsministern genom att upprepa det som står i propositionen och betänkandet försökte bemöta min kritik om att de mål som finns är alltför övergripande och lider brist på konkretion.

Jag vidhåller att målen – att man ska bidra till resolutionens genomförande och att när ett underrättelseförband skickas ska det bidra med relevant underrättelse – är alldeles utmärkta. De är i stort sett självklara. Men frågan blir: Till vilken grad når man upp till de målen? Det vill regeringen inte specificera på någon enda punkt. Det är där min kritik ligger.

Försvarsministern säger att vi får se till helheten. Då får jag närmast en känsla av att vi ska göra som med Afghanistan; vi ska utreda det här när 13 år har gått och vi är på väg att åka hem. Men det duger inte. Vi måste ha en kontinuerlig uppföljning om regeringen och riksdagen ska ha något politiskt inflytande över de här operationerna – när de börjar, hur de utvecklas och hur de slutar.

Sedan säger försvarsministern att vi får akta oss så att vi inte landar på den operativa nivån. Men i propositionen skriver ju regeringen själv att

den har formulerat operativa och till och med taktiska mål för den här insatsen. Det verkar som om regeringen är djupt nere i den militära organisationen och rumsterar runt.

Sedan har vi detta med ekonomin. Det är intressant att försvarsmnistern själv tar upp den bollen. Är det så att Försvarsmakten har små eller begränsade ekonomiska möjligheter att fortsätta detta, och hänger det i så fall samman med det stora sparbeting som försvarsministern gjorde redan i början av perioden när det gäller anslag 6:1:2?

Anf. 217 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Fru talman! De mål som finns här bygger på säkerhetsrådets resolution. Man kan inte driva internationella insatser på annat sätt än genom att utgå från det grundläggande uppdraget från uppdragsgivaren. Jag ifrågasätter möjligheten att ha nationella mål vid sidan av de internationella målsättningar och krav som gäller för insatsen.

När det handlar om att bidra till underrättelseförmågan kan man självklart ta fram uppgifter och underlag och utvärdera effektiviteten – det är kanske inte så märkvärdigt. Men jag vet inte vad Widman tänker sig i slutändan. Om vi ska börja med tabeller, siffror och procentandelar tror jag att detta blir väldigt svårt.

Samtidigt är Sveriges insats en del i en mycket stor insats med sammanlagt 10 000–12 000 personer. Detta måste sättas in i den helheten, och det kan det inte vara fel att konstatera. Jag bara utgår från de realiteter som detta handlar om.

Jag har ingen anledning att gå in i rent operativa delar. När Widman nämner sådant som antalet orter som ska besökas i ett operativt område anser jag faktiskt att det är en bedömning man får göra på rent operativ nivå och inte ett mål som en riksdag eller en regering bör sätta upp. Detta är något som Försvarsmakten själv får ta ställning till.

Det som görs utvärderas kontinuerligt, dagligen och på veckobasis, i det praktiska arbetet. Det är ingen tillfällighet att varningsradarn finns där. Det beror på att man har konstaterat att den behövs därför att det säkerhetsmässiga läget har blivit som det har blivit. Det är likadant med att man har gjort fler skyddsrum och andra typer av skyddsanordningar. Detta beror ju på något, och då gör man de insatserna.

Anf. 218 ALLAN WIDMAN (L) replik:

Fru talman! Det är bra att regeringen nu har informerats om att varningsradarn kommer att finnas kvar efter juni månad 2018. Regeringen skriver i propositionen att den då ska avvecklas. Nu har jag fått information om att den kommer att vara kvar åtminstone till den 31 december 2018. Sedan får man väl se hur det går. De beslut som Försvarsmakten fattat är mycket kloka och ansvarsfulla, så jag understöder dem helt och fullt.

Nej, det är inte avsikten att vi ska ha några parallella mål eller några andra mål än de som finns i resolutionen om Minusma. Vad jag menar att vi ska och måste göra, fru talman, är att bryta ned de målen till vår egen värld och se hur och i vilken utsträckning vi bidrar. Är vi tillräckligt effektiva? Går det framåt eller bakåt? Hur utvecklas säkerhetssituationen?

Jag nämnde i och för sig detta med närvaro. Graden av närvaro i ett mycket stort operationsområde, som vi har i Mali, kan naturligtvis mätas.

Regeringen själv skriver att man ska bidra med närvaro, och då är det väl också intressant i vilken utsträckning vi lyckas närvara och därmed också stabilisera. Jag förstår inte hur ministern egentligen tänker i dessa delar.

Återigen – i början av denna mandatperiod genomfördes en stor neddragning av anslaget för internationella insatser. Jag frågar försvarsministern: Är det detta som nu hindrar en fortsatt närvaro i Mali av den omfattning som vi har haft tidigare? Sedan vill jag säga att uppgiften om flygförbud i området också är något som djupt oroar mig.

Anf. 219 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Fru talman! Det gjordes en bedömning där vi sa att det nationella försvaret skulle prioriteras som nummer ett. Vi skulle gå från linjen att Försvarsmakten har en mer expeditionär, internationell roll till att prioritera den nationella dimensionen och komplettera detta med olika typer av bilaterala och multilaterala avtal. Detta var inte detsamma som att internationella operationer inte skulle genomföras. Vi är aktiva på många ställen i dag. Men det skedde ett vägval, och vi lade över pengar på annan verksamhet. Detta tycker jag att vi tydligt ska säga.

Jag har inget emot utvärderingar, analyser eller någonting i detta, bara det inte blir så att riksdagen eller regeringen har en så långt driven klåfingrighet i sammanhanget att det leder till en problematik i genomförandet av operationerna eller till att man får någon sorts överstyrning som också blir en problematik.

Jag kan begripa att man som politiker vill vara med och reglera ända in i minsta skrymsle; det kan finnas en sådan vilja ibland. Men när vi ska utforma utvärderingar och ta ställning till realistiska målsättningar tycker jag att vi bör fundera på hur balansen ser ut mellan Försvarsmaktens bedömningar och de politiska bedömningarna. Vad är realistiska målsättningar som bygger på operationens syfte och säkerhetsrådets målsättningar och beslut, och vad är sådant som vi lägger till? Där kan man fundera på om vi verkligen hamnar rätt i balansen.

Detta är saker man naturligtvis får återkomma till, men jag ser det inte lika enkelt som Widman. Man kan här klampa iväg så att man kommer in på väldigt minerade fält och tar på sig en uppgift som blir omöjlig att genomföra. Och slutligen – vi kan gärna utvärdera, men det ska vara på ett sätt som håller ihop i alla delar.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 14 juni.)

§ 16 Utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning 2013–2017

Finansutskottets betänkande 2017/18:FiU46

Utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning 2013–2017 (skr. 2017/18:104)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 14 juni.)

§ 17 Elektroniska fakturor till följd av offentlig upphandling

Prot. 2017/18:131
13 juni

Finansutskottets betänkande 2017/18:FiU40
Elektroniska fakturor till följd av offentlig upphandling (prop.
2017/18:153)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 14 juni.)

§ 18 Nya skatteregler för företagssektorn

*Nya skatteregler för
företagssektorn*

Skatteutskottets betänkande 2017/18:SkU25
Nya skatteregler för företagssektorn (prop. 2017/18:245)
föredrogs.

Anf. 220 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Fru talman! Som sverigedemokrat ser jag positivt på ambitionerna att åstadkomma ett internationellt, frivilligt, mellanstatligt ramverk inom ramen för OECD vad gäller hantering av skatteundandragande. Jag tror att detta är den enda vägen att gå för att uppnå effekt i vad man avser att åstadkomma. Regeringens proposition är ett viktigt steg i denna riktning. Varken Sverige enskilt eller EU kan få till stånd ett regelverk som motverkar skatteundandragande eftersom problemet är internationellt till sin natur.

Det är därför rimligt att införa de föreslagna begränsningsreglerna för ränteavdrag med utgångspunkt från den internationellt sett mest vanligt förekommande ebitdaregeln. Det är också en förutsättning för att uppnå syftet att andra former av kryphål täpps igen så att skattebasen inte eroderas i det fördolda, exempelvis när det gäller räntekostnaders andel av tillgångsvärden, koncerninterna skulder, leasingkontrakt och möjligheten att rulla vidare negativa räntenetton mellan bolag.

Det är också en förutsättning att samtliga nödvändiga juridiska definitioner av ränta implementeras, att nödvändig kronologisk ordning tillämpas i de skattejuridiska regelverken och att skiljelinjer mellan bolagsformer för att kunna ta del av detta regelverk också implementeras samt att vissa förenklingsregler tillämpas.

Däremot finns det några andra förslag i propositionen som ger anledning att fundera över hur regeringen egentligen har tänkt. Det handlar bland annat om småföretag, men även om förslag som inte direkt har med huvudförslaget att göra utan tycks beröra helt andra politiska områden.

Fru talman! Vi ser och förstår de goda intentioner som regeringen har haft med att använda ändrade regler för att få fler hyresbostäder byggda som ett led i att försöka motverka problemen på bostadsmarknaden. Det är positivt att regeringen vill försöka lösa problemen. Men en fråga som bör ställas är varför ett sådant förslag har bakats in i en stor och viktig bolags-skatte-reform. Det är min första invändning. Jag tycker att det underminerar frågans dignitet när man förfar på detta vis.

Min andra och viktigaste invändning är att så länge man varken har infört en mycket mer begränsad invandringspolitik eller har verkställt beslut om återvandring av personer utan asylskäl, vilket man tidigare har aviserat, är det inte sannolikt att nyproduktion av hyresrätter enskilt räcker till för att lösa problemet med bostadsbrist. Invandringspolitiken påverkar i långt större utsträckning bostadspolitiken på efterfrågesidan än vad detta förslag påverkar utbudssidan. Varför inte lösa grundproblemet i förväg i stället för att försöka hantera symtomen i efterhand?

Fru talman! Vidare är vår uppfattning att schablonintäkten på avdrag för avsättning till periodiseringsfond inte ska höjas för att sedan beskattas. Periodiseringsfonderna är ju en metod för att flytta skatt mellan räkenskapsåren. Det verkar här som om man helt har missat poängen med periodiseringsfonder över huvud taget.

Man har också riktat udden mot försäkringsbolagen och den så kallade säkerhetsreserven. Man kan betrakta uppkomna vinster under ett år som åtminstone delvis redan in-tecknade för kommande förluster. Det är därför rimligt att bolaget får sätta av obeskattade vinstmedel i en reserv som kan användas för att täcka kommande förluster i försäkringsrörelsen.

Regeringen föreslår också en tillfällig begränsning av underskottsavdrag för juridiska personer. Det skulle innebära en oklarhet i beskattningen med ett tydligt avsteg från principen att bolagets resultat är grunden för beskattning. Jag vill inte se en vinstskatt som inte baseras på ett positivt resultat, alltså en skatt som skulle kunna belasta även ett negativt resultat. Det vore orimligt både ekonomiskt och ur ett rättssäkerhetsperspektiv. Med anledning av detta bör förslaget inte genomföras.

Avslutningsvis är det viktigt att se hur den här typen av förändringar har ett gott samhällsekonomiskt syfte samtidigt som de på ett drastiskt sätt kan påverka vissa företag i ganska stor utsträckning. Det är rimligt att ge företagen ordentligt med tid att anpassa sina räkenskaper utifrån de nya villkoren. Vissa företag kan ha en mångfald av uppställningar på sina balansräkningar och resultaträkningar som gör att de i flera steg behöver fasa ut del för del från sin ekonomi. Därför bör ikraftträdandet av förslagen ske senare.

Jag yrkar bifall till SD:s reservation 1.

Anf. 221 LINDA SNECKER (V):

Fru talman! Det är oerhört viktigt att arbetet inom EU för att motverka skadlig skattekonkurrens fortsätter. Vänsterpartiet är positivt till det arbete som pågår inom både OECD och EU. Vi välkomnar Företagskommitténs slutbetänkande om att minska de skattemässiga skillnaderna mellan finansiering med eget och lånat kapital. Men detta är också det enda vi är positiva till i förslaget.

Regeringen levererar ett urvattnat förslag som inte kommer att leda till några stora förändringar. Låt mig förklara varför.

För det första är avdraget mot ebitda alldeles för högt. Regeringen föreslår 30 procent. Vänsterpartiet vill att det ska ligga på 25 procent eftersom en sådan nivå skulle innebära att 87 procent av de noterade multinationella företagsgrupper som redovisar positivt ebitda i princip skulle kunna dra av sina externa nettoräntekostnader helt och hållet.

För det andra anser Vänsterpartiet att beloppsgränsen i förenklingsregeln är så hög att det undergräver syftet med hela reformen – utjämningen

mellan eget och lånat kapital och att undvika skatteflykt. En lämplig nivå för beloppsgränsen anser vi vara 100 000 kronor, i stället för regeringens förslag om 5 miljoner. En beloppsgräns på den nivån skulle innebära att ca 75 procent av aktiebolagen skulle kunna tillämpa förenklingsregeln och därför inte omfattas av den generella ränteavdragsbegränsningen.

Slutligen måste bolagsskatten uppmärksammas. Den svenska bolagsskatten har sänkts i flera steg under de senaste tio åren. År 2009 sänktes den från 28 procent till 26,3 procent, och under 2013 sänktes den till dagens 22 procent. Den svenska bolagsskatten ligger därmed under OECD-snittet på 23,5 procent. Nu vill regeringen sänka den igen, till 20,6 procent.

Det ska tilläggas att den svenska avskrivningsregeln är mycket förmånlig i ett internationellt perspektiv. Det är helt enkelt lätt att vara företagare i Sverige i dag. Vinsterna i bolagssektorn är därtill höga, och det har varit så under lång tid. Skatt är till för att betalas för att den i slutändan tillfaller oss alla och, med rätt politik, dem som behöver den allra mest. Det inkluderar även småföretagare, entreprenörer och personer med osäkra anställningar. Därför finns det ingen mening med att sänka bolagsskatten för företag som det går bra för eller att ge olika slags avdrag till företagare som inte behöver det.

Jag yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 222 OLLE FELTEN (-):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 3.

Skattereglerna inom företagssektorn är en stor och komplex katalog av regler för en mängd olika situationer. I den proposition som ligger bakom dagens betänkande från skatteutskottet föreslås ett antal förändringar i viktiga delar av dessa skatteregler.

I huvudsak tar förslagen fasta på det viktiga arbetet mot skatteundandragande och vinstförflyttning. Det är ett växande problem som har utvecklats genom en alltför snabb och hämninglös globalisering. Multinationella bolagskonstruktioner har byggts upp till svår genomträngliga konglomerat av företag som flyttar vinster mellan marknader för att undgå att betala skatt där vinsterna uppkommer.

Denna utveckling ligger bakom många av de samhällsproblem som ses världen över. Därför har G20-länderna år 2015 gett OECD, den gemensamma organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, i uppdrag att bygga en stomme till relevanta skatteregler som kan möta aggressiv skatteplanering på ett gemensamt och strukturerat sätt på den internationella arenan.

Fru talman! Detta är ett ambitiöst projekt som har gått ganska snabbt att utveckla, men där arbetet med att anpassa regelverk kommer att fortsätta under lång tid. Arbetet resulterade i det så kallade BEPS-projektet, som syftar till att undanröja förhållanden som bidrar till skatteundandraganden och vinstförflyttning.

OECD var tidigt ute med att skapa en mall för hur länder bör bygga avtal om ömsesidiga regler för beskattning av ekonomisk aktivitet som rör sig över två länders gränser, så kallade skatteavtal. Den mallen är i dag rutin i länders bilaterala avtalsskapande på detta område. BEPS-projektet definierar ett antal problem men också åtgärder som syftar till att undanröja dessa problem. Metoden att hantera regeluppbyggnaden för att undanröja problemen är en utvidgning av de gamla skatteavtalen.

Europeiska rådet har antagit ett rådsdirektiv som fastställer vissa regler som i väsentliga delar ansluter till de principer som OECD-BEPS har fastställt. Det handlar bland annat om att begränsa till exempel avdragsrätt för räntekostnader som uppkommer inom multinationella företagsgrupper med syftet att flytta vinster till ett annat land än där de uppstår för att minska skattekostnaden i det landet.

I propositionen har regeringen elva olika huvudförslag till åtgärder på detta område. Förslagen läggs fram med stöd av bland annat det nämnda EU-direktivet och med hänvisning till OECD:s BEPS-projekt.

OECD-BEPS har i sin åtgärd 4, av totalt 15, pekat ut vissa räntearrangemang och närbesläktade åtgärder som indikation för skatteundandragande. Man föreslår därför införandet av begränsning av avdrag för räntor och andra kostnader som uppkommer i sådana sammanhang.

Fru talman! I EU-direktivet finns också föreskrifter om sådana åtgärder med inriktning på företagsgrupper med internationell förgrening. Ett problem i sammanhanget är att man vill komma åt de transaktioner som är skapade för att minimera skattebetalningen, men samtidigt inte hindra företag som har legitima skäl att finansiera tillgången till externt kapital som behövs för att bygga och utveckla den egna verksamheten. Sådan finansiering måste vara möjlig att hantera på ett seriöst sätt. Direktivet ger också öppningar för att undanta vissa situationer som är fullt legitima och kommersiellt relevanta genom sina miniminivåer på åtgärder.

Här finns ett antal svåra gränsdragningsproblem som måste hanteras. Tyvärr har regeringen valt att lägga sitt förslag på en övergripande bruttonivå som skapar ett okänsligt regelverk och som riskerar att hämma tillväxten, till exempel på områden med stora investeringskrav. Själva idén med åtgärden är att minska oskälig omflyttning av vinster mellan olika länder. Därmed skapas problem, som beror på att tillämpningen av reglerna görs generell för alla företag, som slår mot seriösa företag eller koncerner som har sin verksamhet förlagd i Sverige.

Möjligheten att finansiera en verksamhet med externa pengar utan att tvingas tunna ut ägandet i det egna bolaget är en nödvändig förutsättning för många företags möjlighet att utvecklas och bedriva en seriös verksamhet. Regeringen har fastnat i fällan att betrakta alla ränte- och finansieringskostnader som oegentligheter och försök att undandra sig skatt. Ingenting kan vara mer felaktigt.

En mycket lång rad av remissinstanser pekar på att detta förslag inte är tillräckligt genomlyst utifrån de olika typer av förutsättningar som råder inom olika branscher. Kapitalintensiva verksamheter kommer att missgynnas kraftigt av den föreslagna ändringen, och det riskerar att få allvarliga negativa effekter på såväl den offentliga som den privata investeringsviljan.

Tillgången till riskvilligt kapital är en grundläggande förutsättning för företagsutveckling, vilket regeringens förslag äventyrar. Att föreslå så långtgående begränsningar av avdrag för kostnader som härrör från kapitalförsörjningen riskerar att medföra mycket allvarliga konsekvenser för många olika företag. Detta påpekas av en mängd remissinstanser, som anser att lagen borde ansluta till de miniminivåer som direktivet sätter. Jag delar den uppfattningen, i vart fall initialt.

Målsättningen att minska skatteundandragande är nödvändig och viktig att uppfylla. Men samtidigt får vi inte bygga system som innebär att

vanlig seriös finansieringsverksamhet omöjliggörs eller försvåras. Man borde ha tagit till vara de möjligheter som ges i EU-direktivet till att sätta gränser och göra undantag som gör att regelverket träffar rätt typ av företag. Nu leker regeringen blindbock och försämrar förutsättningarna för investeringar i Sverige.

Fru talman! Räntor och närbesläktade kostnader kan utgöra allt från oseriösa företags försök att genom räntesnurror och liknande arrangemang undandra sig skatt till seriösa kostnader för att köpa tillgång till nödvändigt rörelsekapital. Genom att dra alla över en kam, som regeringen gör genom detta förslag, skapas en lång rad orättvisor och spärrar som kommer att ge oönskade negativa effekter i olika branscher. Exempel som lätt kan förutses är minskat bostadsbyggande, stora problem för kapitalintensiv industriverksamhet, minskad tillväxt inom såväl offentliga som privata investeringar och mycket annat.

Fru talman! Alternativ för Sverige föreslår att riksdagen avslår förslaget till generell begränsningsregel för ränteavdrag och att regeringen i stället återkommer med ett förslag till avdragsförbud som adresserar oönskade konstruktioner som inte är kommersiellt motiverade. Vi föreslår också en ändrad beloppsgräns i den föreslagna förenklingsregeln för leasingavgifter, som kommer att innebära att företag som leasar dyra produktionsinventarier kommer att missgynnas. Regeringen försöker mildra de negativa effekterna genom att kompensera med en liten minskning av bolagsskatten. Men även denna åtgärd är alltför trubbig och för liten för att kunna anses vara en fullgod kompensation.

Det är tråkigt att regeringen genom sin brist på förståelse för olika branschers förutsättningar inte ser de problem som skapas med lagförslaget. Jag menar att man behöver identifiera riskarrangemang och bygga lagregler med avdragsförbud som träffar sådan verksamhet men som också låter sunda affärsmekanismer vara. Det måste helt enkelt finnas en känslighet även i lagstiftningen som gör att vi bygger en stark mur mot oegentligheter och samtidigt skyddar seriös verksamhet som behövs för att stärka svensk konkurrenskraft gentemot omvärlden. Det är också tråkigt för svenska företag att allianspartierna lägger sig platt och inte manifesterar sina avvikande åsikter i en reservation. De visar därmed, återigen, att decemberöverenskommelsen lever.

Anf. 223 PER ÅSLING (C):

Fru talman! Svenska företag står inför en av de största skattereformerna på över 25 år. Anledningarna till detta är dels ett EU-direktiv som innebär att medlemsstaterna måste införa ränteavdragsbegränsningar och regler mot skatteflykt, dels att OECD:s rekommendationer gällande skattebaserodering och vinstförflyttning delvis inkluderas. Det har varit angeläget att företag i god tid får klarhet i vad den nya lagstiftningen innebär. Regeringens hantering av den nu aktuella lagstiftningen lämnar i denna fråga mycket i övrigt att önska vad gäller just beredning och färdigställande av förslag.

Fru talman! Under den utdragna processen med att ta fram den proposition vi nu diskuterar har Centerpartiet haft en tydlig uppfattning. Redan i förra höstens budgetmotion var vi tydliga. Vi klargjorde då att ränteavdragsbegränsningen bör ligga på 30 procent, och en skatteneutral effekt för företagen måste vara utgångspunkten.

Ledstjärnan i vår syn är att de svenska företagens konkurrenskraft ska värnas. Implementeringen av direktivet får aldrig innebära att våra företag får en försämrad konkurrenskraft gentemot sina konkurrenter i andra EU-länder. Att de små företagen i största möjliga utsträckning ska undantas är en självklarhet för oss. Det är inte för dem som EU-direktivet är ämnat.

Fru talman! Vi ska fatta beslut om den nya lagstiftningen här i kammaren i morgon. Det nya förslaget kommer att träda i kraft från och med den 1 januari 2019. Konsekvenserna kommer att behöva bevakas och utvärderas under lång tid. Detta är i många avseenden en historisk skattereform när det gäller detaljeringsgrad och därmed de nya förutsättningar som företagen har att hantera.

I den nya lagstiftningen finns ett huvudsyfte att ytterligare skärpa regelverket kring räntesnurror. Just när det gäller räntesnurror påbörjade alliansregeringen ett arbete och gjorde förändringar.

Det är också fråga om att i den nya lagstiftningen jämna ut skillnader mellan eget och lånat kapital och att förhindra skatteundandragande.

De allra flesta företag i Sverige är små företag. Hela 99,9 procent av alla företag är små eller medelstora. Dessa företag torde inte ägna sig åt olika former av avancerad internationell skatteplanering.

Jag har många gånger stått här i talarstolen och påpekat att det är i de små och medelstora företagen som jobb skapas. Då ska de kunna göra just det – skapa jobb – och inte behöva ägna sig åt omfattande byråkrati.

Vi kan konstatera att regeringen i stor utsträckning har lyssnat på den kritik som har framförts mot ursprungsförslaget. Det är positivt att regeringen väljer att lägga fram ett förslag som är i linje med vad som gäller i våra grannländer och att man ser till att betydligt fler småföretag undantas från ytterligare reglering.

Som jag nämnde inledningsvis kommer lagstiftningens konsekvenser att behöva utvärderas. Det finns några områden som vi är särskilt angelägna att se över.

Det gäller bostadsförsörjningen. I Sverige står vi inför nya utmaningar framgent, och enligt prognoser blir de större. Vi är fortfarande oroade över vilka konsekvenserna blir av regeringens förslag när det gäller produktion av framför allt bostäder med hyresrätt. En minskad bostadsproduktion är allt annat än önskvärd.

Fru talman! Regeringen har under mandatperioden väsentligt ökat företagens administrativa kostnader. När nya skatteregler införs är det rimligt att se över existerande. De nu föreslagna skattereglerna påverkar företag olika, vilket är rimligt med hänsyn till att det är beskattning av lånat kapital som behandlas.

Bolagsskatten måste vara konkurrenskraftig i ett europeiskt sammanhang inte bara vad gäller skattenivå utan även på det sätt som bolagsskatten tas ut. Konsekvenserna av den föreslagna lagstiftningen blir olika för kapitalintensiva respektive icke kapitalintensiva branscher.

Likaså riskerar familjeägda företag att behöva se över sin verksamhet, eftersom dessa inte har samma möjligheter som till exempel börsnoterade företag att jämna ut förhållandet mellan eget och lånat kapital. Därför är det viktigt att noggrant utvärdera hur regelverket påverkar just dessa företag.

Fru talman! Detta var några av de frågor som fortsatt behöver ses över och utvärderas, men det finns fler.

Centerpartiets grundprincip är att när nya regler införs ska gamla tas bort. Annars lyckas vi inte ens hålla halt i ökningstakten i krånglet. Vi har även föreslagit att regelförenklingsarbetet ska inkludera skatteadministration, eftersom det är en stor del av företagens administrativa kostnader. De har dessutom har ökat under senare år.

Världsbankens jämförelser visar att svenska företag har betydligt större omfattning på skatteadministration än företag i våra grannländer. Så ska det inte vara. Här krävs det krafttag.

Fru talman! Vi har från Centerpartiet ett särskilt yttrande. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i skatteutskottets betänkande 25.

Anf. 224 JÖRGEN HELLMAN (S):

Fru talman! Det har varit en lång resa. I dag är det debatt i kammaren, och i morgon är det beslut. Det har varit en lång resa för att kunna påverka förslagen.

Den tidigare regeringen beslutade den 13 januari 2011 att tillkalla en kommitté, som antog namnet Företagsskattekommittén, med uppdrag att se över beskattningen av bolag. De kom med sitt förslag den 12 juni 2014. Man föreslog då att en generell begränsning av ränteavdrag i bolagssektorn i kombination med en sänkning av bolagsskatten skulle införas.

Sedan fortsatte resan. Den 5 oktober 2015 lämnade OECD rekommendationer mot skattebaseroering och vinstförflyttning avseende ränteavdragsbegränsningar. Stafettpinnen togs därefter över av EU. Den 12 juli 2016 antogs rådets direktiv om fastställande av regler mot skatteflyktsmetoder som direkt inverkar på den inre marknadens funktion.

Detta har varit viktiga steg i resan framåt. I dag levererar vi saker som är bra för jobben och tillväxten i både Sverige och EU. Det är naturligtvis en bra sak om man kan bekämpa skattefusk och skatteundandraganden.

Efter OECD:s rekommendationer och EU-direktivet tog Finansdepartementet fram promemorian med titeln *Nya skatteregler för företagssektorn*. I promemorian lämnades det två alternativa förslag på utformning av en generell ränteavdragsbegränsningsregel. Efter en remissomgång bestämde sig regeringen för att skicka följande förslag till riksdagen.

Alltför förmånliga skatteregler för ränteavdrag kan leda till skattebaserosion och vinstförflyttning. Med hänsyn till detta och för att förbättra den skattemässiga neutraliteten mellan eget kapital och lånat kapital samt för att möjliggöra en breddning av bolagsskattebasen föreslår regeringen en generell begränsning av ränteavdragen i bolagssektorn.

Det ska införas i en av de former som var remitterade. Det kallas ebitdaregeln. Det är rörelseresultat före räntor, skatt, nedskrivningar och avskrivningar. Förslaget innebär att avdragsutrymmet uppgår till 30 procent av ebitda. Detta kombineras med en sänkning av bolagsskatten och expansionsfondsskatten från 22 procent till 20 procent. Alltså sänks bolagsskatten i vårt land. Men av offentligfinansiella skäl kommer bolagsskattesatsen under de två första åren att vara 21,4 procent.

En förenklingsregel föreslås som innebär att ett negativt räntenetto får dras av upp till 5 miljoner kronor. Ett sådant avdrag får göras i stället för ett avdrag med 30 procent av avdragsunderlaget enligt ebitdaregeln.

Olikheter i nationell lagstiftning vad gäller skattemässig behandling av både företag och finansiella instrument gör det möjligt för skattskyldiga,

särskilt företag i intressegemenskaper med företag i andra länder, att använda gränsöverskridande skatteplanering för att undkomma skatt. I det internationella samarbetet genom OECD ser vi till att neutralisera lite av de olika skattemässiga effekterna.

Införandet av generell utformade regler som begränsar ränteavdragen föranleder även behov av att definiera uttrycken "ränteutgifter" och "ränteinkomster". Det görs också i detta förslag. Det införs regler som innebär att räntedelen i leasingavgiften vid finansiell leasing skattemässigt ska behandlas som en ränteutgift.

Den senaste diskussionen i debatten har gällt att det kommer att drabba företag som investerar i bostadshus. Regeringen har lyssnat på förslagen. Nu finns det regler om värdeminskingsavdrag för hyreshus så att det inte påverkar nyproduktionen.

Fru talman! Det har varit en lång resa. I morgon fattar vi beslut. Den 1 januari 2019 har vi ett nytt företagsskattesystem på plats.

Anf. 225 CECILIA WIDEGREN (M):

Fru talman! Svenska företag står inför en av de största företagsskatteförändringarna på över 25 år. Företag har tyvärr lämnats i ovisshet om förändringarna av mycket centrala företagsskatteregler under flera år. Tidigare talare, socialdemokraten Jörgen Hellman, kallar det en lång resa. Vi från Alliansen kallar det för en alldeles för lång och onödigt lång resa.

Regeringen har nämligen inte prioriterat svenska företags behov av långsiktighet, tydlighet och klara besked. Detta har skett trots många påminnelser här från riksdagens kammare, från svenska företag och från näringslivet.

Dagens skattesystem gynnar lån framför eget kapital genom regler om ränteavdrag. Det leder till att företag lånar mer än vad de annars skulle ha gjort, vilket ökar sårbarheten i ekonomin. För att minska spänningen bör likabehandlingen öka mellan lånat kapital respektive eget kapital när det gäller beskattning.

Moderaterna påbörjade tillsammans med de övriga allianspartierna detta arbete redan under alliansregeringens år genom att tillsätta en parlamentarisk utredning för att värna de långsiktiga och förutsägbara skattereglerna för svenska företag. Företagsskattekommittén tillsattes i och med behovet av att reformera delar av företagsskattereglerna. Reformen behöver vara kostnadsneutral för att minska de negativa effekterna och för att värna svensk konkurrenskraft. Det var väldigt tydligt uttalat då, och det är lika uttalat nu.

Fru talman! Vi vill bygga Sverige starkare genom att stärka konkurrenskraften ytterligare. Vår utgångspunkt har varit att stärka konkurrenskraften och att inte låta Sverige halka efter mot omvärlden, mot den nära omgivningen eller längre ifrån. Sverige är ett litet, starkt exportberoende land där svenska företag varje dag, året runt, måste kunna handla och göra det konkurrenskraftigt. Företag och företagare är grunden för både jobb, tillväxt och välfärd i hela vårt land.

Vi har därför förespråkat att de regler som utformas ska vara så lika våra grannländers och övriga EU-länders som möjligt, exempelvis vad gäller avdragsutrymmet, tillsammans med de förenklingsregler som innebär att företag som har ett negativt räntenetto kan undantas.

Vår inställning skilde sig markant från det förslag som regeringen presenterade så sent som förra sensommaren och i början på hösten och som sedan remissbehandlades. Det var helt avgörande redan då – och det är det fortsatt – att man sänker bolagsskatten för att möjliggöra en minskning av effekten på företag som drabbas av de nya reglerna och för att fortsatt långsiktigt stärka den svenska konkurrenskraften.

En kostnadsneutral reform för företagen handlar om att bolagsskatten måste sänkas i flera steg. Denna resa påbörjas nu, och det ser vi positivt på. Men den måste också fortsätta. Reformen behöver som helhet vara kostnadsneutral. Det finns nu en oro för att reformen är överfinansierad. Allt handlar om att minska de negativa effekterna och att värna svensk konkurrenskraft.

De nya skattereglerna kommer att sänka skatten för vissa och höja den för andra. Effekten för företag som drabbas blir mindre vid en större bolagsskattesänkning. Det är klart att vi hade velat se en sådan större sänkning redan nu.

En sänkning är viktig i flera steg. Mot den bakgrunden är det olyckligt att regeringen inte riktigt fullt ut prioriterar denna långsiktighet och konkurrensförutsättningarna för de svenska företagen. Vi vet att vi är i slutet av en ganska lång högkonjunktur, och vi vet att vi snart går in i en konjunktur som kommer att bli tuffare för svenska företag när konkurrenskraften verkligen sätts på spel. Det är därför helt nödvändigt att fortsätta att stärka svenska företags konkurrenskraft.

Fru talman! Parallellt med att ta viktiga steg för att förhindra internationell skatteplanering har det tagits flera olika steg, inte minst på europeisk nivå. Detta arbete har resulterat i att Sverige samtidigt har en skyldighet att implementera EU-direktiv som syftar till att förhindra skatteundandragande. Mer precist innehåller EU-direktivet regler för att motverka internationell skatteplanering genom utnyttjande av ränteavdrag. Implementeringen återstår och har inkluderats i regeringens förslag som en del av de förändrade företagsskattereglerna.

Fru talman! Det är positivt att regeringen väljer en lösning som ligger i linje med grannländernas och att man ser att det är betydligt fler småföretag som kommer att undantas från regleringarna. Tyvärr innebär dock regeringens senfärdighet att företagen inte ges tillräcklig tid att anpassa sig till de nya reglerna.

Vi är således fortsatt kritiska till att förslaget dragit ut på tiden, att resan har blivit alldeles för lång och att företagen nu på väldigt kort tid måste anpassa sig. Om regeringen tidigare hade lämnat förslag till riksdagen och om regeringen tidigare hade tagit kontakt med allianspartierna skulle detta självklart gått mycket smidigare. Det gäller också den implementering som nu återstår.

Nu, fru talman, är det viktigt att fortsatt följa konsekvenserna av detta, att följa utvecklingen och att noga följa upp. Det är helt avgörande för den svenska konkurrenskraften. Därför kommer vi moderater att tillsammans med allianspartierna prioritera att fortsatt följa upp dessa konsekvenser.

Anf. 226 RASMUS LING (MP):

Fru talman! Det är fyra år sedan den utredning kom som ligger till grund för propositionen. Utredningen tillsattes alltså av den förra alliansregeringen, och dess förslag lämnades över till den sommaren 2014.

Detta bygger i grunden på ett EU-direktiv. Vi har haft väldigt generösa regler i Sverige för företag som har kunnat göra ränteavdrag. I och med det ärende som nu kommer att klubbas kommer det att bli mindre generöst än det har varit tidigare.

Jag kan erkänna att jag själv inte hade koll på alla begrepp när utredningen kom – ebit och ebitda. Det är säkert fler i skatteutskottet som har lärt sig någonting, för ärendet är inte enkelt i alla sina delar. Men i grunden handlar det om att komma till rätta med ett par saker.

Det handlar delvis om en skatteplanering som har funnits och som inte minst BEPS-arbetet inom OECD haft som avsikt att motarbeta. Det är också en viktig sak att utjämna villkoren mellan lånat och eget kapital; inte minst är det principiellt viktigt. I förlängningen kan också riskerna i ekonomin minskas när vi gör det mindre förmånligt att låna. Man kan ju anta att lånen blir mindre när det blir mindre förmånligt.

Man kan beskriva detta som att vi gör det sämre, men man kan också beskriva det som att det helt enkelt blir mer lika villkor. Det är en mer positiv beskrivning.

Den stora fördelen med ärendet är att vi också får möjligheten att sänka bolagsskatten från 22 till 20,6 procent. Eftersom det finns en begränsningsregel som ändå är ganska stor och som gör att de flesta företag helt undantas från minussidan innebär detta att merparten av företagen får sänkt bolagsbeskattning. Det är glada nyheter, inte minst för många av de väldigt små företagen.

Fru talman! Jag noterade att i början av debatten var Vänsterpartiets representant uppe med ganska hänfulla spydigheter mot Sveriges småföretagare. Man beskrev hur enkelt det var, hur stora vinsterna var och liknande. Jag tycker att det är ganska uppseendeväckande att man går upp och säger det men sedan inte ens stannar under debatten och deltar i den.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 227 MATHIAS SUNDIN (L):

Fru talman! Från Liberalernas sida har vi ett särskilt yttrande i betänkandet, eftersom vi respekterar den budgetprocess som vi har kommit överens om mellan ett antal av de seriösa partierna här i Sveriges riksdag.

Själva ärendet handlar, som mina kollegor har berättat, om företagsbeskattning och de nya reglerna för ränteavdrag. Det förslag som vi nu har på bordet är betydligt bättre än det allra första förslag som vi såg från regeringen. Det har under processen och den långa resan blivit mer likt de regler man har i andra länder, vilket vi från Alliansens sida har hävdat att det bör vara. Avdragen är upp till 30 procent, till exempel.

När det gäller detta med kostnadsneutralitet har fokus från Socialdemokraterna och regeringen varit på att systemet ska vara kostnadsneutralt. För Gud förbjude att man råkar sänka en skatt lite grann – det vore inte bra! Men vi från Liberalerna och Alliansen har inga problem med att dra ned på skattetrycket. Risker med att inte sänka bolagsskatten mer är att skatterna höjs något, men det får vi se framöver.

Från Liberalernas sida ser vi i stället att fokus borde ligga på att sänka skattetrycket för företagen som har fått en större skattebörda under den här senaste mandatperioden och att vi inte behöver vara rädda för att göra det lite billigare att driva företag i det här landet.

Jag vill höja ett varningens finger gällande detta med bostadsbyggandet. Det är kompenserat i förslaget som vi har, och vi får verkligen hoppas att det håller, men det gäller att hålla båda ögonen på detta så att det inte får negativa effekter för bostadsbyggandet. Det ligger definitivt i farans riktning.

Vi har en snabb digitalisering av världen med en exponentiell tillväxt, och när Sveriges viktigaste lag heter Moores lag är det viktigt att inte tynga företagen med några onödiga skatter eller onödigt regelkrångel. Det kommer vi att jobba med om vi vinner valet tillsammans med kamraterna i Alliansen.

Fru talman! Eftersom jag inte kandiderar till omval är detta mitt sista anförande från riksdagens talarstol. Jag tänkte därför ta tillfället i akt och tacka. Då går det inte, även om timmen är sen, att låta bli att bli lite nostalgisk.

När jag tänker tillbaka är det tillfällena med minst glamour och minst pompa och ståt som jag faktiskt minns mest. Ett exempel är när jag en kall, slaskig och grå januarikväll hoppade på bussen till Valdemarsvik där den lokala partiföreningen bjudit in allmänheten. Ni vet hur det är – någon kokade kaffe och någon hade med sig hembakad kaka. Det kom fyra personer, varav jag var en. En av de andra var nästan helt senil.

Jag minns dessa tillfällen allra mest för att de på något sätt ändå har varit finast. Demokrati kan vara det otroligt ståtliga öppnandet som vi har här när vi inleder riksmötet, men ännu mer är demokrati ett evigt och oglamouröst arbete som pågår varje kväll, varje helg, varje vecka, varje år – år ut och år in. Det är alla de små insatserna som tillsammans gör att vår demokrati faktiskt fungerar. Det tycker jag är mycket, mycket vackert.

Att ha fått tjänstgöra i den högsta beslutande församlingen i vår svenska demokrati är jag väldigt tacksam för. Därför vill jag rikta ett tack främst till väljarna förstås i Östergötland för att de gav mig detta förtroende men såklart också till partimedlemmarna som tyckte att jag var bäst lämpad att denna mandatperiod företräda dem här.

Även om jag lämnar politiken av egen fri vilja kommer jag att sakna den. Att ha fått vara förtroendevald ledamot av Sveriges riksdag kommer alltid att vara det finaste uppdrag jag haft i mitt liv.
(Applåder)

Anf. 228 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Skatteregler kan man fundera på i ett vitt perspektiv och i ett snävt perspektiv. Det snäva perspektivet finns just i den proposition som ligger på bordet. Den innebär enligt mig en harmonisering av ränteadragsregler i Europa som jag tror i längden är bra för svenska företag. Så lika regler som möjligt som i övriga Europa gynnar vår konkurrenssituation, därför att vi har starka företag som är duktiga på det de gör. De tjänster eller de produkter som de tillverkar är de duktiga på. Ju mer våra regler är lika de som finns i Europa, desto mer kommer det att gynna de svenska företagen. Men jag tror också att man måste ta fler steg för att ta bort andra delar i skattelagstiftningen som missgynnar svenska företag. Jag hoppas att det kommer under nästa mandatperiod.

Många har talat om att denna proposition som nu ligger på bordet är mycket bättre än vad förslaget var från början. Jag håller med om det men

tycker även att det är väldigt sent och att det är svårt för företag att anpassa sig. Det är helt solklart så.

En del i förslaget som är bra är att man minskar bolagsskatten till så småningom 20,6 procent. Jag har dock svårt att utläsa i förslaget om det är kostnadsneutralt eller om det som vanligt blir en ökad skattebörd för företagen. Vi som parti hade gärna sett att bolagsskatten minskades något mer för att säkra att skattebördan faktiskt inte ökar för företagen. Men nu är det förslaget på 20,6 procent som föreligger, och vi står bakom propositionen.

Däremot tror jag att enskilda branscher kan få större problem i och med beslutet i morgon. De branscher som är investeringsintensiva, såsom fastighetsbranschen, kommer att drabbas ganska hårt. Denna proposition kommer oavkortat att bidra till att bostadsbyggandet kommer att minska i Sverige. Det är min fullständiga övertygelse. Detta sker i ett läge då vi som nation skulle behöva byggande av fler bostäder.

Vi märker redan nu att antalet bostäder som byggs minskar på grund av att alliansregeringens åtgärds paket inte har underhållits av den nuvarande regeringen. Det är dåligt för Sverige och olyckligt för alla de som vill byta boende eller få sitt första boende. Några riktiga reformer på detta område har inte kommit, vilket är beklagligt.

Man kan även se skattereglerna i ett vidare perspektiv. Regeringen har haft chansen att i de 3:12-regler som finns i dag förändra det som inte fungerar, men tyvärr har man inte lyckats lägga något förslag på riksdagens bord. Jag tänker mest på den del som försvårar för generationsskifte av företagen. Vi är alla överens om i partierna att vi måste underlätta och se till så att generationsföretag lättare kan få leva vidare. Ändå har inget förslag kommit till riksdagens bord.

3:12-reglerna borde även moderniseras utifrån småföretagarperspektivet, och det borde göras enklare för den enskilde företagaren att se konsekvenserna av reglerna. Kanske borde förenklingsregeln utvecklas så att den går att använda på fler företagare än bara några få. Men denna mandatperiod blir regeringen svaret skyldig, eftersom det inte blev något förslag alls när det gäller 3:12-reglerna.

Regeringen har också misslyckats med att presentera ett förslag där vi minskar eller hanterar företrädaransvaret på ett bättre sätt, så att företagaren får ta rimliga risker och våra myndigheter inte blir yxan som fäller företagen. Visst ska man utsättas för risk om man startar ett företag, men den ska vara rimlig. Ibland känns det som att godtycklighet i stället för ramar och regler styr, vilket är rättsosäkert. Företrädaransvaret ska användas då människor är grovt oaktsamma och uppenbart inte vill göra rätt för sig. I annat fall bör väl vi som stat se möjligheterna med företagen.

Regeringen har även misslyckats med att göra regelförenklingar för företagare så till den milda grad att man helt struntar i Regelrådet. Nästa mandatperiod borde inriktas på att ta bort krångliga och onödiga regler men även på att förenkla de regler som finns kvar.

Under denna mandatperiod hävdar jag att det har blivit svårare att driva företag i Sverige. Det har skett i en tid då vi behöver fler företagare än någonsin. Dessutom har regeringen gett sig på den bransch som innehåller mest kvinnliga företagare, nämligen välfärdssektorn, och försökt införa ett vinstförbud. Det skulle ha varit en dödsstöt för välfärdsföretag om det hade genomförts.

Regeringen borde underlätta för småföretagare att behålla viktig personal för utvecklingen av företaget genom att göra det möjligt att undanta fler från turordningsreglerna. Det måste vara rimligt att man när man kämpar för att vända en negativ utveckling för företaget bör kunna behålla den personal som är viktig för just den förändringen. Inte heller där har vi sett något förslag.

Regeringen har misslyckats med att göra en riktig skatteväxling i form av att beskatta det som vi inte vill ha mer och lägga de medel man får in på att minska arbetsgivaravgiften. Att få ned kostnaden för att anställa personal är en viktig byggsten för att få ett bra näringsliv i framtiden. Utan företagen förlorar vi stora skatteinkomster till staten. Det bör vara en ren självbevarelsedrift att gynna den del som är viktig för skatteinkomsterna, det vill säga företagen.

Jag tycker mig se mer av en tendens till att man vill nagelfara företagaren och se till att företagaren i alla delar gör allt enligt boken oavsett situation i stället för att se företagaren som det den är. Det är företagen som ger oss möjlighet att få in skattemedel. Det är de som tillsammans med sina anställda skapar tjänster och produkter som är attraktiva och kan säljas och genom det genererar skatt till statskassan. Att underlätta, ta bort regelkrångel och visa lite tilltro till företagaren vore det minsta man borde begära. Men för att få det kanske vi måste byta regering.

Det är synd att alla inte är i salen, men jag vill påpeka att min ledsamhet kvarstår över att regeringen inte har lyckats ta bort pensionärsskatten. Jag hoppas att vi kan göra det under nästa mandatperiod.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 14 juni.)

§ 19 Mervärdesskatteregler för vouchrar

Skatteutskottets betänkande 2017/18:SkU26
Mervärdesskatteregler för vouchrar (prop. 2017/18:213)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 14 juni.)

§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 12 juni

2017/18:1471 Skadeståndsnivåer för brottsoffer

av *Markus Wiechel* (SD)

till statsrådet *Heléne Fritzon* (S)

2017/18:1472 Livslångt lärande

av *Jamal El-Haj* (S)

till arbetsmarknads- och etableringsminister *Ylva Johansson* (S)

2017/18:1473 Ahmadiyya

av *Jamal El-Haj* (S)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2017/18:1474 Forskning om sÄrläkemedel

av *Barbro Westerholm* (L)

till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2017/18:1475 Beslut om behandlingsbegrÄnsning

av *Jakob Forssmed* (KD)

till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:1476 Äldreförsörjningsstödet's innebörd

av *Markus Wiechel* (SD)

till statsrådet Lena Hallengren (S)

2017/18:1477 Gemensamma polisstationer i grÄnsområdena

av *Pål Jonson* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1478 FN:s arbete för återvändande av flyktingar

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2017/18:1479 Nolltolerans mot stölder

av *Pål Jonson* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1480 Vargjakt

av *Lars Beckman* (M)

till miljöminister Karolina Skog (MP)

2017/18:1481 Höjd cybersäkerhet för aktörer som bedriver samhällsviktig verksamhet

av *Pål Jonson* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1482 Nationell plan för hepatit C

av *Jenny Petersson* (M)

till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:1483 Åtgärder för att förhindra bränder vid banvallar

av *Pål Jonson* (M)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

§ 21 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

2017/18:1413 Upprustning och elektrifiering av Meråkerbanan

av *Per Åsling* (C)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:1421 Handläggningstiden vid överklagande av infrastrukturprojekt

av *Lars Tysklind* (L)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

Sammanträdet leddes
av talmannen från dess början till och med § 1 anf. 76 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 6 anf. 138 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 7 anf. 180 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 15 anf. 203 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

KATHRIN FLOSSING

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

1 § Partiledardebatt.....	1
Anf. 1 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	1
Anf. 2 ULF KRISTERSSON (M)	3
Anf. 3 JIMMIE ÅKESSON (SD).....	4
Anf. 4 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP).....	6
Anf. 5 ANNIE LÖÖF (C)	7
Anf. 6 JONAS SJÖSTEDT (V).....	8
Anf. 7 JAN BJÖRKLUND (L)	9
Anf. 8 ANDREAS CARLSON (KD).....	11
Anf. 9 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	12
Anf. 10 ULF KRISTERSSON (M) replik.....	12
Anf. 11 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	13
Anf. 12 ULF KRISTERSSON (M) replik.....	13
Anf. 13 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	13
Anf. 14 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	14
Anf. 15 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	14
Anf. 16 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	14
Anf. 17 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	15
Anf. 18 ANNIE LÖÖF (C) replik	15
Anf. 19 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	16
Anf. 20 ANNIE LÖÖF (C) replik	16
Anf. 21 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	16
Anf. 22 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	17
Anf. 23 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	17
Anf. 24 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	17
Anf. 25 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	18
Anf. 26 JAN BJÖRKLUND (L) replik	18
Anf. 27 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	18
Anf. 28 JAN BJÖRKLUND (L) replik	19
Anf. 29 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	19
Anf. 30 ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	19
Anf. 31 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	20
Anf. 32 ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	20
Anf. 33 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	20
Anf. 34 ULF KRISTERSSON (M)	21
Anf. 35 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	21
Anf. 36 ULF KRISTERSSON (M) replik.....	21
Anf. 37 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	22
Anf. 38 ULF KRISTERSSON (M) replik.....	22
Anf. 39 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	23
Anf. 40 ULF KRISTERSSON (M) replik.....	23
Anf. 41 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	23
Anf. 42 ULF KRISTERSSON (M) replik.....	23
Anf. 43 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	24
Anf. 44 ULF KRISTERSSON (M) replik.....	24
Anf. 45 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	25
Anf. 46 ULF KRISTERSSON (M) replik.....	25
Anf. 47 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	25

Anf. 48	ULF KRISTERSSON (M) replik.....	25
Anf. 49	JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	26
Anf. 50	ULF KRISTERSSON (M) replik.....	26
Anf. 51	JIMMIE ÅKESSON (SD).....	27
Anf. 52	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	27
Anf. 53	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	27
Anf. 54	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	28
Anf. 55	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	28
Anf. 56	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	28
Anf. 57	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	29
Anf. 58	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	29
Anf. 59	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	29
Anf. 60	ANNIE LÖÖF (C) replik.....	30
Anf. 61	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	30
Anf. 62	ANNIE LÖÖF (C) replik.....	30
Anf. 63	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	31
Anf. 64	JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	31
Anf. 65	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	31
Anf. 66	JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	32
Anf. 67	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	32
Anf. 68	JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	32
Anf. 69	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	33
Anf. 70	JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	33
Anf. 71	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	33
Anf. 72	ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	34
Anf. 73	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	34
Anf. 74	ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	34
Anf. 75	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	34
Anf. 76	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP).....	35
Anf. 77	ANNIE LÖÖF (C) replik.....	35
Anf. 78	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	36
Anf. 79	ANNIE LÖÖF (C) replik.....	36
Anf. 80	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	36
Anf. 81	JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	37
Anf. 82	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	37
Anf. 83	JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	38
Anf. 84	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	38
Anf. 85	ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	38
Anf. 86	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	38
Anf. 87	ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	39
Anf. 88	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	39
Anf. 89	ANNIE LÖÖF (C).....	39
Anf. 90	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	40
Anf. 91	ANNIE LÖÖF (C) replik.....	41
Anf. 92	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	41
Anf. 93	ANNIE LÖÖF (C) replik.....	41
Anf. 94	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	42
Anf. 95	ANNIE LÖÖF (C) replik.....	42
Anf. 96	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	42
Anf. 97	ANNIE LÖÖF (C) replik.....	43
Anf. 98	JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	43

Anf. 99 ANNIE LÖÖF (C) replik	43
Anf. 100 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	44
Anf. 101 ANNIE LÖÖF (C) replik	44
Anf. 102 JONAS SJÖSTEDT (V).....	44
Anf. 103 ANNIE LÖÖF (C) replik	45
Anf. 104 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	45
Anf. 105 ANNIE LÖÖF (C) replik	46
Anf. 106 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	46
Anf. 107 JAN BJÖRKLUND (L) replik	47
Anf. 108 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	47
Anf. 109 JAN BJÖRKLUND (L) replik	47
Anf. 110 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	48
Anf. 111 ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	48
Anf. 112 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	48
Anf. 113 ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	49
Anf. 114 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	49
Anf. 115 JAN BJÖRKLUND (L).....	49
Anf. 116 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	50
Anf. 117 JAN BJÖRKLUND (L) replik	50
Anf. 118 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	51
Anf. 119 JAN BJÖRKLUND (L) replik	51
Anf. 120 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	51
Anf. 121 JAN BJÖRKLUND (L) replik	52
Anf. 122 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	52
Anf. 123 JAN BJÖRKLUND (L) replik	52
Anf. 124 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	53
Anf. 125 JAN BJÖRKLUND (L) replik	53
Anf. 126 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	54
Anf. 127 JAN BJÖRKLUND (L) replik	54
Anf. 128 ANDREAS CARLSON (KD).....	54
§ 2 Justering av protokoll	55
§ 3 Anmälan om granskningsrapport	55
§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott	55
§ 5 Ärenden för bordläggning	55
§ 6 Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter	56
Socialutskottets betänkande 2017/18:SoU25	56
Anf. 129 TOBIAS BILLSTRÖM (M)	56
Anf. 130 JULIA KRONLID (SD).....	58
Anf. 131 ANDERS W JONSSON (C)	60
Anf. 132 MAJ KARLSSON (V).....	62
Anf. 133 TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik	64
Anf. 134 MAJ KARLSSON (V) replik.....	64
Anf. 135 TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik	65
Anf. 136 MAJ KARLSSON (V) replik.....	65
Anf. 137 CHRISTINA ÖRNEBJÄR (L).....	66
Anf. 138 EMMA HENRIKSSON (KD).....	68
Anf. 139 TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik	70
Anf. 140 EMMA HENRIKSSON (KD) replik	70
Anf. 141 TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik	71
Anf. 142 EMMA HENRIKSSON (KD) replik	71

Anf. 143	YASMINE LARSSON (S).....	72
Anf. 144	TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik	74
Anf. 145	YASMINE LARSSON (S) replik	74
Anf. 146	TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik	75
Anf. 147	YASMINE LARSSON (S) replik	75
Anf. 148	JAN LINDHOLM (MP).....	76
Anf. 149	Statsrådet LENA HALLENGREN (S)	79
Anf. 150	TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik	81
Anf. 151	Statsrådet LENA HALLENGREN (S) replik.....	81
Anf. 152	TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik	82
Anf. 153	Statsrådet LENA HALLENGREN (S) replik.....	82
	(Beslut fattades under § 13.).....	83
§ 7	En mer heltäckande terrorismlagstiftning	83
	Justitieutskottets betänkande 2017/18:JuU35	83
Anf. 154	ANDERS HANSSON (M).....	83
Anf. 155	ADAM MARTTINEN (SD).....	84
Anf. 156	JOHAN HEDIN (C).....	86
Anf. 157	LINDA SNECKER (V).....	88
Anf. 158	ANDERS HANSSON (M) replik.....	89
Anf. 159	LINDA SNECKER (V) replik.....	89
Anf. 160	ANDERS HANSSON (M) replik.....	90
Anf. 161	LINDA SNECKER (V) replik.....	90
Anf. 162	ROGER HADDAD (L).....	91
Anf. 163	LINDA SNECKER (V) replik.....	92
Anf. 164	ROGER HADDAD (L) replik.....	93
Anf. 165	LINDA SNECKER (V) replik.....	93
Anf. 166	ROGER HADDAD (L) replik.....	94
Anf. 167	MAGNUS OSCARSSON (KD).....	94
Anf. 168	SULTAN KAYHAN (S).....	95
Anf. 169	ROGER HADDAD (L) replik.....	97
Anf. 170	SULTAN KAYHAN (S) replik.....	97
Anf. 171	ROGER HADDAD (L) replik.....	97
Anf. 172	SULTAN KAYHAN (S) replik.....	97
Anf. 173	ADAM MARTTINEN (SD) replik	97
Anf. 174	SULTAN KAYHAN (S) replik.....	98
Anf. 175	ADAM MARTTINEN (SD) replik	98
Anf. 176	SULTAN KAYHAN (S) replik.....	99
Anf. 177	MAGNUS OSCARSSON (KD) replik.....	99
Anf. 178	ANDERS HANSSON (M) replik.....	99
Anf. 179	SULTAN KAYHAN (S) replik.....	100
Anf. 180	ANDERS HANSSON (M) replik.....	100
Anf. 181	SULTAN KAYHAN (S) replik.....	101
Anf. 182	ANNIKA HIRVONEN FALK (MP).....	101
	(Beslut fattades under § 13.).....	102
§ 8	Ny kamerabevakningslag	102
	Justitieutskottets betänkande 2017/18:JuU36	102
Anf. 183	TOMAS TOBÉ (M)	102
Anf. 184	JOHAN HEDIN (C)	104
Anf. 185	LINDA SNECKER (V).....	105
Anf. 186	ROGER HADDAD (L).....	106
Anf. 187	MAGNUS OSCARSSON (KD).....	107

Anf. 188 PATRICK RESLOW (-)	108
Anf. 189 TOMAS TOBÉ (M) replik.....	110
Anf. 190 PATRICK RESLOW (-) replik.....	110
Anf. 191 TOMAS TOBÉ (M) replik.....	111
Anf. 192 PATRICK RESLOW (-) replik.....	111
Anf. 193 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S).....	112
Anf. 194 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP)	113
(Beslut fattades under § 13.)	114
§ 9 Brottsdatalag.....	114
Justitieutskottets betänkande 2017/18:JuU37.....	114
(Beslut fattades under § 13.)	114
§ 10 Kriminalvårdsdatalag – en ny lag med anpassning till	
EU:s dataskyddsförordning	114
Justitieutskottets betänkande 2017/18:JuU38.....	114
(Beslut fattades under § 13.)	114
Ajournering.....	114
Återupptaget sammanträde.....	115
§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 11 juni.....	115
SoU20 Modernare regler om assisterad befruktning och föräldraskap.....	115
SoU35 Nationell läkemedelslista	116
SoU31 Utökade möjligheter till utbyte av läkemedel	116
CU32 Fler bygglovsbefriade åtgärder	116
CU14 Modernare adoptionsregler.....	117
CU29 Ny paketreselag och ny resegarantilag	118
FöU14 Informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster.....	118
FöU15 Riksrevisionens rapport om finansieringssystemet för kärnavfallshantering	119
FöU16 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gasanordningar.....	119
JuU30 En ny strafftidslag.....	119
§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 12 juni.....	120
UbU24 Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfonds verksamhet och årsredovisning 2017.....	120
UbU29 Myndighetskapital vid universitet och högskolor.....	120
UbU33 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden	120
CU38 Återbetalning av medlemsinsatser i arbetskooperativ.....	120
CU31 Vattenmiljö och vattenkraft m.m.	120
TU17 Taxifrågor	121
TU19 En möjlighet till körkortslån	123
NU24 Riksrevisionens rapport om statligt ägda bolag med samhällsuppdrag.....	123
NU25 Riksrevisionens rapport om omvandlingen av Kiruna och Malmberget	123
SfU23 Reformerade stöd till personer med funktionsnedsättning	123
§ 13 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	125

SoU25 Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter.....	125
JuU35 En mer heltäckande terrorismlagstiftning	127
JuU36 Ny kamerabevakningslag	128
JuU37 Brottsdatalag	130
JuU38 Kriminalvårdsdatalag – en ny lag med anpassning till EU:s dataskyddsförordning	130
§ 14 Lag om flygpassageraruppgifter i brottsbekämpningen	130
Justitieutskottets betänkande 2017/18:JuU39	130
Anf. 195 LINDA SNECKER (V).....	130
Anf. 196 SULTAN KAYHAN (S).....	131
Anf. 197 LINDA SNECKER (V) replik.....	132
Anf. 198 SULTAN KAYHAN (S) replik.....	132
Anf. 199 LINDA SNECKER (V) replik.....	132
Anf. 200 SULTAN KAYHAN (S) replik.....	133
Anf. 201 ROGER HADDAD (L).....	133
Anf. 202 CARL SCHLYTER (MP)	134
(Beslut skulle fattas den 14 juni.)	135
§ 15 Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali	135
Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2017/18:UFöU4	135
Anf. 203 ROGER RICHTOFF (SD)	135
Anf. 204 ALLAN WIDMAN (L).....	137
Anf. 205 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M).....	138
Anf. 206 KENNETH G FORSLUND (S)	140
Anf. 207 ALLAN WIDMAN (L) replik.....	140
Anf. 208 KENNETH G FORSLUND (S) replik	141
Anf. 209 ALLAN WIDMAN (L) replik.....	141
Anf. 210 KENNETH G FORSLUND (S) replik	142
Anf. 211 VALTER MUTT (MP)	142
Anf. 212 DANIEL BÄCKSTRÖM (C).....	143
Anf. 213 LOTTA JOHANSSON FÖRNARVE (V).....	144
Anf. 214 SOFIA DAMM (KD).....	146
Anf. 215 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	147
Anf. 216 ALLAN WIDMAN (L) replik.....	150
Anf. 217 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik.....	151
Anf. 218 ALLAN WIDMAN (L) replik.....	151
Anf. 219 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik.....	152
(Beslut skulle fattas den 14 juni.)	152
§ 16 Utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning 2013–2017	152
Finansutskottets betänkande 2017/18:FiU46.....	152
(Beslut skulle fattas den 14 juni.)	152
§ 17 Elektroniska fakturor till följd av offentlig upphandling.....	153
Finansutskottets betänkande 2017/18:FiU40.....	153
(Beslut skulle fattas den 14 juni.)	153
§ 18 Nya skatteregler för företagssektorn.....	153

Skatteutskottets betänkande 2017/18:SkU25	153
Anf. 220 DENNIS DIOUKAREV (SD).....	153
Anf. 221 LINDA SNECKER (V)	154
Anf. 222 OLLE FELTEN (-).....	155
Anf. 223 PER ÅSLING (C)	157
Anf. 224 JÖRGEN HELLMAN (S).....	159
Anf. 225 CECILIA WIDEGREN (M)	160
Anf. 226 RASMUS LING (MP)	161
Anf. 227 MATHIAS SUNDIN (L)	162
Anf. 228 LARRY SÖDER (KD).....	163
(Beslut skulle fattas den 14 juni.).....	165
§ 19 Mervärdesskatteregler för vouchrar	165
Skatteutskottets betänkande 2017/18:SkU26	165
(Beslut skulle fattas den 14 juni.).....	165
§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar	165
§ 21 Anmälan om skriftliga svar på frågor	166
§ 22 Kammaren åtskildes kl. 19.00.	167